

**11. DOĞALGAZ TİCARET
FORUMU**

SES KAYDI DEŞİFRESİ

15-16 MAYIS 2017 ANKARA

1.GÜN

1. OTURUM

AZİZ CAMCI

:Merak ediliyordur belki, dikkat ederseniz

“Taşıtanlar Forumu” ismini bu yıl değiştirdik. “Doğalgaz Ticaret Forumu” yaptık. Bu yıl Genel kurulumuzu gerçekleştirdikten sonra PETFORM Yönetim Kurulu olarak Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Başkanı Sayın Mustafa Yılmaz Beyefendiyi ziyaret ettik. Orada enerji sektörü ile ilgili istişaremiz kapsamında, bize yaptığı öneriler doğrultusunda, Taşıtanlar Forumunun isminde değişikliğe gittik. Buradaki amacımız bu yeni isimle Doğalgaz Ticaret Forumu olarak etkinliğimizi doğalgazın ticaret alanını da içine alacak şekilde değerlendireceğimiz bir platform haline getirmek oldu.

Malumunuz bu aslında 10 yıl önce bu foruma başladığımızda şebeke işleyiş düzenlemeleri yeni yürürlüğe girmişti. Dolayısıyla taşıyanla taşıtan arasındaki ilişkileri düzenleyen yeni bir mevzuat, yeni sorunlar, yeni tartışmalar ortaya çıkmıştı. Bu minvalde de taşıtanlar forumunu İngilizceden tercümesiyle Shippers Forum şeklinde Taşıtanlar Forumu adı altında yürütüyorduk. Fakat bu süreçte işin içine ticaret boyutu da girdi. Yeni terminolojiler, yeni mevzuat girdi. Sürekli ticaret formu, organize toptan satış piyasaları, dengeleme vs. dolayısıyla bu vesile ile Taşıtanlar Forumunun kapsamını Türkiye doğalgaz piyasasının gelişimi doğrultusunda ticari konuları da içine alan ve tüm sektör paydaşlarının görüşlerini, yaklaşımını yansıtan bir vizyon platformu olarak geliştirmek istiyoruz.

Sayın Başkanım, geçtiğimiz yıl bu forumu ilk defa sizin moderatörlüğünüzde gerçekleştirdik. Başta EPDK olmak üzere tüm paydaşların başarılı çalışmalarıyla oldukça da yol kat ettik. Geçtiğimiz dönemde EPDK ve EPIAŞ ile çalışmalarımızı birlikte sürdürdük. Bu bağlamda EPDK'nın öncülüğünde sektörün tüm paydaşlarının bir araya geldiği 6 toplantı gerçekleştirdik. Tüm detayları artılar ve eksileriyle birlikte değerlendirdik. EPDK tarafından Organize Toptan Doğalgaz Satış Piyasası Yönetmeliği yayınlanırken, diğer taraftan da EPIAŞ hazırlamış olduğu Piyasa Usul ve Esasları, EPDK tarafından piyasanın görüşlerine açıldı. Yeni piyasa kurgusu çerçevesinde şebeke işleyiş revizelerinin düzenlenmesine ilişkin çalışmalarda da

ciddi mesafe aldık. 1 Nisan 2018’de sizlerin de bildiği gibi devreye girmesi planlanan Sürekli Doğalgaz Ticaret Platformunun ülkemizin doğalgaz ticaret merkezi olma vizyonunda önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz.

Sayın Başkanım, PETFORM olarak bu kapsamdaki değerli çalışmalarını ve katkılarıyla bizleri bu aşamaya taşıyan başta sizlere, Doğalgaz Piyasası Daire Başkanlığı Ekibine, EPIAŞ’a, BOTAŞ’a ve PETFORM’un değerli çalışma arkadaşlarımıza tek tek teşekkürlerimi sunuyorum. Bugün yapacağımız çalışma ve değerlendirmelerin hepimizin heyecanla beklediği Sürekli Doğalgaz Ticaret Platformuna daha da yakınlaştırması temennisiyle sözü daha fazla uzatmadan Sayın Başkanımıza bırakıyorum. Teşekkür ediyorum.

MEHMET ERTÜRK

:PETFORM’un Sayın Başkanı, Değerli

Katılımcılar, hepimize günaydın diyorum, hepimizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. İnşallah faydalı bir toplantı gerçekleştirmiş oluruz bugün. Bildiğiniz üzere birkaç ay önce benzer bir formu gene yapmıştık. Tabii bu aralar doğalgaz piyasasında ticaret ayağında hareketli bir dönemden geçtiğimiz için böyle bir toplantının bir yıllık bir süre geçmeden tekrarlanması ihtiyacı hâsıl oldu. Hepimizin bildiği üzere geçen toplantıda ağırlıklı olarak yeni kurmaya çalıştığımız organize toptan satış piyasasının genel çerçevesini tartışmıştık. Yanlış hatırlamıyorsam yönetmeliğimiz görüşe açılmıştı. O çerçevede nasıl bir kurgu oluşturmak lazım, piyasaya nasıl bir ilkesel çerçeve getirmek lazım, konusu üzerinde istişare yapmıştık. O toplantıda gündeme gelen meselelerle ilgili ulaştığımız konsensüs noktalarını da dikkate alarak yönetmelik düzenlemesini geçtiğimiz süreç içerisinde gerçekleştirmiş olduk. Bugün o yönetmeliğin uygulanmasına yönelik, daha alt düzenlemeler olan şebeke işleyiş düzenlemelerindeki konuya ilişkin düzenlemeler artık daha önemlisi PUE’de yapılacak düzenlemelerle ilgili yani öngördüğümüz spot gaz piyasası nasıl çalışacak, fiyatlar nasıl oluşacak, teklifler nasıl verilecek, buna ilişkin mekanizmaların detaylarının düzenlendiği mevzuat taslaklarını inşallah hep birlikte istişare edeceğiz.

Güzel bir dönem yaşıyoruz diye düşünüyorum ben piyasası adına. Uzun süre bir tıkanmışlık hali vardı piyasamızda, kontrat devirleri yapılmıştı belli süreç içerisinde sonrasında önemli bir adım piyasada ne yazık ki atılamamıştı. Onun vermiş olduğu bir umutsuzluk, bir yorgunluk vardı. Görüyorum ki bu yorgunluğu geçtiğimiz forumda da aynısını müşahade etmiştim, bu yorgunluğu son beş, altı aydır aşmış durumdayız,

yeni bir heyecan, yeni bir başlangıç diyelim bir nevi, hep birlikte bizi heyecanlandırıyor. Ve bu çerçevede inşallah bu yeni başlangıcımızın, piyasaya getireceğimiz bu yeni açılımın doğru bir temel üzerine oturmasına yönelik de bu toplantıları, bu istişareleri yapmış oluyoruz. Bugün de dolu bir ajandamız var. Herhalde bir 4-5 tane de sunumumuz olacak. Ben sözü çok uzatmayayım, zaten bu sunumlar sırasında önemli meseleleri hep birlikte istişare etmeye devam edeceğiz. Sizlerin görüşlerini alacağız ve sonrasında yine tabi sizlerle birlikte biliyorsunuz bu, Aziz Bey de bunu ifade etti, bu süreci hep birlikte şekillendirmiş olduk. Özel sektör, sürekli sürecin içinde yer almış oldu. EPIAŞ, BOTAŞ, EPDK, sektör PETFORM öncülüğünde hep birlikte şekillendirdiğimiz bir süreç var ama bugün daha genel bir katılımı bu hep birlikte değerlendirme şansı elde etmiş olacağız. Görüşlerinizi ifade edin, konularla ilgili değerlendirmelerinizi bizimle paylaşın. Biz de buradan aldığımız notlarla birlikte bundan sonraki süreci en doğru şekilde inşallah ilgili kurumlarla birlikte şekillendirmeye gayret edeceğiz.

Ben çok uzatmayayım ilk sunumla başlayabiliriz. EPDK'nın bir sunumu var. Hasan Bey kim yapacak sunumu? Bağdagül Hanım yapacak. Evet, Bağdagül Hanım söz sizde. Sunum sırasında Bağdagül Hanım önemli konuları isterseniz vurgulayın. Arkadaşlardan da, katılımcılardan da söz almak isteyen olurlarsa, önemli konularla ilgili, lütfen söz alın, değerlendirmelerinizi bizimle paylaşın. Buyurun.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Teşekkürler Başkanım. Değerli Katılımcılar,

Sayın Başkanlarım bugünkü sunumumuz çerçevesinde öncelikle Organize Toptan Satış Piyasası Yönetmeliğimiz ve bu yönetmelikten sonrada yürürlüğe koyacağımız ikincil düzenlemelerin hangi hususlara değineceğini ve buradaki tartışmaya açık noktaları sizlerle paylaşmak istedik. Öncelikle organize toptan satış piyasalarının değerlendirilmesini yapmadan önce bizim piyasamız niçin organize toptan satış piyasası şeklinde yapılmalı, Avrupa Birliği'nde durum nedir, organize toptan satış piyasalarının faydaları nelerdir, çok kısa bir iki slayt onunla ilgili sizinle paylaşmak istedim.

Öncelikle Avrupa Birliği, yakın komşularımız açısından hub'ları 4'e ayırıyor, kendi ülkeleri arasında ve bunları en gelişmiş hub'lar, gelişmiş hub'lar, gelişmekte olan hub'lar ve likit olmayan hub'lar olarak 4'e ayırıyor. Ve bu en gelişmiş hub'ları hepimizin bildiği NBP ve TTF olarak gösteriyor ve bu kapsamda da bu hub'larda

yüksek likidite olduğunu ve aynı risklerin hedge edilmesi için geniş imkânların tanındığı ve bunların da forward ürünlerle gerçekleştiğini gösteriyor. Bu piyasalarda özellikle finansal oyuncuların da aktif olduğunu görüyoruz. Ve bu hub'ların en önemli özelliği, uzun dönemli kontratlara ve diğer hub'lara referans fiyat sağlama özelliği. Diğer taraftan gelişmiş ancak o seviyede, ilk seviyede olmayan hub'lar ise Kuzey ve Orta Avrupa'da İtalya dâhil aşağılarda da haritalarda görebilirsiniz bu hub'lar da gelişmiş hub'lar ancak bunlarda likidite artışı görülmekle beraber ürünlerin forward ürünlerden çok spot ve dengelemeye hasredilmiş edilmiş ürünler olduğunu görüyoruz. Burada ürünlerdeki çeşitliliğin az olması sebebi ile arz risklerinin hedge edilmesinde fiyat risklerinin yönetilmesinin daha güçlü olduğunu görüyoruz. Bir de gelişmekte olan hub'lar var ve bu hub'lar da Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nde gördüğümüz hub'lar. Tabii burada da likidite artışı organize piyasa kapsamında sağlanıyor. Ancak burada düzenlemelerle özellikle yerleşik teşebbüslere bazı yükümlülükler yüklenerek piyasada onların daha az aktif olmasını ve likiditeyi arttırmayı hedefliyorlar.

Diğer taraftan bu piyasalarda uzun dönemli kontratları halen büyük ölçüde bağımlılığının devam ettiğini görüyoruz. Likidite ve hub'ı ise daha çok İber Yarımadası ve bizim komşu ülkelerimiz olan Güney Avrupa ülkelerinde ve burada organize piyasalar olmakla beraber gelişmekte olan hub'larda çok ilkel seviyede olduklarını ve bu piyasalarda uzun dönemde kontratlara hala bağımlı olduğunu görüyoruz. Bu çalışma aslında Avrupa Birliği düzenleyici kurumlarının bir koordinasyon ajandası olan ACER tarafından yapılmış bir çalışma. Bu kapsamda şöyle bir fayda sağlıyor: bu dört gelişmiş hub, dört farklı hub bedelinin birbiri arasındaki farkları ne dersiniz, gelişmekte olan ve gelişmemiş hub'ların, gelişmiş hub'larla toptan satış fiyat düzeyinin %30 oranında daha fazla olabildiğini görüyoruz. Dolayısıyla hub'lar ne kadar gelişirse, fiyat seviyelerinde de o kadar düşüş olması karşılaşıyor Avrupa Birliği'nde.

Diğer taraftan yine bu fiyat seviyelerini incelersek en gelişmiş hub'lar dediğimiz NBP ve TTF'in bulunduğu ülkeler ve onların hub fiyatlarına çok yakın olan ülkeler sarı ile işaretlenmiş durumda. Dolayısıyla NBP ve TTF fiyatlarından neredeyse 1 dolar daha yüksek fiyatlar Almanya'da ve diğer gelişmiş ülkelerde görülüyor. Ancak bakıldığında ne kadar hub gelişmemişse daha koyuya doğru giden bir seviyede. Bu TTF fiyatlarından daha uzaklaşma şeklinde bir yapı karşımıza çıkıyor.

Yine 2015 yılına yönelik bir araştırma yine aynı çerçevede ama şunu görüyoruz: Hub fiyatları yaygınlaşmaya başlamış artık dolayısıyla Avrupa Birliği enterkoneksiyonlarının artması, tabii ki LNG fiyatlarının düşmesi ve LNG fiyatlarındaki gelişmeler ve petrol fiyatlarının düşmesi sebebi ile bu gelişmiş hub'ların fiyatlarının Avrupa Birliği'ne daha çok yaygınlık sağladığını görüyoruz.

Peki, biz organize toptan satış piyasamızla neleri amaçladık? Biz de aslında objektif ve şeffaf koşullar altında doğalgaz piyasasında fiyatın, piyasada belirlenmesini hedefledik ve bu kapsamda piyasa oyuncularını iki özellik kastediyoruz. Bir tanesi; ticaret yapabilme, organize toptan satış piyasasında, diğeri ise iletim sistemindeki dengesizliğin giderilmesine imkân verilmesi... Yönetmeliğimiz Martta yürürlüğe girdi, Martın son gününde ve bu kapsamda 4 bölümden oluşuyor. Şimdi genel kapsamına, nelerimiz var Yönetmelikte, onlara hızlıca bir değinmek istiyorum.

Organize toptan satış piyasasına ilişkin esaslar, piyasamızın genel kurulumunu ifade ediyor. İletim sistemine ilişkin genel esaslar, burada iletim şirketinin rolü ve piyasadaki yeri anlatılıyor. Piyasa işlemlerinin uzlaştırılmasına ilişkin genel esaslar ve burada da şuna dikkat etmemiz gerekir: piyasa işlemleri ve dengesizliğin uzlaştırılması yönetmelikte ayrı hükümlere tabii. Bunu bugün etraflıca tartışacağımızı düşünüyorum. Piyasa işletmecisinin sorumlulukları, piyasa katılımcısının sorumlulukları, iletim şirketinin ilave dengeleyici adı bu yönetmelik çerçevesinde organize toptan satış piyasasına girme durumu ve buradaki sorumlulukları, diğer katılımcıların organize toptan satış piyasasına katılım koşulları, bu katılımcıların piyasa erişimlerinin çeşitli nedenlerle askıya alınmasına ilişkin hükümler, piyasa katılımcılarının statüsünün sona erilmesi ve bu piyasada fiyat oluşumu, tekliflerde verilecek asgari sorumluluklar, olağan dışı durumlar, bu piyasayı bir şekilde askıya alan durumlar, diğer taraftan usul ve esaslara ilişkin şekli hükümlerimiz var.

Yönetmeliğimiz kapsamında şunu göstermek istiyorum. Aslında biz bu yönetmelikte piyasa katılımcıları arasında Elektrik Piyasası Kanunundan farklı olarak kanunda açık hükümlerle hareket etmediğimiz için sözleşmesel ilişkilerin de önemine vurgu yapıyoruz. Dolayısıyla taşıtanlarla, taşıyıcı arasındaki standart taşıma sözleşmesi, alıştığımız bu sözleşmenin yanı sıra artık bu piyasaya katılmak isteyen katılımcıları EPIAŞ'la, piyasa katılım anlaşması yapması gerekiyor. Diğer taraftan

EPİAŞ ve BOTAŞ arasındaki ilişki de kanunda açıkça ifade edilmediği için yönetmelikte bu hususlara biz sözleşmeyle de hüküm altına alınacağını belirtmiştik. Dolayısıyla BOTAŞ ve EPİAŞ arasında bir sözleşme öngörüyoruz. Bu sözleşme aslında özellikle dengesizliklerin uzlaştırılmasını ve BOTAŞ'ın dengelemeye ilişkin bazı yetkileri EPİAŞ'a, dengesizliklerin uzlaştırılması gibi hususlarda EPİAŞ'a temsil yetkisi vermesi çerçevesindeki hususları düzenliyor.

Diğer taraftan taşıtanların piyasa katılım anlaşmasından sonra TAKASBANK'la bir merkezi uzlaştırma anlaşması, EPİAŞ'ın da yine TAKASBANK'la bir merkezi uzlaştırma kuruluşu anlaşması yapması gerekiyor.

Yönetmeliğimiz çerçevesindeki piyasanın esaslarına baktığımız zaman BOTAŞ'ı sistem işletmecisi ve EPİAŞ'ı da piyasa işletmecisi olarak atamış yönetmeliğimiz. Ancak piyasamızdaki tüm işlemlerin ulusal dengeleme noktası üzerinden ticaret yapıldığını görüyoruz. Bununla beraber fiziki teslimat yükümlülüğü olduğunu belirtmemiz gerekir.

Diğer taraftan bazı yerlerde iç içe geçse de özellikle dengelemeye ilişkin hususlar, iletim şirketine ilişkin hususların, şebeke düzenlemelerinde yer aldığını, piyasa kurallarının ise piyasa işletim usul ve esasları içinde yer aldığını görüyoruz.

Piyasamızda sizin de hâkim olduğunuz gibi aslında bazı kavramlar var. Piyasanın düzenlenmesinde daha dinamik ve esnek koşullar sağlamak amacıyla kurulun onaylayacağı bir piyasa işletim usul esasları üzerinden yürütmek yönünde bir tercih yaptı kurulumuz ve bu kapsamda piyasamızın işleyeceği yöntem sürekli ticaret yöntemi. Bu yöntem; fiyat ve miktar olarak uyumlu tekliflerin derhal eşleştiği bir yöntem. Yine bu ticaret alanı içerisinde gerçekleşecek bir eşleştirmeden bahsediyoruz. Sürekli Ticaret Platformu ise EPİAŞ olarak piyasa işletmecisinin organize toptan satış piyasasında, piyasa katılımcılarına sunduğu bir elektronik ortam aslında, bir elektronik ticaret ortamı. İlave dengeleyiciden bahsetmiştik. BOTAŞ'ın iletim şebekesini dengeye getirmek amacıyla iletim şirketi sıfatıyla ilave dengeleyici olarak piyasaya katılmasını öngördüğümüz ilave dengeleyici rolü. Diğer taraftan eğer organize piyasalardan tedarik edilemeyen doğal gaz olması durumunda bunun piyasaya bağlı olmayan dediğimiz ve ŞİD içinde ayrıntılı olarak düzenleyeceğimiz yöntemlerle de dengeleme gazının tedariki için hükümler var.

Diğer taraftan da yönetmelikte ortaya çıkan önemli kavramlardan biri alışkın olduğumuz dengeleme gazı fiyatının BOTAŞ tarafından ay öncesinde belirlenmesi yönteminin bırakılıp ilave dengeleyici fiyatının iletim şirketinin sürekli ticaret platformunda yaptığı ticaretler çerçevesinde oluşacak fiyat üzerinden ilave dengeleyici fiyatının oluşmasını düzenleyen bir husus.

Diğer taraftan günlük referans fiyat ise her gün piyasamızda işte diğer hub'larda da bahsettiğimiz bu piyasadaki referans fiyatın oluşturulmasını sağlayacak fiyatın EPIAŞ tarafından açıklanmasını öngören fiyat. Dengesizliklerin uzlaştırılması ile piyasa işlemlerinin uzlaştırılmasını ayrı ayrı hükümlere bağladık. Çünkü burada piyasa işlemlerinin uzlaştırılmasının aslında EPIAŞ'ın üzerinde olduğu ancak dengesizlikleri uzlaştırılmasının BOTAŞ'ın verdiği yetki ile EPIAŞ üzerinden sözleşme ile yürüyeceğini görüyoruz. Dolayısıyla bu da piyasaya katılmak istemeyenlerin dengesizliklerinin farklı koşullarda uzlaştırılmasına imkân vermek istiyoruz.

Dediğimiz gibi bu piyasa, gönüllü bir piyasa. Dolayısıyla STP içerisinde sürekli ticaret platformunda, ticaret yapmak, gaz alıp, satmak tarafların ticari çıkarları çerçevesinde ve portföylerini dengelemek üzerine gerçekleşecek ve burada ticaret anonim olarak gerçekleşecek ve ikili eşleşmeler üzerinden sonuçlanacak. Herkes kendi ikili eşleşme fiyatlarını EBT'deki EPIAŞ'ın kendi UDN noktası üzerinden EPIAŞ'ın otomatik olarak sisteme verdiği bu noktadan sağlamak zorunda olacaklar ve kesinleşen eşleşmeler her bir taşıma miktarı dediğim gibi EPIAŞ tarafından BOTAŞ'a iletilecek.

Buradaki döngümüzde aslında olayları biraz daha belki geniş çapta görebiliriz. Ticaret katılımcılarının göndereceği teklifler, karşı taraftaki katılımcıların vereceği tekliflerle eşleşecek ve her gün kesinleşmiş takas miktarı oluşacak. Kesinleşmiş takas miktarları, taşıma miktar bildirimini EPIAŞ tarafından iletilecek. Oluşan dengesizlik eğer var ise dengesizliğin uzlaştırılması adına BOTAŞ tarafından bu veriler EPIAŞ'a tekrar iletilecek ve her gün tekrar bu süreç devam edecek.

Tekliflerimiz açısından şunu söyleyebiliriz; ticaret aralığımız var dedik, üç günlük bir ticaret aralığı. Daha önceden alışkın olduğumuz gün sonu ticareti aslında burada kalkıyor. Ancak gün sonunda G+1'de sınırlı bir seviyede iki, üç saat derecesinde yine dengelemek açısından bırakılıyor. Fiziki giriş teklifleri G-1'de verilecek diye biliyoruz ve burada yine UDN teklifleri de verilebilir. G günü içerisinde

ise esnekliğin sağlanması ve piyasada yine likiditenin oluşması açısından depo ve LNG terminallerinde ve UDN'de de verileceğini söyleyebiliriz, G günü tekliflerinin. G+1 de ise artık kağıt üzerinde gün sonu ticareti çerçevesinde fiziki girişi olmayan gazın el değiştirmesinden bahsediyoruz.

İlave dengeleyici rolünden bahsetmiştik BOTAŞ'ın. Burada fiziki dengeleme sağlanması açısından yine ŞİD'deki prensiplerimizin geçerli olduğunu ve piyasa tabanlı yöntemlerin iletilmemesi durumunda ŞİD'in içinde dengeleme gazına ilişkin yöntemlerin geçerliliğini koruyacağını bununla beraber yine 14. bölüm hükümlerinin de uygulama alanı bulabileceğini, bununla ilgili uygulamalarını görüyoruz, dönem dönem yine söz konusu olabilecek.

Evet, teklif türlerimiz aslında giriş noktaları üzerinden değil EPIAŞ UDN üzerinden verilecek. Miktar ve fiyat teklifi olarak ancak ilave dengeleyici sıfatıyla BOTAŞ belli bir bölgenin veya belli bir noktanın belli bir basınç ve miktar seviyesinin altına düştüğünü ortaya koymasından sonra belli noktada ilave dengeleyici için gaz alımı gerçekleştirebilecek. Dolayısıyla noktasal teklifler ve bölgesel teklifler bu aşamada sadece ilave dengeleyici açısından geçerli olacak.

Teslimat gününü yönetmeliğimiz biraz esnek bıraktı. Bununla birlikte aslında ilave geliştirilebilecek ürünlerle teslimatın G+1'den G+7'ye kadar uzanabilecek bir yelpazede gerçekleşebileceğini görüyoruz.

ŞİD'de OTSP Yönetmeliği kapsamında yaptığımız yeniliklerin iki ayağı olacak Sayın Başkanımızın da söylediği gibi. Aslında bu yenilikler ŞİD'deki yenilikler ve PUE'deki yenilikler. Ancak ŞİD'deki yeniliklerin de kendi içerisinde bir ayrımına gidilmesi gerekiyor. Bu kapsamda ŞİD'de Sürekli Ticaret Platformuna uyum amacıyla yapacağımız yenilikler var, dengesizliklerin uzlaştırılmasına ilişkin yapacağımız yenilikler var ve piyasa tabanlı olan ve olmayan dengelemenin hangi esaslara göre gerçekleştirileceğine ilişkin yapacağımız düzenlemeler var.

Demin de bahsettiğim gibi aslında STP'de G-1 de verilen kesinleşmiş takas miktarları EPIAŞ UDN'den, BOTAŞ'a iletilecek ve EBT'nin bir parçası olacak. Daha sonra yine G gününde EPIAŞ UDN'ye yönelik teklifler günün belli bir belirleyeceğimiz bir saatinde kesinleşmiş takas miktarı olarak G günü bildirimleri olarak EBT'ye iletilecekler. G+1'de de yine bunlar EPIAŞ'a bildirildikten sonra tahsisat miktarları

ortaya çıkacak ve BOTAŞ da bundan sonra EPIAŞ'a dengesizliklerin uzlaştırılmasına esas olacak rakamları iletcek.

OTSP ve ŞİD açısından öngördüğümüz yenilikler bu iki hukuki düzenlemenin arasındaki bağlar açısından bazı hususlara dikkat çekmek istedik. Onun için şunları söyleyebiliriz. Alışkın olduğumuz ŞİD kapsamındaki taşıma miktarı bildiriminde değişikliği artık ortadan kalkabilir ve bu kapsamda G günü için yine de herkesin taşıma miktar bildirimine eşit olarak giriş ve çıkışlarını verme yükümlülüğü ortadan kalksa da G günü için denge sorumluluğu gene taşıtanların üstünde. Onu da özellikle söylemek gerekir. Çünkü ikisi arasında toplantılarımızda farklı anlamalar olduğunu gördük.

Diğer taraftan,

MEHMET ERTÜRK : Bağdagül Hanım, denge sorumluluğunun üzerinde olması ne anlama geliyor?

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Denge sorumluluğu üzerinde olması aslında G-1'de veya G-1 de vereceğimiz taşıma miktarı bildirimlerinde giriş ve çıkışımız eşit olmasa da G günü tahsilatına ilişkin giriş ve çıkışların eşit olması gerekiyor aslında günün sonunda tahsilat miktarları üstünden yapacağımız değerlendirmede.

MEHMET ERTÜRK : Eşit olmama durumunda ŞİD'de ve PUE'de düzenlenen uygulamalar yapılmış oluyor. Bir nevi kısmi olarak bir yaptırım ceza mahiyetinde diye düşünebileceğimiz caydırıcı mahiyette işlemler yapılıyor değil mi? Onun dışında bir yükümlülük yok.

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Yok. Şöyle Başkanım, bir sonraki bentte de belirttiğimiz gibi aslında bu eşitsizliği gidermek için revize nominasyonlar yapılabiliyor. Bu nominasyonların diğer TMB'lere ilişkin nominasyonlardan farklı ücrette olması söz konusu olabilir. Dolayısıyla aslında ilk başta TMB'yi eşit vermeyebilirsiniz ama daha sonra yine de sistem işletmecisine öngörüü çok da saptırmamak için böyle bir mekanizmamız var. Dolayısıyla eğer TMB'niz dengesiz ise eşit değilse bunu sürekli ticaret platformuna girerek tahsisata esas olacak ticaretler toplamında eşitleyebilirsiniz. Farklı revize nominasyonlarda da bir nominasyon ücretinin ortaya konması gerektiğini öngörüyoruz.

MEHMET ERTÜRK : Eşitlemezsem, sonuçlarına katlanmış olacağım.

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Evet, dengesizlikle karşılaşacak taşıtan. Diğer taraftan yine ŞİD'in içinde söylediğimiz ben piyasanın en çok zorlanacağı husus olarak şunu düşünüyorum: GST'ye herkes çok alışmıştı aslında bu bizim hiç gelişmiş bir piyasada görmek istemediğimiz bir durumdu ama bu piyasanın ilerlemesi açısından verilmiş aslında bir ilk durumdu. Ancak GST'ler artık sadece gün sonunda belirli bir süre içinde kalacak.

Diğer taraftan yaptığımız etraflıca toplantılarda şunu gördük ki ithalat noktası açısından, ithalatçıların toptan satışa geçişi açısından, programlarla, tahsilatlar arasında üst akış operatöründen kaynaklı durumlar olabiliyor, böyle küçük farklılıklar olabiliyor. Bu durumun ise düzenlenmesini ve STP'ye konu edilmemesini EBT içerisinde revize bir düzenleme ile yapılabileceğine kanaat getirdik. Dolayısıyla ithalat ve üst akıştan kaynaklanan miktarla sınırlı olmak üzere taşıma miktarı bildirim de ve tahsisatlarla bir düzenlemeye gideceğiz. Kısaca EBT içinde bir GST demesek de bir düzeltme yapma imkanı sağlayacağız onlara.

MEHMET ERTÜRK : Arkadaşlar yorum varsa yorum getirebilirsiniz. Şimdi geleceğe ilişkin kurguyu konuşmaya başladık. Bir önceki slayta dönebilir misiniz? Şimdi GST ile ilgili ben bir şey sorayım. Bu ticaret başladığında dengesizlik fiyatı, dengeleme gazı fiyatı belli olacak mı?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Belli olacak. O fiyata göre taşıtanlar ticaret yapmak istiyorlarsa, dengesizliklerini kapatmak için ticaret yapacaklar.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Aslında fiyatların ne zaman açıklanacağı konusu da yeni bir tartışma konusu olabilir Başkanım. Yani hani açıklanabilir, onun üstünden de ticaret yapılabilir ama her gün GRF aritmetik ortalama olarak veya ağırlıklı ortalama olarak bir referans fiyat yayınlayacağı için aslında dünden yarının referans fiyatlarını veya İDF'sini de aşağı yukarı görmüş olacak taşıtanlar. Dolayısıyla kendileri o fiyatlar arasında bir tercih yapmak yoluna gidebilecekler.

MEHMET ERTÜRK : Fiyatları görmeleri tabii bu ticareti daha farklı bir noktaya çekebilir. Tabii bu GST aşamasında yapılan ticaret fiyatları etkilemeyecek, değil mi bu durumda?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, evet, o referans fiyata dahil edilmeyecek.

MEHMET ERTÜRK : GST kapsamında yapılan ticarete fiyat miktarını EPIAŞ platformu üzerinden mi yürüyecek miktar?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, evet.

MEHMET ERTÜRK : Yine taraflar karşı tarafı bilmeyecek.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Sadece ithalata özel bir istisna bırakıyoruz Başkanım. İthalattaki işte programlarda üst akıştan kaynaklı değişiklikler için EBT içerisinde bir çözüm ürettik. Diğer çözümün STP'nin likiditesine zarar verecek diye düşündüğümüz için EBT içinde kalmasının onu sürekli ticaret platformuna yönlendirdik.

MEHMET ERTÜRK : Yani ben dengesizliği gidermek için miktar ve fiyat önereceğim.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Bunun karşılığında varsa ters yönlü bir hareket vermek isteyen kişi varsa fiyat verecek, önerecek. Onlar buluşmuş olacak yine.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet Başkanım. Yani bu bir risk aslında taşıtanın aldığı, dolayısıyla hani TMB'sini eşitsiz verebilir. Ben piyasadan alabilirim diyebilir ama alamayadabilir. Dolayısıyla bu sefer DGF fiyatına maruz kalacaktır.

MEHMET ERTÜRK : DGF fiyatından önce ben belli olup olmaması kritik bir mesele.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Tabii bu şu ikili anlaşmaların hani tezgâh üstü piyasanın varlığını ortadan kaldıran bir piyasa değil ancak bir referans fiyat

oluşması ve alıcılar ve satıcıların bir fiyat üstünde anlaşmak için bir araya gelmesi için bir platform.

MEHMET ERTÜRK : Var mı Arkadaşlar GST ile ilgili önceden fiyat belli olsun, olmasın şeklinde görüş, öneri? Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA GÜZEL :Şimdi zaten saatlere göre iletim şirketi bir gün öncesi için alış, satış yapabiliyor. 9:45 – 10:00 arası. Dolayısıyla bunun itiraz süreci, eşleşmelere itiraz süreci var. 10:45'te işlemleri bitiyor ve 10:45'te bir gün öncesinin fiyatı belli olmuş oluyor dengeleme gazı alış ve satış fiyatı. Ve 10:45'ten 14:00'e kadar fiyatı belli olan bir piyasa var. Dolayısıyla taşıtanlar eğer STP'yi kullanmazlarsa bu saatlerde BOTAŞ da alış satış yapamazlar diye konuşulmuştu, kurgulama yapılmıştı. Eğer STP'ye katılım gönüllü ama bunun alternatifi EBT'de de olacak diye bir şey söz konusu değil. Sadece gün içi depodan giren miktar ve ithalattaki değişiklik miktarlarından dolayı TMB eşitliği aranır gibi küçük bir TMB eşitliği aranır maddesi gibi bir kurgu var. Onu belirtmek istedim.

MEHMET ERTÜRK : Fiyat belli o zaman değil mi onu anlıyorum.

MUSTAFA GÜZEL :10:45'te belli olacak.

MEHMET ERTÜRK : 10:45'te belli 02:00'ye kadar da GST devam edecek.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım benzer şekilde aslında.

MEHMET ERTÜRK : Sizin önerdiğiniz PUE'de yorum bu. Zaten bugün bu PUE'yi tartıştığımız için yani öneri bu. Bu öneri ile ilgili "ya öyle değil, şöyle olsun" diye bir düşünce var mı? Farklı bir düşünce? Bu kritik bir mesele olduğu için hani fiyatı bilip, ticaret yapmak ister katılımcılar. Yoksa fiyatı bilmeden mi ticaret yapmak ister? Herhalde herkes bir fiyatı göreyim, ona göre alayım, satayım noktasında o zaman öyle anlaşılıyor.

G gününün fiyatı G günü için G+1'de ticaret yapıyorsunuz ya açıklarınızı kapatmak için, bir ticaret yapıyorsunuz, iki, üç saatlik zaman diliminde. O sırada bu ticarete konu olacak dengesizliğinizin kaçtan değerlendirileceğini bilerek bu ticareti yapmış olacaksınız veya tam tersi. Şu anki arkadaşlarım EPIAŞ'ın önerdiği fiyatlar

belli olsun, taraflar bu fiyatı bilerek bu ticareti yapsın şeklinde, evet. Yani bir nevi tavan fiyat gibi düşünmek lazım onu. Artık o günün bir nevi tavanı gibi. Evet, buyurun, Ali bey buyurun.

ALİ GÜNCAN

: Herkese merhabalar. Şimdi bu aslında bir tercih meselesi. Bunun artılarına, eksilerine bakmak gerekiyor. Çünkü fiyatın belli olması şunu getirecek. Çok güzel değindiniz. Aslında bir tavan çizmiş oluyorsunuz ama dengeleme gazının fiyatın hesaplandığı bir yerde artık ihtiyacı olan taşıtanın ya da elinde gaz olan taşıtanın hangi fiyattan, hangi bedellere maruz kalacağına çerçevesi çizilmiş oluyor. Fiyatlar belliyse özellikle şöyle bir durum ortaya çıkar genel olarak. Gaza çok ihtiyaç olan dönemlerde yani aslında sistemde genelde negatif yönde taşıtanların olduğu dönemlerde bu fiyat yüksek, dengeleme gazı fiyatına yakın, çok fazla pozitif taşıtan olan zamansa diğer tarafa yakın olur. Yani aslında burada bir çerçeve çizmiş ve o ticaretin dengesi aslında bir noktada bozulmuş olabilir. Yani normalde temelde fiyatlar belli olmadan yapılmış olsa daha sağlıklı olabilir gibi görünüyor. O zaman daha serbest gerçekten insanların satmak istedikleri ya da almak istedikleri fiyatlara yakın fiyatlar oluşabilir. Ama öbür türlü dediğim gibi artışı var dedik, eksisi var dedik ikisinin de. İkisi de tercih edilebilir ama birinde bir çerçeve çizip duruma göre bu, taban ve tavanları yakın ticaret görürüz. Diğerinde daha farklı fiyatlar görebiliriz diye düşünüyorum.

MEHMET ERTÜRK

: Burada şimdi benim hatırladığım arkadaşlar iki ayrı fiyat oluşacak. Bir pozitif dengesizlik için bir de negatif dengesizlik için değil mi? Alış fiyatı, satış fiyatı, oluşacak. Dolayısıyla buradaki ticarete şey belli, alt, üst bant belli. Yani fazlası olan adam o fazlası için sistem kendisine atıyorum 100 birim ödeyecekse, 100 birimin üzerinde bir fiyattan o fazlalığı eritmeye çalışacak. Eksik olan kişide o eksik gaz için sisteme 120 birim, sistemden çektiği o gaz için 120 birim ödeyecekse, o da 120 birimin altında bir fiyat yakalamaya çalışacak ki bu ticaretten istifade edebilsin. Dolayısıyla hani fiyatların önceden belli olması ki bu ikisinin arasında her zaman bir makas olacağı için kaçınılmaz olarak kurgu onun üzerine bina edilmiş durumda. Yine bir ticaret mantığı işleyecek. İki bant arasında bu defa ticaret çalışmış olacak fiyat belli olmazsa tabii daha çeşitli bir ticaret platformu oluşabilir.

HASAN ALMA

: Başkanım, belki aynı şeyi söyleyeceğim ama gün sonu ticareti zaten bu yüksek fiyata maruz kalmamak için, ne kadar kurtarabiliyorsan, fiyata göre, 1 liraysa 1 lira. Onun için değil mi? Hani piyasanın mutlaka bilerek yapmak isteyeceğini default olarak düşünüyorum. Belki BOTAŞ tarafının bu noktada söyleyeceği bir şey vardır.

MEHMET ERTÜRK

: Ali bey bitirsin o zaman, sonra BOTAŞ'tan söz almak isteyen arkadaşlara söz vereyim.

ALİ GÜNCAN

: O noktada haklısınız, sonuç itibari ile dengesiz kalınmış ve aslında bunun giderilmesi için yapılmış bir aksiyon. Sadece şöyle bir şey var. Bant aynı oranda açılmamış oluyor, açılmayacak daha doğrusu büyük ihtimal. Çünkü İDF çok yönlü oluşacak olan bir fiyat. Çünkü iletim sistemi operatörü ya alış yapacak, ya satış yapacak. O yüzden İDF tek yönlü oluşacak. Diğer tarafa açılma büyük ihtimal GRF ve yanına belirlenecek katsayı ile olacak. Yani bantlar eşit tarafa açılmadığı için bu alıcı ya da satıcıya da avantaj veya dezavantaj yaratabilir. Sadece onu söylüyorum. Hani yani seçelim, seçmeyelim. Avantajını ve dezavantajını söylemek istiyorum. Bir tarafta hani çok fazla sistemden gaz çekilmişse büyük ihtimalle yüksek tarafa, sistemden daha çok gaz bırakılmışsa da fiyat daha düşük tarafa doğru eğilecektir doğal olarak. Evet, yani sonuç itibari ile 1 lira bile olsa büyük ihtimalle avantaj sağlayacaktır taşıtanlar bu şeyden. Ama iyi mi, kötü mü o da tartışılır. İnsanların, yani hep şunu tartışıyoruz. Bu şeylerde en çok konuştuğumuz şey şu oldu. Platformu niye istiyoruz en çok? Aslında gün öncesinden ticaretin dönmesi için, platform istiyoruz. Yani, burada esas olan her zaman insanların pozisyonlarını, dengelerini, gün öncesinden hatta yapabiliyorlarsa ürün varsa piyasada alıcı, satıcı buluşuyorsa gün içerisinde dengeleyebilmeli. İnsanların, yani taşıtanların gazlarını pozitif ve negatif yönde gün sonuna bırakmalarına sebep olacaksa bu sisteme zarar verir. Yani şunu demek istiyorum. Çok soğuk bir kış günü geçireceğinizi biliyorsunuz ve elinizde gaz var. Ben pozitif dengesiz kalırım ve bu gazı gün sonunda yüksek fiyattan satarım diyorsanız bu piyasayı olumsuz etkiler. Elinizdeki gazı gün öncesinde satmamış olursunuz.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Ama depoda da farklı esnekliği olabilir. LNG terminalinin de esnekliği olabilir. Programını ona göre verecek olabilir, gün sonunda satmak için.

MEHMET ERTÜRK : Bir dakika arkadaşlar gün sonunda satmak demek, zaten pozitif dengesizsin, bile bile pozitif kaldın, bu pozitif fazlalığını başkalarına transfer etmek değil mi?

ALİ GÜNCAN : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Ben zaten sisteme 100 soktum, sistemden 90 çektim. Herkesin gaza ihtiyacı olan bir günde 10 birim fazlalığım olacağını biliyordum. Beni gün öncesinde veya gün içinde satabilirdim, STP'de satabilirdim ama bu 10 birim elimde kalsın, bir gün sonu oluşsun, insanlar çok zor durumda kalsın o zaman satayım, daha yüksekten satarım gibi bir mantıktır, sizin söylediğiniz.

ALİ GÜNCAN : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Zaten verdim ben gazı sisteme.

ALİ GÜNCAN : Evet, yani şunu demek istiyorum. Bu gazı gün öncesinde de satabilir, gün içinde de satabilir.

MEHMET ERTÜRK : Gün içinde de satabilir. Bence yani o kadar büyük böyle hani beklemek.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Risk.

MEHMET ERTÜRK : Yani fiyatını verir. Atıyorum 10 birim gazın m³'ünü 1,5 liradan satsan gider ve iyi gider, bir buçuğa kadar gider diyorsan veririm bir buçuğu, zaten varsa alan bir buçuktan alır ama alamayan varsa gün sonunda bir daha denerim şansımı belki bir buçuğa değil 1,4'e veya 1,6'ya da teklif edebilirim fiyatın durumuna göre de ama o da bir risk almış olacak.

ALİ GÜNCAN : Kesinlikle katılıyorum.

MEHMET ERTÜRK : Bunun bir garantisi yok. Gün sonuna bırakmanın bir garanti faydası yok adama.

ALİ GÜNCAN : Evet, kesinlikle bu pozisyon almaktır ama şunu demek istiyorum yani likiditenin olduğu ürünlerin çok olduğu, sürekli olarak ticaretin döndüğü gerçekten, daha olgun bir piyasada bu tür şeyler zaten hiç

konuşulmaz, problem değildir. Taşıtanın tercihidir. Taşıtan bunu satabilir, satmayabilir. Elinde gazı vardır satmak istemez. Yani taşıtanın tercihidir haklısınız ama bizim gibi yeni kurulan bir piyasada şunu demek istiyorum temelde bir dinamik yaratıp da gerçekten eldeki gazın, biz ne yapıyoruz? Likidite oluşmasını istiyoruz değil mi? buradaki en büyük isteğimiz bir referans fiyat oluşması, bir likidite oluşması. Burada insanların gaz alıp satabilmesi ama öncelikle gün öncesinde ve gün içinde sizin de belirttiğiniz gibi Bağdagül Hanım da belirtti. Gün sonu ticareti aslında hani hala bir geçiş aşaması olarak görülüyor. Belki bazı dinamikler var.

MEHMET ERTÜRK : Diğer dengesizlik cezalarından kurtulma boyutu da var değil mi daha? Orada cezaları kaldırmıyoruz çünkü.

ALİ GÜNCAN : Ceza fiyat, kendisi ceza olmuş oluyor çünkü. Katsayılarla açıldı ya.

MEHMET ERTÜRK : Öyle mi? dengesizlik cezası yok mu artık?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Sadece bir formül ile bir katsayı vererek o fiyatı DGF'yi İDF + - şeklinde.

MEHMET ERTÜRK : Yönetiyoruz, evet.

ALİ GÜNCAN : Benim kişisel olarak burada tek endişem, gerçekten gün öncesinde veya gün içerisinde dönmesi gereken bu miktarlara, dönmezse gün sonu ticarete kalırsa o zamana piyasanın temel kuruluş felsefesinin, dinamiğinin aslında katkı sağlayamayabilir. Yani o yüzden bu belirteceğimiz sınırları, fiyatın oluşma şeylerini çok dikkatli belirlemek lazım. Gerçekten artısına, eksisine çok iyi bakmak lazım, bu konuda çok konuştuk hala da konuşacağız, büyük ihtimalle. Ama böyle bir risk var, bunu gözden kaçırmamak lazım demek istiyorum.

MEHMET ERTÜRK : BOTAŞ'tan bir değerlendirme alalım, buyurun.

YUNUS EMRE İCİK :Başkanım, öncelikle şunu belirtelim biz öğleden sonraki sunumumuz kapsamında zaten bu konulara ayrıntılı olarak değineceğiz. Şimdi OTSP ve PUE kapsamında yapılmasını önerdiğimiz değişiklikleri mutabık kaldığımız hususlar çerçevesinde belirteceğiz. Ayrıntılarını hatta ŞİD

üzerinden de göstereceğiz. Gün sonu fiyat konusunda da bir konuyu netleştirmek istiyorum. Şimdi gün sonu ticareti organize olmayan piyasa yani OTC tarafında zaten şuanda herkesin de mutabık kaldığı şekilde kaldırılması önerilmekte. Sadece Malkoçlar noktasında yurtdışından gelen fazla gazın taşıyıcıda kalması ve onun da ithalatçıyla toptan satış, toptan satıcının arasındaki bir anlaşma sebebi ile o sözleşmedeki yükümlülüğü yerine getirebilmesi için sınırlı bir miktar için tamamen fiyattan bağımsız, tamamen ticaretten bağımsız olarak ithalatçıdan toptan satıcıya iletilmesi veya iletilmemesi konusunda bir madde eklendi aslında. Dolayısıyla organize olmayan piyasada fiyata bağlı, fiyatın da içinde dahil olduğu bir ticaretten bahsetmemiz mümkün değil. Organize olan piyasadaysa hani EPIAŞ'ın piyasasında ise zaten G+1 başladığı zaman sabah 8:00'den 14:00'e kadar devam eden bir sürekli ticaret olacak. Bunun ilk kısmında saat 10:45'e kadar olan kısmında fiyat belli olmadan belki bu işlemler yürür ona göre bir fiyat oluşur orada. Saat 10:45'ten sonra da fiyatlar açıklandıktan sonra ona göre bir tepki olur ve fiyatlar ona göre ondan sonra değişim gösterir. Yani aslında EPIAŞ'ın piyasasında hem fiyat belli hem de fiyat belli değilken ticaret imkânı olacak.

MEHMET ERTÜRK : O zaman iki amacı da karşılayabilecek bir altyapı EPIAŞ tarafından öneriliyor zaten diyorsunuz.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Tabii bir de Başkanım tahsisatların da Yunus Bey onu anlatacak ama G+1'de tahsisatların erken açıklanması artık bir de söz konusu olacak. Dolayısıyla 11:00 civarında da tahsisatlar açıklandığında gerçek denge için DGF'ye İDF kaynaklı DGF'ye maruz kalmamak için gün sonu ticareti yapmak belli bir süre için 3 saat oluyor, sürecek.

MEHMET ERTÜRK : 11:00'de tahsisatlar açıklanacaksa, 10:45'te de fiyat açıklanacaksa, ben zaten dengesizliğini hani tahmin edebilirim ama tam olarak bilmeden, bir dönem yaşayacağım. Yani dediğiniz tam olarak oturmuyor o zaman. 11:00'de tahsisat yapılıyorsa ben asıl dengesizliğimi 11:00'de öğreneceğim. O sırada da fiyat belli, belli olan fiyat üzerinden dengesizliğimi gidereceğim.

YUNUS EMRE İCİK :Bu bahsettiğiniz gün ertesi piyasası yani gün sonunda yapılan ticaret değil, normal EPIAŞ'ın her gün yaptığı 09:45 ihalesindeki verilen teklifler. Yani normal dengeleme piyasası teklifleri onlar. Günün

dengeşizliği için, ben getiriyorum siyenlerin miktarı. Taşıtanların kendi aralarında yaptığı bir ticaret değil, taşıyıcıya verilen.

MEHMET ERTÜRK : GST dediğimiz gün sonu ticaret taşıtanın, ben GST'yi merak ediyorum. GST ile ilgili sordum.

YUNUS EMRE İCİK :GST'de o şekilde bir mekanizma olmadığı için, GST tamamen taşıtanlar arasında olacak ve dolayısıyla zaten GST yani gün sonunda yapılan asıl organize piyasada yapılan ticarettten bahsediyoruz burada. O sabah 8:00'den 14:00'e kadar devam ediyorlar.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım, Yunus Emre Bey şeyi söylüyor, ticaret devam edecek ama hangi verilerle? 11:00'e kadar tahsisatını bilmeyen verilerle.

MEHMET ERTÜRK : Arkadaşlar hani herkesin kafasını karıştırmamak adına netleştirmemizi istirham ediyorum. Bir dengeşizlik ile ilgili, bu dengeşizliğin giderilmesine yönelik BOTAŞ iletim mi şey yapıyor onu, satın almış oluyor? Ya da BOTAŞ iletim mi teklif topluyor veya EPIAŞ teklif mi topluyor? Yani bir gün önce sistem 10 birim dengeşiz kaldı. 10 birim negatif dengeşiz diyelim, tamam. Bu 10 birim negatif dengeşizliği gidermek için bir piyasa var, bir teklif süreci var, bir bu. Bir de sistem hiç dengeşiz kalmasa bile, dengeşiz kalsın kalmasın önemli değil ben bir taşıtan olarak dengeşiz kaldım. Beş birim dengeşiz kaldım, şimdi bir de ben kendi kişisel dengeşizliğimi gidermek üzere bir piyasada gün sonunda ticaret yapacağım. İki ayrı ticaret var gün sonunda değil mi?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım, artık tek.

MEHMET ERTÜRK : Benim burada sorduğum benim dengeşiz kaldığım durum mu?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Buyurun, evet.

YILMAZ DEMİR :Şimdi saygılar sunuyorum. Şimdi bir defa şu gün sonu ticareti bence bir karışıklık oldu. Gün sonu ticaret sadece ana giriş

istasyonlarından, operatörlerden kaynaklı fazla veya eksik gaz için geçerli piyasa. Onun dışında normal olarak eskiden olduğu gibi bir gün sonunda, ikili ticarete söz konusu değil açık alanı. Normal piyasada alış, satışlar gerçekleşecek. Sadece operatörlerden kaynaklı fazla veya eksik gaz alımında kimse zarar görmesin çünkü taşıtanın burada herhangi bir sorumluluğu yok, bunu bir defa bilmemiz lazım. Bir de depolarla alakalı var. Yani buradaki şuanda algıladığımız gün sonu ticaret bizim kurguladığımız EPIAŞ ile beraberce yaptığımız toplantılarda aldığımız, çalıştığımız şeyde herhangi böyle şey yok.

İkincisi Sayın Başkanım, biraz önce bahsettiğin gibi saat 9:15'te bir gün önceki G gününe ait taşıtanların dengesizliklerinin giderilmesine yönelik 09:15'te ihale yapılıyor. Nihayetinde dengesizliklerin giderilmesi için.

MEHMET ERTÜRK : Kimin yaptığı önemli değil ki sistem dengesizliğini,

YILMAZ DEMİR : Daha sonraki süreçte BOTAŞ çeşitli aralıklarla, aralıklar derken denge açısından, dengesizliği var ise daha doğrusu sistemde bir eksik ya da fazla varsa bununla ilgili ihale süreçleri ayrıca devam ediyor. Ama taşıtanların durumu 09:15. 09:15'te her taşıtan kendi dengesizliklerini tahmini olarak görecek, sistemde bizim yayınlayacağımız şeylere bakacak, line stoklara, oradan bir tahmini şöyle, 09:15'te bir ihaleye girecek, 15 dakikalık süre içerisinde kendi dengesizliğini giderecek. Aslında bunu EPIAŞ Mustafa Bey detayını daha iyi şey yapar. Ama gün sonu ticaretle ilgili

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Aslında organize piyasadakinin adına G+1 ticareti desek daha belki uygun olur. Çünkü o aslında gün sonu ticareti sonucunu doğurmakla beraber, bizim anladığımız anlamda.

MEHMET ERTÜRK : Tabii, tabii bizim anladığımız anlamda gün sonu değil, onu karıştırmayın, o ayrı bir şey. Dengesizliğin giderilmesi ayrı bir mesele.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet.

MEHMET ERTÜRK : EPIAŞ bir açıklama?

EREN AKSOY

:Başkanım şu bizim yaptığımız G+1'deki ticaretin tek amacı, taşıtanların hakim olmadıkları bir piyasa kuruluyor. Bu piyasa kurulduktan sonra şu an mevcutta olmayan bir dengeleme gazı fiyatına maruz kalma durumu oluyor. Taşıtanlar dengeleme gazı fiyatına maruz kalacakları, bundan sakınmak için G-1'de bir araçları var ancak bu geçiş sürecinde G+1'de fiyatlar belli olsun, tahsisatlar belli olsun, dengesizliklerin ticareti, dengeleme gazı fiyatından ne kadar daha iyi fiyata bulabilirlerse bunun için bir ticaret yapabilsinler, diye bir kurgu konuldu geçiş döneminde. Ve bu ticaret sadece EPIAŞ platformunun üstünde olabilecek. Taşıtanların şu anki mevcut durumda GST talepleri ise 2 tane sebep, 1 sebepten dolayı özellikle bu isteniyor. Bu da nedir? Üst satış operatörüne program gönderiliyor, o program onayından sonra, o programın üstünde ya da altında bir gaz akışı oluyor. Bu üstünde ya da altında olan gaz akışı kadar ticaret taşıtanların G+1 belli bir saatte EBT üzerinden yapmalarına müsaade edilecek.

MEHMET ERTÜRK

:Tamam, bir EBT üzerinden yürütülen bir süreç var. EBT üzerinden yapılıp BOTAŞ tarafından size bildirilecek, değil mi?

EREN AKSOY

:Evet. Bir bu boyutu var.

MEHMET ERTÜRK

: Bir bu boyutu var bir de sizin üzerinden yürüyecek bir süreç var, gün sonu ticareti süreci var. Bu da benim başta anlattığım çerçevede bir mekanizma işleyecekti. Fiyat var ortada, herkes bireysel olarak kendi dengesizliğini o ticaret üzerine, bunu zaten BOTAŞ iletme fiziksel bir yansıması yok.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

:Yok.

MEHMET ERTÜRK

: Tamamı ile uzlaştırmaya esas bir mesele. Ben uzlaştırmaya esas meselede hiç ticaret yapmasam atıyorum işte 100 bin lira ödeyeceksem, bu 100 bini ne kadar aşağıya çekeceğimin derdinde olacağım, diğer arkadaş ta işte atıyorum, 50 bin lira kazanacaksa bunu ne kadar 60'a kadar çekebilir, onun derdinde olacak.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Evet. Başkanım, G gününde bunu bir havuz gibi düşünürsek, G-1 ve G'de havuz dolacak, G+1'de kapalı musluklarla içeride kovadan kovaya transfer olacak gibi düşünebiliriz. Havuzun içindeki gaz miktarı değişmeyecek.

MEHMET ERTÜRK : Peki, sorumu tekrarlayım o zaman. Artık mesela iki ayrı mekanizma var. EBT’de yürüyeceklerle ilgilenmiyorum ben, EPIAŞ ile yürüyeceklerle ilgileniyorum ben gün sonu ticaretinde. O ne zaman başlıyor, ne zaman bitiyor, o sırada fiyatlar belli mi?

EREN AKSOY :Başkanım şu şekilde; biz günlük bir kontrat, günlük bir gaz günü için yapacağımız ticaret ona G dersek, G-1 saat 08:00’de ticaret başlıyor. G’de bitiyor. G+1 saat 08:00 ile 14:00 arası gün bitmiş olmasına rağmen sayaç akmasına rağmen ticaret devam ediyor.

MEHMET ERTÜRK : Tamam.

EREN AKSOY :Bu sırada BOTAŞ

MEHMET ERTÜRK : 08:00 ile 14:00 arası.

EREN AKSOY :08:00 ile 14:00 arası.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Aslında ticaret sürekli, kesilmiyor. Bir önceki günden de var.

MEHMET ERTÜRK : Orasını biliyorum da hani ayrı ayrı gruplandırdık bunları. Artık gün bitti, fiziksel akışa imkan yok, bu tamamen fiktif.

EREN AKSOY : Aynen öyle. Aynı zamanda BOTAŞ iletim G gününün tahsisatlarını G+1, bu saat tam olarak net değil ama 11:00’de verdiğini varsayarsak taşıtanlar G+1 11:00 ile saat 14:00 arası hep ilk tahsisatlarından dolayı dengesizliklerini hem de EPIAŞ tarafından açıklanmış olan dengeleme gazı alış ve satış fiyatlarını bilerek.

MEHMET ERTÜRK : Ticaret yapacaklar.

EREN AKSOY : Bu dengesizlik fiyatlarının daha iyi fiyatlara maruz kalmamak için ticaretlerini EPIAŞ üzerinden yapabilecekler.

MEHMET ERTÜRK : Tamam mesele şimdi anlaşıldı. Sektörden bu çerçevede ilgili şuan EPIAŞ’ın bize sunmuş olduğu, görüşe açmış olduğumuz taslaktaki konu bu. Yılmaz Bey sizin dediğiniz doğru. Sizin dediğiniz, sizinle şey

üzerinden, ithalatçılar üzerinden yürüyen ayrı bir süreç. Üst akış operatörü kaynaklı, ayrı bir durum, EBT üzerinden yürütülecek. Ayrıca EPIAŞ üzerinden yönetilecek süreç ile ilgili soruyorum ben, EPIAŞ tarafından yürütülecek bu gün sonu ticaretinde var mı bu kurguyla ilgili? Evet, buyurun Gökhan Bey. Oraya mikrofonu iletelim.

GÖKHAN EKİCİ

: Herkese merhabalar. Yani başlattığımız yere geri dönmemiz gerekiyor. Aslında fiyatın ne zaman açıklanacağı konusu burada kritik galiba. 09:45 ile 10:00 arası bir ihale var. 10:00'da fiyatı belli. Bu fiyatın açıklanmasının geciktirilmesinin yaratacağı sakıncaları başta elektrikçiler olmak üzere herkes çok iyi biliyor burada tahmin ediyorum. Geçmişte konferans ortamında kamunun yaptığı açıklamalar var yani başka yerlere bilgi aktarılması vs. gibi dolayısıyla prensipten hareket etmek gerekiyor, en yukarıda da şeffaflıktan hareket etmek gerekiyor, asıl konu bilginin oluşmamasından hareket edip o anda bilginin sonuçları ne olursa olsun dağıtılması gerekir. 09:45-10:00 arası yapılan bir şey bir ihaledir. Öyle ya da böyle yani gerçekten detayı anlaşılıyor hala bizce şeyden, orayı gerçekten nasıl tekliflerle olacak, nasıl bir alım yapılacak, hala bizce net değil. Ama bir ihaledir sonuç itibari ile ihalenin sonucunun 10:00'da belli ise 10:00'da yayınlanması gerekir. Ondan sonra arada yanlış anlamıyorsam saat 11:00'de bütün taşıtanların dengesizliğini bileceğini söylüyoruz, Mehmet Beyin dikkatini çektiği orada bir şey var, bir faz farkı var. Fiyat bilinmiyor.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Yalnız Gökhan Bey BOTAŞ'ın yaptığı ihalelerin daha doğrusu ilave dengeleyici sıfatıyla gaz teminini bir G+1 ticaretinden bir ayırmak lazım. Çünkü o aslında farklı bir işlem. Oradaki yürüyen ticaret farklı bir işlem... BOTAŞ'a gaz satmak pozisyonunda olanlar için bir fiyat, sizin belirttiğiniz fiyat. Diğer fiyat ise kendi dengesizliğini gidermek için olan fiyat. Orada aslında o BOTAŞ'ın girip de İDF'de aldığı fiyat daha sonra ŞİD'in içinde bir katsayı ile harmanlanacağından ve dengesizlikle çarpılacağından bir kişinin maruz kalacağı DGF'yi belirleyecek fiyatla, kişinin oraya gelmemek için kendi maliyetlerini düşürmek için yapacağı ticaretteki fiyatları bir anlamda ilişkili dengesiz kalacak kişiler için belki ama o korelasyonu nasıl tutturup hesaplayacaklar, o da bir şey. İkinci bir nokta da EPIAŞ'ın da görüşünüze sunmuş olduğu sizin de görüşe açık olduğu saatler henüz kesin saatler değil, bir. İkincisi; BOTAŞ'ın yine ilave dengeleyici sıfatıyla üç kez girmesi öngörülüyor. Bir tanesi spot tamamlama, işte bir tanesi G-1'deki ihtiyacı

karşılama bir de dâhili kullanım gazı için biz bunların saatlerine bu da bizim bir tartışma konularımızdan bir tanesi. Belki ikisini birleştirip saati, sizin bu dediğiniz hususları şey yapmak için saati daha yukarıya çekebiliriz. Bu sizin için daha kısa bir gün sonu ticareti imkânı verir, belki bilgi sağlamak adına. Çünkü tahsisatları biliyorsunuz ulaşması, dağıtım şirketlerinden gelen veriler, serbest tüketicilerin okunması vs. vs. dolayısıyla buradaki, burada hızlı verinin de avantajı olduğu gibi dezavantajı da var. Bugün tartışacağız, “hatalı okuma”. Dolayısıyla doğruya yakın verinin olacağı zamanı tespit etmek çok önemli. BOTAŞ’ın benzer amaçlarla tek veya stok gazını tamamlamak için tek seferde girmesi de bir alternatif, onu da söylemek isterim.

MEHMET ERTÜRK : Bu önceden fiyatın belli olup, olmaması dışındaki meselelere bence girmeyin, şu anda. Çünkü 09:45–10:00 arasındaki ticaretin o fiyata yansımaları nedir, ne değildir? O tartışmalar herhalde ilerleyen slaytlarda arkadaşlar izah edecek, onu anladıktan sonra da tartışmak daha faydalı olur. Sadece burada bu soruyla ilgili ben genel olarak son sözünüzü de söyleyin Gökhan Bey. Sektörde anladığım kadarıyla fiyatın belli olması rahatsız etmiyor gibi duruyor. Genel olarak da benim anladığım şu ana kadar yani bir tereddüt var ama fiyat önceden belli olup ya da ticaretin yürüdüğü süreçte bir kısmını fiyat belirsiz, bir kısmını fiyat belli şeklinde bir ortam sanki iş görecektir gibi de duruyor, buyurun.

GÖKHAN EKİCİ : Yani aslında her şey birbirine bağlı. O fiyat belli olduğunda tavan olacağı için, ondan sonra yapılacak bütün trade’leri etkileyecektir. Dolayısıyla belli olmuş bir fiyatı yayınlamamak başka bir konudur.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Gökhan Bey bizim EPIAŞ’la yaptığımız çalışmaların başında sözünüzü kestim ama Eren Bey belki burada şey yapabilir. Biz de ilk başta hatta EPIAŞ, bütün ticaretin GST’ye kayacağını düşünüyordu. Sonra kendisi dedi ki “hayır, bütün ticaret GST’ye kaymıyormuş” dedi. Eren Bey belki burada yardımcı olabilirsiniz. Biz ilginin o yöne olacağını düşünmüyoruz. Çünkü zaten referans fiyat içinde de değil.

GÖKHAN EKİCİ : İkinci tarafı da şu; yani ben söyleyeceğimi söyleyeyim, tamamlayayım. İkinci tarafı da bu kurgudaki EPIAŞ’ın kurgusundaki bütün saatlerin başka anlamları var. Başka takvimler var. 09:45–10:00 arasını ileri

alamayız. Çünkü depo programı saat 10:30'da. Ya da depo programını da değiştirmeniz gerekir. Dolayısıyla bütün saatler birbirine bağlı, saatleri olabildiğince çok iyi hesapladığınızı tahmin ediyorum ben Eren Beylerin de oturup bunun üstünde ciddi çalıştıklarını da fark ediyorum, dolayısıyla orada bir sorunum yok. Buradaki tek vurgu yapmak istediğim şey "bir fiyat varsa o açıklansın".

MEHMET ERTÜRK : Şimdi Gökhan Bey'in söylediği şeye ben katılıyorum, ilkesel olarak onu söyleyeyim. Yani saat 10:00'da gerçekten fiyatlar belli EPIAŞ'ın elindeyse EPIAŞ bunu elinde tutmasın.

MUSTAFA GÜZEL : Her eşleşmenin itiraz süresi var. 15 dakika içinde.

MEHMET ERTÜRK : Bunu 09:45–10:00 arasındaki ticaret için mi söylüyorsunuz?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Yok, Başkanım o başka.

MEHMET ERTÜRK : Sizin elinizde ne zaman var?

MUSTAFA GÜZEL : Şöyle 09:45'te iletim şirketi alım yaptığında eğer bütün eşleştirmeler 09:45'te tamamlandıysa, saat 10:00'a kadar o eşleştirmelere itiraz edilebiliyor. Şöyle bir şey olabilir hani fiyat yayımlanabilir ama kesin fiyat olmayabilir. İtiraz olduğu durumda değişebilir. Hani ön bir şey yayınlanabilir. Bu tamamen zaten hani oradaki yazılımsal bir şey de olabilir.

MEHMET ERTÜRK : Arkadaşlar, siz bildiğiniz anda herkes bilsin. Fiyat önemli bir mesele çünkü...

MUSTAFA GÜZEL : Şunu söylüyorum. Biz hesaplamayı itiraz süresi olmayan eşleştirmeler üzerinden yapacağız normal kurguda. Eğer bunu daha önce bir hesaplattırılım denirse yazılım olarak da eşleşmiş, kesinleşmemiş eşleştirmelerin hesaplanması da yapılabilir. Ama biz de bilmeyeceğiz yani eğer hesabı 15 dakika itiraz süresini beklersek biz de bilmemiş olacağız. Buna da eğer itiraz olursa 30 dakika da cevap süresi var. Dolayısıyla maksimum 45 dakikalık bir fiyatta gecikme oluyor. Hesap yöntemini eğer eşleştirmeler üzerinden yaparsak bir ön fiyatta çıkartılabilir.

MEHMET ERTÜRK

: Olabilir, onu da düşünelim arkadaşlar.

MUSTAFA GÜZEL

: Biz özellikle EPIAŞ olarak şeffaflığa oldukça önem veriyoruz. Gün içinde referans fiyatları oluşturan komponentler eşleştirmelerin ağırlıklı ortalamaları. Biz bu eşleştirmelerin ağırlıklı ortalamalarını zaten güncel olarak normal platformumuzda da her eşleştirmede güncellenecek şekilde yayınlıyoruz.

MEHMET ERTÜRK

: Güzel, çok iyi...

MUSTAFA GÜZEL

: Diğerinde sadece İDF, İDF fiyatlarını etkileyecek bir husus var. Onda da sizin dediğiniz gibi kesinleşmemiş eşleştirmeler üstünden bir hani şuan elektrikte yapılan gibi, kesinleştikten sonra da nihai olarak yayınlıyoruz.

MEHMET ERTÜRK

: Öyle yapalım, öyle yapalım, herhangi bir şey olmasın yani. Ya içeriden bilgi sızdırıldı, sızdırılmadı, hiç gerek yok o tür komplo teorilerine. Sizin elinizde ne varsa onu yayınlamanızda fayda var. Gökhan Bey, evet, devam...

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Burada Başkanım dikkat çekmek istediğimiz diğer bir konu. Bu taşıtanlarla bir araya geldiğimiz toplantılarda da bazı taşıtanlar tarafından dile getirildiği için vurguluyoruz. Aslında gönüllü bir piyasa dedik, STP gönüllü bir piyasa. Bununla birlikte STP'ye katılabilmek için Standart Taşıma Sözleşmesine sahip katılımcıların EPIAŞ ile bir Piyasa Katılım Anlaşması yapması lazım. İşlerin komplike hale geldiği durum şu. STP'ye katılmak istemeyen ancak iletimde taşıtan olan sistem kullanıcılarımız olabilir. Bu kapsamda da STP katılımcılığını zorunlu hale getirmemek adına ki bunu yapmasak da biliyorsunuz yönetmeliğin diğer bazı hükümleri dengesizliklerin uzlaştırılmasında EPIAŞ'a görev veriyor. Bunu sağlayabilmemiz adına Standart Taşıma Sözleşmesi içerisinde BOTAŞ'la sözleşme yapan taşıtanların bu taşıma işleminin sonundaki dengesizliklerin uzlaştırılmasının EPIAŞ tarafından yapılacağını kabul eder bir hüküm öngörüyoruz. Bu durumda da EPIAŞ'la BOTAŞ'ın yapacağı teslim sözleşmesi için de bu vekâlet ilişkisini kurmayı düşünüyoruz. Dolayısıyla çok geldi bu soru gönüllü mü, biz illa katılmak zorunda mıyız? Kafamızdaki kurgu bu...

Veya bir diğer alternatif Piyasa Katılım Anlaşmasını iki bölüm halinde yapıp bu EPIAŞ ile de aramızdaki bir tartışma konusu. Bu Piyasa Katılım Anlaşmasını iki halde yapıp, dengesizliğin uzlaştırması için yapılacak işlemleri bir bölümde ele alıp diğerini ele almamak. Bunun ne sonucu var? Niye buraya vurgu yapıyoruz?

MEHMET ERTÜRK : Önce ben şeyi sorayım mı size? STP'ye katılmamak demek, biraz önce konuştuğumuz gün sonu ticaretine de katılmamak, ilave dengeleyici sıfatıyla BOTAŞ'ın açacağı ihaleye de katılmamak, öyle mi hiç birine katılmıyoruz. Var mı böyle bir taşıtan ya? Arkadaşlar var mı böyle bir taşıtan?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : İsim vermeyeyim ama var Başkanım.

MEHMET ERTÜRK : Ne bu Allah Allah, hani korkulacak, söylenmekten utanılacak bir şey değil. Ben merak ettiğimden soruyorum.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Yani aslında şöyle de diyebiliriz. Ticaret alışkanlığı.

MEHMET ERTÜRK : Tamamı ile ben her türlü riske razıyım. Hiçbir şeye de ben riski minimize etmek için uğraş içine girmek istemiyorum, ne ise o. Kendini en iyi şekilde iletirim ne artı ne eksi kardeşim.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım şöyle diyebiliriz, genelde transfer noktasında devredip toptan satıcılara, bu piyasa içerisinde yer almak istemeyen bir ticari yaklaşım olabilir veya UDN'de. Yani hani bu da onların elindeki bir imkan. Aslında hani dediğiniz çok haklı ama bu noktalarda.

MEHMET ERTÜRK : Ben hani onu özellikle belirttim ki arkadaşlar bilsinler yani gerçekten hiçbirisine katılma şansınız kalmıyor, ne BOTAŞ iletimin yapacağı dengesizliği giderme ticareti, ne gün sonu ticareti, dolayısıyla elimizde olabilecek opsiyonlardan vazgeçmiş oluyorsunuz, feragat etmiş oluyorsunuz. Bir tercihtir, yapmak isteyen varsa bunu bilerek yapsın. Biz buna yönelik bir çözüm üretiyoruz, öyle diyelim.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, Başkanım, doğrudur.

MEHMET ERTÜRK :Sadece adam ŞİD kapsamında bir adamsa bununla ilgili dengesizlik uzlaşmasını EPIAŞ mecburen yaptığı için.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Doğrudur.

MEHMET ERTÜRK : Onu imkân verecek bir altyapıyı STS ile mi olur, başka bir şeyle mi olur, biz üreteceğiz.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Doğrudur. Bunun şöyle bir duygusal yönü de var. Maddi bir karşılığı var çünkü. STS'ye katılırlarsa bazı teminat yükümlülüklerinin içine de girecekler. Bunlar üç tane; Başlangıç teminatı, işlem teminatı ve dengesizlik teminatı. Dolayısıyla STP katılımcısı, STS sahibi olduğu için dengeleme teminatını ödeyecek. Ama bir de başlangıç ve işlem teminatı da geliyor. Dolayısıyla bu sistemin içinde olmak istemeyen kişi sadece taşıtan sıfatıyla dengeleme teminatının muhatabı olacak.

MEHMET ERTÜRK : Evet, anlaşıldı.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Burada da EPIAŞ'la tartışmalı hususlarımız var Başkanım.

MEHMET ERTÜRK : Zaten ısrarla el kaldırdılar. Buyurun.

EREN AKSOY : Başkanım, şöyle bir durum var. Biz yaptığımız, yani toplam teminat komponenti toplam üç kalemden oluşuyor Bağdagül Hanımın dediği gibi. Başlangıç teminatı, işlem teminatı ve dengesizlik teminatı... Mustafa Bey Bağdagül Hanım'dan sonraki sunumda zaten bunun detayına girecek ama şu var siz işlem yapmıyorsanız işlem teminatı sıfır. Siz dengesiz değilseniz, dengesizlik teminatınız sıfır. Burada,

MEHMET ERTÜRK : Başlangıç teminatı?

EREN AKSOY : Başlangıç teminatı ise bu her türlü bir risk var yani şu ana kadar hiç dengesizlik yapmamış bir taşıtanın yarın dengesizlik yapmayacağını garanti yok.

MEHMET ERTÜRK : O zaman şöyle sorayım ben sorumu. Ben STP'ye katılmak istemiyorum diyen birisinden sadece dengesizlik teminatı almakla yetinmeyeceksiniz, bir de başlangıç teminatı alacaksınız. E, ne anladık o zaman hiçbir avantajı yok.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Yok, onu tartışmalıyız Başkanım.

MEHMET ERTÜRK : Siz başlangıç teminatı ödensin istemiyorsunuz.

EREN AKSOY : Alınması gerektiğini düşünmüyoruz, öyle diyeyim.

MEHMET ERTÜRK : Sektörden bir değerlendirme alalım. Ali Bey, orada ısrarla el kaldırıyor, buyurun.

ALİ GÜNCAN : Tekrardan merhabalar. Ben yani tartışmalıymış husus. Heyecanlı olacak herhalde. Ben bir şeye değinmek istiyorum. İki yöntemden bahsettiniz, iki şekil olabilir diye hani bir, anlaşma imzalayamaz. İmzalamaz ya da piyasa katılım anlaşmasını dengeleme ve diğer işlemler olarak iki kademedede yapabiliriz, dediniz. Şundan dolayı soruyorum, anlaşma imzalamadan EPIAŞ'a teminat verebilecek mi? Bunu düzenlemek için anlaşmanın en azından bir kısmının dengeleme ile ilgili hükümler içermesi daha sağlıklı olur gibi geldi bana şu anda kişisel olarak.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Şöyle, aslında bir tane böyle örümcek ağı gibi kimin kiminle sözleşme yapacağı ilişkisinin burada önemi çıkıyor çünkü aslında temsil yetkisine siz BOTAŞ ile bir STS yaptığınızda dengeleme gazı için teminatınızı vermek adına EPIAŞ'a verebilirsiniz. Biz bunu tartışırken iki örnekle tartışmıştık. Bir tanesi online shopping yaptığımızda diyelim ki bir internet sitesine giriyoruz. İsim vermeyeyim. O internet sitesine girdikten sonra bize ürünümüzü bir kargo firması teslim ediyor. Biz kargo firması ile anlaşma yaptık mı? Hayır. Sadece o malın satın alımı için internet sitesi ile anlaşma yaptık. Dolayısıyla STS, diğer bir örnek de şu: Mesela elektrik faturamızı bankaya ödüyoruz. Ama banka ile bir anlaşmamız var mı? Yok. Sadece bizim elektrik tedarikçimizin bankayla anlaşması var, gibi. Dolayısıyla

aslında bizim anlaşma yaptığımız kişi eğer bizim anlaşmamızda da bu bizim bilgimiz dahilinde bir şey ise temsil yetkisi çerçevesinde ona vekâleten başka bir tarafa,

HASAN ALMA : Bağdagül Hanım, bu sözleşmeye ilişkin gösterilen slaytı bir açabilir misiniz? Hukukçu olmayan birisi olarak hukuki bir yorum yapacağım da orada... Taşıtan ile BOTAŞ arasında STS ile konmuş bir ilişki var. BOTAŞ ile EPİAŞ arasında piyasa teslim sözleşmesiyle konulmuş bir ilişki var. Dolayısıyla taşıtan ile EPİAŞ arasında hukuki bir ilişki kurulmuştur diyebilir miyiz? İmzalamazsa bile herhangi bir şey.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Bence oraya çok takılmayın. Bunu zaten hukuken biz gayet detaylı düşüneceğiz, görüşler de gelecektir. Ondan ziyade hani kurgusal olarak biz tamam bunu sağlayacağız, böyle bir ihtiyaç varsa isteyen arkadaşlar çekiniyor belki şu an söylemeye ama gizliden de olsa bunu bize ifade etmişler. Biz de buna imkân sağlayacağız. Ben sadece şununla ilgili görüş alayım sektörden. Bu başlangıç teminatı meselesi ne derece kritik! Ben hani hakikaten ilk kez duyuyorum bu konuyu EPİAŞ'ın yaklaşımı bana daha mantıklı geldi arkadaşlar. Yani bu adam dengesizlik teminatı, dengesizlik yapma durumunu dikkate alarak, geçmişteki dengesizliklerini dikkate alarak, gelecekte de böyle bir durum oluşabilir endişesiyle alınan bir teminat. Şimdi dengesiz gitmeyen bir adamla ilgili elimizde ya da çok küçük dengesiz giden bir adamla ilgili elimizde bir teminat olmamış ya da çok minör bir teminat olmuş olacak. Bu sorunu aşabilmek adına bir başlangıç teminatı bana da mantıklı geliyor.

HASAN ALMA : Başkanım bu sorunu şöyle de aşabiliriz. Aslında aynı şey olacak da dengesizlik teminatı sabit ve değişken iki komponent.

MEHMET ERTÜRK : Olabilir.

HASAN ALMA : Başlangıç olmuş olabilir.

MEHMET ERTÜRK : Olabilir.

NEZİR AY : Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz?

MEHMET ERTÜRK

: Buyurun Nezir Bey.

NEZİR AY

: Şimdi arkadaşlar, burada biz herhalde elektrikteki tecrübeyi bir kenara koyduk gibi geliyor bana. Şimdi elektrikteki gün öncesi piyasası, gün içi piyasası tabii ki gönüllü... Ama dengeleme dış piyasası dediğimiz fiziksel dengesinin sağlanması noktasında bir zorunluluk var. Gazda da eğer ki fiziksel dengesini dikkate alıyorsak yine özellikle taşıtan arkadaşlar veya şirketler iletim sistemini, gaz iletim sistemini kullanıyorsa her halükarda sisteme kayıtlı olması lazım diye düşünüyorum. Mesela elektrikte sisteme dâhil olmadan herhangi bir şekilde bir üretim tesisi, kendi üretim tesisini kurar veya sisteme networke bağlı olmadan enerjisini satar, böyle bir zorunluluk yok. Aynı şekilde benim görüşüme göre gazda da eğer iletim şebekesini kullanmadan bir ticaret yapıyorsa bir taşıtan, tamam eyvallah. Ama iletim şebekesini kullanacaksa mutlaka sisteme kayıtlı olması ve esas dahilinde işlem yapması lazım ve zorunlu olması lazım. Dengeleme gazı noktasındaki işlemlerde zorunlu teklifler vermesi lazım diye düşünüyorum.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Belki Nezih Bey şöyle bir şey söyleyebiliriz.

Gaz ve elektrik arasında hukuki zemin farkı var. Kanunda bazı aslında hususlarda ithalatçı bizim piyasa kanunumuza göre aslında hiç piyasa toptan satış yapmak zorunda da değil. İsterse toptan satış yapabiliyor. Ve biz de bu imkânı verebilmek için ŞİD'in içinde transfer noktaları tanımladık. Ve bu kişiler getirdikleri gazı direkt hiçbir ticarete konu etmeden sadece ikili anlaşmaya konu ederek satma hakkına sahipler. Diğer taraftan dengesizliğin uzlaştırılmasına ilişkin elektrikte kanuni dayanaklar daha farklı olmakla birlikte Doğalgaz Piyasası Kanunu iletim hususunda BOTAŞ'a daha ağırlıklı yetki veriyor Kanun. Bir hususumuz bu. Diğer taraftan bu transfer noktası olarak tanımladığımız durumda aslında piyasada sanal noktalarda dengesizlik olmayacağı için, o kişiyi dengesizlik hesabında bir direkt devrediyorsa gazını bu noktaya girmiyor bunu da belirtmek istedim.

MEHMET ERTÜRK

: Sonra sektörden de bir değerlendirme

alalım.

HASAN ALMA

: Şimdi Nezir Bey'in bahsettiği yük alma, yük

atma meselesi var, elektriğin alınıp dengede olabilmesi için. Bu analizi yaparsak gaza, işte soğuk zamanlarda, zor günde, kullanım talimatlarında vs. bir talimat

sistemin hedge edilmesi o ŞİD kapsamında yapılıyor zaten. OTSP olmasa bile, mevcut durumda ŞİD kapsamında yapıldığı için çok farklılaşmadığımızı düşünüyorum.

MEHMET ERTÜRK : Sektörün bu konuyla ilgili var mı değerlendirmesi arkadaşlar?

GÖKHAN EKİCİ : 1 milyar gaz tüketen bir kişi günde 3 milyon yaklaşık negatif kalabilir. Bunun karşılığı tavandan hesaplırsınız 7 milyon da 3 bin liradan hesaplayın 3 milyon lira. Yani başlangıç teminatı başka bir şey, dengesizlik teminatı başka bir şey, geldiğimizde konuşuruz.

MEHMET ERTÜRK : Teminatı orada konuşalım. Onun dışında o zaman son olarak hanımefendiye söz vereceğim. Bu piyasaya STP'ye girip girmeme konusunda tedarikçileri biz özgür bırakacağız, ona yönelik de düzenleme oluşturacağız, öyle gözüküyor buyurun.

SILA KILIÇ : Merhaba. İlk başta aslında piyasa çalışmalarına katılırken kurgu hep zorunlu bir piyasa olacak gibi biz aslında yorumlamıştık. Tüm dengesizlikleri bertaraf edilebileceği, çözülebileceği platform OTSP olacaktı. Ama şimdi be gönüllülük şeyini ilk defa aslında görüyoruz. Biz dengesizliğimizi bu piyasa dışında o zaman çözebilecekmişiz gibi bir şey kurgu var şuan anlaşıldığı üzere.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Hayır. İlk baştan beri gönüllülük esası hep vardı.

SILA KILIÇ : Ama tüm girişler, çıkışlar, yani sonuçta dengeleme.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Belki sizin bahsettiğiniz bir önceki gibi OTSP öncesi dengeleme gazı çalışmalarımızda o dediğiniz sistem vardı.

SILA KILIÇ : Yok, biz piyasa çalışması yaparken BOTAŞ'ın hacmi haricinde kendi tüm dengesizliğimizi gidereceğimiz platform fiyatın da oluşacağı platformu OTSP olarak aslında düşünüp çalışmıştık.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Doğru, öyle ama katılmak isterseniz...

SILA KILIÇ

: Katılmadan da o zaman.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Dengesizliğinizi çözemezsiniz. Ama transfer noktasında devredip bu piyasadaki kimseyi de görmeyebilirsiniz.

MEHMET ERTÜRK

: Organize olmayan piyasa yaşamaya devam edecek. Organize olmayan piyasanız var yine ikili anlaşmalarla sizin kendinizin yönettiği piyasa, burası organize piyasa. Buraya girmeyi zorunlu tutmayacağız ama zaten ben onun için en başta dedim ya, kim buraya girmek istemez? Var mı öyle birisi, dedim. Kimse el kaldırmadı. Bana da tuhaf geliyor, buraya niye girmek istemesin? Elinde bir opsiyon varken bunu niye kullanmak istemesin? Ben neyse razıyım demek çok anlamlı durmuyor bakınca. Otomatikman zorunlu gibi bir sonuç yürüyecek bence buradan.

SILA KILIÇ

: Sonuçta bir toptan satış şirketi, bir ithalatçı gaz alımı yaptığında dengesizlikte kaldığında yine buradan yapmak zorunda kalacak ama benim muhatabım olan ithalatçı bu sistem kayıtlı olmadan ben nasıl onu yürütebileceğim?

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Bir kere siz ikili anlaşma çerçevesinde eğer EBT çerçevesinde bir giriş noktasından, transferden gaz teslim alacaksınız zaten onu kapasite rezervasyon sürecinde ikili anlaşma ile yapmış olacaksınız. Sizin ticari tercihleriniz ondan bir kere zaten bu sistemin içine girdiğinizde ondan gaz alıp, almadığınızı bilmeyeceksiniz. OTSP içinde anonim ticaret gerçekleşeceği için siz tekrar kendi ithalatçınızdan mı alıyorsunuz yoksa başkasının gazı mı, bunu zaten görmeyeceksiniz.

MEHMET ERTÜRK

: Ben son olarak şöyle bir şey söyleyeyim, bu kısmı kapatacağım, bu tartışma konusunu kapatacağım. Opsiyonel olmasın, herkes mecburen buraya girsin diyen var mı? El kaldırsın. EPIAŞ var. EPIAŞ'ın oyu geçersiz, piyasa katılımcısı değil çünkü. Ya, arkadaşlar kendilerini düşünsünler. Herkes sanki zorunlu olmasını istiyor, o zaman öyle anlaşılıyor. Kimse, opsiyonel olsun istemiyor. Arkadaşlar EPDK ve EPIAŞ olarak biz fantezi yapıyormuşuz. Sektör zaten diyor ki; hepimiz zorunlu gireriz buraya diyor. Gökhan Bey, bir ses çıktı.

GÖKHAN YARDIM

: Şu anda Bağdagül Hanım'ın anlattığı son derece makul ve ben de hukukçu değilim ama yasal çerçevede de uygun ve doğru olan bir çerçeve. O açıdan da getirilen normal ama girmek istemeyen varsa teminatlar açısından, bilmiyoruz çünkü nasıl bir teminat çıkacak? Ona göre de müşteri portföyümüz oluşturacağız. Hiç dengesizliğe girmeden de ona göre müşteri portföyü oluşturabilirsiniz yani.

MEHMET ERTÜRK

: Evet, tamam opsiyonel isteyen varmış. Devam.

NEZİR AY

:Eğer böyle bir zorunluluk olmayacaksa, EPIAŞ sadece STP'yi çalıştırır ama dengesizlikle ilgili veyahut da dengesizliklerin uzlaştırılması noktasında herhangi bir görev almadığı sürece EPIAŞ için sorun yok. Ama EPIAŞ dengesizliklerin uzlaştırmasını faturalamaları ve teminat noktasındaki bu uygulamaları eğer EPIAŞ yerine getirecekse özellikle iletim sisteminin dengesizliği noktasındaki hususların zorunlu olması gerektiğine inanıyoruz. Yoksa sadece STP'ye ihtiyaç,

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Herkesin aslında dengede olması zorunlu o ŞİD'de var.

NEZİR AY

: Bir de şey var. Tabii ki yasal dayanağımız yok dendi, sözünüzün başında. Bu nedenle de genelde sözleşmelere atıfta bulunuyoruz. Demek ki o sözleşmelerin yasal dayanağın yerine geçecek şekilde uygulamamız lazım. Evet, bunu şöyle ifade edeyim. Biz de piyasayı kurarken mevzuatımızı o zaman RT firması ile bir danışmanlık sözleşmesi imzalamıştık. Bu noktada mevzuatımızı kendilerine verdiğimizde bize şunu ifade ettiler. Sizler yönetmelikle piyasayı kuruyorsunuz, çok beğeniyoruz bunu. Bizler yönetmelik uygulaması olmadığı için sözleşmelerle meseleyi götürmeye çalışıyoruz, dediler. Burada da aynı şey olduğu ortaya çıkıyor. Sözleşme yapacaksa piyasa katılımcıları belirli bir taahhütleri yerine getirmeleri gerekir. Bunun böyle olması gerekir diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

MEHMET ERTÜRK

: Çok kısa şöyle deyip kapatayım bu konuyu. Aslında Nezir Bey, sizin anladığınız manada büyük oranda zorunluluk var. Sizin

anladığınız manada. Burada zaten dengesiz kalanlar mecburen bu dengesizliğin faturasını ödeyecekler veya artısını alacaklar. Burada sadece kendi aralarındaki o ticarete yani BOTAŞ iletime yönelik değil, yani sistemin hani elektrikte biz dengesini sağlamak amacıyla dengesizliğini kullanıyoruz ya o kısım ŞİD kapsamında zaten yürüyecek. Orada sadece fiktif bir ticaretin döndüğü belki fiktif diyeyim ben ona, kendi aralarında yapılacak bir ticarete bu ayrı bir pozisyon almamış olacaklar ama fiziksel olarak sistemin işleyişi sırasında ortaya çıkan her türlü dengesizlik +, - yine sorumlu olmaya da devam edecekler. Bunun yine uzlaşmasını siz yapacaksınız, rakamlar size BOTAŞ'ta gelecek, siz de o uzlaştırmayı yapacaksınız. Öyle hani ben hani girmiyorum, o zaman dengesizlik piyasasında, dengesizlikle ilgili bir şeyim yok, yükümlülüğüm yok gibi anlamayalım. Her halükarda yükümlülük var, onun bir parçası her halükarda olacak herkes.

NEZİR AY : Şimdi şöyle tabii ŞİD'de var ama ŞİD'de PUE'de atıfta bulunuyor.

MEHMET ERTÜRK : Dengesizlik kısımlarını kendi yönetiyor. Dengesizlik miktarlarının vs.'lerinin çıkması durumu var. Benim bir dengesizliğim çıktığında da ben zaten işte PUE'de, yönetmelikte vs. PUE'de oluşan çerçevede bir fiyat oluşacak, fiyat üzerinden de her halükarda zaten sizin muhatabınızım ben kaçınılmaz olarak, oradan kaçamıyorum.

HASAN ALMA : Başkanım buradaki kafa karışıklığı aslında şeyden çıktı. Piyasa Katılım Anlaşması diye bir anlaşma var. Sanki bu anlaşma her türlü hem piyasa işlemleri hem dengesizlikle ilgili EPIAŞ ile muhatap olmak için tek alternatifmiş gibi anlaşıldığı için. Zaten biz de bunu ifade etmeye çalışıyoruz. Ya STS'ye bir şey ekleriz dedik, ya da Piyasa Katılım Anlaşmasını şöyle hayal ediyoruz, iki bölüm var, ikisine birden girebilirsin ama birine zaten mecbur gireceksin manasında.

MEHMET ERTÜRK : Mesela anlaşıldı devam.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım sizin de ifade ettiğiniz üzere STP'ye girilmese de bir sonraki bendimizde onunla ilgili STP'ye girilmese de sistem ŞİD'de yer alacak yeni dengeleme gazı formülüne muhatap olacaklar. Dolayısıyla bu piyasada olmasalar da BOTAŞ'ın gaz tedarik edeceği yer, şekil ve bunun nasıl

fiyatlanacağı belli olacak. Piyasaya girmeyen taşıtanlar da bu dengeleme gazı fiyatını eğer dengesizlerse muhatap olacaklar. Yine getirdiğimiz bir husus aslında ŞİD'de stok gazı ve iletim şebeke stoku ve yakıt gazına ilişkin hususlarda daha bir şeffaf yaklaşım içine girmeyi öngörüyoruz. Bu kapsamda da bu yaklaşımın gereği de hangi fiyatın etkili olup olmayacağı üzerinde de bunun önemi olduğu için stok gazına ilişkin ve yakıt gazına ilişkin hususların ayrı ayrı belirtilmesi ve fiyatlandırılması öngörülüyor. Diğer taraftan daha şeffaf bir sistem ve fiyatlara ilişkin hususlarda da herhangi bir manipülasyonun önüne geçmek amacıyla da aslında bazı miktarları bölgesel olarak burada da bu da yine tartışmalı bir konu ŞİD değişiklik önerilerinde de bugün göreceksiniz, noktasal mı, bölgesel mi miktar açıklama veya basınç açıklama diye bir hususumuz var. Aslında bizim yönetmeliğimiz bölgeler bazında basınç ve bölgeler bazında miktarı asgari tutuyor. Bunun devamındaki husus ise BOTAŞ ile yapacağımız ŞİD ile ilgili süreç çerçevesinde şekillenecek. Ama artık arz güvenliği açısından gördüğümüz bazı bölgeler vardı BOTAŞ'ın bu bölgeleri aslında şu anda buradan sonra taşıtanların da göreceği ve buradaki basınç ve miktar aralığında da kendilerine göre bir yön verebileceklerini düşünüyoruz. Diğer taraftan hatalı okuma da bu hususları geçtik, dengeleme cezalarına ilişkin. Belki tekrar onu vurgulayabiliriz. Dengeleme gazına yönelik cezaların kaldırılması, gazın, gaz fiyatının bu cezaya baz olması, bunun üstünde ise bir katsayı ile +- şeklinde dengesiz pozitif veya negatif dengesiz kalanlar için bir fiyata muhatap olunması söz konusu olacak. Önemli hususlardan biri yine elektrik ile bizim aramızda farklı olabilir. Bizim kendi aramızda farklı düşüncelerimiz olabilir, hatalı okuma. Mevcut tahsisatlar da hatalı okumaya ilişkin hususlar biliyorsunuz düzenlenmiş. İki tane hatalı okumanın ortaya çıktığı dönem var. Biri; fatura dönemi içerisinde biri de fatura dönemi sonrasında. Ama bu durumda hatalı okumanın şöyle etkileri olacak. Hatalı okuma; dengesizliklerin uzlaştırılmasındaki tahsisat miktarlarını değiştireceği için hatalı okunan verinin doğru geldiği zaman akış verisine mi tahsisat verisine mi yansıtılması, hatalı okunduğu güne mi eklenmesi, yoksa ileriye yönelik tespit edildikten sonra belirli bir güne mi eklenmesi, bu da şu anda tartışma halinde. Burada da iletim şirketi ile görüşüyoruz. Diğer bir tartışmalı husus. Başkanım belki burada.

MEHMET ERTÜRK

: Önce bir BOTAŞ'tan değerlendirme alalım.

Arkadaşlar kim yapacak değerlendirmeyi?

HASAN ALMA : Değerlendirme öncesinde ben şeyi de bir soru işareti var kafamda. Hatalı ölçüm sıfırlanamaz bir şey midir? Teknik olarak, iletim ve dağıtım boyutlarında.

MEHMET ERTÜRK : Marjinalize edilir de sıfırlanamaz.

HASAN ALMA : Çünkü çok ciddi hani tartışma konusu oluyor.

MEHMET ERTÜRK : Genelde problemler biliyorsunuz hayatta marjinalize ediliyor da sıfırlanamıyor. Ama tabii marjinalize edebilmemiz için alacağımız tedbirleri de konuşacağız. Buyurun Yılmaz Bey. Siz ne öngörüyorsunuz? Onu çok kısa bir değerlendirin, paylaşın bizimle.

YILMAZ DEMİR : Sayın Başkanım, biz iletim olarak bu hususu çok tartıştık aslında. Hem EPIAŞ, EPDK geçen hafta da konuğumuz idi. Bizim buradaki görüşümüz şu; nihayetinde fatura dönemi geçmiş, aradan bir, iki yıl bile geçebilir yani bununla alakalı bir sınırlama yok. Bunun geriye dönük işte kaydedilmesinin sakıncalar doğuracağını düşünüyoruz. Nihayetinde geriye dönük baktığımız zaman o nokta ile alakalı olarak şu anda da önümüzde bir örnek var. Üç tane taşıtan var, taşıtanın üçü de o gün de vardı, bugün de var. Dolayısıyla belki bu örnekten gittiğimiz zaman çok sıkıntı doğurmayabilir. Ama o gün o noktada olan bir taşıtan bugün bu noktada yok ise ne olacak? Onun için biz görüş olarak, iletim görüşümüz olarak geriye dönük değil, zaten aslında ilgili maddede bu kurgulanmış, ileriye dönük bir mutabakat gününü tarif ediyor ama burada bir algılama sorunu yaşıyoruz. O mutabakatın geriye dönük de olabileceğini söylüyor arkadaşlar. Mutabakat dediğimize göre ileri olması lazım. Zaten yazan da nihayetinde bunu öneren de önceden bizdik. Mutabakat ileri tarihte olması lazım eğer geriye dönük ise o güne dönmesi lazım. Hatanın olduğu güne işlenmesi lazım... Eğer ben geriye dönük gidebiliyor isem onun için niye ben hatanın olduğu güne değil de başka bir mutabakat arayım? Hata hangi günde olmuş, atıyorum 23 Aralık'ta. 23 Aralık'ta hatalı ölçüm olmuş ise 24'ünde, 25'inde taşıtanların dengesizlikleri söz konusuysa niye orada pazarlık haline dönüştürelim? Burada bir sıkıntı var. Dolayısıyla bizim iletim olarak geriye hiç gitmemesi tarafında bir görüşümüz var. İleriye, önümüzdeki bir

günde mutabakat alınan bir günde olmasını öneriyoruz, bunu da çeşitli, bundan önceki tartışmalarda zaten gündeme taşıdık.

MEHMET ERTÜRK

: Bir şey sorayım burada Yılmaz Bey size.

Somutlaştırmak adına, ben de algılayabilmek adına soruyorum bunu. Atıyorum 2016 Aralık'ının 15'inde ben bir tedarikçiyim, bir tüketiciye gaz tedarik ettiğim bir noktada, 10 birim gazım eksik kalmış, yani ben 110 tedarik etmişim aslında gerçekte 100 birim tedarik ettin denmiş bana 100 birim fatura kesmişim. O tüketici de 100 birimlik şey üzerinden yürümüştü. Sonra bunun 110 olduğu 5 ay sonra ortaya çıkmış 2017'nin 3. ayında ortaya çıkmış, ya da 4. ayında ya da ne ise o sırada artık ben o tüketicinin tedarikçisi değilim, o 10 birim daha önce o tüketiciye de eksik giden, bana da eksik gelen, tüketiciye de eksik giden o 10 birimlik gaz sonradan tespit edildiğinde nasıl bir işlem öngörüyorsunuz siz?

YILMAZ DEMİR

: Şimdi Başkanım, bir defa olay şu noktada

tespit etmek lazım. O gün itibari ile taşıtanlar kendi arasında o günkü oluşan fiyatlar üzerinde bir mutabakatlaşma sağlanmış. O günkü okunan değer üzerinden. Problem eksik veya fazla okunması durumu... Benim gazımın, iletimin gazının taşıtanın hattına gitmesi olayı. Dolayısıyla taşıtanlarla olan mutabakat, yani ufak tefek belki bir fatura sorunu yani fiyat da bir meblağ hatası olabilir. Yani 0,80 den satılacaktık da 0,81'den satılmıştır. O gün işlem yapılmış gibi görünebilir ama aslında asıl problem benim gazımın dağıtım hattına gitmesi yani emaneten iletimin gazının dağıtım şirketine gitmesi olayı olarak bakmak daha doğru olarak düşünüyorum. Çünkü başka arada zarar gören yani çok önemli bir şey yok. Madem bu piyasada da işlem yapıyor isek bunun nihayetinde kuralını da koyarken bunun kuralını koyduğumuz zaman nihayetinde orada çok da geriye dönük olarak bir şey yapılmış olmaması lazım. Nihayetinde iletimle, dağıtım şirketi arasındaki bir emanet gaz pozisyonu gibi bir durum oluşuyor orada. Dağıtım şirketlerine bizim gazımız gitmiş.

MEHMET ERTÜRK

: Bu fazla giden 10 birimlik gazı o zaman siz

dağıtım şirketi değil de onu dağıtım şirketinin tedarikçisi olduğunu düşündüm bir an, ben tedarik ediyorum 2016'da. 2017'de başka bir tedarikçi bu tüketiciye tedarik eder durumda oldu, o 10 birim gazı o yeni gelen tedarikçiye yıkıp onun da tüketiciden almasını mı bekleyeceğiz, sizin öngörünüz bu mu?

YILMAZ DEMİR

: Yani bizim öngörümüz şu Sayın Başkanım: geriye dönük bir sürü sıkıntıları var. Bu sıkıntıların bir yerde noktayı koymak gerekir. Eğer geriye dönük olarak da gidecekse bunu da o zaman tartıştığımızda söyledik, ilgili güne gidilsin, ilgili güne yazılsın. Bunun çok sıkıntılar üreteceğini düşünüyoruz ama bunun geriye dönük bir yerde mutabakatlaşmanın doğru olmadığını düşünüyorum. O değişik şeylere sebep olur.

ZEKERİYA KÜÇÜK

: Merhabalar, Zekeriya Küçük, ticaret tarafından. Şimdi burada Yılmaz Bey'lerle daha doğrusu BOTAŞ iletimle taban tabana zıt düşünüyoruz. Hatalı ölçümün daha adilane bir uygulama olması açısından ilgili güne gidip, ilgili günün akış değerlerine yazılması gerektiğini düşünüyoruz. Sebebi de şudur: Sizin de bahsettiğiniz gibi oradaki muhataplar değişmiş olabilir, yıl dönmüş olabilir. Şu an yaşadığımız ciddi bir örnek var. 23 Kasım ile 31 Aralık döneminde hatalı ölçüme konu bir miktar var İZGAZ noktasında. Diğer muhataplarımız da burada zaten, kendileri de fikirlerini ifade edebilirler. Burada muhataplar değişmemiş durumda hani diğer taraflarımız aynı gibi ama değişmiş de olabilir ama oranımız da değişti. İletimin bakış açısı ile bugünkü akışlar üzerinden değerinin akışa yazılması öngörülüyor ama olması gereken bizim o dönemki tahsisat oranımız üzerinden o dönemin miktarına bunun yazılması BOTAŞ ticaret olarak görüşümüz bu. Fiyat değişmiş olabilir bu bir serbest tüketici de olabilir. Bir serbest tüketiciye sadece bir tedarikçi gaz satışı yapıyor olabilir. Yıl döndüğünde o serbest tüketicinin tedarikçisi değişmiş olabilir. O hatalı ölçümü hangi tedarikçiye yazacaksınız? Geçmişe dönük o dönemki tedarikçisine mi, yoksa bugünkü tedarikçiye mi? Bugünkü tedarikçi onu kabul eder mi? Serbest tüketici onu kabul eder mi? Yani bunların çok iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bizim ticaret tarafı olarak görüşümüz o miktarların geçmişte hatalı olan güne yazılmasıdır. Bildiğim kadarıyla elektrik tarafında da Alev Hanım'ı aradım konuştuk, geçmiş iki yıla kadar geçmişe dönük veri düzeltmesi yapılabiliyor. Önümüzde böyle bir örnek varken gazda da aynısının yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

HASAN ALMA

: Başkanım şimdi, biz bu konuyu daha önce görüştük Yapracık tesislerinde, ticaret tarafı, iletim tarafı, EPIAŞ hepimiz. İki çözümün de kendine göre bir mutlak üstünlüğü olmadığını, ikisinin de handikapları olduğunu görüyoruz. Burada hani çok katkı olmayacaksa aynı şeyleri tekrar tartışmayalım.

Orijinal bir fikir olursa dinleyelim. Onun ötesinde şunun altını çizmek istiyorum. 9.2. 6.2'de yanılmıyorsam ŞİD'deki o hüküm, gaz yılının içerisindeki ölçüm hatalarının bertarafıyla alakalı gibiydi. Geçmişte de Bağdagül Hanım daha iyi biliyor. Dolayısıyla bizim her halükarda bu hükmü değiştirmemiz gerekiyor. OTSP ile uyum maksadının da dışında mutlaka bir değişiklik yapmamız gerekiyor.

MEHMET ERTÜRK : O zaman şöyle BOTAŞ ile bunu zaten çok tartıştınız, öyle anlaşılıyor. EPIAŞ sanırım geçmişe dönük düzeltmeye açık diye tahmin ediyorum. Elektrikte başarılı bir şekilde uyguluyor çünkü bunu. Belli zorluklar yaşadığını biliyorum ama yine de uygulanan bir süreç Nezir Bey. Nezir Bey Ne zamana kadar tek tek bireysel olarak yansıtıyorsunuz, ne zamana kadar sıfır bakiyeye taşıyorsunuz? İki ay mı oradaki süre?

NEZİR AY : 60 günlük bir süre.

MEHMET ERTÜRK : 60 günlük bir süre.

NEZİR AY : Bire bir uzlaştırma yapıyoruz. Ama ondan sonrası için.

MEHMET ERTÜRK : Sıfır bakiyeye atıyoruz.

NEZİR AY : Sıfır bakiyeye atıyoruz, evet.

MEHMET ERTÜRK : Burada sıfır bakiyeye bir şeyimiz var mı Hasan Bey?

HASAN ALMA : Elektrikteki anlamda yok.

MEHMET ERTÜRK : Benzer bir torbamız var mı? Var o zaman bir torbamız var. BOTAŞ, EPIAŞ, EPDK bunu tartışmış, öyle anlaşılıyor ve tarafların farklı pozisyonları var. Sektörün burada pozisyonu BOTAŞ ticaretle mi örtüşüyor?

HASAN ALMA : Başkanım birde burada mademki hatalı bir ölçüm var sorumlusuna bu işin rücu ettirilmesi noktasında.

MEHMET ERTÜRK : O işin ayrı bir boyutu. Sektör ne diyor bu konuda?

GÖKHAN YARDIM

: Başkanım, şimdi her gün fiyat değişiyor yani her gün fiyat değiştiği için de bunun o noktaya gidip de düzeltilmesi lazım. Yoksa,

MEHMET ERTÜRK

: İleriye yönelik riski de var ama Gökhan Bey. Yani o noktaya gidip düzeltmenin riski de var. Yani bir defa elinizden belli imkanlar alınmış oluyor. Şimdi siz o gün dengesiz olduğunuzu bilseydiniz gün sonu ticareti diye bir mekanizma var şu anda. Gün sonu ticaretinden belki o dengesizliğinizi daha iyi yönetecektiniz. O gazı atıyorum 1,5 lira değil de atıyorum 1,4 lira belki yönetme şansınız 1,3 ile belki yönetme şansınız vardı. Ama artık öyle bir şansınız yok yani geçmişti git düzelt dediğimde 1,5 liradan o gazın bedelini ödeyeceksiniz, diye düşünün.

Şimdi elektrikte tabii gün sonu ticareti falan olmadığı için orada belki çok daha önemsiz hale geliyor olabilir ama burada yani ileriye dönük uygulama, geçmişe dönük uygulama biraz daha kritik gibi duruyor. Sektörün genel görüşü, BOTAŞ ticaret ile mi örtüşüyor, tedarikçilerin, taşıtanların?

HASAN ALMA

: Ahmet Salim Bey biz buraya bu kuralı koyduktan sonra konu kapanmış olur.

MEHMET ERTÜRK

: Bence büyük oranda.

HASAN ALMA

: İki sene önce tarifedeki gelir fazlasını ya da eksikliğini, iki sene sonraki tüketiciye yansıtmak da aynı mantık değil mi? Ama burada bir hukuki rejim var. EPDK'nın kararı var dolayısıyla burada bu işleme giren bunu peşinen kabul etmiş sayılır.

MEHMET ERTÜRK

: Şöyle bir şey var ama elektrikte geçmişe dönük bir uygulama yaptığımız için bunu beğenmeyen bir taşıtan yargı sürecine götürdüğünde bu faturayı, elektriği örnek gösterip oradan bir şey üretebilir. Evet EPIAŞ?

MUSTAFA GÜZEL

: Bunun üç tane ayağı var. Teknik ayağı, ticari ayağı bir de hukuki ayağı. Teknik olarak baktığımızda en kolay yöntem ileriye dönük yansıtmak yani bizde zaten BOTAŞ'la bunu...

MEHMET ERTÜRK

: BOTAŞ iletim de zaten bunu istiyor.

MUSTAFA GÜZEL : İleriye doğru yazmak bunun en kolay çözümü, ticari olarak baktığımızda da elektrikle, gazla arasındaki farkta elektrikte teslimat saati gelmeden önce bütün ticaret bitiyor. Gün içi ticareti de olsa saatlik kontratlar olduğu için bir buçuk saat önceden o saat için işlemler sona eriyor. Dolayısıyla geçmişe dönmek ticari açıdan daha mantıklı... Ama gazda gün sonu ticareti olduğu için biraz önce söylediğiniz gibi dengesizliğin o tahsisata göre giderdiği zaman taşıyan ileriki bir zamanda geçmişe yönelik bir dengesizliği çıkmış oluyor. Ticaret, gün sonu ticareti varsa yine ileriye yazmak daha doğru ama hukuki manada sanki geçmişe düzeltmenin daha doğru olduğu izlenimi veriyor.

HASAN ALMA : Ama geçmişe dönük düzeltme derken asla şunu kastetmiyoruz değil mi? Muhatapı belli olduğu sürece muhatabına gidecek bunun bedeli.

MUSTAFA GÜZEL : Hukuki olarak alınabiliyorsa alınabilir.

HASAN ALMA : İflas etmişse, falansa, bulunamıyorsa gibi bir bir durumda mı?

MUSTAFA GÜZEL : Bir gelir kalemiyen gidere de dönüşebilecek.

MEHMET ERTÜRK : Burada da zaten sınır koymak lazım... Elektrikteki o sınır mantıklı yani çok çok geçmişe de dönmek lazım. o durumda torbaya atmak lazım en makulü. Geçmişe gideceksek.

ALEV KARAVELİOĞLU : Burada artık yeni piyasa düzeninde tüm fiyatlar günlük olarak, gün içerisinde belirlenecek. Yani GRF'si de 23.04.2017 tarihi için belirlenecek. İDF'si de DGAF'si de DGSF'si de. Şimdi biz başka bir günde, başka oluşan fiyatlar üzerinden bu toplam gaz miktarıyla ilgili bir uzlaştırma yaparsak aslında bu da birazcık hani hakkaniyetsiz oluyor mali olarak da. Çünkü o diğer gün yapılacak işlem yani ileriye dönük de olsa, geriye dönük de olsa, işlem yapılacak diğer günde ne fiyattan oluşacağını bilmiyoruz. Aynı oluşmayacağını ama bilebiliriz. Şu anda söyleyebileceğimiz bir şey.

MEHMET ERTÜRK : GDDK benzeri bir yapı daha makul diye düşünüyorsunuz, Yılmaz Bey.

YILMAZ DEMİR : Şimdi Sayın Başkan, bir defa şunu şey yapalım. Biz geçmişe yönelik olmasın demiyoruz. Geriye dönük olursa sadece geçenki toplantıda şöyle bir şey oluştu: Orada yani rastgele bir güne mutabakat yapalım, arkadaşlar otursunlar, buna karşıyız, özellikle buna karşıyız! İlgili güne gitsin, ilgili bir güne gitsin ama bunun bence olması gerekeni daha önce bahsettiğimiz sıfır bakiye gibi ya da herhangi bir şey, orada çözmek lazım, geriye gitmemek lazım. Orada, eğer orada bir sıkıntı oluyorsa hukuki olarak ya da ticari olarak onun geriye işletilmesi değil, onun, o noktadaki ticaretin, bir şekilde sıfır bakiyenin içerisinde ya da orada bir yerlerde değerlendirerek geriye dönük bizim sistem üzerinde mutabakat olmaması gerektiğini düşünüyorum.

MEHMET ERTÜRK : Evet.

ZEKERİYA KÜÇÜK : Sayın Başkan Pardon.

MEHMET ERTÜRK : BOTAŞ ticaret, pardon.

ZEKERİYA KÜÇÜK : Yalnız geçmişe dönük herhangi bir günde mutabakattan bahsetmiyoruz ticaret olarak. İlgili günden, hatanın yapıldığı güne gidip, oranın düzeltilmesinden bahsediyoruz.

MURAT KOÇAK : Biz bu maddeyi yazarken operatörlerin kar veya zararlarını düşünerek, operatörlere herhangi bir zarar gelmesin diye yazmıştık. Sonuçta şöyle bir şey, gaz yılı bir yıllık bir gaz yılı anlaşması oluyor STS. Geçmiş yıl döneminde olan bir taşıtan bir sonraki yıl da olmayabilir. Biz Kasım'daki eksik ölçüm miktarını nasıl telafi edeceğiz? Ya operatörler arasında bir anlaşma olacak. Yurt dışında benzeri bir uygulama var. Sonuçta bir OBA denilen bir şey var. İşletmesel balancing agreement dedikleri orada da bilerek yapılan bir hatalı tahsisat var yani. Yani % bir toleransı olan sınırlar var. Bu da ona benzer bir şey zaten. Sonra operatörler anlaşma çerçevesinde eksik veya fazla şebekeler arasındaki miktarı kendi aralarında çözebiliyorlar. Burada öyle bir anlaşma yok. Biz bunu nasıl çözeriz diye düşündük. Biz de aramızda fiyat şeyi de yok, dağıtım operatörü ile iletim operatörü arasında bir fiyat mekanizması da yok. Dedik taşıtan üzerinden çözelim.

Sonuçta burada taşıtanın çok büyük bir maddi kaybı veya zararı da yok. Çünkü taşıtan eksik ölçtüğü miktar sonuçta şebekede kalıyor. Şebekeden parasını alıp gidiyor iletimci de veya fazla ölçtüğü miktarda da aynı şekilde şebekeye, dağıtım şirketine fatura ediyor, fazla, hatalı ölçülen miktarı. Burada taşıtan ya kardan zararı ya da zarardan karı çok ufak bir şeyi söylüyor ama emtianın büyük kısmı ya dağıtım operatöründen gidiyor ya da iletim operatöründen. Yani burada karlı olan ya iletim operatörü ya da dağıtım operatörü.

MEHMET ERTÜRK

: Burada sadece şey sıkıntısı var Murat Bey mesela kışın ben zaten negatife meyilli çalışacağım tedarikçi olarak, taşıtan olarak, 100 birim gaz sokmuşum sisteme 95 birim soktum denmiş bana. Burada 5 birim gazım eksik kalmış. Bu 5 birimi ben ne yapacağım? Şey üzerinden ödeyeceğim, yüksek fiyat üzerinden ödeyeceğim. Sıkıntı bu sadece... Yani tamamı ile risksiz değil burada taşıtanlarda bir risk taşıyorlar.

MURAT KOÇAK

: Doğrudur ama operatörler kadar değil. 100 birimlik gazdan 100 liraya aldığı gazı 95 liraya alıp satabilir, doğrudur 5 lira zarar edebilir ama 100 liralık gazın tamamını ya iletim operatöründen gidiyor ya 100 lira zararda iletim operatörü ya da 95 lira karda. Burada fotoğrafın tamamen büyük tarafına bakmak lazım yani burada operatörler arasında çok büyük zarar var.

MEHMET ERTÜRK

: Siz neyi öneriyorsunuz sonuç olarak?

MURAT KOÇAK

: Bu olay yani şöyle bir şey, geçmiş yılındaki bir taşıtan bu yıl olmayabilir. Atıyorum, yabancı bir taşıtan BP geldi ben şimdi Kasım ayındaki alacağımı nasıl BP'den gidip tahsil edeceğim? Kaçtı gitti adam.

MEHMET ERTÜRK

: İmkânsızlıklar her halükarda olacak zaten. O durumda ancak torbaya atacağız, başka türlü yönetme şansımız kalmıyor imkânsızlıkları.

MURAT KOÇAK

: Ama ya da böyle bir,

MEHMET ERTÜRK

: BOTAŞ ticaret burada ama BOTAŞ ticaret piyasanın büyük oyuncusu bir yere kaçacağı da yok.

MURAT KOÇAK

: Ya da böyle bir mekanizma kurulacak. Bir OBA benzeri, dağıtım operatörü ile iletim operatörü arasında. Biz bunu hiç piyasaya yansıtmadan kendi aramızda çözeceğiz.

MEHMET ERTÜRK

: Evet, sektör? Değerlendirme yok öyle mi?

AZİZ CAMCI

: Başkanım bence doğal gaz piyasası, elektrik piyasasının peşinden takip ediyor. Şimdi elektrik piyasasında bu konuda önemli bir sorun yaşanmadığına göre Nezir Bey'in anlattığına göre o yöntemin en azından benzer bir yöntemini sizin de dediğiniz gibi ileride hukuka taşınması halinde emsal teşkil etmemesi açısından elektriğe benzer bir yöntemin uygulanmasında fayda var. Ben bir de bir konuya daha dikkat çekmek istiyorum. Burada slaytta hatalı okuma şeklinde yazılmış ama şimdi hatalı okuma başka, sayacın hatalı olması başka bir şey. Yani sayaç doğru ölçmüş, hatalı okunmuşla; sayaç genelde +- %1 hassasiyetle çalışırlar, onu sıfırlamak mümkün değil zaten. Dolayısıyla ona da bir açıklık getirmek lazım ama bunu ilgili günde düzeltmek, en azından 60 gün veya önerilen başka bir tarihte daha mantıklı gibi görülüyor.

HASAN ALMA

: İlgili günde bir torbada,

AZİZ CAMCI

: Evet, olabilir en azından 60 gün sonrasında da şu anda DOBY görünüyor, doğal gaz piyasasında DOBY gibi ortak bir havuzdan bunu telafi etmek de fayda var. Aksi takdirde eksik kalan gazın muhatabını bulmak problem olabilir.

HASAN ALMA

: Aslında şöyle bağlayabilirim. Biz iki görüşün de ortasındayız, kim ikna ederse onun fikrini savunmaya hazırız. Tarafları bekliyoruz bu konuda bizi ikna etmeleri konusunda. Fakat ben şeye çok soğuk bakıyorum yani DOBY'yi bu işe bulaştırıp da sistem geneline yaymaya. Soğuk bakıyorum mümkünse oraya hiç bulaşmamaya çalışmak isterim.

NEZİR AY

: Bu konuda bir hukuki örnek verebilir miyim? Şimdi 2007 Şubat ayındaki yönetmelik gereği 3 aylık süre içerisinde müracaat edilmeyen veya itiraz edilmeyen değerler için daha sonra itiraz kabul etmiyorduk. Bu noktada sayaç için 3 ay, hatta 10 ay geçtikten sonra bir itiraz geldi, itirazın sadece 1

ayı, 3 ayın içerisinde olduğu için geriye dönüp düzeltmesini yaptık. Geriye kalanını yapmadık ama mahkemeden aleyhimize dava sonuçlandı.

MEHMET ERTÜRK : Mahkeme aleyhinize verir orada.

NEZİR AY : Daha sonra da temyizden geri döndü ama aradan da 3, 5 yıl geçti. Hani sürüncemeye kalıyor bu işler. Onun için bu nedenle zaten daha sonraki dönemde 2 yıllık süreyi ilave ettik mevzuata.

HASAN ALMA : Burada bir defa Başkanım sayaçların hatalı okunması her zaman gündemde olan bir şey, bu kalibrasyon ayarlarında farklılık çıkıyor. Daha bir yıl sonra, iki yıl sonra fark ediliyor ve dolayısıyla bir defa bunun sayaçlardan kaynaklı hatalı ölçüm olduğunu farz edip, olmaz ya da iki ay içerisinde, üç ay içerisinde geriye dönük olarak kabul edilemez ifadesi her zaman geçerli olmayabilir, oraya hiç girmemek lazım diye düşünüyorum.

YILMAZ DEMİR : Ama yani nihayetinde biz bu, doğal gazda çok karşımıza çıktı. İki sene sonra bile hata tespit edildi yani. Kalibrasyonda 0,98 verilmesi gereken bir katsayı 0,97 girildi. Ama bunun karşılığında önemli bir fatura çıktı. Bu faturanın herhalde bir ticari olarak karşılığı olmalı. O anlamda bir hata kesin oluyor. Oluşan hatanın giderilmesi sıkıntı... Giderilmesinde de biz yine aynı şeydeyiz yani, ileriye dönük. Ama geriye dönük ticari ve hukuki şeyleri gidermek için de belki bu sıfır bakiye gibi başka bir şey ile çözmek gerekir diye düşünüyorum.

AZİZ CAMCI : Pardon Başkanım bir şey daha ilave edebilir miyim? Şimdi aslında aklıma geldi, hatırladığım kadarıyla yeni bir değişiklik yoksa BOTAŞ işletme de, ticaret de daha iyi bilirler. Herhangi bir müşterinin ya da tedarikçinin sayacında hata olması durumunda sözleşmeye göre orada sıfır yazılmaz. Yani geriye dönük olarak gaz çekişlerine bakılır ona göre takribi bir rakam üzerinden fatura kesilir. Dolayısıyla Yılmaz Beyin dediği aslında doğru, burada çok büyük rakamları düşünmemek lazım. Her halükarda bir hatalı sayaç varsa bu hatalı sayacın optimize edilerek en fazla ne kadar buradan geçmiş olabilir şeklinde bir metodolojileri var sözleşmelerde. Ancak bu metodolojiye rağmen kaçan gaz varsa ki o tüm rakamın içerisinde cüzi bir rakam olacaktır. O zaman kabul edilebilir limitler içerisinde kalabilir. Yine teyit etsinler.

YILMAZ DEMİR

: Aziz Bey, o biraz farklı bir durum o bahsettiğiniz olay. Ölçülemeyen bir gaz söz konusu ise sayaç arızalandı, herhangi bir şekilde orada fiziki olarak ölçülemiyor, sayaç yok. Bu tür durumlarda geçerli sizin bahsettiğiniz durum. Geriye dönük ortalamalardan yola çıkılarak ya da o şeyler ama şu anda bahsettiğimiz fiziki olarak hatalı ölçüm. O zaten o bahsettiğimiz olay, olay gününde değerlendiriliyor. BOTAŞ ekipleri ve dağıtım şirketleri tarafından, o gün kapatılıyor, bir sayaç değerine bağlanıyor. Orada zaten ŞİD'de zaten onu tarif ediyor. Hatalı ölçülemeyen kısımla alakalı ama şu anda bahsettiğimiz hatalı ölçüm. Sayaçtan okuduğum değer gerçekten doğru değer olmadığı anlaşıldı, bir müddet sonra. Bir hatadan dolayı bir katsayı çarpanından dolayı anlaşıldı, bunun düzeltilmesine yönelik şu anki konuştuğumuz konu.

MEHMET ERTÜRK

: Evet, bir şey yok o zaman. Net bir duruş yok, öyle anlıyorum ben. Bunu o zaman kurumun takdirine bırakacağım. Devam edelim, Bağdagül Hanım.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Başkanım, hatalı okumalar dışında diğer bir hususumuzda daha önce biliyorsunuz yeni getirdiğimiz, sistemde zaten tartıştık. Kapasiteye ilişkin BOTAŞ bir teminat alıyordu, artık dengesizliğe ilişkin de ŞİD'de bir teminatımız olacak. Kimin tuttuğundan bağımsız ama teminat olacak. Diğer taraftan temsil ilişkisinden bahsettik. Burada dengesizlik teminatına ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumundaki sonuçlar da yine tartışmamız gereken bir durum olacak. Çünkü burada da farklı görüşler ve alternatifler var. Elektrikte en sonunda portföy boşaltmaya kadar giden bir yol var. Burada daha böyle ılımlı bir ölçüt şeklinde aslında tekrar TMB yapmasına izin vermeme yönündeki yaklaşım ağır basıyor. Burada da varsa görüşleri taşıyanlarımızın veya sizlerin oraya da dikkat çekmek istedik.

Diğer bir taraftan ŞİD içine getireceğimiz diğer bir düzenleme; dedik ki, ilave dengeleyici olarak OTSP'ye girecek ama bazı durumlar var ki OTSP'de fiyat oluşmamış olabilir. Çeşitli nedenlerle STP'ye erişim söz konusu olmayabilir. Siber bir saldırı bile olabilir mesela. Dolayısıyla burada acaba piyasa tabanlı olmayan hangi yöntemlerle BOTAŞ'ın sonuçta bir gaza ihtiyacı var. Bunu nasıl tedarik edecek? Burada piyasa tabanlı değil derken aslında şeffaf olmayan ve objektif olmayan demiyoruz, sadece OTSP piyasası tabanlı olmayan diyoruz. Yine burada da ŞİD

değişiklik önerilerinde Yunus Emre Bey ayrıntılı anlatacak, o da aslında objektif ve şeffaf koşullarda temin edilecek bir gaza işaret ediyor.

MEHMET ERTÜRK : Bu konuyu orada zaten değerlendireceğiz.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, Başkanım. Diğer taraftan bu konuları konuştuk teminat uzlaştırmaya ilişkin hususları. Diğer bir dikkat çekebileceğimiz husus ise bildiğimiz gibi demin de bahsettiğimiz hukuki ilişki silsilesinde Kanunun ilettime verdiği görevler, EPIAŞ'a ilişkin görevlerin Kanunda olmaması, BOTAŞ'ın ayrışmamış olmasının bu piyasaya bazı etkileri de olabilir diye düşünüyoruz. Burada da tekrar farklı görüşler var. Bu da BOTAŞ'ın, BOTAŞ ticaretin dengeleme teminatı vermesinin hukuki açıdan yaratabileceği hususları dikkate alınması ve bu kapsamda acaba BOTAŞ'ın dengeleme teminatından muaf mı tutulması ancak rekabet avantajı elde etmemesi için de bir formül geliştirilmesi. Burada neden böyle bir yaklaşım içine gidiyoruz? Aslında dengesizlik teminatında BOTAŞ kim adına EPIAŞ kim adına bir teminat tutuyor? Aslında BOTAŞ adına tutuyor. Dolayısıyla bu teminatı onun adına tutmuş olduğu için bir tüzel kişinin, kendi kendine teminat vermesi, hukuken pek mümkün değil. Belki ara formüller geliştirilebilir diyebilirsiniz ki.

MEHMET ERTÜRK : Bunun ayrışmaya kadar verilmez gibi bir geçici madde yapsak nasıl olur?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Bizim için uygun olur ama piyasa katılımcıları açısından da hani bir görüş için burada. Şöyle söyleyelim, gene mevcut durumda, gene mevcut durumdan hareket edelim. BOTAŞ iletimden, BOTAŞ ticaret kapasite rezervasyonu yapıyor. Kapasite için sizin verdiğiniz teminatı veriyor mu?

MEHMET ERTÜRK : Veremiyor. Nezir Bey bir şey diyeceksiniz herhalde.

NEZİR AY : Evet, şimdi arkadaşlar TEİAŞ teminatın tamamını veriyor, EPIAŞ'a teminatını veriyor. Acaba BOTAŞ iletime niye vermeyecek? Hani anlamakta zorluk çekiyorum.

MEHMET ERTÜRK : Ticaretin teminatının kavgasındayız şimdi, ticarete vermesi lazım. Eğer BOTAŞ iletim enerji alma noktasındaysa peki, ödemeler özellikle avans ödemelerinde mutlaka açığa düşme konusu.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Haklısınız.

MEHMET ERTÜRK : Fatura ödemesinde de açığa düşme konusu.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başlangıç teminatı dışında düşünüyoruz bunu. Dengesizlik adına onu vekâleten o işlemi yaptığı için aslında EPIAŞ, dengesizlik noktasında bu konudan konuşuyoruz. İşlem ve başlangıç teminatı vermesi gerektiğini düşünüyoruz.

NEZİR AY : Hayır, özür dilerim, dengesizlik faturasını kim ödeyecek, BOTAŞ adına birisi ödeyecekse mesele yok.

MEHMET ERTÜRK : Biz kefiliz BOTAŞ'a. Nezir Bey.

HASAN ALMA : Aslında burada teorik tartışma olarak şunu öne sürebilir Ahmet Salim Bey'in dediği gibi BOTAŞ ticaretin katlanmadığı, katlanması gereken teminat maliyetini başka şekilde sisteme kanalize edebilir miyiz? Ama mevcut koşullar altında BOTAŞ'ın hangi maliyetleri ne kadar yansıttığı da malumunuz.

MEHMET ERTÜRK : Şimdi şey mi? sektörün endişesi BOTAŞ buradan avantaj sağlayacak, düşük fiyata müşteri kapacak.

YILMAZ DEMİR : Sayın Başkan, ticaret için değil de ben iletim için söze girmek istedim. Nihayetinde ticari anlamda taşıtanların kendi arasında bir ticaret, şey ilişkileri var ama iletim, altyapı. İletimle ilgili böyle bir teminatın alınması aslında biraz.

MEHMET ERTÜRK : EPIAŞ iletimden mi teminat istiyorsunuz? Biraz fazla oluyorsunuz sanki.

HASAN ALMA

: Başkanım az önceki konuda BOTAŞ ticaret Yılmaz Bey'e katılmadı ya, bence Yılmaz Bey'in de burada "teminat isteriz" diye ticaretten topa girmesi lazım gibi geliyor.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Diğer bir husus Başkanım yine bu diğer sunularımızda ayrıntılı olarak ele alınacak, dengesizliklerden oluşan bakiyenin yansıtılması. DOBY hesabımızda BOTAŞ'ın bir geliri olmalı mı, olmamalı mı? Bu da ayrı bir tartışma konusu. Diğer taraftan son olarak şunu da söylemiştik. Önemini ifade ettik. Teminat koşullarını sadece dengesizlik teminatı değil, diğer koşulların da yerine getirilmemesi durumunda STP'de işlemlerin engellenmesi, bunun EBT'ye etkisi ve aslında taşıtanın bu iletim şebekesinde de faaliyetlerinin engellenmesine kadar uzanan bir süreçle karşı karşıya gelebilecek. Bu da kötü niyetli oyuncuların önüne geçmek adına,

MEHMET ERTÜRK

: Bunu iyi düşünün arkadaşlar, direkt elektriktekini kopyalamayın. Çünkü elektrikte portföy boşaltma bir yaptırım olurken gazda bu zaman zaman bir yaptırım değil, avantaja dönüşebilir. İnsanları bilinçli şekilde teminat vermemeye, para ödememeye teşvik edebiliriz. Buna dikkat edelim.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Portföy boşaltmaya yönelik düzenleme yapmadık. TMB'lerin engellenmesi üstünde dönen ve kısa dönemli bir hemen elektrikte biraz daha geç müdahale var ama bunda daha kısa dönemde gaz gününün üstünden hemen yani 3 gün yanlış hatırlamıyorsam, hemen reaksiyon gösterilen bir sistem var.

MEHMET ERTÜRK

: Her durumda caydırıcı bir mekanizma düşünün oraya.

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Başkanım nihai olarak hepimizin bildiği gibi Yönetmeliğimiz 31 Martta yayınlandı. PUE EPIAŞ tarafından tarafımıza sunuldu bizde web sayfamızda görüşe açtık. Bu yayın kapsamında artık biz de Organize Toptan Satış Piyasasının 1 Nisan saat 08:00 itibari ile yürürlüğe gireceğini hedefliyoruz, inşallah. Bu kapsamda elimizde neler var? Hızlı, PUE'nin EPDK tarafından onaylanması, PUE bağlantılı olan ŞİD değişikliklerinin EPDK tarafından onaylanması. Ve EBP ve STP arasındaki yazılımsal koordinasyonun web servis

şeklinde verilerin en hızlı şekilde aktarılmasını sağlayacak bir yöntemle sağlanması. STP'nin tam anlamıyla işletmeye girmesi ve bir işletmeye girdikten sonra yine 1 Nisan 2018'e kadar sanal uygulama ve simülasyon yapılması. Başkanım burada da bir görüş farklılıkları var diyeyim. Şöyle ki bizim sanal uygulamadan ne anlıyoruz? Aslında bazı yaklaşımlar sanal uygulamadan sadece excel üzerinde bir sistem algılıyorlar. Diğer bir yaklaşım ise kullanıcı adlarının birebir girilmesi ve bir şekilde canlı veriye yakın verilerle çalışılması. Bu konuda da sanırım EPIAŞ'dan görüş almamız gerekebilir. Çünkü onların alt yazılım sürecinde bunu nasıl yönlendirecekleri önemli... Biz daha önce dengeleme için, dengeleme gazının piyasada belirlenmesi için yaptığımız diğer çalışmalarda aslında taşıtanların toplanıp bir araya geldiği sanal uygulamaların pek de verimli sonuç vermediğini gördük. Burada da daha riskli bir süreç, dolayısıyla sanal uygulama hakkında EPIAŞ'ın taşıtanların ne anladığının ve daha doğrusu ne talep ettiklerinin de bir önemi var. Bizim açımızdan da iki türlü simülasyon, taşıtanlar neyi görmek istiyor? Onun için, dikkat çekmek için bunu söyledik.

Bu kapsamda yine 1 Nisan 2018'e kadar daha önce belirttiğimiz bu piyasa katılım anlaşması, merkez uzlaştırma konu şu: Katılım anlaşmaları ve EPIAŞ ve BOTAŞ arasındaki teslim sözleşmelerinin, bunlar bizim teslim sözleşmelerimizin bel kemikleri onun için bunların bütün kendilerine affettiğimiz anlamları ifade edecek şekilde hazırlanıp imzalanması gerekiyor. Ve bu süreçte de yine standart taşıma sözleşmesinin de elden geçmesi ve yeni sisteme hazırlıklı olacak şekilde hazırlanması gerekecek.

Ben teşekkür ediyorum.

MEHMET ERTÜRK : EPIAŞ ile yine de devam edelim. Bir 40 dakika olmazsa ilk bölümünü almış olalım. Mustafa Bey mi sunacak? Bitirir mi? Mustafa Bey'e karşı bir güven var 40 dakikada halleder bu işi diye bakalım.

MUSTAFA GÜZEL : Sayın Başkanım, Saygıdeğer katılımcılar saygıyla selamlıyorum hepinizi. Öncelikle bir slaytımız var. Bir önceki taşıtanlar forumundan. Bugünkü gaz ticaret platformuna neler yaşadık, kısaca bir özetini geçmek istiyorum.

Geçen sene Kasım ayında yapılan Taşıtanlar Forumunda bir kurgu yapmıştık. Burada EPIAŞ spot piyasayı işletir ve piyasa işlemlerinin uzlaştırılmasını yapar, genel itibari ile. İletim şirketi de dengeleme gazı işlemlerini STP'de gerçekleştirir. Piyasa işlemlerine yönelik EPIAŞ teminat alacaktı. EPIAŞ'a kayıt zorunlu değildi. Taşıtanlar spot piyasada yapabiliyorlardı, kapalı bir teminat. Ve Kasım ayında yapılan Taşıtanlar Forumu kapsamında kapsamımız değişti. Spot piyasayı işletmenin yanı sıra EPIAŞ'a dengesizliklerin uzlaştırılması görevi de verildi. Güncellenen kapsam doğrultusunda sektörle toplantılar yapıldı. Başta EPDK, BOTAŞ olmak üzere. Ve EPDK'nın çizdiği kapsam doğrultusunda PUE taslağı oluşmaya başlandı. Tekrar sıfırdan hem bir çalışma yapıldı. Bu arada tabii 31.03.2017 tarihinde yönetmelik, ilgili yönetmelik yayınlandı. Son duruma göre EPIAŞ spot piyasayı işletiyor, dengesizliklerin uzlaştırılması ile piyasa işlemlerinin uzlaştırılmasını beraber yapıyor. Piyasa işlemlerinde ve dengesizliklere ilişkin teminat alıyor. Oluşturduğu teminat mekanizması üzerinden riski yönetiyor. Yönetmelik kapsamında da ŞİD taslağı üzerinde bazı çalışmalar yapıldı.

Birinci konumuz PUE'de bize önem taşıyan hususlar olarak ayırdığımız için piyasa katılımcısı kaydı nasıl yapılıyor? Buna kısaca değinelim. Piyasa katılımcıları doğal gaz piyasasında faaliyet gösterebilmek için EPIAŞ'a kayıt yaptırmak zorundadır maddemiz var. Burada ilk önce bir piyasa katılımcısı BOTAŞ'a gidiyor ve bir standart taşıma sözleşmesi imzalıyor. Bu imzalandığı anda biz BOTAŞ'la teknik bir çalışma da yürütüyoruz bu arada. BOTAŞ, EPIAŞ'ın sistemine girerek bir tekil kod oluşturuyor. Her taşıtanın bir EPIAŞ tarafından oluşturulmuş ve merkezi takas kuruluşu ile de kullanacağımız bir tekil kodu EPIAŞ, BOTAŞ, ilgili taşıtana verecek. İlgili taşıtan da onu EPIAŞ sistemine girip, online kayıt formu oluşturacak. Daha sonra online kayıt formundan sonra TAKASBANK'a gidip anlaşmasını imzalayacak. Başlangıç teminatını yatıracak, yıllık piyasa katılım ücretini ödeyecek PUE'de belirlenen ve istenen diğer belgelerle birlikte EPIAŞ'a 10 iş günü içerisinde başvurusunu yapacak. Daha sonra bu katılımcıyla da piyasa katılım anlaşması imzalanacak. İlk kayıt başvuruları yılın herhangi bir zamanında alınacak. Kayıt yenileme için sadece iki belge isteniyor. Yeni yaptığı STS, bir sonraki yıla ait. Bir de yıllık katılım ücretini tekrar ödüyor. Bu belge ile tekrar sistemimize kayıt olmuş olacak. Kayıt yenileme işlemi yapmış olacak. Tekrar bir piyasa katılım anlaşması her yıl imzalanmayacak.

PUE'de verilen tekliflerle ilgili bir slaytımız var. Burada tekliflerin birimleri ne olacak? Miktarlar 1000 sm³'e eşdeğer olan notlar halinde verilebilecek ve katları cinsinden ifade edilebilecek. Fiyatların birimini kolay olsun diye TL/1000 s m³ yaptık yani burada noktadan sonrada 0,5 olacak şekilde yani teklifler hani güncel duruma göre 800 lira, 800 buçuk lira, 801 lira gibi olacak. 800.2 gibi teklifler verilecek.

Limitler olarak da taşıtanların kendi aralarında yapacağı ticarete büyük hatalar olmaması için sıfır ve iki bin beş yüz lira, 1000 sm³ başına bir fiyat limiti koyduk. Bunlar tabii parametrik. İstedığımız zaman bunları çok kolay bir şekilde yazılımda da değiştirebileceğiz. İletim şirketinin de alım yapacağı azami fiyat yine buradaki 2500 lira olmak kaydıyla son 7 günde açıklanan GRF'lerin bir buçuk katı. Satış yapacaksa da son 7 günde açıklanan GRF'lerin 0,5 katı olarak kullanacaklar.

İlave dengeleyici işlemleri; iletim şirketi sistemde nasıl alış veya satış yapacak, bunun kısa burada grafiğini çizdik. Burada sol tarafa baktığımız zaman salı günü olarak bir örnek görüyoruz. Orta kısmı çarşamba, sağ tarafta perşembe günü olacak şekilde yapılacak işlemleri renklendirdik. PUE'de de bu şekilde yazıyor. Şimdi salı gününün dengesizliği iletim şirketinin önlem, müdahale etmesini gerektirmeyecek bir dengesizlik, çarşamba günü line fill hesabı ile stok gazı hesabı ile belirleniyor. Ve burada saat 09:45'te Salı gününde oluşan fazlalık veya eksik miktarı alıyor veya satıyor iletim şirketi. Dolayısıyla burada da bir toleransı yok. Her gün burada bir ilave dengeleyici işlemi oluşması bekleniyor.

Diğeri de turuncu kodlu işlem diyoruz. Turuncu kodlu işlemler PUE'ye göre iki şekilde yapılabilir ya UDN noktasında alış veya satış yapabiliyor ya da noktasal, bölgesel işlem yapabiliyor iletim şirketi. Bunun da tek şartı yarım saat önceden duyuru yapmak şartıyla bütün işlemlerini yarım saat içinde yapacak şekilde STP'de iletim şirketinin talebi ile bir alım, satım ürünü oluşturuluyor.

MEHMET ERTÜRK

: Bunu herhangi bir zaman yapabiliyor mu

Mustafa Bey, turuncuyu?

MUSTAFA GÜZEL

: Evet, gün içinde ne zaman isterse, evet.

İletim şirketine biz altyapıyı sunmuş oluyoruz.

MEHMET ERTÜRK : Yarım saat önce duyuruyor, duyurduktan yarım saat sonra işlem açılıyor, yarım saat içinde de kapanıyor mu?

MUSTAFA GÜZEL : Bir saat içinde bütün işlemler bitmiş oluyor.

MEHMET ERTÜRK : Tamam.

MUSTAFA GÜZEL : Burada şöyle bir husus var, yeşil kodlu bir işlem yapacağı zaman iletim şirketi perşembe günü teslimat olduğu için teklif defterinde perşembe gününü seçerek işlem yapıyor. Dolayısıyla salı gününün eksikliği perşembe günü giderilmiş oluyor. Duyuru ile yaptığı zaman iki tercihi var. Ya gün içi o gün yani STP'de şöyle yaptık. Ya bugünü seçecek ya yarını seçecek teslimat günü olarak, bugünü seçerse Çarşamba günü için işlem yapabiliyor, Çarşamba gününü seçiyor, yarın için, Perşembe günü için bir teslimat zorunluluğu oluşuyor. Dolayısıyla burada acil ihtiyaçlarını giderebilmiş oluyor. Mavi kodlu işleme de line stok miktarı burada örnek olarak orta çizgide 3 olarak referans alırsak bunu 3,7'ye çıkartacağını düşünürsek yani 300'den 370'e çıkaracağını düşünürsek burada mavi kodluk işlem yapıyor. Burada şöyle bir husus var, iletim şirketi dönemsel bu değişiklikleri yaptığı için günlük ŞİD'deki görüşmelerimizde de maksimum günlük yapabileceği miktarlar var. Yani 100 milyon m³'ü bir günde kodlu işleme değil bunları günlere yayarak ve bunları duyuru ile yapması öngörülüyor. Böylelikle stok gazını arttırma veya eksiltme işlemlerini, mavi kodlu işlemlerle yapmış oluyor.

Bir de sarı kodlu işlem dedik. Buna da yakıt gazı ihtiyacını yine bu mavi kodlu, yeşil, mavi, sarı kodlu işlemler 15 dakikalık süreler içerisinde oluyor. Taşıtanlar bu süreleri bilmiş oluyor ve bu sürelerde işlem iletim şirketinin alım veya satım yapacağını bildikleri için ayrıca duyurularda olduğu için daha yönetimsel olduğunu düşündük.

Burada şöyle bir husus var, yeşil kodlu bir işlem yapacağı zaman iletim şirketi Perşembe günü teslimat olduğu için teklif defterinde Perşembe gününü seçerek işlem yapıyor. Dolayısıyla Salı gününün eksikliği Perşembe günü giderilmiş oluyor.

MEHMET ERTÜRK : Hepsini turuncuyla yapma şansı var değil mi? İmkan var yani.

MUSTAFA GÜZEL : ŞİD'e göre yok. 09:45'de bir gün öncesini çünkü bunların fiyatlara yansması farklı bir şekilde olacak. Dolayısıyla yazılımda da 09:45'de yapmış olduğu bir işlem bir gün öncesinin dengesizliğini gidermek olduğu için. 09:45'de Çarşamba günü yapmış olduğu işlem Salı gününün İDF hesaplamasında dikkate alınıyor ve Perşembe gününü yine GRF Günlük Referans Fiyatına etkisi oluyor.

Burada şöyle bir husus var, yeşil kodlu bir işlem yapacağı zaman iletim şirketi Perşembe günü teslimat olduğu için teklif defterinde Perşembe gününü seçerek işlem yapıyor. Dolayısıyla Salı gününün eksikliği Perşembe günü giderilmiş oluyor.

MEHMET ERTÜRK : Turuncuda da bir gerekçe bildirecek mi?

MUSTAFA GÜZEL : Gerekçelerini bildirecek. Onların detayları ŞİD'de yazıyor.

MEHMET ERTÜRK : Ne gerekçesi bildirecek mesela?

MUSTAFA GÜZEL : Burada işte line fill miktarları,

MEHMET ERTÜRK : Line mavi miydi?

MUSTAFA GÜZEL : Yok, yok günlük şöyle bölgeler ve toplam sistem olarak belli stok gazı alt ve üst limitlerine inebileceği yani iletim sistemini sağlıklı yürütebilmesi için, hesaplar yapacak bunları daha önceden belirlemiş olacak. Dolayısıyla o stok miktarları düşmeye başladığını veya grafiklerin o yönde olduğunu gördüğü zaman bunları gerekçe göstererek işlemler yapabilecek. Yani yeşil kodlu işlemlerde müdahale etmeyecek. Yani yeşil kodlu işleme eğer Salı günü bu örnekte gördüğümüz miktar çok daha fazla olsaydı o gün Salı günü turuncu işlem yapması gerekecekti. Dolayısıyla yeşil kodlu miktarlar sisteme müdahale gerektirmediği zamanlar.

MEHMET ERTÜRK : Beklemeye tahammülünün olmadığı dönemlerde turuncuyu kullanacak o zaman, öyle anlaşılıyor.

MUSTAFA GÜZEL : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Belli bir saati beklemek zorunda kalmadan işlem yapmış olacak, tamam, anladım. Devam.

HASAN ALMA : Bir şeyi hemen belirteyim hani çok esasa müessir bir şey olmamakla beraber yönetmelikte ilave dengeleyici gerekçe kodu olarak geçtiği için bu renkleri maalesef göremeyeceğiz projenin nihai taslağında.

MEHMET ERTÜRK : Bu herhalde görsellik olsun diye şu anda.

HASAN ALMA : Başlangıçta taslağımız EPIAŞ'ın önerileri üzerineydi ama Yönetmelik sayısal kod olarak çıktı.

MEHMET ERTÜRK : EPIAŞ kendini formatlayamamış Yönetmelikten sonra öyle anlaşılıyor.

MUSTAFA GÜZEL : ŞİD'de de böyle renkler verdik. Aslında piyasada bayağı alıştı.

MEHMET ERTÜRK : PUE ve ŞİD'de yaparsak biz bunu.

MUSTAFA GÜZEL : Rakamla birlikte renkte olabilir belki, çözüm üretilebilir.

AHMET SALİM PAYZE : 09:45 malum Line fill farkına göre yapılıyor. Taşıtanların dengesizlikleri toplamıyla arasında mutlaka bir fark olacak. Az ya da çok olabilir bilemiyorum ama fazla da olabilir, eksik de olabilir. Bu durumda nasıl bir işlem yapılacak? İkincisi ihtiyacın tamamı kadar teklif gelmediğinde nasıl bir uygulama yapılacak?

MUSTAFA GÜZEL : Yani şöyle, ihtiyacın tamamı kadar teklif gelmezse alım yapamayacak hani orada PUE'de bir onun için şey yok. Tamamen ŞİD'de olacak hükümlerle yürütülebilir.

AHMET SALİM PAYZE : ŞİD kısmında mı cevaplanacak bunlar? O kısımda mı?

MUSTAFA GÜZEL : Yani burada yeterli miktarın gelip gelmemesi, piyasayı PUE'yi ilgilendiren bir husus değil.

MEHMET ERTÜRK : Yeterli miktarda alım ya da satım yapamıyorsa o defa şöyle yönetecek gerekiyorsa kısıntı ile kesinti ile vs. yani hani iştiyse almayacak içeriye gazı. Az kaldıysa da vermeyecek dışarıya gazı şeklinde bir şekilde fiziksel tedbirlerle ŞİD kapsamında yönetir.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım, aslında bir sibop daha var kesintiye gitmeden önce. Piyasa tabanlı yöntemlerle gaz tedariği. Dolayısıyla OTSP'den tedarik edemediği gazı yapmış olduğu o... anlatacak, aylık bazda veya bu değiştirile de bilir. Almış olduğu bir de yapmış olduğu dengeleme gazı anlaşması var. Oradaki miktarları devreye sokarak fiziksel miktarı, ihtiyacını karşılayabilir BOTAŞ.

MEHMET ERTÜRK : Evet. Başka alternatiflerimiz var yani.

MUSTAFA GÜZEL : Evet, burada yeri gelmişken ben bununla ilgili bir ekran tasarımı slaytın sonunda vardı. Ona bir hemen geçmek istiyorum. İletim şirketinin kullanacağı ekran bu şekilde. Burada gaz teslim tarihi var en üstte. Talep oluştururken otomatik olacak yani duyuru yaptık, iletim şirketi aslında duyurusunu da bu şekilde yapmış olacak. teslim tarihini seçecek. Bugün veya yarın olarak burada talep tipi var UDN veya noktasal, bölgesel. Eğer kısıt varsa noktasal, bölgeseli seçecek. UDN'yi seçtiği zaman onun sağ tarafındaki noktalar pasif olacak ve mevcut teklif defterinde işlemlerini yapacak. Bölgesel seçtiği zaman hangi noktalardan gaz seçmesi gerekiyorsa sağ tarafta, giriş noktaları seçecek. Miktarı belirtecek burada. Talep yönlü alış veya satış hangisini yapmak istiyorsa onu yapacak ve burada miktar, fiyat girmeyecek. Fiyat otomatik default olarak gelecek, GRF'lerden dolayı. Burada talebini kaydettiği zaman PUE'de bu yarım saat sonra PUE'de bir kontrat açılacak, teklif defterinde bir kontrat açılacak. Onu da şu şekilde görebilirsiniz. Burada sol üst köşede kontratlar var. Onun bir altında noktasal, bölgesel diye yeni bir ürün açılacak. Bu ilk başta yarım saat içinde pasif olacak. Bunların detayları hepsi, biz yazılımcı arkadaşlarla böyle böyle olsun diye düşünüyoruz. Ve yarım saat içinde burada kalan süreler var, sütunların en sonunda. Burada bu kontrat açılıp işlemlerini yapacak. Eğer bölgesel olmazsa da normal üstteki 3 satırdan biri olan o gün hangisine denk geliyorsa o günü seçip mevcut teklif defterlerinin de işlemlerini yapacak.

MEHMET ERTÜRK : Evet, bir soru var orada.

MEHMET CAN : Turuncu kod dışındaki, turuncu kodun noktasal aldığı miktar dışında hiçbir yerde miktar belirtmiyor değil mi? yani alımı yapacakken şu kadar miktar alacağım diye belirtmiyor. Ben PUE'de göremedim onu. Bir de iletimci fiyatları görecektir mi? Teklif fiyatlarını yoksa sadece miktar olarak tamam bunu alıyorum, bunu alıyorum diyecek.

MUSTAFA GÜZEL : Fiyatları görecektir, nokta olarak tam anlamadım.

MEHMET CAN : Yani şimdi miktar, siteme girmeden önce 5 milyon, 10 milyon alacağını ne zaman söyleyecek? Mesela yeşil kodda da bir miktar söylemiyor. Sadece ekrandan görecektir işte fiyatları görecektir, miktarları kabul et diyecek, geçecek.

MUSTAFA GÜZEL : Yeşil kodda duyuru ile bunları yapacak, bunların detayları ŞİD'de,

MEHMET ERTÜRK : Miktarları ilan ediyor mu Mustafa Bey?

MUSTAFA GÜZEL : Miktarlar işte o iletim şirketi ŞİD'de nasıl yazarsa.

MEHMET ERTÜRK : ŞİD'de düzenleniyor diyorsun.

MUSTAFA GÜZEL : O duyuruyu biz kendi STP'de de yayınlayacağız.

MEHMET ERTÜRK : Onu daha sonra tartışacağız o zaman, şuanda tartışmıyoruz.

KATILIMCI : Son bir şey daha soracağım. Burada şimdi biz taşıtanlar tahsisatlarını saat 11:00 de görecektir. Kendi durumlarını da gün sonu ticari de G+1 ticaretlerini ona göre yönlendirecekler ama iletimci sistem stokuna göre alım veya satım yapacak. Biz daha onu görmeden bir işlem yapmaya başlayacağız, biraz orada bir bilgi asimetrisi olmaması için bir stok bilgisinin erkenden paylaşılması gerekiyor, sadece bunu söylemek istedim.

MUSTAFA GÜZEL : Stok miktarı normalde işte iletim şirketi onu yine 09:45'de işlem yapacağı için onun duyurusunu daha önceden yapacak. Dolayısıyla onun saati yine ŞİD'de yazıyor.

MEHMET ERTÜRK : Evet. Sağ cenahtan iki söz isteyen var, oraya verin önce.

ALPER PEKER : Teşekkür ederim. Bu gün öncesinde mesela grafikte gördüğümüz, Salı günü verilecek teklifler turuncu kodun devreye girip, girmemesini de birazcık varsayarak verildiği dönemler olabilir. Turuncu kodlu işlemlerin yapılmasında bir standart tespiti olacak mı? yani hangi şartlarda bunu yapacak yoksa tamamen burada %100 iletme mi insiyatif bırakılıyor?

MUSTAFA GÜZEL : Burada tabii gerekçe kodlarını ŞİD'de yazacağı için orada ve iletim şirketi.

MEHMET ERTÜRK : Bununla ilgili herhalde BOTAŞ sunumunda bir şeyler var diye tahmin ediyorum. Onu orada tartışalım. BOTAŞ sunumu bu konuyu detaylandırarak. Evet, Eren Bey.

EREN AKSOY : Bu arada bu yeşil kodlu, turuncu kodlu ve mavi kodlu işlemlerde hani sizin bir önceki fiyatlarla ilgili şeffaflık kısmında burada aslında bazı şeyler düşündü. Hani BOTAŞ'la yaptığımız tartışmalarda da turuncu kodlu işlemlerde ne kadar miktar girileceğini daha öncesinden duyurusunda bildiriyor. Bunun sebebi de aslında turuncu kodluların standart olmaması. Ama diğer kodlu işlemlerde yeşilde eğer ki iletim şirketi hani line ve basınç seviyelerini günde birkaç kere yayınlayacağını varsayarsak ne kadar gaz alacağını aşağı yukarı bildirebiliyor. Keza mavi kodlu işlemlerde de iletim şirketi, stok seviyesini referansını en az bir ya da iki gün önceden belirleyerek iki gün sonra nerede görmek istediğini söyleyerek ne kadar gaz alacağını orada da belirtmiş oluyor, bildiğiniz gibi. O yüzden biz PUE'de yazmadık ŞİD'de bir şekilde daha detaylı bir şekilde tanımlanacaktır diye düşünüyorum.

MEHMET ERTÜRK : Bunu ŞİD kısmında tartışırız. Evet, devam Mustafa Bey.

MUSTAFA GÜZEL

: Burada ilave dengeleyici işlemlerin fiyatlara etkilerini göstermeye çalıştık. Örnek olarak 16.05.2017 tarihinde yapılan ilave dengeleyici işlemleri yeşil kodlu ise bu 15 Mayıs tarihinin İDF'sine etkiliyor. 17 Mayıs'ta GRF fiyatlarına etki yapıyor. Turuncu kodlu işlemlerde dedik, iki türlü alım yapabiliyor ya bugün ya yarın için. eğer bugün için yaptıysa 16 Mayıs için yaptıysa, 16 Mayısın. Bu tabii iki aşamalı dedik. UDN'de yaptıysa bu işlemleri 16 Mayısın GRF ve İDF'sini etkiliyor. Eğer 17 Mayıs için yaptıysa işlemlerini 17 Mayısın GRF ve İDF fiyatlarını etkiliyor. Sarı ve mavi kodlu işlemlerde 16 Mayıs'ta yapılan işlemler, 17 Mayısın sadece GRF'sini etkiliyor. Çünkü bu işlemler dengeleme amaçlı değil. Normal yakıt gazı ve stok seviyesini değiştirme amaçlı olduğu için İDF'sinin hesaplamalarında dikkate alınmamasını öngördük.

MEHMET ERTÜRK

: Turuncu kodluda şeyine göre mi, gerekçesine mi göre GRF, İDF'yi etkileyecek?

MUSTAFA GÜZEL

: Yok, ikisini de etkileyecek. Turuncu kodlu eğer noktasal, bölgesel bir alım, işlem yapılıyorsa burada hiçbir fiyata etki etmiyor. Çünkü bir kısıt var demektir. Dolayısıyla taşıtanların bundan etkilenmemesi için herhangi bir fiyata etki etmemesini öngördük. Ama UDN'de yapılıyorsa hangi gün için teslimatsa 16'sında ise hem günlük referans fiyata etki ediyor hem de dengeleme amaçlı olduğu için ilave dengeleyici işlemler için.

MEHMET ERTÜRK

: İkisini birden etkiliyor.

MUSTAFA GÜZEL

: İkisini birden etkiliyor.

MEHMET ERTÜRK

: Evet, var mı bununla ilgili bir değerlendirme? Makul mü gözüküyor? İtiraz olmadığına göre sanki genel çerçeve makul gibi duruyor. Evet, devam.

MUSTAFA GÜZEL

: EPIAŞ bünyesindeki uzlaştırma faaliyetleri de iki türlü, katılımcıların platformda gerçekleştirdikleri işlemlerin uzlaştırılması ve iletim sisteminde olan dengesizliklerin uzlaştırılması olarak demiştik.

Piyasada yapılan işlemler, işte her katılımcı için ne kadar alış, her eşleşmenin daha doğrusu alış miktarı çarpı alış fiyatı, sistem borç tutarı olarak satış miktarı çarpı

satış fiyatı ise sistem alacak tutarı olarak tutuluyor. Bunlar günlük bazda yine aylık olarak uzlaştırılıyor. Tabii bu gün içinde yaptığı bütün eşleştirmelerin alacak ve borç tutarlarının farkı da avans olarak mahsuben avans olarak ödemeleri yapılıyor. Dengesizliklerin uzlaştırılması ise her taşıtanın her gün için yaptığı ya negatif olacak, ya pozitif olacak, bu dengesizlik miktarlarının, negatif olanları dengeleme gazı alış fiyatı ile çarpacak. Pozitif olanlar ise dengeleme gazı satış fiyatı ile çarpılarak her gün için bir denge hesaplanacak ve ay sonunda bunların uzlaştırılması yapılacak.

Noktasal, bölgesel eşleştirme yükümlülüğünün yerine getirmeme hali diye bir PUE'ye madde yazdık. 8.4.6 ve 8.4.7 maddeleri. Burada da bunu şunun için yaptık. Noktasal, bölgesel diye bir kısıt oluşuyor. Bu kısıttan dolayı hani fiyatların daha yüksek olacağını dolayısıyla burada taşıtanlar burada teklif verip de normal bunu piyasadan karşılayıp kendileri o noktasal şeyin ihtiyacın boşa düşmemesi için bunların ekstra bir ücretlendirilmesi gerekir diye düşündük. Burada taşıtan bu noktasal, bölgesel kontratındaki alış eşleşme miktarı, ilgili noktalardaki toplam tahsilatından az ise o kadar eksik miktarın uzlaştırılmasında eşleşme fiyatlarını, o kontratta ki eşleşme miktarlarının en düşüğünün, 0,9 katı ile kullanarak hesaplanacak. Yani burada şu demek oluyor, taşıtan alış yönünde, yani sistemden alış yapıyor. Yani iletim şirketi diyor ki, ben burada gaz şıftı diyor, ben bunu depoya atmam lazım. Piyasa bazlı bunu depoya atacağım ve taşıtana satıyor bunu. Eğer taşıtan bunu depoya girdiği kanıtlanmazsa o sisteme bırakmış oluyor tekrar. Sisteme bıraktığı fiyatta oradaki eşleşme fiyatlarından daha düşük bir fiyat olmalı ki hani bunun gereğini yerine getirsin. Tam ters yönde de sistemden alacağım, sistemden alış yaptığı zaman bu taşıtan bu miktarı getirmediği zaman bu miktarı, o kontrattaki en yüksek fiyatın 1,1 katı ile tekrar hesaplanarak ilgili taşıtana rücu edilmesi, durumu var. Buradaki yapılan miktarlar toplam uzlaştırma hesaplarında mükerrer işlem yapılmaması için onlardan ayrı olarak hesaplanacak. Tabii buradaki tahsilat miktarları BOTAŞ İletim tarafından EPIAŞ'a bildirilmesi gerekiyor. Konuyla ilgili,

MEHMET ERTÜRK

: Var mı görüş? Orada bir arkadaş.

YAĞMUR KAHRAMAN

: Herkese merhabalar, şeyi soracağım, dengesizlik cezası yani fiyattan kaynaklanan dengelemeyi bu bedelde, bu miktarlar için almıyor olacaksınız mükerrer olmaması için, doğru mu anladım?

MUSTAFA GÜZEL : Evet.

MEHMET CAN : Depo noktasını örnek gösterdiniz, depo noktasını normalde işlem yapan birisi mesela depoya enjeksiyon yapıyor, siz biraz daha talimat verdiniz, buradaki toplam tahsisata bakılıyor deniliyor. Burada yapmış sayılacak mıyız, sayılmayacak mıyız? Şöyle 5 milyon enjeksiyon yapıyorsunuz siz 1 milyon daha dediniz, toplam 6 yapılacak ama 5,5 yapıldı, şuanda yapmış kabul edecek misiniz etmeyecek mi? buradaki yazıma göre toplam tahsilata bakınca 5,5 yapılmış kabul ediliyor. Eşleşme birdi, burada biraz daha detaylı yazılması lazım.

MUSTAFA GÜZEL : Yani tabii bu, buradaki mevzuattaki hükümlere bakıp tekrar bir şey yapılabilir eğer açık bir nokta varsa o değerlendirebiliriz o konuyu.

MEHMET ERTÜRK : Bunu yazılı olarak güzelce belirtin. Sizin bir çözümünüz var mı burada kısmi karşılama durumunda. Yani bir şey var mı kafanızda Mustafa Bey?

MUSTAFA GÜZEL : Yani aslında şöyle PUE'de bir şekilde.

MEHMET ERTÜRK : EPIAŞ'tan gelen diğer arkadaşlar var mı kısmi karşılama ile ilgili bu katsayılar farklılaşıyor mu?

MUSTAFA GÜZEL : Yok, katsayılar farklılaşmıyor.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, bu net değilse netleştirelim.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım belki burada şeyi almamız gerekebilir mesela depodan dedi veya LNG terminalinden dedi çıkacağım, o şekilde teklif kabul edildi ancak oradaki terminalden veya depodan kaynaklı nedenle kısmi karşılama gibi bir durum söz konusu olabilir. Orada EPIAŞ'a karşı taşıtan sorumlu olur ama taşıtanla diğer terminal veya işletmeci arasındaki ilişkiyi PUE'lerinde tekrar ele almamız belki gerekebilir.

MEHMET ERTÜRK : Kesinlikle onu orada çözelim. Hepsini burada çözmeye çalışırsak karışır.

EREN AKSOY : Başkanım burada depo ve LNG noktalarında bunun zamanını biz yönetebileceğimiz için gün içinde olacağını varsayıyoruz çünkü bunların, bölgesel tekliflerin. Hangi teklif önde verildiyse, şöyle örnek vereyim Mehmet Beyin verdiği örnekten 5 milyon zaten bir üretim vardı. Sonra noktasal, bölgesel teklif geldi. 1 milyonluk daha üretim istendi. 6 milyon. Burada 5,5 milyon geri üretim olduğunda o yarım milyonun aslında noktasal, bölgele yazılması lazım ama önce 1 milyon, noktasal, bölgesel için bir teklif geldi, sonrasında bir 5 milyon daha kendi anlaşmaları için geri üretim talimatı geldiğinde yazılacak yarım milyon m³'ün ise dengesizliğe yazılması gerektiğini düşünüyoruz ama boru gazında G-1 de yapıldığı için onun ayrıştırılması çok mümkün görünmüyor bizim düşüncemize göre. Yarın BOTAŞ iletim, Malkoçlar noktasından, noktasal, bölgesel teklif açtım, dediğinde zaten taşıtan oradan 7 milyonluk bir girişi yapacaktı. O, 7 milyon değil de 6,5 milyon olduğunda o yarım milyon noktasal bölgesel midir? yoksa normal kümülatif dengesizlik midir? Bunun ayrıştırılması çok kolay olmayacak.

MEHMET ERTÜRK : Öneriniz ne?

EREN AKSOY : Noktasal bölgesel aktarılması onun daha en azından caydırıcı olması noktasında.

MEHMET ERTÜRK : Caydırıcılığı arttıracığı için belirsiz durumda noktasal bölgesel kabul edelim diyorsunuz.

ALEV KARAVELİOĞLU : Yani ama şöyle 7 milyonluk bir işlem oldu, 1 milyon noktasal bölgeselde. Ama eksik gelen gaz 1,5 milyon, tabii ki ancak 1 milyon noktasal bölgesel.

MEHMET ERTÜRK : Muhakkak.

ALEV KARAVELİOĞLU : Hepsi değil.

GÖKHAN EKİCİ : Zaten geri üretim yapıyorum kendi ihtiyacım için. Üstüne bir de İDF'de normal bir 9:45 iadesinde teklif vermişim, bir şey almışım, üstüne bir de noktasal bölgeselden. Yani ben Mehmet'e katılıyorum detaylı yazılması lazım, bu dediğiniz gibi de caydırıcı bir şey olması lazım. Şunu unutmamak lazım; ben normal geri üretimi herhangi bir ticari sebepten istediğim saatte iptal ederim

zaten. Dolayısıyla noktasalı aldığım anda diğer tarafı iptal etme ihtimalim var. Yani çok genel geldiğimiz yer,

MEHMET ERTÜRK : Öncelik noktasala ait olmalı mı diyorsunuz?
Her durumda.

GÖKHAN EKİCİ : Yani gerçekten ceza miktarlarına bağlı olur bu da. Yani önceliği oraya verirseniz, 1.1'i nereye koyacaksınız?

MEHMET ERTÜRK : Noktasalda daha acıtıcı olacağını varsayıyoruz şuanda.

GÖKHAN EKİCİ : Konu fiyata döneceği için, bu sefer fiyatı mı yükselteceksiniz tedarikçi olarak?

MEHMET ERTÜRK : En düşüğünü, en yükseğini alacakları için, noktasal daha acıtıcı olacak gibi duruyor.

GÖKHAN EKİCİ : Bence yine hep tepeden gelmek lazım. Amaç ne? Şebekeye gaz almak. Doğru mu, bu örnekte?

MEHMET ERTÜRK : Onu kolaylaştırmak.

GÖKHAN EKİCİ : Onu sağlamaya yönelik olması lazım, teşvik edici olması lazım, engelleyici olmaması lazım. Eğer bir kaçar yol varsa piyasa bulur. Yani hepimiz biliyoruz. Bir kaçar yol varsa hepimiz buluruz bunu. Yani dediğiniz gibi şebekeye gaz lazım, gerçekten şey yani tekrar aslında çok çok gerilere dönerek söylüyorum. Umarım noktasal bölgesel teklifi görmeyiz hiç, sıfır görürüz bir yıl içinde umarım. Öyle bir ihtiyaç kalmaz turuncu kodla hiçbir şey çalışma diye umuyorum, hiçbir şey. Çünkü turuncu kod ihaleden kaçış gibi görünüyor bana. Yüksek gördüğümüz fiyatlardan kaçış gibi görünüyor. Gerekçesi muğlak, biz görmüyoruz en azından. Dolayısıyla ama diğer taraftan şebekeyi işletenin eğer böyle bir ihtiyacı gerçekten varsa onu sağlamak içinde olabildiğince açık bir şekilde yapılması lazım. Bence detaylı yazmak mümkün...

MEHMET ERTÜRK : Burada bir söz, şuraya mikrofonu iletelim.

UKBE UÇMAKLI : Burada depo nezdinde konuştuğumuzda, mesela enjeksiyon veya geri üretimde fazla veya eksik olmasını zaten gün öncesinde verilen veya gün içinde verilen program onayları depo işletmecisi tarafından veriliyor. Yani 7 milyonluk bir geri üretim planlanıyorsa işte noktasal bölgesel teklif de varsa bunun içinde zaten depo işletmecisinin onay vermesi gerekiyor buna yönelik. Burada eksik gerçekleşen miktarın öncelikli olarak hangisine yazılacağından ziyade bunu altındaki nedenler, niye bu eksik tahsilat gerçekleşti? Burada yani adilane bir yansıtma olması gerektiğini düşünüyorum ben. Çünkü öncelikli olarak noktasala vermek veya piyasa paydaşlarına yansıtma bu ne kadar doğru olur emin olamadım. Yani adil yaklaşmak daha doğru olur gibi geliyor bana. Çünkü orada onay için bir program var ve herkes, bu programı gerçekleştireceği yönünde plan yapıyor, gün öncesinde veya gün içinde. Öncelikle,

MEHMET ERTÜRK : Taşıtanın yönetemediği bir alana dönüşüyor diyorsunuz.

UKBE UÇMAKLI : Taşıtanların,

MEHMET ERTÜRK : LNG ve depo olduğunda söz konusu olan taşıtan zaten orada bu iradeyi ortaya koymuş. Depocu da tamam demiş, tamam dedikten sonra burada bir eksilik varsa hala taşıtanın üzerine niye geliyoruz, diyorsunuz.

UKBE UÇMAKLI : Evet, burada Bağdagül Hanımın dediği gibi taşıtanın LNG operatörü veya depo işletmecisi arasında olan sözleşmesinde belki bunlar da ele alınabilir.

MEHMET ERTÜRK : Evet.

UKBE UÇMAKLI : Çünkü PUE'de bildiğim kadarı ile çok fazla onu kapsayan maddeler yok. Yani eksik teslimat olduğunda oradaki maliyeti açıkçası çok kapsamıyor. Belki bu konuda orada bir ilerleme kat edebiliriz, teşekkürler.

MEHMET ERTÜRK : Evet, bu konuyu da bitiriyoruz bu slaytla. Varsa bir söz,

NEZİR AY

: Şimdi benzeri uygulama elektrikte şöyle yapıyoruz. Eğer sistemin genel ihtiyacını karşılayacak bir talimat oluşacaksa data sıfır kodlu olarak veriliyor ve fiyatı belirliyor. Ama noktasal bir noktaya geldiği nokta için talimat gerekiyorsa yine 1 kodlu ve kısıt olarak değerlendiriyoruz. Eğer 1 kodlu talimatın olduğu noktadaki bir LNG'yi üretim şirketi olarak, üretim tesisi olarak düşündük ve sisteme gaz enjekte edeceğiz. Onun vereceği teklif veya arttıracığı gaz, sistemin genelinin de ihtiyacını karşılıyorsa biz onu zaten sıfır kodlu olarak değerlendirmiş oluyoruz. Fiyat sıralamasına girdiği için ama fiyat sıralamasına girmedi, fiyatı daha yüksek ama o noktada eğer sisteme gaz enjekte edilmesi gerekiyorsa bu sefer biz bunu 1 kodlu talimat olarak değerlendiriyoruz, ona göre değerlendirme yapıyoruz. Ama esas olan genel gaz dengesinin sağlanması.

ALEV KARAVELİOĞLU

: Gene talimat almış bir santral üretmedi. Tıpkı burada da depoda kendisinden bağımsız şekilde bir arızası oldu, o zaten gelindiğinde. Talimatını almıştı hani onunla ilgili işlem yapacak. Arıza bildirimini yaptığında biliyorsunuz, dengesiz olmuyor. Böyle bir uygulama var elektrikte. Gaz da da yine ama PUE'sinde belirli ama sonuçta bu PUE'nin belirleyemeyeceği bir şey. Geri üretimi depodan kaynaklı şekilde geri üretim yapılamadığında o zaman evet, taşıtanın bir sorumluluğu olmuyor. Dolayısıyla bu dengesizlikten muaf tutulabilir. Eğer elektrik baz alınacak ve bununla ilgili bir çözüm bulunacaksa.

MEHMET ERTÜRK

: Bunu düşünelim arkadaşlar. Orada bir söz isteyen arkadaş var.

YAĞMUR KAHRAMAN

: Merhaba herkese. Bölgesel teklif konusunda Gökhan Bey'in düşüncelerine bir şey eklemek istiyorum. Şimdi kendisi şöyle temennide bulundu. Dedi ki umarım yıl içerisinde sıfır görürüz, hiç teklif görmeyiz, bölgesel için. İletim şirketinin bölgesel basınç dengesini sağlayabilmek için böyle bir teklife ihtiyacı olduğunu ve dolayısıyla EPIAŞ'ın da bu yüzden turuncu kodlu, gerekçe kodunu yarattığını biliyoruz. Bu gerekçe kodunu ancak ve ancak formülize edersek o bölgelere ait, belirleyeceğimiz bölge aralıkları için söylüyorum. Yine BOTAŞ iletimin belirleyeceği basınç aralıklarıyla, bunların dışına çıktığı zaman şu kadar miktara ihtiyacı olur diye yazabilirsek, bölgesel teklif almasında yani BOTAŞ İletimin, bölgesel teklif almaya ihtiyaç duyması konusunu tamamen clear etmiş oluruz. Birinci konu bu... Bir de bölgele şöyle bir şey ekleyeceğim; iletim şirketinin

görevi sistemi dengelemek ve hani arz güvenliğini sağlamak olduğunu düşünülürdüğünde teşvik olarak değerlendirilebilir. Diyelim ki bu yıl içerisinde bölgesel teklifi 3 kere gerçekleştirmiş, evet, daha iyi. Ama hedefi olarak bunun altına düştüğü sene, ikiye düştü önümüzdeki sene bir teşvik uygulaması getirilebilir BOTAŞ iletime. Eğer biz mevzuatta BOTAŞ İletimin mesela tahmin edebilme, bölgesel teklif alabilme veya bir pazar yapıcı olarak düşüneceksek nasıl bir direnç uygulayacağını yazacaksa mevzuatlarımıza teşviklerden bir tanesi de BOTAŞ iletimin ne kadar az sayıda bölgesel teklif aldığı konulabilir. Böyle de bir görüşümüz var.

MEHMET ERTÜRK

: Bölgesel teklif elektrikte olduğu gibi sırf oradaki kapasite yokluğundan olsa dediğiniz makul olur da, burada dediğiniz kapasite yokluğundan ziyade ben belki yanlış biliyor olabilirim belki teknik yönünü çok bilmem şebekenin ama benim kanaatim tüm ülke bazında aslında bir ihtiyaç oluşuyor. Onu giderebilecek noktalarda sınırlı olduğu için biraz bölgesel teklif o noktada çalışır yani. Hani depodan işte gaz, ilave gaz sokabilecek durumdaysan tüm ülkenin ihtiyacı için depodan gaz sokmak durumunda kalırsın.

YAĞMUR KAHRAMAN

: Tüm ülkenin ihtiyacı için eğer gaz sokulacaksa sadece bir noktadan değil tüm her yerden alabilir. Eğer basınç sıkıntısı varsa eğer Marmara Bölgesinde basınç eksikliği hissediyorsa, sadece bir noktadan spesifik olarak teklif isteyebilir. Aksi takdirde her yerden gaz isteyebilir, eğer ülkenin genelini düşünüyorsa. Dolayısıyla orada herhangi bir kötü niyete yer bırakmamak için bölgesel tekliflerin en az sayıda ve mutlaka sayılarla, bir basınç değerleriyle belirlenecek şekilde yazılmasını daha doğru buluyoruz.

MEHMET ERTÜRK

: Kriter kısmı tamam ama teşvik noktasında emin olamadım. Evet, var mı?

SEMA TAŞVEREN

: Evet, var. İzin verirseniz. BOTAŞ iletimin arz güvenliğini sağlama gibi bir yükümlülüğü yok. Yani bence buradaki konu karıştırılıyor. BOTAŞ iletim sistemin emniyetli bir şekilde işletilebilmesi için gerekli tedbirleri alacaktır. Bunlar içerisinde de eğer gerekirse bölgesel olarak gaz alımı ihtiyacını bildirecektir. Dolayısıyla yani sizin söylediğiniz şey tamamen arz güvenliğini sağlama noktasında tamam, bütün her yerde ihtiyaç varsa bütün her yerden şey

yapılsın, bir bildirimde bulunsun. Ama bence iki konu karıştığı için burada bir farkı gözetmek gerekiyor.

EREN AKSOY : Burada Yağmur Hanıma bir ekleme yapılabilir belki. Burada her yerden yapılabilir dediğimiz şey aslında standart olan UDN üzerinden ticaretin yapılması. Eğer ki iletim şebekesinin gaz ihtiyacı varsa belirli bir nokta değil ama genelde aşağıya doğru gittiğini görebiliyorsak zaten turuncu kod noktasal olarak değil UDN üzerinden açılır. Buraya kim katkı sağlayabiliyorsa, eğer ki bu gün içindeyse muhakkak LNG ve depo noktaları olacaktır bu noktalar. Kapasiteleri noktasında talep tarafı katılımıyla yapılabilir. Bu şekilde UDN noktasından sisteme katkı sağlanabilir.

MEHMET ERTÜRK : Evet, arz güvenliği vazifesi yok tabii ki iletim şirketinin. Yağmur Hanım da aslında orada arz güvenliği derken ben kastının tam o olmadığını tahmin edebiliyorum, konuşmanın devamından öyle algıladım. Yani orada bir ihtiyaç oluştuğunda hani bu ihtiyaç sistem kendi içinde herhangi bir noktadan yönetebilecek kadar düzenli bir şebeke olsun. Sistem hidroliği düzgün şekilde çalışacak, bir tarafında basınç atıyorum 65'deyken, öbür tarafında basınç 50'ye, 45'e düşmesin. Bunu yapmak için de iletim şirketi gerekli üretim yaptırımlarını, gerekli işte atıyorum hat yatırımdır, kompresör yatırımdır zamanında yapsın. Dolayısıyla ihtiyaç noktasal çözülebilecek bir ihtiyaç olmaktan çıksın. Tüm Türkiye kapsamında bir ihtiyaç olduğunda da bunu da zaten herhangi bir noktadan girişle çözebilirsin gibi aslında kastı o yani.

YILMAZ DEMİR : Sayın Başkan, sizde bahsettiniz. Biz de BOTAŞ olarak noktasal olarak herhangi bir talep onun peşinde koşan şey olarak bir politika izlemiyoruz. Genelde ihtiyaçlarımız tüm noktalar için bildiriyoruz. Bu sadece örneğin batıda bir gaz kesintisi olduğu zaman orada acil olarak doğuda bir giriş belirttiğimiz ya da Türkiye'nin herhangi bir yerinden giriş olması durumunda bunun doğudaki bir kaynaktan veriliyor olması o an için batıyı ayağa kaldırmaz, onun bir süreci var. Bir süre sonra batıyı etkileyecek ama o an itibari ile Marmara Bölgesini özel olarak söylüyorum. Marmara Bölgesinde basınç düşüklüğü söz konusu, toparlayamıyor sistem. O arada ben bütün Türkiye'nin her tarafından tüm girişler için çıktığım zaman bunun bir çözüm olmayacağı durumlarda sadece o bölgeyi de anında cevap verecek noktalarla bunu sağlıyoruz biz işletmede. Bu bakımdan baktığınız

zaman arkadaşların aslında endişelerini çok da şey yok yani çok ekstra bir nokta. Ve sayısal olarak da belki de yani 3, 5 yıl içerisinde 3, 5 rakamı geçmeyecek bir seneler üzerinde konuşuyoruz. Biz şu ana kadar da öyle bir şey denemedik, uygulamadık. Sadece bir olumsuzlukta, herhangi bir durumda bir enstrüman olarak dursun diye konulan bir şey.

MEHMET ERTÜRK : Elektrikte ki kadar önemli bir mesele olmayacağı kanaati bende de var. Daha marjinal bir mesele olarak karşımıza çıkabilir. Mesele anlaşıldı ama. Burada ara verelim saat 12:56 dolayısıyla saat 2:00 değil mi? Saat 2:00'de kaldığımız yerden devam edelim.

1.GÜN

2. OTURUM

MEHMET ERTÜRK: :Başlayabiliriz Mustafa Bey. Bu slaydı konuşmuştuk değil mi?

MUSTAFA GÜZEL: :Evet.

MEHMET ERTÜRK : :Bu slaydı yeterince konuştuk, sonraki slayttan devam edelim.

MUSTAFA GÜZEL :Bu slayt ile ilgili son bir şey söylemek istiyorum. Biz burada iletim şirketi için yapabileceği bir tane bile bir işlem olsa bir alt yapısını kurmak istedik; dolayısıyla noktasal, bölgesel veya bugün veya yarın teslimatlı turuncu kodlu işlemlerde böyle 4'e ayırdık ama bunun çok kullanılacağını düşünmüyoruz. Ama kullanılırsa da UDN'de gün içinde daha çok kullanabilir diye düşünüyoruz ama altyapısı hazır olsun diye her yönüyle düşünüp böyle bir mekanizma kurduk.

Dengesizliklerden oluşan bakiyenin yansıtılması ile ilgili bir slaydımız var. Burada her gün için negatif ve pozitif olan taşıtanların ödemesi arasındaki fark eksik. Buradaki pozitif ve negatif olan miktarlar hiçbir zaman eşit olmayacağı için bu aradaki farkı bu ödemedeki bu aradaki farkı o günün GRF'si ile çarpıp bu aradaki farktan çıkartarak her gün için bir DOBY miktarı oluşturuyoruz. Bu oluşan miktarı % 25'i iletim şirketine formülizasyonda böyle, % 75'i de giriş çıkışları oranında PUE'de belirtilen formül uyarınca taşıtanlara geri dağıtılmasını düşündük. Burada DOBY'yi hesaplarken, simülasyonlarına bakarken şöyle bir sonuç çıktı; fiziki dengesizliği eşit olursa taşıtanların hani sistemi çok dengede tutmanın bir amacı kalmıyor. Dolayısıyla aldığımız bu ücretleri geri taşıtanlara ödemek yoluyla sistemin caydırıcılığı biraz azalıyor diye bunun bir miktarının % 25'inin iletim şirketine verilmesi konusu görüşüldü. Burada da geri dağıtırken bu miktarları fiziki giriş noktaları için ağırlık olarak 0.1 katsayısı, çıkış miktarları için de 0.9 katsayısı yazdık. Dolayısıyla giriş noktalarında çok fazla dengesizliğe maruz kalmayan taşıtanlardan buradan da küçük

bir miktar almalarını ön gördük. Zaten UDN'de yapılan işlemler için herhangi bir buradan gelir elde edemeyecek taşıtanlar. Sistemin genel amacı herkesi dengede kalarak buradan gelir elde etmelerini umarak sistemi dengede tutmaları.

MEHMET ERTÜRK :Burada evet Nezir Bey sizinle başlayalım.

NEZİR AY :Şimdi tabii bizim sıfır bakiyede de pozitif veya negatif çıkma ihtimali vardı ama % 90 hep negatif çıktık. Şimdi bu DOBY'de muhtemelen negatif çıkma şansı de yüksek olacak yani sadece iletim şirketine para aktarılacak gibi düşünülmesi biraz bence doğru değil diye düşünüyorum. Bu iletim şirketine maliyet de getirebilir.

MEHMET ERTÜRK :Negatif çıkma ihtimali var mı?

MUSTAFA GÜZEL :Yani bir simülasyonlarda düşünürken çok bulamadık, sürekli ucuzdan alıp pahalıdan sattığı için ve noktasal bölgesel üründe çok kullanmayacağını düşünerek yani kısıttan dolayı ekstra bir ödemesi olmayacağı için genelde hep pozitif çıkacak gibi gözüküyor.

MEHMET ERTÜRK :Şeyde Nezir Bey bu elektrikte şu anda dengesizlikler PTF ilişkisi ile yönetiliyor ya, sırf dengesizliğe ilişkin kısımda elektrikte negatif çıkma durumu yok. Burada da benzer bir şekilde negatif çıkma ihtimali çok marjinal bir ihtimal olacak herhalde.

NEZİR AY :Özellikle noktasal kontratlarda bu negatif çıkma ihtimali yükselecek, bunu bir daha değerlendirmekte yarar var diye düşünüyoruz.

MEHMET ERTÜRK: :Buraya neler girecek Mustafa Bey hatırlatın bize. Dengesizlik girecek, şey girecek mi BOTAŞ'ın yapmış olduğu bölgesel bazlı, noktasal bazlı alımların maliyetleri falan girecek mi buraya?

MUSTAFA GÜZEL :Aslında onları biz direk tarifeye yönlendirdik.

MEHMET ERTÜRK :Girmeyecek. Onlar girmeyeceği için Nezir Bey burada şey olmasın. Yani bizde işte o iletim kısıtlarından kaynaklı o 1 kodlu talimatların maliyeti falan giriyordu ya, o olayı negatife çeviriyordu, burada onu ayrıca

düşünmüş arkadaşlar şu anda. Onu da bu kapsamda düşünürlerse dediğiniz risk var ama onu şu anda ayrı düşünmüşler, öyle gözüküyor.

MUSTAFA GÜZEL :Yani bir de tarife metodolojisi biraz farklı olduğu için elektrikte bir gelir tavanı var EPIAŞ'ın, işte o oranda...

MEHMET ERTÜRK :Mesela öğleden önce konuştuğumuz geçmişe dönük düzeltme yaparsak belli bir tarihten sonrakini buraya koyabiliriz dedik mesela. O tür negatif yansıyacak şeylerin boyutu büyüdüğü zaman tersine dönebilir ama düşük ihtimal gibi gözüküyor bana da şu anda.

MUSTAFA GÜZEL :Evet, yani geriye dönük düzeltme olursa DOBY'de de herkesin bir düzeltme kalemi olacak bu şey için. Çünkü uzlaştırma formüllerine göre bu DOBY miktarı yani DOBY'deki formülden dolayı fiziki giriş çıkış miktarları göz önüne alındığında dağıtılacak miktarda bir düzeltme olduğu zaman o fiziki çıkış giriş noktalarında DOBY miktarları, oranları da değişmiş olacak.

MEHMET ERTÜRK :Var mı bu konuyla ilgili değerlendirme? Rıdvan Bey buyurun.

RIDVAN UÇAR : DOBY'nin % 25'ine bir daha geleceğiz mi yoksa bu mudur? Burası mı doğru tartışma yeri?

MUSTAFA GÜZEL : Burası evet.

RIDVAN UÇAR : Bizim gaz grubu toplantılarında bu konu ile ilgili görüşmeleri arkadaşlarımı teşvik ediyorum orada konuşulanları biz bu sektör olarak % 25'in BOTAŞ İletim tarafından alınmasına ikna olamıyoruz veya anlamıyoruz, herhalde anlamadığımız bir şey var. Bu konuda sizin görüşünüz bunu burada önermenize ikna olduğunuzu mu gösteriyor yoksa ne düşünüyorsunuz? Ve bu konuda bir tartışmaya ihtiyaç var, BOTAŞ İletim eğer özel sektör olsaydı gene olacak mıydı, buna izin verecek miydiniz, neden kaynaklandı bunu düşünmek lazım. Çünkü DOBY'de biz bir simülasyon yaptık ayda 10 milyon lira çıktı. Hadi 10 çıkmasın 6 milyon lira çıksın bir kış gününde çok büyük paralardan bahsediyoruz burada. Anlamış değiliz henüz % 25'in sırrını; neden 30 değil 15 değil %25 onu da bilmiyoruz.

Bir de arkadaşlarımızdan da, gaz grubu üye şirketlerimizden de dağıtım metodolojisi ile ilgili Mustafa Bey'in söylediğine karşı fikirde olan arkadaşlarımız gündeme getirirlerse neden bu yöntem olduğu, doğru yer burasıysa şu anda bir tartışmak lazım. Bir sonraki aşamada biz Hasan Bey'e bu konuyla ilgili başka sunumlar da yapacağız ama burada söylemek istediğiniz, kayıtları girmesini istediğiniz şeyler varsa ne olur konuşun, artık kritik konulara gelmeye başladık öğleden sonra.

MUSTAFA GÜZEL : Tamam, ben sorunuza cevap vereyim.

MEHMET ERTÜRK : Evet, siz önce oraya bir cevap verin sonra görüş alalım.

MUSTAFA GÜZEL : Biraz önce de söyledim dengesizlikler eşit oranda olduğu zaman dengesizliklerden dolayı alınan yani bizim aldığımız dengeleme gazı alış fiyatı üzerinden aldığımız yüksek ücretten ve o miktarları dengeleme gazı satış fiyatı olarak verdiğimiz zaman bir caydırıcılık unsuru var. Bu para yani dengesizlikler eşit olduğu zaman bu parayı, bu aldığımız fazla ücreti geri iade etmiş taşıtanlara.

MEHMET ERTÜRK : Dengesizlikler eşit ile kastınız ne?

MUSTAFA GÜZEL : Şöyle, her taşıtının fiziki çıkış noktalarına göre dengesizlikleri % 10 olsun, biz buradan aldığımız bütün ücretleri % 10 ise eşit oranda geri dağıtacağız ve bu dengelemeyi yani piyasanın temeli taşıtanları dengelemeye zorlamak zaten.

MEHMET ERTÜRK : Yani uzun vadede bütün taşıtanlar aynı oransallıkta dengesiz kalırsa bunun bir caydırıcılığı kalmaz, yani düşünce bu.

MUSTAFA GÜZEL : Evet, yani en azından bu miktar bir kısmını...

MEHMET ERTÜRK : 1 yıllık dönemde işte atıyorum herkes aynı şekilde dengesizse bu parayı dağıttığımızda birileri daha az dengesiz, birileri daha çok dengesiz ise daha çok dengesiz olan burada zarar edecek, daha dengesiz olan kar yazacak. Ama herkes ve hatta uzun vadede de değil aylık olarak herkes benzer

seviyede dengesiz kalırsa o zaman bu para herkese tekrar geri dönmüş olacak, herhangi bir caydırıcılığı kalmayacak gibi bir düşünce değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Evet, aynen öyle.

RIDVAN UÇAR : Bu gelir dağıtım yöntemiyle ilgili cevap değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Evet, %25, bir miktarının BOTAŞ'a bırakılmasıyla alakalı ama bu miktarlar şey olabilir hani bir hesap sonucu değil burada caydırıcılık unsuru hani %5 olsa çok düşük olur, %10 yani %10 da düşük olur %25 olsun hadi %50 olsun. Bu para hiç dağıtılmayabilirdi, sonuçta bu para tamamen iletim şirketine de gidebilir ama burada iletim şirketi nakit bu parayı almasın, ilgili taşıtanlara tabii yarış olsun aralarında, dengeli olanlar ekstra gelir kazanabilsinler diye bunun bir miktarını dağıtım diye düşündük yani ilk fikir oradan çıktı. Aslında normalde bu tarifeye yansıtacak bir miktar olarak da düşünülebilir. Şu anki mevcut düzende dengesizlik ücretleri biliyorsunuz tarifelere yansıyor. Dolayısıyla burada bir aslında bir kazanım var taşıtanlar açısından yani %75'i kazanma.

RIDVAN UÇAR : Siz bambaşka bir yöne çektiniz, biz %25 neden gidiyor diyoruz siz %75 geliyor mutlu olman lazım diye cevap veriyorsunuz.

MUSTAFA GÜZEL : Biraz öyle oluyor.

RIDVAN UÇAR : Ben bir şey sormak istiyorum, Bağdağül Hanım bizim bu konulardaki referansımız, var mı bilen var mı yurt dışındaki bu DOBY'yi herhalde biz yaratmadık, ne oluyor, bu oradan mı geldi bize?

MEHMET ERTÜRK :Var mı bilginiz arkadaşlar yurtdışı uygulamaları?

RIDVAN UÇAR : Evet, Yağmur seni dinlemek isterim gerçekten. Bizim toplantılarda bu konuda en çok çalışanlardan biriydin.

YAĞMUR KAHRAMAN : Şimdi şöyle, dengesizliklerden oluşan bakiyenin yansıtılması bütün Avrupa piyasalarında "neutrality pot" diye geçer. "Neutrality pot" ta iletim şirketinin bu işlemlerden kazandığı veya kaybettiği paranın

tamamının tüm taşıtanlara yani piyasa kullanıcılarının tamamına yansıtılması. Yansıtılması konusunda %100'ü zaten her yerde dağıtılıyor, hiçbir yerde böyle bir oran yok, hatta National Grid'in şöyle bir cümlesi var dokümanı paylaşabilirim de; diyor ki piyasa ne "make money" yapar ne de "lose money" yapar bu işlemlerden ötürü, sadece sıfırda olması gerekir. Bir de formüle dair de bir şey söyleyeceğim ama hani bize uygun bir şey değil aslında yaptığımız şey yani şunu söylüyoruz biz diyoruz ki böyle bir yansıtma şekli düşündük. Aksine zaten Avrupa'da bunu düşünmüşler ve iletim şirketi ne para kazanacak ne de para kaybedecek bu işlemlerden. Ne yapacak, kazandığı gelir ile oluşan maliyet arasındaki farkı tamamen dağıtacak. Tamamen dağıtırken tabii bu bedelin büyük bir kısmı evet BOTAŞ Ticarete'de gidecek, firmama da gelecek, diğerlerine de gelecek hepsine gelecek. Bunları dağıtırken de yine Avrupa mevzuatlarında söyle geçiyor tamamen "usage of system"e bakar. Yani bizim iletim hizmet bedelimizle aynı; nasıl biz ödüyoruz iletim hizmet bedelini sistemden çektiğimiz, kullandığımız gaz kadar yani çıkışa bakarak. Dolayısıyla Avrupa mevzuatlarının tamamında bütün bedelin tamamı yansıtılıyor ve sadece çıkışı olarak bakılıyor bunu söyleyeyim sonra DOBY ile alakalı başka bir şeydir söyleyeceğim.

MEHMET ERTÜRK

: Söyleyin mikrofonu almışken.

YAĞMUR KAHRAMAN

: Tamam devam edeyim o zaman. Şimdi şu formülde de şöyle bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum, aslında bizim mantığımız şunu söylüyor, diyor ki negatiflerden aldığın parayla pozitifleri ödediğin para arasındaki farka bak, ana mantık bu aslında. Ama biz miktarları çarparken GRF ile çarpıyoruz, ben bunun İDF olması gerektiğini düşünüyorum eğer bu mantıkla bakacaksak. Sebebi de şu, BOTAŞ iletim ihaleye çıktığında yani kendi maliyeti oluştuğunda ilave dengeleyici olarak oluşan fiyat İDF fiyatı. Dolayısıyla taşıtanların aralarındaki işlemlerden oluşan bir GRF bu fiyat mekanizmasında kullanılmamalı çünkü onun maliyeti yani biz DOBY'ye bakarken söyle bakmalıyız iletim şirketinin bilançosu aslında bu işlemlerden. Bunun ne kadar kar ettiği veya zarar ettiğini hesaplayıp daha sonrasında tüm yükü taşıtanlara, olumlu anlamda olumsuz anlamda taşıtanlara yıkmak gerekiyor.

MUSTAFA GÜZEL

: Burada şöyle, şimdi ilk soruya geleyim, bu alınan paranın tamamının yansıtılması hususunda zaten hemfikiriz. Yani burada sadece zamanla alakalı bir şey var; ya bunu bu ay yansıtırsınız ve tarifeye yansıtacak

demek zaten buna ek gelir demek değil bu bir sonraki sene zaten iletim tarifelerinde gerekli formüllerde yerini alacaktır. Dolayısıyla bunun sadece o ay yansıtılması veya seneye tarifelere bırakılarak taşıma tarifelerinde hesaplanması söz konusu.

Diğer konuda bir sonraki slaydımızda bir örnek var burada. Bu ortadaki üçüncü ve dördüncü sütuna bakarsak negatif bir örnek yaptık burada. Negatif dengesizlik miktarı 600 bin metreküp, pozitif de 500 bin metre küp, bunun arasında 100 bin metreküp fark var. Buradan negatif dengesizlikten dolayı taşıtanların dengeleme gazı alış fiyatı ile çarpımı 561 bin lira, pozitiflerin de 500 bin çarpı 0.77 382 bin 500 lira. Bu arasındaki fark 178 bin 500 lira olarak gözüküyor, burada miktarların arasındaki fark 100 bin. Biz bunu GRF ile formüle göre çarptık çünkü buradaki düşüncemiz o gazın o günkü maliyeti nedir yani iletim sistemi bunu o günkü maliyet üzerinden kullansın ve aslında bu iletim şirketine yansıyan bir şey değil bu taşıtanlara yansıyan bir şey sonuçta baktığımızda. Dolayısıyla bu parayı yani bir geri ödemesi tekrar şey olduğu için direk bu miktar o şeyi etkilediği için biz GRF kullanmayı daha uygun gördük. Bir de şöyle bir şey var, iletim şirketi normalde her gün yeşil kodla alım satım yapacağı için bu miktarların çok yüksek olmayacağını düşünüyoruz, bu aradaki miktar farkının. Dolayısıyla hani...

MEHMET ERTÜRK : Mustafa Bey şöyle netleştirelim mi, anlamaya çalışıyorum ben de ilk kez gördüm formülü bu detayda, şimdi 500-600 bin diye örnek verdiniz, 500 bin pozitif dengesizler var 600 bin de negatif dengesizler var değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Dolayısıyla sistemden 100 birim, 100 binlik bir gaz çekilmiş nette

MUSTAFA GÜZEL : Evet.

MEHMET ERTÜRK : 500 bin pozitif olanlara zaten biz ne yapacağız...

MUSTAFA GÜZEL : 382 bin lira.

MEHMET ERTÜRK : Neydi o GRF miydi günlük referans fiyatı altında bir fiyat alınıyordu?

MUSTAFA GÜZEL : Dengeleme gazı satış fiyatı, en sağdaki fiyat 0.77.

MEHMET ERTÜRK : 0.77'den ödeyeceğiz. Onu neye göre buluyoruz?

MUSTAFA GÜZEL : 0.77 o da işte bir formülasyonu var ŞİD'de belirlenecek, GRF çarpı bir katsayı, bir de o günkü ilave dengeleyici olarak iletim şirketi bir satış yaptıysa onun en düşük fiyatı. Bu GRF ile katsayının çarpımı ile bu rakam arasında hangisi daha düşükse o rakama günün DGSF'si olarak işlem görüyor.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, o düşük fiyattan ödeyeceğiz, yüksek fiyattan alacağız.

MUSTAFA GÜZEL : Alacağız.

MEHMET ERTÜRK : Alacağız parayı, dolayısıyla arada bir fark oluşacak o 500 binlik kısma ilişkin sıfır.

MUSTAFA GÜZEL : Buradaki aradaki fark toplam alacağımız ve ödeyeceğimiz para arasında bir fark oluşuyor.

MEHMET ERTÜRK : Sistemden çekilen 100 bini şöyle bir kenara koyalım, onu BOTAŞ İletimden çekildi gibi varsayalım, bunu bir kenara koyun sıfır dengesizlikten kaynaklı birileri pozitif birileri negatif dengesizlik yapmış sistemin sıfır oradan çıktığını varsay. Bu 100 bini BOTAŞ İletimden aldıklarını varsay, o durumda bu 500 binin yani şey olana işte negatif olana 0.84 mü?

MUSTAFA GÜZEL : Negatif olanı 0.94.

MEHMET ERTÜRK : 0.94, diğerine 0.77 oldu diyoruz değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Evet, yani 600 bine 0.94 uyguluyoruz, 500 bine de 0.77 uyguluyoruz.

MEHMET ERTÜRK : Tamam. 500-500 düşünöldüğünde ne çıkıyor aradaki fark?

MUSTAFA GÜZEL : 500-500 düşünürsek 470 bin, diğeri de 382 bin 88 bin çıkıyor.

MEHMET ERTÜRK : 0.94 eksi 0.77 çarpı 500. 85. Burada nette oluşan şey 85 aslında, geriye kalan 100 bini de BOTAŞ İletimin gazını çektiğini var sayıyoruz, onun karşılığında bir ödeme yapıyor. Burada asıl oluşacak rakam 85 gibi gözüküyor, öyle mi?

MUSTAFA GÜZEL : Şöyle aslında yani formüle göre biz böyle yapıyoruz, negatiften dolayı bir ücret alacağız biz herkesten 0.94 fiyatıyla 600 bin metreküpü fiyatlandırıyoruz, burada 561 bin lira zaten taşıtanlardan alıyoruz negatif olanlardan. 500 bin pozitif olanlara da 0.77 fiyatıyla çarpıyoruz 382 bin lira ödüyoruz, arada 178 bin 500 lira bir maliyet oluşuyor. Diyoruz ki burada sistemden 100 bin metre küp kullanılmış, bunu bir maliyetlendirelim hani iletim şirketi onu da satmasın, geri iade etmesin 178 binden şu büyük DOBY yazanın üstünde bu 100 bin metreküpü GRF ile o günün GRF'si ile çarpıp diyoruz ki sistemden 100 bin kullanılmış. Bunun maliyeti 85 bin, 178 bin 500'den 85'i çıkartıyoruz çünkü o iletim şirketinin gazı kullanılmış. Dolayısıyla burada DOBY'e kalan miktar 93.500 lira olarak...

MEHMET ERTÜRK : Evet, o zaman öneri şu, ikinize de söz vereceğim, BOTAŞ İletimden çekilen gazın bedelini ben hesaplariken hangi fiyatı kullanmalıyım sorusunun cevabını siz GRF diyorsunuz günlük referans fiyat kullanılmalı diyorsunuz, öneriniz bu.

MUSTAFA GÜZEL : Bizim önerdiğimiz sebepte o gün o gazın maliyeti çünkü bu parayı biz sonuçta taşıtanlara ödeyeceğiz taşıtanlar için bir maliyet oluşsun diyoruz ve GRF üzerinden olan en mantıklı geldi bize ama bunun aksi yönde şey varsa çok rahat bu değişebilir hani öyle bir kanaat oluşursa.

MEHMET ERTÜRK : Evet, arkadaşlar önce Ali Bey'e söz vereyim sonra Yağmur Hanıma tekrar söz verelim.

ALİ GÜNCAN

: Tekrar merhabalar. Yağmur Hanıma

açıklamaları için teşekkür ediyoruz, sonuna kadar katılıyorum açıklamalarına. Bir şey eklemek istiyorum ama yani burada aslında GRF'yi de İDF'yi de kullandığımız tamam doğru sonuç vermemiş oluyor çünkü aslında İDF'de de kullandığımız İDF aslında o gün aldığı gazların marjinal fiyatı yani onun altında da gaz almış olabiliyor. GRF de aslında oradaki işlemlerin ortalama fiyatı o yüzden biz aslında bunları bütünleştirici bir öneri daha vermiştik platform olarak demiştik ki alternatif önerilerimiz arasında iletim sistemi ilave dengeleyici olarak operatör sisteme girdiği zaman aldığı işlemler için aslında yani gaz aldığı zaman aldığı fiyatların en yüksekini yani marjinali tüm aldığı taşıtanlara uygulayabilir yani hepsini tek bir İDF üzerinden alır, İDF de tek bir fiyat olur. Bu formülde de İDF kullanıldığı zaman bu hesaplamada bir problem kalmayacakmış gibi geliyor bana kağıt üzerinde hani simülasyonlarını daha sonra yaparız ama. Yani demek istediğim iletim sistemi operatörü dedi ki 10 birim gaz ihtiyacım var, tahtada teklifler var 0.5, 0.6, 0.7. şu anda burada İDF 0.7 oluyor ama 0.5, 0.6 ve 0.7'den birimlerine göre bu gazı almış oluyor 0.7'de biterse. Hani burada İDF'yi kullandığınız zaman aslında iletim sisteminin operatörünün maliyetinden fazla bir şey kullanmış olacaksınız çünkü ortalamada aslında onun maliyeti o değil.

GRF kullandığınızda da bambaşka bir şey kullanıyorsunuz. Halbuki iletim sistemi operatörü ihaleyi yaptıktan sonra belli olan bu marjinal fiyatı yani 0.5, 0.6, 0.7 dizdi, aldı 0.7'den hepsine 0.7'yi uygular, bu formülde de 0.7 kullanırsa bu DOBY hesaplarında daha doğru bir değere ulaşılır diye düşünüyoruz. Yani tüm gazların alımını marjinal fiyattan yapsın, herkesin önerdiği fiyattan değil de en yüksek fiyat hangisi en son o gazı aldı onların alımlarının hepsini aynı fiyattan yapsın, burada da İDF'yi kullansın daha sağlıklı sonuç verir gibi.

MEHMET ERTÜRK

: Buradaki 100 binlik farkı da İDF mi kullanmış olsun diyoruz?

ALİ GÜNCAN

: Evet.

MEHMET ERTÜRK

: Ya da 600 bini mi?

ALİ GÜNCAN

: Ve o farkları da küçültecektir bu.

MUSTAFA GÜZEL : Bir çok örnek yaptım, Ali Bey'in söylediği gibi eğer marjinal fiyat kullanılırsa sistemle aynı yönde dengesiz olanlara da zaten bu marjinal fiyat üzerinden bu şey geliyor, yansıtılıyor karşılıklı birbirlerini match ediyorlar. Ne kalıyor arada DOBY dediğimiz şey sistemle ters yönde olanların bu 0.9 veya 1.1 nedeni ile karşılaştıkları rakamla şeyin arasındaki fark kalıyor marjinal fiyatın arasındaki rakam, DOBY dediğimiz rakam bir tek o kalıyor.

Ama Ali Bey'in söylediği gibi olması lazım yani marjinal fiyatla satın alacaksınız, mesela sistem pozitif hepsini onunla satın alacaksınız, pozitifte olanların tamamına da bu marjinal fiyattan gazlarını satın alacaksınız. Bu durumda sadece sistemde o gün negatif olan olanların tamamı 1.1 ile muhatap oluyorlar GRF'nin, kaç ise o günün GRF'si çarpı 1.15 marjinal fiyatlar arasındaki rakam kadar bir DOBY ortaya çıkıyor.

MEHMET ERTÜRK : GRF düşük de olabilir ama o dediğiniz GRF düşük de olabilir. Ben sistemden gaz çektim, GRF düşük İDF'den. GRF'nin % 10 fazlası bile İDF'den düşük kalabilir.

ALİ GÜNCAN : Ben bir şey daha ekleyebilir miyim?

MEHMET ERTÜRK : Evet, ekleyin.

ALİ GÜNCAN : Bu marjinal fiyat işte ağırlıklı fiyat vesaire bunlarla ilgili yazılmış çok fazla aslında doküman var. Yani şöyle bir gerçek var, gerçek demeyeyim yazılmış bir makale bulabilirsem paylaşırım da, şimdi bu fiyat oluşumunda şundan bahsediyor diyor ki eğer bu bir yarışma haline gelir de hani siz herkese aslında teklifleri üzerinden bir ödeme yaparsanız otomatikman bu tekliflerin yukarı gitmesine sebep oluyor bu. O yüzden daha sağlıklı bir şey oluşmuyor ama siz zaten en son fiyatın herkese ödeneğine dair bir sistem kurarsanız insanlar daha makul teklifler veriyorlar nasıl olsa ben en yüksek fiyattan alacağım diye bu...

MEHMET ERTÜRK : Peki Ali Bey ben bir de şeyi sorayım, marjinal fiyat görüşüne katılmayan var mı? Evet, buyurun.

MUSTAFA GÜZEL : Marjinal fiyat teoride gerçekten güzel bir uygulama olabilir ama bizim mevcut sistemimizde likiditenin de yeterli olmadığı bir dönemde olabiliriz. Bu dönemde fiyatların yanlış şekillenmesine yol açabileceğini düşünüyoruz biz.

MEHMET ERTÜRK

: Bir cap olacak zaten, kep koyacağız. Şimdi marjinal fiyat bizim elektrikte de kullandığımız bir yöntem yani ilk günden bu yana hep marjinal fiyat kurgusuyla hareket ettik ve genelde de dünyada tercih edilen marjinal fiyat oluyor. Sizin tabii burada endişeniz öngörülemeyen bir yere giderse olay yani buradan birileri kazanım elde etmeye çalışırsa piyasada da yeterince zaten derinlik yok gibi bir kaygıyla düşünüyorsunuz bunu.

Başka var mı marjinal fiyata katılmayan?

EREN AKSOY

: Başkanım öncelikle biz bu konuyla ilgili bayağı çalıştık, marjinal fiyatla ilgili yöntem hani marjinal fiyat demeyelim de buna auction diyelim. İki tane yöntem var bir continuous trading dediğimiz EPDK'nın da benimsediği sürekli ticaret yöntemi. Bu sürekli ticaret yöntemi Avrupa'daki bütün borsalardaki temel yöntem sürekli ticaret yöntemi ama dengeleme işlemleri için auction'ın da düşünülebileceğini biz zaten EPDK ile de görüşlerimizi paylaştık. Bu da hangi koşullarda olur yine temel omurga yöntemi sürekli ticaret yöntemi olur ama likiditenin sağlanmadığı ya da bu durumun kötüye kullanılabileceği şunu da bir belirtmek lazım. Ama hem auction yöntemi, hem sürekli ticaret yöntemi piyasanın durumuna göre, sistemin yönüne göre, oradaki bilgi asimetrisine göre ikisi de kötüye kullanılabilir, ikisi de doğru şekilde işleyebilir. Bunun birinin diğerinden daha üstün olduğunu ben düşünmüyorum açıkçası.

MUSTAFA GÜZEL

: Şimdi şöyle, o tartışmayı geçtik yani sürekli ticaret olacağı kesin bir defa piyasa işlemlerinde. İDF belirlenirken ortalama mı alınsın pay-as-bid mi olsun, marjinal mi olsun en başından beri marjinal olmasından yanayım, Hazine'nin faiz ihaleleri bile öyle yapılıyor biliyorsunuz. İhaleye teklif veren kişi biliyor ki ben kesme fiyatından alacağımı biliyorum, diyelim % 10 ile kesiyorsa ödemeli faiz % 10, 8 de benim için iyi bir fiyatsa 8 veriyorum, 8,5 - 9 - 9,5, diğer türüsünde fiyatı yükseltmeye teşvik ediyorsunuz. Yani teorisiyle pratiği arasında çok bir fark olacağını da düşünmüyorum açıkçası.

MEHMET ERTÜRK

: Peki, Avrupa'da bu tür alımlar için kullanılıyor mu pay-as-bid? Genelde hangisini seçiyorlar?

BAĞDAGÜL KAYA CANER

: Başkanım özellikle bu Yağmur Hanım'ın da söylediğine ben katılıyorum hatta ilave ediyorum. Bir kere bu konuyu aslında hani

DOBY'deki gelirin paylaşılması noktasından başladık. Öncelikle DOBY'deki husus sadece National Grid'de değil, şu anda tüm Avrupa'da "balancing network cost" bir kere iletim şirketinin kar etmemesi üzerine kurulu bir sistemi tüm Avrupa Birliği üyelerine sadece National Grid'de değil onlara da teşmil etmiş durumda. Diğer taraftan nasıl dengeleme gazının fiyatlanacağına ilişkin ticaretlerdeki en düşük ve en yüksek fiyat üzerinden fiyatlama ve buna bir marj koyma üstünde Avrupa Birliği Mevzuatı şu anda işliyor.

MEHMET ERTÜRK : Bir dakika pay-as-bid kullanılıyor mu demiştiniz size?

BAĞDAGÜL KAYA CANER: : Pay-as-bid kullanılıyor bazı yerlerde Başkanım, ama en son...

MEHMET ERTÜRK : Genel yaygın kullanım marjinal fiyat.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, evet.

MEHMET ERTÜRK : Evet.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : NBP TTF'de onlar marjinal fiyat üstünden gidiyor; en kötü ve en iyi fiyat üzerinden.

MEHMET ERTÜRK : Genelde marjinal kullanılıyor tabii de orada sadece yani ben de hani genel kanaatim marjinal fiyat tercih ediliyordur, daha üstün olduğu düşünülüyordur diye düşünüyorum çok detay bu konu ile ilgili uzmanlığım olmasa da. Ama belki piyasanın yapısına göre konjonktürel olarak veya piyasadaki derinlik dikkate alınarak bazı durumlarda pay-as-bid tercih ediliyor olabilir ama genelde hani piyasa iyi işleyen bir ise zaten marjinal fiyat kullanılıyor

EREN AKSOY : Burada marjinal fiyat benim anladığım kadarıyla iletim şirketine gaz satan herkesin tek bir fiyat üstünden fiyatlandırılması. Buradaki benim tek endişem hani endişem değil aslında şu andaki yapı düzeltilebilir. Şu an biz iletim şirketinin ne zaman gaz alacağını biliyoruz ama oradaki tekliflerin hangilerinin iletim şirketine ait olduğunu vermiyoruz. Dolayısıyla orada birçok eşleşme oluyor ve oradakilerden kimin neyle eşleştiğini bilmeden hani auction'a biraz o yüzden değindim saat 9.45'te bir taşıtan B'ye gaz satarken diğer taşıtan iletim şirketine gaz

satıyor olabilir. Şimdi taşıtan B'ye gaz satana pay-as-bid olacak ama iletim şirketine gaz satana marjinal olacak hani orada bir kafa karışıklığı var.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Ama orada şöyle bir Eren Bey orada başka bir tercih daha yapmamız lazım sanki. Çünkü aslında bu sürekli ticaretin yürüdüğü platformlarda iletim şirketi de aslında bir gölge taşıtan gibi giriyor. Biz burada piyasamızın durumundan kaynaklanan olaylarla iletim şirketinin ne zaman girdiğini görmek istediğimiz için ya da öyle bir piyasada istek olduğu için bu yöne evrildik. Hâlbuki...

EREN AKSOY : Farkındayım aynı şeyi düşünüyorum ben de.

MUSTAFA GÜZEL : Hatta şöyle olacak 30 saniye önce 100'e satılan gazı 30 saniye sonra 105'ten satacaksınız yani şey yok ticaretin mantığında o var, kıyaslamamak da lazım. Yani gün öncesindeki o PTF oluşumuyla karşılaştırmamız lazım şeyi İDF oluşumunu. Gün içindeki sürekli birbiriyle kesişen teklifleri de bizim piyasa işlemlerimizle kıyaslamamız lazım.

YAĞMUR KAHRAMAN : O zaman aslında şöyle bir şey oluyor fiyat oluşumunda PTF'yi kullanıyoruz, uzlaştırmasını ona göre yapıyoruz. Hani gün içindeki gibi bir eşleşme olduğunda da onun uzlaşmasını ayrı yapıyoruz gibi hani gerçekten uzlaştırmalarının da ayrılması gereken bir noktaya gitmiş oluyor. Çünkü aynı saatler yani saat de önemli değil aslında o aralıkta eğer iletim şirketine satılırsa hani bunların hepsi yani 70'ten sattı mesela teklif 70 liraydı iletim şirketi aldı, 80 liraydı iletim şirketi aldı. Özünde buranın uzlaştırmaları nasıl? 70'e 70 yani hani birebir eşleşmelerde bu şekilde uzlaştırılacak miktar çarpı fiyat, o şekilde bir tutar çıkacak ama öyle değil diyor o zaman uzlaştırmayı da değiştirmemiz gerekiyor bunda eğer şu anda burada mutabık kalıncaksa böyle bir durum var yani.

MEHMET ERTÜRK : Başka yorumlar var mı pay-as-bid daha iyi olur, herkes teklifini alsın. Sol cenahtan var mı değerlendirme? Herkes marjinal diyor. Evet, bir şeylik. Marjinal mi istiyor herkes? Evet, çoğunluk marjinal istiyor o zaman. Bir kısım çekimser. Yani tavanlarımız falan olacak o tavanları daha belki şey yönetmek lazım adım adım yönetmek lazım; herhangi bir sıkıntıya yol açmadan, çok büyük sarsıntılara yol açmadan onu yöneterek marjinal fiyatlandırma olabilir.

GÖKHAN EKİCİ : Bir şey ekleyebilir miyim?

MEHMET ERTÜRK : Lütfen.

GÖKHAN EKİCİ : Aslında burası çok net değil. 9.45'te sisteme nasıl gireceği belli değil yani büyük ihtimalle ben o saatte alım yapacağım ve şebekedeki dengesizliği gidermek için diye bir şey açacak, ayrı bir ihale açılacak ayrı bir yere teklifler düşecek diye tahmin ediyoruz bir. Ben diğer tarafta 500 liraya teklif koymuşken dönüp buraya bin lira teklif verebilecek miyim mesela taşıtan olarak. Bin lira teklifi gören BOTAŞ 9.46'yı bekleyecek mi? Bu işler aslında 9.59'da mı bitecek?

Aslında gerçekte bu bir continuous trading ortamı mı yoksa gerçekten dönüp 3 sene önceki 4 sene önceki kurguya dönüp gerçekten bir ihale sistemi mi yapmamız lazım. Yani yazarken detayları kastediyorum yani bunu oturup yani 3 sene çalıştık, marjinal geldik nedenleriyle sonuçlarıyla, zaten dolandık etrafında bugün yine aynı yerdeyiz. Gerçekten en merak ettiğim şey şu saat kaçta girecek BOTAŞ İletimdeki arkadaşlar oraya ve tahtada 1000 lira var, 500 lira var, 2 tane de teklif var alacak mısınız yoksa 9.59'u beklemek zorunda mı? Yanlış anlamayın devlet tarafında çalıştığınız için özellikle hesap yapabilirlik adına...

MUSTAFA GÜZEL : Eğer marjinal fiyat alacaksak saat 10'u bekleyeceğiz.

GÖKHAN EKİCİ : Süper.

MUSTAFA GÜZEL : 15 dakika boyunca bütün teklifler yapılacaktır.

GÖKHAN EKİCİ : Onun adı ihale zaten, oradan sonra zaten artık...

MUSTAFA GÜZEL : Öbür türlü pay-as-bid yaparız o zaman, beğendiğini alır beğenmediğini bırakır gibi bir yere gider.

GÖKHAN EKİCİ : Evet, yani buraya döndüğünüz anda sistemi de, yazılanları da değiştirmek gerekiyor yani daha doğrusu detaylı yazmak gerekiyor hepsini. Teklifler saat 9.59'a kadar girilir, 10'da düğmeye basılır, merit order oluşur, merit order'dan fiyat çıkar falan filan yani doğru mu bu?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Burada iki şey karışıyor ama.

GÖKHAN EKİCİ : Nasıl? Gerçekten bir tercih ama elektrikte ne oluyor? Elektrikten burada bir sürü uzman...

MEHMET ERTÜRK : Kimse kimsenin teklifini görmüyor, teklifler veriliyor, ondan sonra bir yerde kesiliyor. Ne kadar miktara ihtiyaç varsa orada kesilir.

GÖKHAN EKİCİ : OK, BOTAŞ İletim görüyor mu? Ben teklifi girdiğim zaman BOTAŞ iletim görüyor mu? Görmüyor. Saat 9.59 düğmeye basacaklar o zaman yani gerçekten 15 dakikalık bir...

MUSTAFA GÜZEL : İletim hiçbir şey yapmayacak, o şeyde eğer ihale usulü olursa iletim şirketi miktarı verecek sonra sonucu bekleyecek, hiçbir alım yapmayacak.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım?

MEHMET ERTÜRK : Evet,

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Biz aslında gerçekten dokümanı ilk tasarladığımız zaman, konuştuğumuz zaman BOTAŞ'ın giriş zamanlarının ayrı ayrı belli zamanlarda olmaması üstünden gitmiştik. Ama Gökhan Bey'in hassasiyetine şöyle biraz güvensizlik olarak yaklaşıyorum ama aslında yönetmelik ve ŞİD o güvensizliği kapatıyor. Şöyle ki zaten yönetmeliğin içinde BOTAŞ'ın sarı kodlu talimatı ne zaman ya da işte 2 no.lu talimatı, 1 no.lu talimatı ne zaman kullanılacağı aslında bölgesel basınç ve miktarlarla bağlandırılmış durumda, bunları şu anda olmadığı şekilde açıklayacak. Dolayısıyla biz her ne kadar ilk çalışmanın başında BOTAŞ için belli zamanlar ön görmemiş olsak, sürekli ticaret içinde anonim şekilde alsın çıksın desek de şu anda belki EPIAŞ'ın saat araları ile verdiği teklif olsa dahi onun bir bağıntısı hiç kopuk değil yani onun fiziki denge ve basınç miktarı ile bağlantılı.

Dolayısıyla bu farklı bir şey bir de ihale yöntemiyle BOTAŞ'ın gaz alması bu piyasadan başka bir şey, buradaki sürekli ticaretin pay-as-bid devam etmesi farklı bir şey. İkisinin sizin konuşmanızda hep birbirinin içine girdiğini görüyorum aslında hani sürekli ticaret taşıyan BOTAŞ her ne kadar orada gaz almak istese de siz BOTAŞ'ın

aldığı gazı almak isteyecek misiniz? Sizin zaten kendi ticaretinizi yapıyor olmanız lazım ki BOTAŞ'ın ne fiyattan belli oldu marjinal veya değil marjinalin öyle bir etkisi de belki daha çok olacak. Siz kendi gazınızı kendiniz almak isteyerek, o konuma gelmek istemeyerek bunu bizim amacımız sizin üstünüzde bırakmamız lazım aslında.

NEZİR AY : Şimdi arkadaşlar tartıştığımız konu birincisi bir STP'de oluşacak fiyatlar, bu da karşılıklı eşleşme ile elektrikteki gün içi piyasasının benzeri. Bir de 9.45 – 10.00 arasında gene bizim dengeleme güç piyasası veyahut gün öncesi piyasası mantığı ile oluşan bir eşleşmelerden bahsediyoruz. Ancak neden önceden BOTAŞ'ın talebi ile kontrat açıyoruz da teklifleri daha önceden alıp kimin ne kadar fazlası varsa veya ne kadar eksigi varsa karşılıklı olarak iki yönlü teklifleri alıp da daha sonra BOTAŞ ihtiyaç duyduğunda bu teklifleri değerlendirip marjinal fiyat üzerinden bir değerlendirme yapılmıyor?

MEHMET ERTÜRK : Evet tabii burada şey kritiklik kazanıyor marjinal fiyat uygulaması yapacaksa miktarı, süresi belli bir aralıkta BOTAŞ'ın BOTAŞ İletimin ihtiyaç duyduğu bu gazı karşılama lazım. O aralıkta gelen teklifler miktarı karşılamakta yetersiz kalıyorsa zaten en yüksek fiyat alıyorsa, en yüksek satıyorsa en düşük neyse ona göre o kadarlık karşılanan kısmı için sadece telafi edilecek bir mekanizma oluşur. Sanki genel kurgu marjinal fiyat, o zaman burada genel olarak marjinal fiyat uygulamanın uygun olacağı gibi bir yapı var. BOTAŞ iletimin zaten bu işten dolayı herhangi bir zarar etme durumunun oluşmaması lazım. BOTAŞ İletim burada oluşan eksiklik fazlalıkla ilgili işte şurada mesela 100 bin sistemden gaz çekildi, bu 100 bini atıyorum İDF ile alacak BOTAŞ iletim. Bu 100 bini İDF ile alırken burada BOTAŞ İletimi hangi fiyattan alıyorsanız diyeyim fark etmez arasında değilim şimdi, burada sizin o 100 bine karşılık BOTAŞ İletimin bu gazı satışı gibi ödettirdiğiniz para bu 100 bini telafi ederken alırken piyasadan BOTAŞ İletimin ödediği para arasında bir fark varsa artı eksi bunun da yine bu pakete girmesi lazım. ki BOTAŞ İletimin orada herhangi bir kar zarar oluşturmaması, herhangi bir riske girmemesi lazım, oraya dikkat etmek lazım. BOTAŞ İletimi olarak arkadaşlar sizin çok tedirgin olmanızı gerektirecek bir durum yok. Siz atıyorum orada yüksek bir fiyattan aldınız bunu ama negatif dengesiz olan birilerine de ucuz fiyattan gitti, aradaki fark yeni siz de kalmayacak, bunu her halükârda telafi edeceğiz.

MUSTAFA GÜZEL : Başkanım bu konuyla ilgili bir şey söyleyebilir miyim?

MEHMET ERTÜRK : Buyurun.

Buradaki 100 bin aslında şu demek yani biz bu rakamların çok yüksek olacağını düşünmüyoruz dedik başta. Zaten yeşil kodlu alımla bu miktarı alıyorsa zaten almış olacak, burada 100 bin olmamış olacak. Dolayısıyla buradaki miktar eğer yeşil kodlular sürekli hani o teklifleri alıp satabiliyorsa burada kalan miktar sadece stok gazı miktarı ile sayaçlar arasındaki fark kadar bir hassasiyet yani çok düşük miktarlar olacak. Dolayısıyla bu gazı henüz alıp satmamış olacak iletim şirketi hani bu miktarların küçük olacağını düşünüyoruz, o yüzden biz çok detaylı bunu İDF fiyatları falan olsun diye çok fazla irdelemedik o yönden.

Ama diğer bir husus ihale yöntemi ile ilgili de şunu söylemek istiyorum yani ihale yöntemi ile marjinal fiyat dediğimiz kısım yani yönetmelikte çok kesin bir ifade olduğu için burada bütün eşleşmeler de kendi fiyatlarından eşlenecek dediği zaman ihale yöntemi yönetmeliğe göre yapılmıyor. Dolayısıyla biz de bunu hani yazılım şu anda piyasa işlemleri falan bayağı bir ilerledik, eğer bu konuda bir değişiklik yapılacaksa çok kısa zamanda karar verip bunu yazılım şeyine koymamız lazım. Bizim İDF oluşumundaki olaya eşleşme diye bahsetmiyoruz, eşleşme dediğimiz taraflar arasındaki GRF'ye esas olan fiyatların oluşturduğu eşleşme yani orada BOTAŞ'ın sisteme o şekilde gireceğini, o şekilde fiyatlanacağını ifade etmedik.

MEHMET ERTÜRK : Evet, orası açık bırakılmış dolayısıyla PUE'de düzenleyebiliriz. Ali Bey, Yunus Emre Bey söz istiyordu, önce ona söz vereyim sonra size söz vereceğim.

YUNUS EMRE İCİK : Başkanım bizim iletimci tarafında edeceğimiz zararlar alakalı bir kaygımız yok zaten bunun bir şekilde yansıtılmasının farkındayız ama adil bir dağıtım olması açısından bizim görüşümüz de aslında bu. Aslında ticari tarafla da beraber oluşturduk bu görüşü yani BOTAŞ olarak, hem taşıtan hem iletim olarak bu şekilde bir fikrimiz vardı. Ama tabii ihale ve sürekli ticaret farkı olacaksa biz aslında en başında ihale mantığını daha uygun olacağını düşünmüştük, bizim görüşümüz bu şekildeydi. Bu % 25 % 75 konusu ile alakalı bir görüşümüz var, onu da eğer uygunsa ifade etmek isterim.

MEHMET ERTÜRK

: Buyurun.

YUNUS EMRE İCİK

: Şimdi biz şu anki mevcut durumda piyasanın olmadığı durumda bir dengesizlik cezası alıyoruz. Dengesizlik cezalarına da baktığımız zaman yüzde olarak baktığımızda yani gazın bedelini çıkardığımız zaman sadece ceza olan kısmı toplam fatura bedellerinin % 2'si gibi bir şey oluyor. Buna örnek olarak 2016'daki değerlere bakacak olursak Ocak ayında 10 milyon, Şubat ayında 4 milyon, Mart ayında 4 milyon gibidir bedeller bizim kasamıza girmiş. Tabii ki bu bedeller tarife yoluyla herkese, piyasaya yansiyacak ve halka yansiyacak ama biz yani diğer Avrupa piyasalarından birazcık farklı olduğumuzu düşünüyoruz. İngiltere'deki neutrality hesabını biz de ayrıntılı olarak inceledik, en ayrıntısına kadar biz de inceledik ve oradaki bölüşümde de taşıyıcıya bir bedel gitmediğini biz de gördük. Ama bizim sistemimizde dengesizlik durumunun onlardaki duruma göre farklı olduğunu, bizdeki dengesizlik ihtimalinin daha fazla olduğunu ve bunun da geçmişten bu yana dengesizlik cezası ile bir şekilde karşılandığını, regüle edildiğini ve dengesizlik cezasının da kaldırıldığı durumda bunun yerine bir şey koyulması gerektiği görüşündeyiz. Bizim rakamsal olarak aslında Rıdvan Bey'in söylediği rakamlarla da yaklaşık olarak uyuyor; 2-3 milyon, 5 milyon gibi rakamlar. Bu rakamlar likiditeye göre değişebilecek rakamlar, likidite değişirse biz bu oran üzerinde değiştirebiliriz ama bizim ilk öngörümüze göre % 25 caydırıcı bir rakamdır. Dolayısıyla biz bunu dengesizlik cezasının olmadığı bir durumda olması gereken bir mekanizma olarak gördük. Ama bunu kaldıralım, biz bunun yerine mevcut dengesizlik cezasıyla toleransları ile yolumuza devam edelim dersek buna da biz iletimci olarak onay veririz.

MEHMET ERTÜRK

: Şimdi tabii dengesizlik cezalarını da biz tarifede dikkate aldığımız için gelir tavanı hesaplamalarında, dolayısıyla sektöre her halükarda yazıyor yani burada hani % 25'ini BOTAŞ İletime ilk etapta bırakmış olmak ile tamamını yansıtmak arasındaki fark aslında zaman meselesi. Dengesizlikte de biz yine onu yıl bittikten sonra onların hepsinin verisini BOTAŞ'tan alıp daha önce tarifede bir tahminleme yapıyorduk. Ama şimdi artık tahminleme yapmaya da gerek yok, gelir tavanı uyguladığımız için sonraki yılın düzeltmesinde ilk fırsatta tarifelere yansıtıp bütün tedarikçilere, yine bütün taşıtanlara oradan elde edilen geliri aslında bir oranda bir nevi taşıtmış olduğu gaz oransallığında çevirmiş oluyorduk. Tabii arada

cididi bir zaman farkı var, 2015'te toplanan para 2017'de yansıtılmış oluyor. Burada BOTAŞ'ın endişesi benim gördüğüm işte hani sistemde ortalama herkes birbirine yakın bir dengesizliğe düşerse böyle bir tablo oluşursa bu da taşıtanları daha bir kaygısız hareket etmeye sevk edebilir. En azından kısa vadede de olsa ceplerinden çıkan paranın bir kısmının toplamda kendilerine dönmeyeceğini düşünürlerse ben sistemi daha rahat yönetim gibi bir düşünce benim anladığım değil mi?

YUNUS EMRE İCİK : Kesinlikle.

AHMET SALİM PAYZE : Marjinal fiyat üzerinden bu sistemle aynı yönde olanlar zaten cezalandırılıyor yani buradaki detay hesaplarından da göreceksiniz mutlaka bu marjinal fiyat uygulamasında, bu son konuştuğumuz uygulamada mutlaka sistemle aynı yönde dengesizlikte kalmış olanların hepsi o gün mutlaka cezalandırılıyor. Hani hiç teklif verilmedi, GRF'nin katsayılı halinden cezalandırılıyor, mutlaka cezalandırılıyorlar. Burada bu DOBY dediğimiz şey inanın ki sistemle tam tersi yönde olanların katsayısı nedeniyle oluşan bir fark var, o günkü dengeleme gazı alım fiyatıyla işte bu DGF'nin katsayılı hali arasında ne kadar fark varsa DOBY dediğimiz şey o miktarla çarpılmış miktarı.

MEHMET ERTÜRK : Şöyle aslında kastım şu Ahmet Bey, varsayalım ki Ocak ayı içinde sizin piyasadaki payının %10. Burada oluşan toplam bütçede atıyorum 50 milyon, 50 milyonun %10'u 5 milyon size bir para ödenecek. Siz ilgili ay içinde fazladan ödediğiniz bu aradaki makastan kaynaklı ödediğiniz para 5 milyon ise zaten o parayı da telafi etmiş olacaksınız ay sonunda ortalamaya uygun bir performansımız varsa. Belli günlerde negatif belli günlerde pozitif kalmış olabilirsiniz, ortalamaya uygun bir performansınız varsa aynı ay içinde bunu telafi etmiş olacaksınız. Ama bu şu varsayımı gerektiriyor, 30 günlük süre içerisinde, 1 aylık süre içerisinde taşıtanların çoğunun yani bir gün negatif bir gün pozitif olsa da ödediği faturanın ay sonunda piyasa ortalaması ile aynı seviyede kaldığı gibi bir kurguyu gerektiriyor. Bu birebir olmaz, muhakkak olmaz 1'e 1 ama birbirine yakın bir müşteri portföyü, birbirine yakın bir gaz akışı, gaz girişi çıkışı vesairesi varsa taşıtanların o durumda ancak böyle bir senaryo söz konusu olabilir ama genelde şu bekleniyor...

AHMET SALİM PAYZE : Ayın yarısında aynı miktarda dengesiz...

MEHMET ERTÜRK : Bir kısmı daha çok dengesiz olacaktır, genelde beklenen budur bir kısmı daha az dengesiz olacaktır. Daha çok dengesiz olanların cebinden alınan para daha dengesiz olanların cebine girecektir.

AHMET SALİM PAYZE : Ya işte o DOBY dağıtımını belki biraz daha konuşmak lazım açıkçası.

MEHMET ERTÜRK : Evet. Marjinal fiyatlandırma konusunda çok bir tereddüt yok gibi. Arkadaşların da genel olarak BOTAŞ'ın belli çekinceleri var, onları da giderecek tedbirler alınabilir ikincil mevzuatta, PUE'de vesaire orası tamam. Dağıtımla ilgili BOTAŞ'ın böyle bir endişesi var, ortalama bir dengesizlik performansı, profili çizildiğinde bu oyuncuları kaygısız davranmaya itebilir, bunu yanlış algılayabilirler. Dolayısıyla böyle bir vurdumduymazlık hali oluşursa da sistemi yönetmeniz zorlaşır şeklinde bir endişesi var. Bu endişeyi giderecek bir performans göstermeniz lazım o zaman.

AZİZ CAMCI : Ben müsaadenizle marjinal fiyatla ilgili bir katkı vermek istiyorum. Şimdi bu piyasa kurgusunda herkes kendisini aslında yıl öncesinde ikili anlaşmalarla daha da yaklaştıkça gün öncesi fiyatla, daha da yaklaştıkça gün içi fiyatla dengelemeye çalışacak yani aslında sistem herkesi kendi içinde tüm oyuncuları önceden dengelemeye itiyor. Gün içinde dahi kendini dengeleyemeyen bir oyuncu artık dengeleme fiyatına kendini bırakmışsa, artık oraya muhtaç kalıyorsa artık oradaki marjinal fiyata da kendini razı etmiş oluyor. Burada marjinal fiyat olması aslında oyuncuları buna maruz kalmaması için önceden kendisini dengelemeye de teşvik ediyor. Burada marjinal fiyat yapmazsak o zaman gün içinde kendini dengeleme ataleti göstermeyip nasıl olsa GRF'den bana bir şekilde dengeleme fiyatı charge edilecek diye daha rahat bırakabilir. Dolayısıyla marjinal fiyatının olması sistemde kendisini dengeleme teşviki yaratır düşünüyorum.

MEHMET ERTÜRK : Evet, var mı farklı bir şey söyleyecek olan? Buyrun Ali Bey.

ALİ GÜNCAN : Daha önce konuştuk ama gene bir şey yapmak istiyorum çünkü aslında bu dengeleme ile ilgili ve DOBY'nin ortaya çıkış nedeni artık tek fiyattan aslında çift fiyatlı bir mekanizmaya geçmemiz yani dengeleme gazı alımı ile satışına farklı fiyat uygulamamız. Daha önce de gündeme

gelmişti ama bu miktarın azalmasına da sebep olacaktır, bazı Avrupa ülkelerinde sistemler var yani sistemle aslında aynı yönde olanları dengesiz olanları cezalandırırken, sistemle zıt yönde olup da aslında sistem dengesine katkı verenleri o kadar da cezalandırmıyor. Onları da cezalandırıyor ama daha az cezalandırıyor diyeyim, yardımcı oldukları için. İletim sistemi operatörünün sonuç itibariyle alacağı aksiyonun miktarını düşürüyorlar yani aslında sisteme alınacak bu işte ihale olur fark etmez bu mekanizma ile alınacak olan gazın miktarını düşürüyor yani onlara uygulanacak olan katsayının farklılaştırılması aslında DOBY'yi de düşürecek belki geriye ödenmesi gereken bedeli de düşünecektir. Bu bağlamda bizim sistemimize faydalı olabilir.

Bir şey daha söylemek istiyorum çok kısa. Herkese marjinal fiyat uygulanması illa da ihale yapılmasını gerektirmez bence. Sonuç itibariyle sürekli ticaret uygulanırken de ihale olmaksızın gene bu marjinal fiyat ile iletim sistem operatörünün farklı bir kodla alım yapacağını düşünersek bu yeşil kodla ve miktarının da zaten bir önceki günün dengesizliğinden geleceğini düşünersek limitli bir işlem olacağı için zaten herhangi bir ihaleye gerek kalmaksızın o belli zaman diliminde yine sürekli ticaret mantığı içerisinde hallolunabilir diye düşünüyorum. Hani illa marjinalden herkese ödeme yapılması bence yani benim kendi kişisel görüşüm ihale yapılmasını da gerektirmez.

MUSTAFA GÜZEL : Ama sürekli ticaret deyince anlık eşleşmeyi anlıyoruz ya.

ALİ GÜNCAN : Eşleşecek ama eşleşecekleri fiyatın nasıl belirleneceğini, kodun içine ve PUE'nin içine.

MUSTAFA GÜZEL : Ama eşleşmeyi de bir merit order olarak sıraladıktan sonra yapmamız gerekmez mi?

ALİ GÜNCAN : Yok, ama olanı eşle ve yok et olarak alınacak diyor teklif zaten olanı eşleyip kalanı yok edeceği için anlık olarak olanların hepsi ile eşleşecek ve yok olacak o şey hani fazlası var ise kalmayacak. Yani şunu demek istiyorum bizim sistemin 20 birim gaz ihtiyacı var, teklifler var, 5 lira 10 lira 15 lira, iletim sistemi operatörü girdi ihtiyacını, 20 birimlik ihtiyacını alamadı 15'i aldı zaten kalan kalmayacak ve en son aldığı şey 15 ise de 15' ten herkese ödeme

yapacak. İlla bir ihale olmasına gerek yok ikisi bence farklı kavramlar, çok da karıştırmamak lazım.

HASAN ALMA : Bu DOBY'nin paylaşımı ile ilgili bir şey ilave etmek istiyorum Başkanım. Şimdi % 25'i BOTAŞ'a verdik iletim ya da ticaret neticede BOTAŞ BOTAŞ. % 75'ten de BOTAŞ ticari şapkasıyla bir pay alacak, DOBY olacak BOTAŞ'ın DOBY'si.

MEHMET ERTÜRK : BOTAŞ'a vermiyoruz aslında onu izah etmeye çalıştım yani o % 25 de BOTAŞ'a sürekli kalan bir para değil belki o aldığıyla sattığı arasındaki bir makas oluşuyorsa orada kullanılabilir. Nette de zaten tarife yoluyla her halükarda yansıtılıyor yani öyle hani biz de Avrupa'daki sistemi zaten başından beri benimsemiş durumdayız. Burada BOTAŞ İletim ne kendine zarar ediyor, sadece faz farkı var, zaman farkı var arada o söz konusu yoksa hani...

HASAN ALMA : İşte kısa vadede taşıtanların ticari pozisyonlarında çok belirleyici olacak DOBY'nin o şekilde dağıtılması.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, o meseleyi bence yeterince irdeledik, onu değerlendireceğiz. Şeyi son olarak

GÖKHAN EKİCİ : Yani özellikle burada marjinal İDF'nin oradaki marjinal fiyattan belirlenmesini şebekenin durumundan, dengesizliklerden değil durumundan yani burada 100 binden hareketle bir ihale düzenleneceğine gidiyorken Ali Bey'in söylediği şey çok önemli. Yani helper causer'ları tekrar getireceğiz gündeme, bilginiz olsun yani yazılı öneri olarak getireceğiz bunu sizlere. Şu durumda 100 binlik alım yapılacak, bunun sebebi yani şebekede gaz olmaması, sebebi negatif dengesizler ama diğerlerinden bir para kesilecek. Yani burada ciddi bir şey var yani fayda görüyoruz sistemin gerçekten çalışmasını istiyorsanız, gerçekten iyi çalışmasını istiyorsanız. Çünkü aksi takdirde hiç tahmin edilemeyecek tahtada rakamlar bence çok bariz, % 10 zarar ediyorsunuz % 10 kar ediyorsunuz, bugünkü ortamda bu piyasada böyle bir karı yok. Bu piyasada böyle bir kar hiç olmadı hiç olmayacak büyük ihtimalle ama şu an tahtada rakamlar var ve bunlar çok afaki rakamlar değil. Hele o 0.9 ve 1.10 katsayılarını falan düşüremediğimiz ortamda yani şebekeye katkı sağlamış bir adamın şebekeyi kendi amacı için kullanmış, şebekedeki gazı almış bir adamla aynı kefeye konmaması gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla

bu helper causer meselesini bir kez daha gündeme getireceğiz diye bilin, bu PUE değişiklik önerilerinde gelecek.

MEHMET ERTÜRK : Sistemle ters yönde olanlar. Sistem negatifken kendisi pozitif olanlar GRF olsun diyorsunuz.

KATILIMCI : Yani hani yüksek bir ödül vermek de belki o zaman o da neticede dengesiz denilebilir, belki zarar etmesin, o günün GRF üzerinden o miktarları fiyatlandırılın, işte kalan bir rakam olacak mutlaka onun nasıl dağıtılacağı zaten çok az bir şey kalıyor ondan sonra ya büyük bir olasılıkla.

Yani sistemle ters yönlü olanlar bu katsayıya muhatap olmasınlar yani 0.9 ya da 1.1'e muhatap olmasınlar, sadece GRF fiyatıyla fiyatlandırılın çünkü zaten o DOBY denilen şey onların o farkı nedeniyle oluşuyor.

MEHMET ERTÜRK : Peki, sistemle aynı yönde olanlar için?

MUSTAFA GÜZEL : Onlara da ceza, fiyatla ceza oluyor zaten. Marjinal fiyattan ceza.

MEHMET ERTÜRK : İDF fiyatı mı GRF fiyatı çarpı bir şey mi? Maksimum çarpı bir şey mi?

MUSTAFA GÜZEL : GRF çarpı katsayı artı İDF. Onların marjinali yani neticede.

MEHMET ERTÜRK : İDF'de şey yok mu, katsayınız yok mu İDF için? İDF için katsayımız yok mu?

MUSTAFA GÜZEL : İlave dengeleyici fiyatı marjinal fiyatlar işte, alırken en yüksek fiyat, satarken en düşük.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, GRF'ye bir katsayı ile buluyorsunuz ama İDF'ye uygulamıyorsunuz öyle mi?

MUSTAFA GÜZEL : Yok, katsayısı yok.

MEHMET ERTÜRK : Ha katsayısı yok.

MUSTAFA GÜZEL: : En yüksek fiyat, o alımdaki en yüksek.

MEHMET ERTÜRK : : Muhtemelen zaten yüksek olur hani negatif dengesizlik olan bir günde İDF fiyatı daha yüksek çıkar,

MUSTAFA GÜZEL : Zaten sınırlandırmış oluyor.

MUSTAFA GÜZEL : Yani aslında bu örnekte keşke diyorum örneği biraz yanlış vermişim, 600 bin negatif verdik buraya 602 bin pozitif verseymişiz daha reel bir örnek olurdu. Miktar çok olunca üstünde çok konuştuk aslında yani buradaki miktarlar çok olmayacak çünkü ay sonunda bu hesaplamalara göre yapılacak yeşil kodla sürekli alım veya satım yapılacağı için miktarlar arasındaki fark büyük olmayacak yani.

MEHMET ERTÜRK : Yeşil kodla alım satım yapılıyor ama sonuçta her alım satım da nihayetinde burada bir fark olarak tezahür edeceği için yani tamam sistem dengeye gelmiş olabilir ama siz buradaki 100 binlik eksikliği yeşil kodla alabilirsiniz, sistemi dengelersiniz ama bu 100 birimi yok etmez burada yine bir 100 birim var.

MUSTAFA GÜZEL : Şöyle yok ediyor, taşıtanlar toplam dengesizlikleri yani burada alım satım miktarları arasındaki fark o alım ve satımlarla artık azalmış olacak yani. Sonuçta iletim şirketinde alıp satımlar da yine bu şeyler olduğu için miktar açısından baktığımızda sanki fark burada azalmış olacak.

MEHMET ERTÜRK : İşte toplamına baktığınızda öyle de bu dengesizliğe matuf olan kısımda farklılık oluşacak yani bu da işte bir farklılık çıkacaksa, bir fark oluşacaksa iki fiyat arasındaki farktan dolayı bu fark her halükarda oluşacak.

MUSTAFA GÜZEL : Miktar olacak, fiyat olarak olacak.

MEHMET ERTÜRK : Evet, işte onu kastediyorum.

Evet arkadaşlar burada marjinal fiyat sanki genel olarak daha uygun gibi gözüküyor, hem elektrikteki kurgumuzla da örtüşüyor. Burada BOTAŞ İletim için de bir aralık varsayımımız var yani belli bir zaman aralığında belli miktarda gaz alması gibi bir

kurgu üzerine Şu anda sistemi bina etmiş durundayız. O kurguda da marjinal fiyatlama makul gibi gözüküyor genel olarak. Dağıtımla ilgili değerlendireceğiz BOTAŞ'ın görüşlerini ve sizlerin grŐn. Onun dışında bir de Şeyi söyleyeyim son olarak bu aradaki 100 bin ile ilgili GRF yerine sanki Şey daha makul gibi duruyor değil mi, İDF?

EREN AKSOY : Bu ihale yönteminin BOTAŞ'ın tüm gaz alımlarında kullanılmasını, Şey yapıyorum sadece teyit etmek için.

MEHMET ERTÜRK : Öyle mi arkadaşlar? BOTAŞ İletimin tüm gaz alımlarında ihale yöntemini öngörüyoruz değil mi?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Buyurun Başkanım.

MEHMET ERTÜRK : BOTAŞ'ın tüm alımlarında ihale yöntemini mi öngörüyoruz, BOTAŞ İletimin?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım piyasa tabanlı yöntemler de aslında ona yakın objektif ve Şeffaf koŐullarla almalarını sağlıyor.

MEHMET ERTÜRK : Yok yok o ayrı, o ayrı yani Şey dışı ayrı, organize piyasa dışı ayrı. Organize piyasaya BOTAŞ İletim gireceği zaman hangi kodla girerse girsin, hangi renkle girerse girsin miktarı ve süresi belli bir ihale prosedürü ile mi alım yapacak?

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım o tartışmalı açıkçası.

MEHMET ERTÜRK : Daha karar vermediniz.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet.

MUSTAFA GÜZEL : Ama bütün kodu ihale olmayacak diye yapıldı yani çalışmalar da o yönde ilerliyor.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, yani hali olmayan bir kurgu üstünde biz BOTAŞ, EPIAŞ'tan...

MUSTAFA GÜZEL : Aslında hani karar alacaksak yazılım açısından Şey daha mantıklı olacak gibi yani bunu bir...

MEHMET ERTÜRK : BOTAŞ İletim ne istiyor?

YUNUS EMRE İCİK : BOTAŞ İletim açısından şimdi yani iki tane durum var. Sürekli ticaret olacaksa pay-as-bid bizim için uygundur ama marjinal olacaksa ve marjinalin ihale ile beraber olması uygundur şeklinde bir görüşümüz var.

MEHMET ERTÜRK : Anladım. Peki, orada işte kodlar vermişler arkadaşlar, üç dört tane kod var sizin alımlarınızla ilgili, bunların bazılarını ihale gibi alayım bazılarını sürekli ticaret gibi alayım gibi bir varsayımınız var mı yoksa hepsi aynı şekilde mi olsun?

YUNUS EMRE İCİK : Yok, hepsi aynı şekilde olabilir.

MEHMET ERTÜRK : Yani ikisine de açıksınız, hepsini ihale gibi de yapabiliriz hepsini pay-as-bid de yapabiliriz, melez yapmak çok anlamlı değil diyorsunuz.

YUNUS EMRE İCİK : Evet, aynen öyle.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım stok gazı gibi, yakıt gazı gibi...

MEHMET ERTÜRK : Olur, niye olmasın ki? Yine aynı şekilde dersiniz ki işte şu kadar herhangi bir saatte girer ben yarım saat sonra der yarım saat boyunca şu kadar miktar için teklif toplayacağım der, herkes verir teklifini. O yarım saat bittiğinde de miktarın kesiştiği yerde fiyat oluşur.

YUNUS EMRE İCİK : Başkanım şu anki kurguda zaten aslında bütün bu alımlar zaman aralığında yapılması öngörülüyor yani ihale olduğundaki tek farkı teklifler tahtada görünmüyor olacak, en son 15 dakika sonunda taşıyıcıyla eşleşenleri görecek.

MEHMET ERTÜRK : Evet, aynen. Peki, son olarak bir soru soracağım ondan sonra burayı geçeceğiz. Bütün bu konuşulanlardan sonra ihale yöntemi olsun marjinal fiyatlama olsun BOTAŞ iletimin alımlarında diyenler bir el kaldırsın. Pay-as-bid olsun diyenler? Tamam, konu kurula kalmış gözüküyor tamamıyla. Hiçbir görüş yok sektörde neredeyse, çok az bir kafası net olan arkadaşımız var. BOTAŞ İletim zaten tarafsızım dedi ben bu konuda.

MUSTAFA GÜZEL : Yani şöyle yazılım açısından baktığımız zaman mevcut continuous trading olması daha şey.

MEHMET ERTÜRK : Rahat değil mi, daha rahat edeceksiniz.

MUSTAFA GÜZEL : Çünkü ihale yöntemi olursa yazılımda bayağı bir değişiklik gerektirecek çünkü bayağı bir yol aldık biz bu konularda.

MEHMET ERTÜRK : Sektör o zaman çok bu konuda şey gözüküyor, belli bir yönde irade koymuş gibi gözüküyor, sanki pay-as-bid de olsa olabilirmiş gibi geldi bana.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Başkanım küçük bir şey. Bu "balancing network code" dan konuşmuştuk, orada diyor ki bir ülkede diyor ticaret platformu var ise dengeleme gazı almak için o platformu kullanmalısınız ve o yöntemi kullanmalısınız. Ama eğer bir ülkede ticari platform yok ise balancing için ayrı kural koyup o platformu veya o yöntemi kullanabilirsiniz diyor. Şimdi biz aslında ikisini aynı anda geliştirdiğimiz için dengeleme için farklı bir yöntem yapmanın, hem Eren Bey'e katılıyorum likidite açısından şeyleri olabilir hem de Avrupa Birliği de eğer böyle bir platformun varsa bütün gazı aynı yere sok herkes de orada bu pazar yeri bulsun diyor.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, pay-as-bid o zaman tartışmanın sonucundan galip çıktı, devam.

MUSTAFA GÜZEL : Teminat konusunu...

MEHMET ERTÜRK : Geçti ne yapalım.

ALİ GÜNCAN : Başka bir şey soracaktım.

MEHMET ERTÜRK : Ha tamam o zaman buyurun.

ALİ GÜNCAN : Bir de şeyi belirteyim hani marjinal olursa illa ihaleyi gerektirmez ama başka bir soru soracağım Eren Bey çok önemli bir konuya değindi. Bence teknik şeyleri çok konuşuyoruz ama en önemli şeylerden biri burada likidite, bununla ilgili ben bir şey sormak istiyorum hem BOTAŞ'a aslında, hem size EPDK olarak. Şimdi kanunda hep bir kontrat devri vardı, olmazsa miktar

devri vardı ama miktar devri konusunu Şu an konuŐamıyoruz, miktar devri olmuyor. Ama ben aÇıkçası kendi Őeyime göre hani sektörde bazı arkadaşlarla da konuştuk onlar da aynı Şekilde düşünüyor, bu sürekli ticaret platformu aslında bu yapılamayan miktar devirlerinin aslında farklı bir Şekilde yolunu aÇmak işin de bir yöntem bizce. Yani BOTAŞ Ticaretin Şu an detayına girmeyeceğim Şartları ne olur, ne kadar miktar satar, ne olur bilemiyorum ama BOTAŞ Ticaretin belli bir minimum miktarı her gün bu piyasaya konu etmesi aslında bazı Şeylerin de önünü aŐacaktır. Burada gerÇekten hem likiditeyi sağlayacaktır hem piyasaya farklı oyuncuların girmesini sağlayacaktır hem aslında yeni bir arz kaynağı olacaktır piyasadaki toptan satıcılar işin. BOTAŞ'ın böyle bir isteği var mı böyle bir gaz satmak piyasaya toptan satıcılara belli bir miktar? EPDK'nın BOTAŞ'a böyle bir yükümlülük diyeyim yani ya da sorumluluk, market maker'lık vermek gibi bir isteği var mı? Hazır konusu aŐılmışken sormak istedim.

MEHMET ERTÜRK : Bunu st düzey değerlendirmemiz lazım, BOTAŞ ile birlikte BOTAŞ st yönetimi ile birlikte değerlendirmemiz lazım. Faydaları var, ben de kişisel olarak soracak olsanız faydaları daha Çok gibi geliyor bana da. Piyasanın, bu mekanizmanın gerÇekten iyi iŐlemesi ve kaybettiğimiz zamanı bize kazandırması aÇısından, piyasaya derinlik kazandırması aÇısından katkı sağlayabilir ama başka yönlerini de düşünmek lazım. BOTAŞ Ticaretin böyle bir yöne kayması BOTAŞ'ın kendi yapılanması aÇısından, öngörüsü aÇısından ne derece doğru olur ayrıca diğer sorumlu olduğu mevzuatlar aÇısından sonuÇta BOTAŞ da bir kamu kurumu nihayetinde, belli noktalarda belli kurumlara hesap veren bir kurum. En nihayetinde de Meclise hesap veren bir kurum. O aŐılardan dolayı bunu düşünüp değerlendirebiliriz ama bu sorunun muhatabı buradaki arkadaşlar değil, onu söyleyeyim. Bir nceki formülü aŐın.

MEHMET ERTÜRK : Evet, net. Mikrofonu alabilirsiniz.

SAFA GEYLANI : 2. kısım ise sanırım Şöyle bir Şey söyleyeceğim, varsayalım ki bizim referans stok seviyemiz 350 milyon olsun, o 340'a düŐmüŐse o satılan 10 milyon gaz değil mi? Onun maliyeti ve satılan fiyat arasındaki fark mı yoksa?

MUSTAFA GÜZEL : Yok, o değil Şu örnekte de Şurada gözükebilir. Burada negatif dengesizlik ödemesini hesaplarken ne yapıyoruz? Negatif

miktar 600 bin, taşıtanların negatif miktarı, bu miktarı burada dengeleme gazı alış fiyatı ile çarpıyoruz 0.94 ile 561 bin yapıyor. Pozitifte tam tersi, buradaki formüldeki o parantez, ikinci parantezdeki yer de bu 600bin ile 500 bin arasındaki fark.

SAFA GEYLANİ : İşte onu söylüyorum, aslında 100 bin...

MUSTAFA GÜZEL : Stokla hiç ilgisi yok.

SAFA GEYLANİ : Stok dediğim 100 bin sistemden yediği değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Evet.

SAFA GEYLANİ : Bunun bir maliyeti var, bunun maliyeti GRF üzerinden mi, İDF üzerinden mi?

MEHMET ERTÜRK : Arkadaşlar GRF önermişler.

SAFA GEYLANİ : Buysa İDF ya da GRF şunu söyleyeceğim bence o stok seviyesinden kaynaklı işi de DOBY'ye koyarsak bakın hani aylık dağıtılıyor DOBY, 1 ayın sonunda diyelim ki o miktar 15 milyon hani 350'den 335'e düştü. Oradan dolayı bir kar var ama bu sefer aslında sonraki ay al sattan kar ettiği halde iletimci 335'ten tekrar 350'lere çıkmaya çalışacak. Bunun için de bir gaz bedeli aslında, kar zarar değil de sırf bunu yansıtıyoruz diye bir daha gaz alırken tekrar onun parasını ödemediğinden dolayı DOBY negatif çıkma ihtimali olur mu sırf gaz alıyor diye? Eğer negatif çıkarsa aslında dengeleme gazı alış-satış yani aslında ucuza alıp pahalıya satıyor ondan değil de yeniden bir önceki ayda fazladan fazladan kar dağıtırken sonraki ayda zarar etmiş gibi DOBY negatif çıkmış gibi görülür o yüzden yani yanlış anlamıyorsam bu tehlikeli bir durum bu formülün sağ tarafı. Yani GRF İDF'den ziyade ona bir çözüm aslında.

MEHMET ERTÜRK : Şöyle doğru anlıyorsunuz o kısmını söyleyeyim, BOTAŞ İletim dengesizliğini giderirken varsayalım ki negatifti ve sistemden gaz aldı, 100 birim gaz aldı o ay içinde nette ve bu 100 birimi de metreküpünü 1 liradan aldı. Bir sonraki ay bu 100 birimlik gazı satma durumunda kalırsa ve bunu satarken de 0.5'ten satarsa arada bir fark oluşur.

SAFA GEYLANI : Yok alma tam tersi, önceden almıştı, 350'lerdeydi ay başında.

MEHMET ERTÜRK : Fark etmez, sattığında da olabilir.

SAFA GEYLANI : Sonraki ayda bir defa yeniden o referans seviyeye çıkmak isteyecek, çıkaracak o sistemi. Dolayısıyla gaz alacak.

MEHMET ERTÜRK : Gazın maliyeti yok orada, sadece şeyi var piyasadan bu gazın piyasadaki maliyeti ile ceza arasındaki fark var sadece.

SAFA GEYLANI : Biliyorum, burada düşünürken hep negatife kalacakmış gibi düşünüyor, o yüzden oradan da kaçma mal ettin kaçma sattın yapıyor. Ve aslında seviye düşüyor, sonraki ay benim her ay başında artık referans stok seviyem budur, gaz almayacağım demek lazım ki olmaz çünkü mavi kodla çıkması gerekir iletimin ya da formülün yeniden reformize edilmesi lazım. O miktar söz konusu olmaması lazım DOBY'ye çünkü DOBY anladığımız kadarıyla sadece ilave denge sıfatıyla dengeleme gazının alış satışından kaynaklı bir kar elde etmemesi için dağıtılan miktar diye anlıyorum

MUSTAFA GÜZEL : O alış satış arasındaki farkta miktarlar eşit değil ki yani o zaman yazık olur yani.

SAFA GEYLANI : İşte o yüzden formülize edebiliriz. Şunu söylüyorum sırf bakın dediğim olay bir önceki ayda negatif, sonra tekrar pozitif çıktığında sırf dengesizlikten değil ama o ticaretten kaynaklı bir o DOBY'nin eksi olmasını istemeyiz çünkü DOBY eksi olabilir, detayını isterseniz sonra. Yani aslında o yüzden formülün sağ tarafı biraz tehlikeli.

MEHMET ERTÜRK : Eksi olduğunda da tersine çalışır, elektrikte bizim o tür kalemlerimiz de vardı.

SAFA GEYLANI : Yani öncesinde aslında hani dengelemeden değil de sırf bu yüzden çok fazla dağıtılırken sonraki ay bu defa hiç dengesiz bile kalmayanlara....

MEHMET ERTÜRK : Arkadaşlar anladınız değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Anladım da yani dediğim gibi buradaki miktarlar çok düşük olacağı için bunların hiçbiri yani bundan dolayı zarar edecek bir durum ben öngörmüyorum yani isterseniz bir ayın böyle bir şeyini yaparız geçmiş bir ayın.

MEHMET ERTÜRK : Arada makas olacağı için ben de öngörmüyorum ama marjinal olarak öyle durumlarla da karşılaşabiliriz. Dediğim gibi belli kalemlerde bu tür hizmet kalitesi bedeliydi yanlış hatırlamıyorsam tersine dönebiliyor konjonktür bazen.

Evet, bunu yeterince tartıştık, bütün bu eleştiriler dikkate alınarak değerlendirileceğiz.

AZİZ CAMCI : Başkanım müsaadenizle Ali Bey'in biraz önce açtığı konu aslında çok önemli, onun biraz derinleştirilerek tartışılmasını istiyorum. Şimdi yanlış anlamaya mahal vermemek için de EPDK buradayken ben de eski bir EPDK'lı olarak kafama takıldı ne zamandır. Şimdi 4646 sayılı kanuna göre BOTAŞ'ın toptan satış yapmasına bir engel yok benim bildiğim, sonradan bir değişiklik olmadıysa. Şimdi toptan satış yapmak miktar devri demek de değil, miktar devri başka bir şey, miktar devri kontrat devrinin prerequisite'i. Dolayısıyla BOTAŞ'ın hatta bazı yaptığımız görüşmelerde BOTAŞ çok küçük müşterilere de gitmek istemiyor yani içinde bulunduğu ticaret portföyünden dolayı vesairenden dolayı. Dolayısıyla bu konuya bir açıklık getirmek lazım diye düşünüyorum. BOTAŞ'ın gerek sürekli ticaret platformunda gerekse ikili anlaşmalarda toptan satış yapamaz diye bir hüküm yok. Bu olmadığı halde neden bu şekilde bir algıyla yürütülüyor, o konuda bilgi veren varsa memnun olurum.

MEHMET ERTÜRK : BOTAŞ Ticaret adına gelen arkadaşlardan yorum yapmak isteyen var mı?

SEMA TAŞVEREN : Ben yapmak istiyorum bu konuda.

MEHMET ERTÜRK : Buyurun.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Biz kanunun farkındayız yani bizim işte çok küçük müşterilere gitmek istemiyor gibi bir durumumuz da yok yani biz piyasada herkese gaz satıyoruz yani o anlamda BOTAŞ adına konuşulmasını da ben doğru bulmuyorum. Ancak sizin de söylediğiniz gibi BOTAŞ bu konudaki stratejisini belli

edecek ve ona göre bu sistemde gaz satmaya devam edecek. Ama şu anda şu platformda BOTAŞ işte toptan satıcı olarak yani şu kadarını toptan satış yapacak diye bir şey söyleyecek durumda değiliz biz.

MEHMET ERTÜRK : Teşekkür ederim yani en azından şunu açıklığa kavuşturmuş olduk, BOTAŞ tabii ki toptan satış yapıp yapmamakta serbest, sonuçta kendi iradesiyle bunu yapar veya yapmaz ama kanundan dolayı ya da herhangi bir mevzuata takılıyoruz diye satış yapmama söz konusu değil, değil mi?

SEMA TAŞVEREN : Yani bizim kanundan dolayı satış yapmıyoruz diye bir söylemimiz hiç olmadı ama sonuçta BOTAŞ'ın belli stratejisi vardır, bunu yönetim belirliyor yani şu aşamada ben bu platformda bunun konuşulmaması gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla bu konuyu geçme taraftarıyım BOTAŞ olarak.

KATILIMCI : Doğru da biraz önce Ali Bey'in söylediği gibi sürekli ticaret platformunda yeri geldiğinde BOTAŞ Ticaret de platform üzerinden alış satış yapması söz konusu olacak yani bu da bunu gündeme getirmemin nedeni BOTAŞ ile çeşitli zamanlarda çeşitli departmanlarla yaptığımız konuşmalarda böyle bir yanlış algı hissettim, onun için özellikle gündeme getirdim yoksa tabii ki bugünün konusu değil ama ileride sürekli ticaret platformunun konusu olacak, en azından mevzuatta takılmayacağımızı bilmiş olmak açısından.

SEMA TAŞVEREN : Yani BOTAŞ sürekli ticaret platformunun gelişmesi için elinden gelen her türlü çabayı sarf etmekte ve sarf etmeye de devam edecek yani BOTAŞ burada çok ciddi bir çaba gösteriyor, bunu da yadsımayalım lütfen. Ama dediğim gibi yani DOBY'yi konuşurken birden BOTAŞ'ın satacağı gaz miktarı, kime satacak bunun konuşulmasını doğru bulmuyorum ben.

MEHMET ERTÜRK : Evet, şimdi bu konu tabii aslında ben belirttim yani buranın üzerinde karara varabileceği bir konu değil ama teknik bir komite olarak artısı eksisi tartışılabilir, şu getirir şu götürür şu tür sıkıntılar oluşabilir veya şu tür avantajlar olabilir diye onu da özetledim aslında ben ne tür handikaplar olabileceğini ve ne tür artıların piyasaya yansıtılacağına dair. Bu üst tarafın karar vereceği bir konu, BOTAŞ üst yönetiminin. Bununla ilgili EPDK'nın bir mevzuat

düzenlemesi yapması gibi bir durum, bir ihtiyaç hâsıl olacaksa da buna karar verecek olan kurul. Onu da biz kendi içimizde zaten değerlendiririz ama bence burada kritik olan böyle bir piyasanın öncelikle kuruluyor olması. Bu piyasayı kuralım, işletmeye başlayalım, nimetlerinden istifade etmeye başlayınca daha fazla ne kadar kazanım elde edebiliriz, daha iyi nasıl yönetebiliriz bu süreci, nasıl daha hızlandırırız noktasındaki sorular gündeme gelecektir diye ben tahmin ediyorum şahsen. O dönemde de bu tür alternatifleri çok daha rahat öne sürebileceğimizi, çok daha rahat üzerinde konuşabileceğimizi düşünüyorum.

NEZİR AY : Şimdi hanımefendi dedi ki BOTAŞ dedi satabilir dedi. Elbette satabilir de EİAŞ da piyasa ortamında enerjisini satıyor ama özel sektöre ikili anlaşmalarla enerji satabilmesi için bir tür ihale mekanizmasının ayrıca uygulanması gerekiyor. BOTAŞ'ın aynı konumu var mı yok mu? BOTAŞ direk tüketicilere enerji satabilir doğru, tarife doğrultusunda dağıtım şirketlerine enerji satıyor olabilir ama bir toptan satış şirketine herhangi bir ihale yapmadan ikili anlaşma ile enerji satabilir mi veya gün içi piyasasında veyahut da bizim STP üzerinden enerji satabilir mi esas soru budur. Bunu anlamak istiyoruz, buna göre de kurguyu değerlendirmemiz lazım.

MEHMET ERTÜRK : Burada arkadaşlar hukuken bu konuyu değerlendirebilecek kimse varsa görüş beyan edebilir yoksa geçelim bu soruyu. Yani burada EİAŞ'ın o dönemlerini ben de hatırlıyorum, herhangi bir ticari işletme değil nihayetinde ve KİT'lerin belli mevzuatları var tabii olduğu, ben de çok detayına hâkim olmamakla birlikte. Dolayısıyla bazı mal alım satımları ihale süreçlerine tabii, biz de kamu kurumu olarak kendi hizmet alımlarımızda ihale sürecine tabiyiz. BOTAŞ'ın gaz satışı ihale sürecine konu olacak bir şey mi değil mi, bununla ilgili bir mevzuatın varlığı ihale sürecini gerektirir mi gerektirmez mi gibi aslında bu soru hukuki bir soru. Biliyorsanız cevaplayın, bilmiyorsanız geçelim

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Bu konuyu bizim sadece gündemimizde olduğunu söyleyeyim ben sadece değerlendirmek üzere.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, değerlendirmeleri yapıyor o zaman.

BAĞDAGÜL KAYA CANER : Evet, evet.

MEHMET ERTÜRK

: Devam

MUSTAFA GÜZEL

: Teminatla ilgili de üç çeşit, bir toplam teminatımız var bunun üç ayağı var. Başlangıç teminatı, her bir piyasa katılımcısı EPIAŞ'a kayıt yaptırırken sunulması gereken bir teminat. Bu teminat STP vasıtasıyla duyurulacak miktarı ve 1 ay sonrası için geçerli olmak üzere her zaman bu duyuruyu yaparak başlangıç teminatını isteyecek.

İkincisi işlem teminatı, işlem teminatı da piyasa katılımcıları tarafında STP'de gerçekleştirdikleri işlemlerden yola çıkarak bir formüle göre nakit olarak katılımcılarından isteniyor. Bu formülde de son 30 günde oluşan en yüksek net alış miktarı ile oluşmuş en yüksek GRF'nin çarpımı ve en az 3 olarak belirlenecek katsayı resmi tatil günlerinin bir fazlası olarak ve katılımcılarından temerrüde düşmesi halinde alınacak bir katsayı ile sayının çarpımı ile oluşan bir miktar. İşlem teminatı sadece piyasada yapılan işlemler için, piyasada yapılan işlemlerden hesaplanarak bildiriliyor.

Dengesizlik teminatı da yine taşıtanların oluşan dengesizlik miktarı, geçmiş 30 gündeki maksimum negatif dengesizlik miktarının o gün son yaptığı TMB farklarının toplanmasıyla ve bu toplamın dengeleme gazı alış son 30 gündeki en büyük dengeleme gazı alış fiyatı ile çarpılması. Ekranda gözüken MVR, ayrı olması gerekir, o indiste kalmış. M de en az 4 olmak üzere resmi tatil gününün bir fazlası, R de sayaç okumaları. Her gün bir sayaç okuması yapılacak biliyorsunuz ve bu sayaçlardan dolayı bir ilk tahsisat yapılacak. Bu tahsisatların ay sonunda doğru gelip gelmediğine göre de bu % 5'ten fazla bir rakam olursa bu yüzde oranı bir katsayı olarak dengesizlik teminatı ile çarpılacak. Ve dengesizlik teminatı her gün gelen sayaç verilerinden her gün gelen tahsisatlarla ay sonuna doğru kümülatif bir şekilde toplanarak gidecek. Burada yani birinci gün -10 olan bir taşıtan ikinci gün de -10 ise bu toplanarak ay sonuna kadar sürekli bir artış şeklinde gidebilecek. Pozitif ise düşecek ama sıfırın altına inmeyecek. Bu şekilde bir teminat mekanizması var.

MEHMET ERTÜRK

: Evet, teminatla ilgili başka söyleyeceğiniz bir şey var mı? Dinleyelim ondan sonra değerlendirmeleri alacağız.

MUSTAFA GÜZEL

: Sistem teminatının neden nakit olduğu ile ilgili bir soru geldi buradan.

MEHMET ERTÜRK : Bir dakika teminat sürecin bitir önce. Var mı, bir sonraki slaydın da mı teminat?

MUSTAFA GÜZEL : Burada da süreçleriyle alakalı.

MEHMET ERTÜRK : Ha nasıl... Tamam, bir öncekine dön o zaman. Evet.

MUSTAFA GÜZEL : Bu neden nakit oluyor çünkü piyasada yapılan, STP'de yapılan işlemler alacaklı olanlar ve borçlu olan piyasa katılımcıları 1gün sonra ödemeleri yapılıyor ve alacakları alınıyor. Dolayısıyla bu alacak ve ödemeler avans olarak alındığı için direkt nakit ihtiyacı oluşuyor yani teminat mektubunda olduğu zaman bu işin aksayacağını düşünüyoruz yani elektrikte de bu tecrübe var zaten, nakit olarak o yüzden alınıyor.

MEHMET ERTÜRK : Peşin ödemeler piyasayı cazip hale getiriyor. Yani varsa adamın elinde gaz onun için ikili anlaşma yapmak yerine hemen hemen buradan satıyor parasını hızlıca tahsil etmiş oluyor. Bu dediğiniz de doğru, teminat vermemek için alımı da buradan yapmama gibi bir yola da teşvik edebilir. Elektrikte tabii yaşadığımız acı tecrübeler oldu yani buradan elektriğini alıp kaçanlar, parasını ödemedi gidenler vesaireler. Dolayısıyla ona tedbiren düşünülmüş bir mekanizma. Gazda şu anki kurguda çok böyle bir risk ben görmüyorum ama yarın böyle bir piyasanın açıldığını görüp, toptancı lisansı alıp bu tür atraksiyonları gazda da yapmaya kalkışan insanlar olur mu olabilir gibi de geliyor bir yandan. Sonuçta insanların niyetini de baştan bilemiyorsunuz yani kriterler belli, o kriterleri sağlayan kişi lisansını alıyor giriyor piyasaya. İki üç tane belki müşteri buluyor ondan sonra sistemin açıkları varsa o açıkları kullanabiliyor. Ama bu da haklı bir soru tabii yani bir yandan da yüksek nakit teminatı olması tabii önemli. Caydırıcı bir faktör oluşturur mu piyasanın gelişimi açısından. Evet, oraya verelim mikrofon arkadaşlar, sağ tarafta. Mikrofon sorumlumuz?

ÇAĞRI GÖKSEL : Merhaba, ben Çağrı Göksel SOCAR Türkiye'den.

Bizim için bu teminat konusu en önemli konu diyebiliriz yani her şey bir tarafa teminatların yerli yerinde olması, bütün riskleri kaplaması ama gereğinden fazla da

alınmaması en önemli konu. Mehmet Bey'in dediği gibi sadece tercihan almak değil kesinti durumlarında da bir anda gaz girişinin sıfır olup piyasadan tamamen bütün günlük girişiniz alabilirsiniz. Bunun çarpı 3 katı gibi miktarlarda, meblağlarda büyük teminatlar içeride bulundurmamak zorunda kalabilirsiniz. Buradaki en büyük sıkıntı aslında bazı firmaların o teminatı alacak pozisyonu olmayabilir yoksa maliyet olarak çok yüksek meblağlar değil yani yıllık binde 3, binde 5 maliyetlerle bu teminatlar alınıyor yani 20 milyon liralık bir teminatın maliyeti herhalde 10 bin lira falan olabilir. O da kapsayacağı risklerle kıyaslandığında aslında maliyet bazında çok düşük bir para. Dolayısıyla biz bugüne kadar BOTAŞ İletim ile ay sonunda faturalaşıırken, kafamız rahatken paramızı alma vermek konusunda bundan sonraki dönemde karşılıksız gaz alım satım işlerinden çok fazla korkuyoruz ve yeterince teminatların bütün riskleri kapsamaması gerektiğini düşünüyoruz. Çok fazla bir yorumumuz yok bu teminatlarla ilgili, aşağı yukarı makul gözüküyor. Teşekkür ediyorum.

MEHMET ERTÜRK : Burada işlem teminatı kısmında arkadaşlar EPDK'dan gelen arkadaşlar, EPIAŞ'tan gelen arkadaşlar bir kısmını yine mektupla çözssek mi tutarı çok yükseltmemek adına?

NEZİR AY : Şimdi arkadaşlar biz 1 Ağustos 2006'da biliyorsunuz piyasayı açtık ve 2011 Aralık ayına kadar teminatsız sistem işledi ve 2011 Aralık'ta başlarken teminata özellikle % 25 nakit teminat olsun dedik, geri kalan da mektup veya diğer emtialar. Aradan 2-3 ay geçtikten sonra piyasa üzerine bir toplantı yaptık, herkes şunda hemfikir oldular; gün öncesi piyasası kapsamının tamamını nakit yapalım çünkü günlük ödemeler avans ödemesinin hemen ertesi gün ödeme yapacaksınız. Şimdi eğer bir piyasa katılımcıları noktada günlük temerrüde düştüğünde mektubunu, özellikle üzerine vurgulayarak söylemek istiyorum bozdurma ihtiyacı duyduğunuzda o katılımcıları artık piyasanın dışında, bunu sizler bizden daha iyi bilirsiniz, dışında demektir çünkü itibar kaybeder bir daha ne nakit ne de mektuplu teminatı alma şansınız kalmaz. Ama nakit teminat zaman zaman bozdurulur, nakit teminat noktasında temerrüde düşmüş bile olsanız herhangi bir yaptırım uygulanmaz. Mektubu doldurduğunuzda tüm bankalara anında bilgiler gider ve belirli bir süre sizin herhangi bir kredi alma şansımız kalmaz. Ayrıca biz tabii ki 55 günlük bir mekanizmayı teminat hesabı yaparken bunu avans ödemeye 3 güne indirdik. Teminat miktarı olarak arkadaşımın da söylediği gibi miktar olarak düştüğü

için finans maliyeti olarak hesapladığınızda yine mektubun da altına inmiş oluyor, bunu da söylemek isterim.

MEHMET ERTÜRK : Evet, başka teminat ile ilgili görüş var mı?

GÖKHAN EKİCİ : Formüle bakınca anlaşılmıyor olabilir ama bu aslında Çağrı Beyin söylediği gibi bütün riskleri falan kabul etmiyor, bir kere bunu bilelim. Bu bir taşıtanın mevcut ve gelecekteki muhtemel dengesizliklerini, programını yaptığı her günün dengesizliğini kabul etmiyor. Son 30 günde daha önceki geçmiş dengesizliklerinden gelen bir şeyi var, doğru mu dengeleme teminatının? Lakin benim özellikle bir bayram dönemini düşünün, 10 günlük program yapmışım ve bu dönemin teminatını içermiyor yani burada gerçekten iki ucu keskin bir kılıç bu.

MEHMET ERTÜRK : Kesinlikle.

GÖKHAN EKİCİ : Yani hem piyasaya girişi engellemeyecek kadar düşük olsun istiyoruz ama diğer taraftan da burada batacak örneğin önümüzdeki aylarda fiyatların bu seviyede kalması durumunda Türkiye’de gelecek sene kaç şirketin devam edebileceğini aşağı yukarı herkes biliyor. Bu teminatlar olursa bu piyasaya kaç kişinin girebileceğini de yine aşağı yukarı herkes biliyor bu odada. Dolayısıyla böyle bir açmaz var burada ama 2012’de, yanlışsam düzeltin elektrik tarafından EPIAŞ tarafından bunlar çok iyi biliniyor, 2012’de ve bu sene yine elektrik sektörünün başına gelenleri beklemek için böyle bir 10 yıla falan ihtiyacımız yok bizim, 6 ay 1sene. Yani burada bir anlayış değişiyor, bir kere hepimizin bunu kabullenmesi lazım, sistem değişiyor, başka bir kafa yapısına, “mindset” diyorlar yabancılar buna, başka bir kafa yapısına geçmemiz gerekiyor, hepimizin bunun bilincinde olması gerekiyor. Şirketlerin gerçekten ne ile karşı karşıya olduklarını biliyor olmaları gerekir. Oradaki öyle % 10’lar, 1,1’ler falan böyle küçük rakamlar gibi görünüyor ama inanın akıldan yapılan simülasyonlar akli zorluyor. Bu burada gelecek sene bu oda bu kadar kalabalık olmaz gibi bir görüşüm var şahsi görüşümdür, yarısı yetebilir bu salonun yani platform için söylüyorum. Gerçekten çok dikkatli kurgulamak gerekiyor ama birkaç firmanın batması için öyle muhteşem korkunç case’leri, 30 gün 60 gün Gazprom’un gaz kesmesini falan konuşmuyoruz biz burada artık. Burada özellikle sübvansiyonun var olduğu ortamda çok kısa sürede bir sürü domino taşının yıkılabileceğini yeterince uzun süre burada olan herkes görüyor diye tahmin

ediyorum. Nedir burada önleminiz yani gerçekten daha makrodan soruyorum Mehmet Bey, ne istiyorsunuz bununla bu piyasayı kurarak ne istiyorsunuz, ne hedefliyorsunuz? Bunun için arkada koyduğunuz yastıklar ne? Yani burası gerçekten bir duvara doğru gidiyorsa bu arabada ne var bizi koruyacak?

MEHMET ERTÜRK : Biz sağ kalanlar için kuruyoruz mekanizmayı Dökülenler, ayak uyduramayanlar gidecek zaten geriye kalan arkadaşlarla yaşatacağımız piyasamızı.

NEZİR AY : Şimdi teminat mekanizmasında 3 gün diyoruz da bu en az 3 gün, eğer bayram var ise 9 gün ise 9 artı bir gün 10 günlük, teminat mekanizması kurgusu öyle. Biraz önce söylediniz hani 10 gün olsa ne olacak diye, onun önlemi alınmış vaziyette.

Ayrıca elektrikte temerrüde düşen veyahut teminat çağrısına uymayan bir katılımcıya 4 günlük bir süre veriliyordu, şimdi onu biz 1 güne düşürdük. Gazda da 1 gün, ertesi gün temerrüt uygulaması yapılıp sistemin dışına zaten çıkarılıyor, o önlemler alınmış vaziyette gazda.

MEHMET ERTÜRK : Tabii Nezir Bey elektriği iyi biliyor, gazı çok daha yeni yeni haşır neşir olduğu için Gökhan Bey'in sorusu aslında kinayeli bir soru Nezir Bey Teminat riskinden ziyade bu teminatları siz uygulayacağınız piyasa oyuncu mu kalacak demeye getiriyor, daha derin, daha farklı bir soru aslında. Teminatla küçük bir ilişkisi var sorunun ama ben ona dedim zaten sağ kalanlarla devam ederiz diye, soru öyle bir soru yani

NEZİR AY : Ama orada 3 günlük 10 günlük kıyaslaması yaptığı için orada ona cevap vermek istedim. Bir de ödenmeyen alacak durumuna düştüğünde acaba Gökhan Bey o ödemeyi yaptığında tekrar şey yapmayacak mı, itiraz etmeyecek mi bu benim borcum değil diye, bir de o var yani.

MEHMET ERTÜRK : Burada bir batma durumu oluştuğunda arkadaşlar doğal olarak piyasa oyuncularına yansıtıyoruz zararı, öyle düşünün. Yok, çok geciktirmiyoruz, geriye kalan sağ kalan kimse onlara yansıtıyoruz herkesi batırincaya kadar. Dolayısıyla şey önemli yani şimdi bu teminat meselesini konuşurken şöyle düşünmeyin sadece ya biz bu teminatlara muhatap olacağız bir

maliyet oluşacak. Bu teminatları düşük tutup piyasada maliyet oluşturduğumuzda o maliyet de size gelecek yani maliyetten kurtuluş yok. Kalmaya niyetliyseniz zaten kalanların yorumlarını biz özellikle istiyoruz, kalmaya niyetli olanların yorumlarını istiyoruz. Kalmaya niyetliyseniz bu teminat meselesine bu gözle bakın, bu tek taraflı bir şey değil. Burayı düşük tutarız bu defa batanlar olduğunda o batanların oluşturduğu o sıkıntıları, problemleri sizin üzerinizden çözeceğiz yine.

GÖKHAN EKİCİ

: Bir şey söyleyeceğim, bu konu bizim kendi aramızda en çok tartıştığımız konulardan bir tanesi idi. 2. Sultan Abdülhamid tarih değil hatalar tekerrür ediyor diye bir laf söylemiş, yarın da kullanacağım bunu. Geçmişte yapılmış olan yaşananlardan tecrübe kazanılması lazım yoksa aynılarını yine yaşayacağız. Bu sektör bir buçuk milyar dolarlık ticaret yönetiyor, şu andaki teminat yükünü, bir sonraki gelecek teminat yükünü çok iyi değerlendirmek gerekiyor. Mutlaka bir şeyler olacak, olması gerekiyor. EPDK'yakalıyor bu konular sizin yine bütün kritik konularda. Yaşayarak öğrenmemek lazım, bazı konularda tedbirli orta noktayı bulmak gerekiyor. Teminatsız çalışmak olmaz, riski düzgün çalışanlara atmak da olmaz. İleride bir çantacı gelecek buraya, gelecek böyle bir pazar varsa birisi çantasını alacak gelecek burada bir ticaret varmış aa teminat da istemiyorlarmış ben oradan alayım buraya satayım, bu olmazsa görmezsem ben 50 yaşındayım aşağı yukarı yani göreceğiz bunu. O yüzden bazı önlemler almak gerekiyor ama kimseyi de engellemek gerekiyor ama tekrar yaşarsak bir gün bir şirket battı onun yükünü hepimiz taşıdık dersek 2017 yılında bunu konuşmuştuk ve teminat alınmasın görüşü vardı sektörde diye konuşuruz kendi içimizde. Gerçekten çok ince bir bıçak var burada, dikkatli olmak lazım.

MEHMET ERTÜRK

: Kesinlikle bunun farkında olduğumuz için hani aynı hatayı en azından daha minimum seviyede tutabilmenin gayreti içinde bütün arkadaşlar; hem bizdeki arkadaşlar hem EPIAŞ'taki arkadaşlar. Bu meselelere tekrar tekrar şahit olduğumuz için, en son bir kaç ay önce tekrar şahit olduk bu arada. Bir tane daha sistemi çarpan birisi daha oldu yani yakın zamanda. Dolayısıyla yani şunu da tabii söylemek lazım, riski sıfırlama gibi bir iddiada da değiliz yani 2019'da 2021'de 2020'de belki birileri yine sistemi çarpacak yani bunu sıfırlama ile yani bu kaygıyla hareket edecek olursak onun faturası da çok ağır olur, belli riskleri tabii ki göze alacağız mecburen. Dolayısıyla hani biz bu teminatı güzel düzenledik, iyi

düzenledik ve kesinlikle bu piyasada benzer bir problem yaşamayacağız gibi bir iddiada bulunmak da bence doğru değil, ha olabildiğince bunu marjinalize edebilir miyiz, olabildiğince açık noktaları kapatabilir miyiz ama bunu kapatırken de insafli kapatmak lazım. İcabında üreteceğimiz maliyet orada çarpılacağımız maliyetin çok çok üzerinde de olmaması lazım, bir yandan da böyle bir boyutu var teminat işinin.

Bu çerçevede varsa bununla ilgili yani arkadaşlar işte işlem teminatı 3 günlük, hafta sonunu da düşünerek ön görüyorlar. Dengesizlik teminatı ile ilgili kapsamlı bir formülleri var, dengesizlik üzerinden sistemi çarpıp gitmesin diye. Yani yüksektir, düşüktür, şöyle olmalıdır, işlem teminatının bir kısmı nakit olsa, teminat mektubu olsa mı falan gibi önerileri alabiliriz bu genel çerçeve içinde.

Buyurun.

ÖZDEMİR ÖZÇELİK : Özdemir Özçelik, Akfel. Ben de mektup konusuna tekrar gelecektim, siz oraya geldiniz benden önce. Onu tamamen kenara koymamak gerekiyor çünkü özellikle beklenmedik gaz kesintilerinde bunun süresi de belli değil, öngörülebilir de değil zannetmiyorum ki piyasadaki hiçbir aktör buna çok hazırlıklı olarak yakalansın. Oraya ani bir şekilde bu kadar nakdi koymak çok mümkün olmayabilir ama bir bankada bu şekilde bir line tutup buna karşı bir önlem almak mümkün olabilir. Handikapları vardır ama tamamen bir kenara koymamak gerektiğini düşünüyorum ben, özellikle ani kesinti durumlarında sistemin akışını çok derinden etkilememek açısından.

MEHMET ERTÜRK : Teminat mektubunun riskini Nezir Bey çok net söyledi zaten, hani orada o mektubun bozulması gibi bir durum gündeme gelirse katlanılacak yaptırım, ceza çok daha ağır olacak bankacılık sektöründen gelecek yaptırım.

ÖZDEMİR ÖZÇELİK : Evet, ama yani çok hızlı bir şekilde de...

MEHMET ERTÜRK : Yönetilebilirse, yönetebilirsiniz...

ÖZDEMİR ÖZÇELİK : Yönetebilecek şirketler çıkabilir. Yani biraz tartışılması gerekir diye düşünüyorum.

MEHMET ERTÜRK : Evet, buyurun.

GÖKHAN EKİCİ : Bir şey daha aklıma geldi sabahki seansta bu piyasaya girmeme opsiyonu üzerine konuşmuştuk.

MEHMET ERTÜRK : Onu konuşacaktık evet.

GÖKHAN EKİCİ : Girmeme opsiyonunda olan şirketin herhangi bir borcu olabilecek mi sektöre? Yaratabilir mi, olabilir mi?

MEHMET ERTÜRK : Dengesizlik olacak.

GÖKHAN EKİCİ : Ama girmedim ben, yokum diyorum piyasada.

MEHMET ERTÜRK : Dengesizliğiniz yok olmuyor ama. Dengesizliğiniz yok olmuyor yani piyasaya girmesiniz de siz bugün 100 gaz soktunuz 105 çektiniz, piyasada işlem yapmıyorsunuz ama 5 birim dengesiz düşebilirsiniz yine de.

GÖKHAN EKİCİ : Ama sisteme girmedim. Ben neyi kaçıyorum?

MEHMET ERTÜRK : Denetim sistemine girmiş olmanız dengesizliğe düşürür sizi.

GÖKHAN EKİCİ : O zaman başlangıçtaki o başlangıç teminatını verdim mi?

MEHMET ERTÜRK : Onu tartışacağız. Başlangıç teminatını sisteme girmek istemeyenlerden alalım mı almayalım mı o soruyu sormuştuk, cevapsız bırakmıştık. Dengeleme dengesizlik teminatını her halükarda almak zorundayız, iletim sistemini kullanmaya başladığınız anda siz artık potansiyel olarak bir dengesizlik yapacak oyuncusunuz piyasada ve burada yaptığınız dengesizliğin faturasını ödemediğiniz kaçma riskiniz var, o riski bertaraf etmek adına bir teminat alacağız sizden. Ama başlangıç teminatı da burada bir ihtiyaç mı, değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Yani başlangıç teminatını biz şöyle düşündük...

MEHMET ERTÜRK : Başlangıç teminatını ne kadar öngörüyoruz?

MUSTAFA GÜZEL : Yani 300 bin lira civarında bir şey.

MEHMET ERTÜRK : 300 bin lira civarında bir başlangıç teminatı öngörüyoruz.

MUSTAFA GÜZEL : Yapılan işlemlerin KDV'si olsun piyasa işletim ücreti olsun onlara karşı alınıyor aslında. Sonuçta sürekli dengede olup da...

MEHMET ERTÜRK : Başlangıç teminatımız teminat mektubu.

MUSTAFA GÜZEL : Evet, teminat mektubu.

MEHMET ERTÜRK : Evet, başlangıç teminatı ile ilgili ya ben piyasaya girmeyi düşünmüyorum, bu başlangıç teminatı beni göçertir diyen var mı?

MUSTAFA GÜZEL : Statüsünü değiştirmektense miktarı düşük tutabiliriz.

MEHMET ERTÜRK : Soru tabii göçertir olunca şimdi kimse cesaret edemiyor, şimdi 300 bin lirayı bile teminat mektubu sunamayacak şirketin ne işi var diyor, değil mi? Var mı başlangıç teminatı bizim için çok büyük bir risk oluşturur, çok büyük bir yük oluşturur, biz piyasaya girmeyi düşünmüyoruz, başlangıç teminatından muaf olalım. Evet, itiraz yok. Başlangıç teminatı ve dengesizlik teminatı tamam, işlem teminatı zaten işlem yaparsanız ödüyorsunuz yapmazsanız ödemiyorsunuz.

MUSTAFA GÜZEL : Evet, zaten dengesizlik teminatı da sürekli dengede kalan bir taşıtan varsa ve...

MEHMET ERTÜRK : Dengesizliğini düşük tutarsa o da zaten ciddi bir teminat ödemeyecek.

MUSTAFA GÜZEL : Evet.

MEHMET ERTÜRK : Dengesizlik teminatımız teminat mektubu değil mi?

MUSTAFA GÜZEL : Teminat mektubu evet, sadece nakit işlem teminatı...

MEHMET ERTÜRK : İşlem teminatı için nakit öngörüyoruz arkadaşlar sadece, onu da bir sonraki gün ilgisine o parayı ödemek zorunda olduğumuz için. Ödemememiz durumunda elimizde nakit olsun istiyoruz. Üç günlük.

MUSTAFA GÜZEL : Ödeme süreleri çok kısa olduğu için, her gün ödeme yapma ihtimali olduğu için burada ödemeyi bile unutabilir yani.

MEHMET ERTÜRK : İşlem teminatının bir kısmı teminat mektubu olabilir, buna yönelik görüşlerinizi bekliyoruz tamam mı?

Devam.

MUSTAFA GÜZEL : Devam ediyoruz.

Herhangi bir teminat ve avans süreçleri ile ilgili, herhangi bir günde saat 15'e kadar avans ödeme kontrolü var ve yani saat şöyle söyleyebiliriz her gün 2'de piyasa katılımcıları EPIAŞ'a avans ödemesi yapıyorlar. Saat 3'te de piyasa katılımcıları bildirim yapılan teminatlarını tamamlıyorlar. Saat 5'te EPIAŞ tarafından...

MEHMET ERTÜRK : Bu tür teknik şeyleri daha hızlı geçebiliriz Mustafa Bey, nasıl olsa taslağı arkadaşlar gördüler zaten, bunlara görüş verebilir, bunu geçelim mesela prosedürel şeyi.

MUSTAFA GÜZEL : Tamam. teminat yükümlülüklerini yerine getirmeme hali var.

MEHMET ERTÜRK : Ne öngörüyoruz burada?

MUSTAFA GÜZEL : Saat 15.00'te teminat bildirimine uymayan piyasa katılımcısının STP'de yapmış olduğu satışlardan doğan alacakları bloke ediliyor yani biz 3'te bir önceki gün 3.45'te 15.45'de bildirim yapmıştık ertesi gün bakıyoruz 3'te yatırmamış. 3'te yatırmadığı zaman biz 17'de bir ödeme yapıyoruz, bu

ödemeyi yapmıyoruz ona bloke koyuyoruz ilk etapta. STP de işlem yapamaz hale getiriyoruz ve tahtada teklif defterinde teklif varsa onları da siliyoruz eşleşmemiş tekliflerini. İletim sistemine de haber veriyoruz, iletim sisteminde UDN çıkış bildirimini TMB'si yapmasın, varsa silinsin onaylanmayan ve sistemde negatif yönde bir işlem yapmasın diye iletim şirketine bildirim yapıyoruz yani...

MEHMET ERTÜRK : Sistemde negatif yönde bir işlem yapmasını iletim şirketi engelleyebiliyor mu, BOTAŞ İletim?

MUSTAFA GÜZEL : TMB'sini evet.

MEHMET ERTÜRK : Girdiğinden fazla gaz çıkışını engelleyecek bir mekanizma kurabilir misiniz?

YUNUS EMRE İCİK : Tabii tabii yani TMB'sinde çıkış miktarını engelleyerek UDN bazında ticaret yapmasını engelleyerek bunu sağlayabiliriz.

MEHMET ERTÜRK : Bu riski bertaraf edebiliriz diyorsunuz.

YUNUS EMRE İCİK : Evet. Yani sayaca yapacak bir şeyimiz yok, sayaç devam edecek portföy boşaltılmadığı sürece oradan gelebilecek bir...

MEHMET ERTÜRK : E sayaç akarsa nasıl engelleyeceksiniz?

YUNUS EMRE İCİK : Yani ekstradan, yani burada söylenmek istenen...

MEHMET ERTÜRK : Yani 10 girdim 20 çıkıyorum, tamam STP'den almıyorum ama hep dengesizlik yazıyorum.

YUNUS EMRE İCİK : Yani o da bir risk olarak şu anda...

MUSTAFA GÜZEL : İkili anlaşma olarak.

MEHMET ERTÜRK : Tamam, ikili anlaşma da yapmıyorum. İkili anlaşma da yapmıyorum, 10 birim gaz giriyorum herhangi bir yerden 20 birim gaz çıkıyorum

MUSTAFA GÜZEL :Tamam, onu yapabiliyor, onda bir sıkıntı yok.

MEHMET ERTÜRK :Sorun yok mu onda?

MUSTAFA GÜZEL :Yok, onda bir sorun yok.

MEHMET ERTÜRK :Nasıl sorun yok?

MUSTAFA GÜZEL :Şöyle, devamı var anlatımın. Şimdi bu işlemleri yaptıktan sonra ilk etapta, ilk anda daha sonra ödemeleri 4 gün bekliyoruz, 4 gün boyunca işlem bu şekilde devam edebiliyor, hiçbir teminat şeyini yatırmıyor ve sistemde eksi yönde işlem yapamıyor, STP'de işlem yapamıyor. 4. gün itibariyle iletim şirketinin yapabilecekleri hususlar var, STS ve EBT erişimi iptal edilir, EBT'deki UDN giriş çıkış bildirimleri iptal edilir, borcun tahsili için teminatlarına başvurulur, varsa portföyü boşaltılır. 4 gün bekleniyor yani.

MEHMET ERTÜRK :Evet, kurtulmak isteyen bunu kullanabilir.

GÖKHAN EKİCİ :Şimdi bunları yapıyorsunuz da bir dağıtım şirketine gaz satıyoruz, ne olacak boş altı yani ne olacak o dağıtımın...

MEHMET ERTÜRK :BOTAŞ'a geçecek.

GÖKHAN EKİCİ :Hayır, yok ki orada öyle bir şey ama.

MEHMET ERTÜRK :Onu biz düzenleyeceğiz, son kaynak tedariki kapsamında dağıtım bölgesi içindeyse diyeceğiz ki bu tedarikçinin tüketicileri dağıtım şirketine geçer, eğer müşteri dağıtım şirketi ise de diyeceğiz ki bu dağıtım şirketi BOTAŞ'a geçer. Ee işte piyasanın ağa babası olmak kolay değil, böyle bu işler. Vallahi yaparız diyorsanız biz veririz.

MEHMET ERTÜRK :Tamam. Evet, burada tek risk şu, adam zaten tedarikçi, buradaki tüketicilerden kurtulmak istiyorsan onun için güzel bir yol olacak.

GÖKHAN EKİCİ :Sonra tekrar girebilir mi? O tüzel kişilik kapanıyor mu?

MEHMET ERTÜRK :Lisans iptaline gidecek bir süreç olacak.

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Elektrikteki durumlar yaşanmasın diye ona biz yönetmelikte bir şey koyduk, ortaklık yapılarına bakacağız bir sonraki STP kayıtlarında onun önünü kapatmak için ve bir önceki yılki yükümlülüklerini yerine getirip getirmemesi nedeniyle bir sonraki yılki kaydı için esas olacak. Her yıl bazında baştan kayıt yapılacağı için dikkate alınacak.

MEHMET ERTÜRK :Evet.

GÖKHAN EKİCİ :Peki, bir gene burada bir sorum var, portföyü geçti BOTAŞ'a, bir daha da piyasaya giremiyor alım kontratları ne olacak? Onlar da mı BOTAŞ'a geçecek?

MEHMET ERTÜRK :Yok onda kalsın ne yaparsa yapsın.

GÖKHAN EKİCİ :Yani o zaman da BOTAŞ'a dengesizlik yüklemiş olacağız.

MEHMET ERTÜRK :Yok ya alım kontratları BOTAŞ'a geçmez. Sadece ithalatçıysa ve ithal gaza da ihtiyacımız varsa onu zaten ayrıca o büyük bir mesele, onu ayrıca yönetiriz.

NEZİR AY :O zaten otomatikman BOTAŞ'a gider o.

MEHMET ERTÜRK :BOTAŞ'ta gaz çok, BOTAŞ bir şekilde onu bulur verir. Alırız diyorsunuz.

GÖKHAN EKİCİ :Ama şöyle olur yani o portföy de geçerse, alım portföyü de geçerse yılbaşında öyle bir kontrat yaparsınız ki 1 ay sonra da bırakır gidersiniz.

MEHMET ERTÜRK :Yok alım sözleşmesi geçmez BOTAŞ'a

GÖKHAN EKİCİ : Öyle bir yükümlülüğü kimseye veremeyiz. Sadece tüketiciyi biz burada korumaya çalışıyoruz şöyle bir olayımız yok, toptancı ile taşıtanla bir olayımız yok. Tüketiciyi koruyabilmek adına bir şekilde onun gazını sağlamamız lazım. Şu anda da dağıtım şirketleri içinde en makulü BOTAŞ gözüküyor bu güçte bir şirket olduğu için, dağıtım şirketleri içindeki tüketiciler için de dağıtım şirketi gözüküyor.

NEZİR AY :Yalnız eğer alım kontratı olan vatandaş zaten o temerrüde düşmez, onun zaten arkası sağlam. Esas arkası sağlam olmayan alım kontratı olmadan tüketiciye gaz satan, kafadan gaz satanlar var onlar sıkıntı yaratır yoksa arkasında alım kontratı varsa zaten o artı dengesizlikte.

MEHMET ERTÜRK :Evet, Mustafa Bey.

MUSTAFA GÜZEL :Hafta sonu veririz tatil günlerinde teminat kontrolü. Bu da...

MEHMET ERTÜRK :Bunu da geçelim istersen Mustafa Bey, bunlar detay şeyler.

MUSTAFA GÜZEL Tamam.

MEHMET ERTÜRK :Devam.

MUSTAFA GÜZEL :Veri gereksinimleri ile ilgili...

MEHMET ERTÜRK :Geç. Önemli meseleler varsa onları söyle bize.

MUSTAFA GÜZEL :Bakalım. Aslında bu da son şeydi, piyasa ekranlarımız var.

MEHMET ERTÜRK :Tamam, geç onları.

MUSTAFA GÜZEL :Konular burada bitti o zaman.

MEHMET ERTÜRK :Teşekkür ediyoruz Mustafa Bey.

Bir sonraki sunumumuz BOTAŞ sunumu, herhalde kahve molası ihtiyacı yok gibi, herkes uyanık değil mi? BOTAŞ sunumundan sonra olmazsa bir kahve molası veririz. Evet, BOTAŞ İletim. Buyurun.

Meseleleri büyük oranda tartıştık diye tahmin ediyorum temel meseleleri. Hala tartışmadığımız önemli hususlar özellikle Yunus Emre Bey ya burayı sektör iyi anlasın, iyi algılasın, niyetimiz şuydu şunu öngörüyoruz diye etkili olacak, önemli etki

doğurabilecek hususlar varsa onların üzerinde duralım, diğerleri daha böyle hızlı seri MUSTAFA Bey'in örneği gibi.

Buyurun.

YUNUS EMRE İCİK :Tkrardan merhabalar.

Kaç dakikalık bir oturum yapalım ona göre yavaş veya hızlı gideceğiz.

MEHMET ERTÜRK :Saat şu anda 4. Şimdi EPDK ŞİD değişiklik önerileri sunumunu yapamayacağız gibi gözüküyor, değil mi?

YUNUS EMRE İCİK :Bu yıllık ŞİD değişiklikleri zaten.

MEHMET ERTÜRK :Onun zaten ayrı bir çalıştayı yapıyorsunuz.

YUNUS EMRE İCİK :Yapabiliriz.

MEHMET ERTÜRK :Tamam, o ŞİD değişiklik önerilerini konuşmayalım. Şöyle yapalım, size 1 saat bir zaman verelim, sonrasında bir depo tarife metodolojisini hızlıca 15-20 dakikada sunarız o şekilde kapatırız günü.

Buyurun.

YUNUS EMRE İCİK :Tamam, teşekkür ediyorum. Hızlı bir şekilde bizim BOTAŞ olarak OTSP ve PUE kapsamında yapmış olduğumuz ŞİD değişikliği önerilerini, oluşturduğumuz ŞİD değişikliği önerilerini sunmaya çalışacağım. Bunlar şu anda yanlış anlaşılma olmasın aslında taslak aşamasında, daha resmi bir öneride sunulmamış durumda. Herhangi bir öneri zaten BOTAŞ yönetiminden olur alınmadığı sürece geçerli olmaz ama biz BOTAŞ olarak bu süreçte proaktif bir rol oynamak adına iletim ve ticaret olarak aslında ticaretten gelen arkadaşlarımızın da çok ciddi katkıları oldu bu çalışmada. ŞİD'de değişmesi gereken kısımları olabildiğince ele almaya çalıştık. Nihai olarak da iletim kısmı olarak biz bu sunumu yapıyoruz ama ticaretten arkadaşlarımızın da ciddi katkıları oldu. Buradaki bazı hususlarda ticaret kısmıyla mutabık olmadığımız noktalar var, biz iletim olarak kendi görüşünüz neyse onu yansıttık, ticaret kısmı da gerekli yerlerde fikrini söyleyecektir.

Şimdi hızlı bir şekilde başlıklar üzerinden bölüm bölüm gidip ŞİD'de de daha akılda kalıcı ve ne yapıldığını görme açısından ŞİD'de de hangi kısımlar değiştirildi hızlıca ben göstermeye çalışacağım. İlk başta ŞİD'deki bölümlere göre gideceğiz, ilk başta yükümlülükler yani taşıtanın taşıyıcının yükümlülükleri, sisteme giriş, ardından 3. bölüm cezalar yani dengesizlik düzenleme ücretleri, UDN'nin tanımı ve gün sonu ticareti kısmı. Sonrasındaki bölüm 4. konu dâhili kullanım gazı bölümüydü şimdi değişmiş oldu. 7. bölüm taşıma miktarı bildirim ve en sonda yeni eklenmiş olan gerekçe kodları bölümü.

Bunun haricinde de ŞİD'de değişiklikler oldu ama daha çok vurgulamak istediğimiz, dikkat çekmek istediğimiz kısımlar bu şekilde. Şu anda mevcutta bugün itibariyle yayınlanmış olan ŞİD değişikliklerinde de aslında bu çalışmanın içinde bizim öngördüğümüz bazı önerileri de yer verdik yani piyasayı beklemeden örnek olarak tahsisatın 11'de yayınlanması gibi, dağıtım şirketlerinden gelen verilerin 11'de yayınlanması gibi önerilerimizi de biz şimdiden yapmış olduk. Piyasa devreye girmeden önce de bazı konular çözülmüş olacak.

İlk kısım çok tartışmaya açık bir kısım değil, hızlıca geçelim. Taşıtanın ve taşıyıcının yükümlülükleri eklendi, yine piyasa işletmecisinin OTSP kapsamındaki yükümlülükleri eklendi, yine sisteme giriş koşullarında da tartışmalı bir konu gerçeğe piyasa işletmecisi ile piyasa katılım anlaşması imzalanması gerekliliği yine STS'nin eklerinde sunulması gerekliliği buraya eklenmiş oldu. Hemen hızlıca gösterelim.

Taşıyıcının yükümlülükleri yine burada OTSP ile alakalı, yine işte piyasa teslim sözleşmesi, imzalar. Elektronik bülten tablosu ile sürekli ticaret platformu arasında gerekli işbirliğini yapar. EBT ile erişimi sağlar. Dengesizlik ile alakalı ihtiyaç duyulan verileri EPİAŞ'a sağlar gibi bunlar bildiğimiz konular, buraya sadece yazmak gerekti. Yine piyasa işletmecisinin yükümlülükleri kısmı buraya eklenmiş oldu. Burada yine piyasa işletmecisinin teslim süresi imzalayacağı, iletim sistemi ile eşgüdümlü çalışacağı ve dengesizliklerin ulaştırılmasında BOTAŞ iletim adına yapacağı buraya eklenmiş oldu.

Son olarak da piyasa işletmecisi ile piyasa katılım anlaşması imzalandığına dair piyasa işletmecisinden alınmış belgeyi de yine bizim taşıtanlardan STS kapsamında beklediğimiz belgelerden biri olarak buraya eklenmiş oldu ama...

MEHMET ERTÜRK :Yunus Emre Bey'e şeyi sorayım, önce EPIAŞ'ta katılım anlaşması imzalayıp gelecek, sonra mı STS imzalayacak?

YUNUS EMRE İCİK :Evet, şu anda kurgumuz bu.

MEHMET ERTÜRK :EPIAŞ farkında mı bunun? Önce sizinle STS imzalaması daha doğru değil mi?

YUNUS EMRE İCİK :Şimdi bu maddeyi değerlendirirken taşıtanın sisteme girdiğinde bir şekilde EPIAŞ ile bağlantısını kurmuş olması gerektiğini biz düşünmüştük. Ama sonrasında bu elektronik sisteme geçilince yani elektronik sistemde bu işlemlerin nasıl yapılacağını tartışınca taşıyıcıya kayıt yapıldığı zaman EPIAŞ'a bir kod gitmesi ve EPIAŞ'tan da bize karşılık olarak bir kod gelmesi şeklinde bir güncelleme oldu. Ama son olarak, nihai olarak yani bu maddenin burada olmaması, bunun yerine başka bir şekilde düzenlenmesi gerekiyorsa da onunla alakalı çalışmayı yaparız.

MEHMET ERTÜRK :Tamam. Evet, devam.

YUNUS EMRE İCİK :En çok değişen bölümlerimiz den bir tanesi 3. bölüm, cezalar, UDN ve gün sonu ticareti ile alakalı kısım. Buradaki önerilerimiz de günlük dengesizlik ücretleri hesaplamasının değiştirilmesi yani dengesizlik cezasının artık kaldırılıp dengesizlik fiyatlamalarının da belirlenen formüller üzerinden yapılması. Düzenleme ücretlerinin muhafaza edilip bu ücretler üzerindeki katsayılarda güncellemeler yapılması. TMDB ücretinin oluşturulması, bu daha önce olmayan bir şeydi, Avrupa'da "renomination charge" olarak geçen TMDB ücretinin yine bizim sistemimize eklenmesi ve bunun da yine tarifedeki katsayılarının oluşturulması. UDN tanımının genişletilmesi ve gün sonu ticaretinde kaldırılması şeklinde bu bölümde ciddi değişikliklerimiz var.

MEHMET ERTÜRK :Bu gün sonu ticaretini PUE'de düzenleyeceğiz değil mi arkadaşlar? O ŞİD kapsamında bir gün sonu ticareti olmayacak, PUE kapsamında yapılan bir işlem olacak.

YUNUS EMRE İCİK :Dengesizlikler kısmında yine piyasa işletmecisi tarafından tahakkuk ettirileceği burada belirtilmiş oldu. Sonrasında yine dengesizlik ile alakalı ilgili kısımlar çıkarıldı. Bunları hemen özetlemiş olalım. Sistem

dengesizliğine katılım bedelinde düzenleme ücretine ek olarak TMDB ücretinin de dâhil olması gündeme geldi. Ve sonrasında günlük dengesizlik ücretlerinin hesaplanmasında yine DAGF ve DGSF'nin kullanılacağı ve bu miktarların da nasıl hesaplanacağı ile alakalı buradaki daha önceden de konuştuğumuz 1.1 ve 0.9 katsayıları, GRF'nin, İDF'nin tanımlarını da yine daha önce PUE ele alıyordu, şu an itibariyle ŞİD'e eklenmiş oldu.

NEZİR AY :Burada bir şey sorabilir miyim? Özellikle bu GDSF veyahut GAF'nin hesaplama formüllerini biz PUE'de yazsak, buradan çıkartacak daha uygun olmaz mı?

YUNUS EMRE İCİK :İlk başta o şekilde düzenlemiştik ama sonra dengesizlik ile alakalı olduğu için ve nihai olarak da dengesizlikte en nihai sorumlu BOTAŞ İletim olduğu için buraya ekleme kararı aldık ama tartışmaya açık.

NEZİR AY :Evet, ama sorumlu BOTAŞ dedik, faturalamasını, teminatını her şeyini EPIAŞ yapacağına göre herhalde birinci derecede bu miktarlardan EPIAŞ sorumlu olacak diye düşünüyorum. O zaman o formülün de PUE'de olması daha uygun olacaktır diye düşünüyorum.

YUNUS EMRE İCİK :Bu açıkçası EPIAŞ'ın bir fikriydi bu şekilde.

NEZİR AY :Ama o sıkıntı yaratır.

YUNUS EMRE İCİK :Bizim de kafamıza yatmıştı ama bu konuda bir mutabakat olursa tekrardan PUE'ye de girebilir, bir sıkıntı yok. Yani burada PUE'ye referans verilir.

MEHMET ERTÜRK :Hasan Bey.

HASAN ALMA :Başkanım çözeriz, PUE'de deriz ki ŞİD'de belirlenen usule göre.

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Başkanım teknik olarak ŞİD iletim ile ilgili hususları düzenlediğinden ve bu gazı aslında iletimin dengelemesine ilişkin olduğundan dolayısıyla teknik yani hukuk tekniği açısından ŞİD'de olması ancak

bunun formülasyonu ve formülasyonlar çarpanların kime nasıl tahakkuk ettirileceği PUE'de olabilir. Ama katsayılar, formüller hepsi ŞİD'in konusu diye düşünüyoruz biz.

NEZİR AY :Yalnız herhalde bir yanlış anlaşılma var sadece PUE EPIAŞ'ı bağlamıyor, PUE aynı zamanda BOTAŞ'ı da bağlıyor, BOTAŞ İletimi de bağlıyor, diğer katılımcıları da bağlıyor. Böyle bir ikilem yapmayalım. Mesela şebeke yönetmeliği var elektrikte sadece şebekenin fiziksel işleyişi ile ilgili hususları kapsar ama dengeleme uzlaştırma yönetmeliği TEİAŞ'ı da kapsıyor bütün piyasa katılımcılarını da kapsıyor, böyle bir ayırım yapılmaması lazım.

MEHMET ERTÜRK :Yalnız o iki kurgu birebir örtüşmüyor Nezir Bey yani mevzuatsal bugüne kadarki tarihsel olarak mevzuatın gelişimi elektrikteki kurguyla, ben de düşünüyorum da, elektrikteki kurguyla tam örtüşmüyor. Burada sanki 3 tane metin, ana metin oluşmuş gibi oldu, ŞİD'de belli düzenlemeler oluyor, sizin PUE'de belli düzenlemeler, belki düzenlemeler de yine yönetmelikte. Biraz elektrikteki kurguyu tam buraya taşımadık.

NEZİR AY :İşte o kurguyu biraz öğleden önce de konuştuk, sözleşmelerle biz bunu bağlayabiliriz dedik ve yönetmelik yerine, mevzuat yerine sözleşmeyi öne çıkarttık. Bu nedenle öne çıkarttık. O zaman biz sözleşmelere bu ifadeleri yazdığımız zaman yeknesaklık sağlamış oluyoruz. Yarın diyelim ki ŞİD'de herhangi bir değişiklik BOTAŞ tarafından yapıldı ama piyasa işletmecisi bundan bihaber oldu, sıkıntı olur

MEHMET ERTÜRK :Yok yok bihaber olmaz zaten ŞİD'deki bütün değişiklikler aylarca tartışılıyor, üzerinde bütün piyasa katılımcıları bir araya geliyorlar, çalıştaylar düzenliyorlar böyle hani hızlı yapılan şeyler değil. Bir de nihayetinde kurul onayıyla hani BOTAŞ bunu kendi kafasına göre yapamadığı için kurul onayı ile yapılacak bir değişiklik olduğundan bir değişiklik yapıldığında en kötü ihtimal yani çok hızlı bir şey oldu, biz direkt kurum olarak devreye girdik değişiklik yaptık diyelim BOTAŞ'ın bile haberi yok. O durumda da zaten kurul kararı, yapılan değişiklik hem web sayfasında ilan ediliyor hem de BOTAŞ'a ve size bildirilir, orada bir sıkıntı yaşamayız.

Ama düşünelim yani, bu ihtimali de bir düşünelim arkadaşlar.

Devam.

YUNUS EMRE İCİK :Evet, üzerinde tartıştığımız dengesizlik toleransları da artık yok, onları da geçebiliriz. Yine tolerans içi tolerans dışı miktarları, bu hesaplara veda ediyoruz.

MEHMET ERTÜRK :Yunus Emre Bey çok vicdansızca çizmişsiniz ya biz onlara ne emek vermiştik zamanında.

YUNUS EMRE İCİK :Evet, bir kalemde çizmiş olduk.

MEHMET ERTÜRK :10 yıldır tartışıyoruz onları.

YUNUS EMRE İCİK :İçim burkuldu aslında bunları çizerken ama bir yandan da yapmak zorundaydık.

Şimdi yine düzenleme ve TMDB ücretleri konusu. Şimdi bu yeni bir konu, düzenleme ücretlerini zaten mevcutta bir tanımı var. Düzenleme ücretleri gibi TMDB ücretlerinin de burada belirtilmiş olan toleranslarla devam etmesini yani TMDB ücretlerinde de bu toleransların kullanılmasına öngörüyoruz. Dolayısıyla aynı madde altında birleştirip düzenleme ve TMDB ücretleri şeklinde maddeyi oluşturup, ilk başta düzenleme ve TMDB ücretleri hesaplamalarında bu toleranslar kullanılır şeklinde başladık. Sonrasında da yine düzenleme ücretlerinin tanımını yapmış olup, düzenleme ücretleri aynı çok fazla bir değişiklik yok.

Bizim değişiklik önerimiz katsayı ile alakalı olacak, şimdi onu göstereceğiz. TMDB ücretleri de şimdi nokta bazlı düşünüyoruz, düzenleme ücretlerini nokta bazlı düşünersek yani 100 birim tahsilat olmuş, 150 birim tahsilat olduğu zaman 50 birim üzerinden siz düzenleme ücreti ödüyorsunuz. Biz de diyoruz ki siz gün içindeki bir vakte kadar koşulsuz olarak fiziki noktanızdaki TMDB'nizi yapabilirsiniz. Yani bu 100 yaptığınız miktarı 150'ye yaklaştırabilirsiniz ama bunun karşılığında da bir bedel ödersiniz ve siz düzenleme ücreti kadar olmayan, daha az olan bir bedel ödersiniz, bu hem sizi o miktarı düzeltmek için teşvik eden hem de bizim açımızdan da bir zarara yol açmaz şeklinde bir görüşümüz oldu.

Dolayısıyla burada maddelerde belirtildiği gibi TMDB zamanı içinde yapılan, TMDB ile belirtilen doğal gaz miktarı ile ilgili TMDB'de belirtilen doğal gaz miktarı arasındaki

o fark yani 100'ü 125 yaptıysanız 25 birim üzerinden siz düzenleme ücreti gibi bir bedel ödeyeceksiniz. Bunun da hesaplamalarının yine ŞİD'in mantığında olduğu gibi tarife dokümanı üzerinde olması gerektiğini düşündük ve tarifeli hesaplama şeklinde yazdık. Dokümanın da 6821 sayılı kurul kararındaki maddelere de bakacak olursak düzenleme ücretini tarifedeki tanımında formülasyonun da 0.10 yani düzenleme ücreti giriş ve çıkış noktalarında oluşan tolerans dışı miktarının mutlak değeri çarpı iletim hizmet bedeli çarpı 0.10 şeklinde bir hesaplaması vardı. Şimdi bu mevcut durumda düzenleme ücreti bizim iletim faturalarımızda binde 5 gibi bir oranı var toplam bedel üzerinden. Biz bu bedelin birazcık daha caydırıcı olması gerektiğini düşünüyoruz, birazcık daha piyasayla beraber bizim açımızdan daha disipline edici bir hale gelmesi gerektiğini düşünüyoruz. O yüzden bizim önerimiz, bu BOTAŞ Ticaret ile mutabık kalmadığımız bir husus, biz buradaki düzenleme ücretindeki katsayının 0.20 olması gerektiğini öneriyoruz.

YUNUS EMRE İCİK :Hangi uygulamaların? Onu ben hatırlayamadım belki siz kapasite ile alakalı katsayı olabilir o tarifedeki, depoyla alakalı olabilir.

Evet, düzenleme ücretinde mevcutta 0.10 olan kat sayımızın 0.20 olması önerimiz var. Bununla beraber TMDB ücreti kısmında da yine bizim TMB ile TMDB arasındaki farkın mutlak değeri dediğimiz kısmın TTMBF şeklinde olup bunun çarpı iletim hizmet bedeli yine düzenleme iletim ücreti benzeri hizmet bedeli çarpı 0.10 yani düzenleme ücretinin yarısı kadar bir bedel olması gerektiğini düşünüyoruz. Burada şöyle bir püf noktası var, düzenleme ücretinde var olan toleransları kullandığınızda siz daha az bedel ödüyorsunuz. Bu kullandığınız toleransın eğer hepsini kullanmıyorsanız, arta kalan bir miktar varsa bu arta kalan miktarı da biz TMDB ücretinde kullanılması gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü TMDB ücretinde eğer siz bu toleransı kullanmazsanız bu sefer bir taşıtan doğru tahmin yapmaktansa, doğru TMDB vermektense toleransın içine gireceği kadarki miktarı yazıp bırakır, bizim için de bu gerçekçi bir senaryo olmaz. Dolayısıyla biz sizin düzenleme ücretinde kullanmadığınız tolerans hesaplamada çıkartıp TMDB ücretine yansıtarak sizin TMDB ücreti üzerinden yüksek miktarda bir ücret ödememenizi, oradan gelecek miktarın düzenleme ücretini aşmamasını sağlamak için bu şekilde bir uygulama

geliştirmiş olduk. Bu da tartışmaya açık bir konu ama nihai olarak bu bölümde bizim önerdiğimiz yapı bu şekilde.

MEHMET ERTÜRK :Evet, var mı burada görüş belirtmek isteyen? Düzenlemeye % 100 zam mı geliyor?

YUNUS EMRE İCİK :Binde 5 gibi bir oranı vardı düzenleme ücretinin bizim bedellerimiz üzerinde, biz onun % 1 gibi küçük bir miktara çıkması gerektiğini düşündük.

MEHMET ERTÜRK :Bu tabii şu anda bir öneri.

YUNUS EMRE İCİK :Tabii öneri.

MEHMET ERTÜRK :Öneri gelmiş öyle mi? Evet, zaman zaman o karışıyor, bu öneri değil mi arkadaşlar, böyle bir çerçeve geliştirmeye gayret ediyorsunuz?

YUNUS EMRE İCİK :Bu önerinin de önerisi aslında.

MEHMET ERTÜRK :Bu tarife kısmı değil mi, şu?

YUNUS EMRE İCİK :Burası tarife evet, şu anda tarife dokümanına geçtik ŞİD'den çıkıp çünkü ŞİD'e referans verdiğimiz için bu kısma da değinmiş olduk.

MEHMET ERTÜRK :Tamam.

YUNUS EMRE İCİK :6821 sayılı kurul kararı, bunu da geçecek olursak ulusal dengeleme noktasının tanımını genişletilmiş oldu.

Burada ne değişti? OTSP'de veya OTSP haricinde işlem yapılmasına olanak sağlayan sanal noktalardır şeklinde OTSP'de yapılan işlemlerin de bir UDN işlemi olduğunu buraya eklemiş olduk.

Şimdi 3.6.2 maddesindeki gün sonu ticaretimiz yine üzücü bir şekilde silinmiş oldu. Yeni 3.6.2 maddemiz ise taşıtanlar yurtdışı boru hattı ile gelen ana giriş noktalarında taşıyıcı tarafından programdan fazla çekiş yapılması durumunda UDN noktasında taşıtanların tahsisatının artması sonucu oluşan miktar ile sınırlı olmak üzere G+1

11.30 – 12.00 saatleri arasında işlem yapabilecektir. Geçen bir önceki taşıtanlar forumundaki bir tartışmalı bir husustu bu, yaptığımız toplantılar sonucunda belirli bir noktada mutabakata vardık ve biz bu şekilde bir öneri geliştirdik. Bunun üzerinde tabii tekrardan hem zaman hem de kapsamı açısından tartışma olabilir.

Eksik miktarların transfer noktasından giderildiği için bu bir tartışma konusu, bunu istiyorsanız tartışma noktasında yapalım.

MEHMET ERTÜRK :Evet, burada değerlendirme alalım. Yeni önerisi bu arkadaşların.

AHMET SALİM PAYZE :Orada şey olmuyor mu, otomatik olarak eksik miktar olarak kalıyor. İthalatçıların tamamı yani bütün çıkışı bir transferde yapmıyorsa bir tane fiziki çıkışı varsa otomatik olarak o transfer noktalarına tamamı yansıyor tam olarak alıyor, fiziki çıkış miktarı kadar da negatife kalıyor yani onu konuşmuştuk daha önceki toplantılarda ama.

YUNUS EMRE İCİK :Tamam, ithalatçı ve toptan satıcı arasında yerine gelmeyen bir yükümlülük kalmamış oluyor bu durumda.

AHMET SALİM PAYZE :Ama ithalatçı otomatikman burada bir negatife düşüyor. Kendisiyle ilgili herhangi bir... Efendim? Bizim anlaşmalarımız şu şekilde, ne kadar eksik gelirse girişler toptan satıcıların da miktarlarını o kadar azaltmak yönünde. Bu bütün ithalatçılar için de geçerli olan bir şey, bütün toptan satıcılar da bunu biliyorlar. Eğer bir eksik giriş varsa o oranda eksiltiyoruz miktarı.

YUNUS EMRE İCİK :Şimdi bunun tespiti önemli.

AHMET SALİM PAYZE :Bunu zaten konuşmuştuk daha önceki bütün EPDK'daki toplantılarda da ve bir görüş ayrılığımız da yoktu orada.

YUNUS EMRE İCİK :Konuşmuştuk nihai olarak belki de mutabık alamadığımız husus bu olabilir yani söylediğiniz husus olabilir. Biz fazla gelen gazlar ile alakalı kafamıza yattı ama eksik gelen gazla alakalı kafamıza yatmamıştı. Yine değerlendirelim yani söylediğiniz de değerlendirilebilir ama bu gün sonu ticaret tadındaki bu maddenin bir şekilde netleştirilmesi lazım. Yani biz burada fazla gelen gaz için bu netleştirmeyi sağlamış olduk, hak verdik ama diğer kısımlar için de yine

biz onu somut bir şekilde, yazılıma da entegre edebileceğimiz bir şekilde bunu net değiştirmemiz lazım ve buna hak vermemiz lazım, böyle bir durum olabileceğine hak vermemiz lazım. Buradaki eğer gün sonu ticaretindeki durumları biz eğer eğer gereğinden fazla açarsak bu sefer...

AHMETSALİM PAYZE :Yok, sadece bu 2 konuda açıkçası hani yani eksik ve fazla miktar, zaten sabah bile konuşmamızda o şekilde konuşulmuştu. Eksik ve fazla miktarın...

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Ama Ahmet Bey sanki ben de hatırlıyorum hep fazla geliyor diye konuştuk hatta toptancılar da dediler ki bu gaz benim gazım, gelirse piyasaya konu edilmesin. Değil mi onun üstünden konuşmuştu diye hatırlıyorum. Bu gaz benim gazım toptancılar öyle dediler benim gazım farklı fiyatla oraya konu edilmesin diye...

BAĞDAGÜL KAYA CANER :Bütün toplantılarda eksik ve fazla diye konuşuldu, zaten sabah da o konuşmalara istinaden Yılmaz Bey hep eksik ve fazla miktarlar konusuna biz tamam demiştik, o miktarla sınırlı olmak üzere bu işi gün sonuna tamam demiştik dedi. Yani sabahki çözümlerde bile onu görebilirsiniz net olara. Emre Bey'in söylediği gibi bu maddeyi birlikte zaten oluşturduk, hep fazla gelen miktar üzerine kurgulandı bu madde. Eksik ile alakalı toplantılarda tartışma olabilir ama eksik ile alakalı bir mutabakat sağlandığını hiç hatırlamıyorum açıkçası.

AHMET SALİM PAYZE :Net olarak sağlanmıştı açıkçası.

MEHMET ERTÜRK :Ben bir devreye gireyim de yine somutlaştırmak adına bir giriş noktasından bir ithalat şirketi 10 milyon giriş öngörmüştü 1 gün için. Bu 10 milyonu da atıyorum 5 milyonunu tüketicilerine verecek 5 milyonunu da toptancılara satacak, toptancıya da UDN'den 5 milyon satmıştı değil mi? 12 milyon girdiğinde ne yapıyoruz biz şimdi?

YUNUS EMRE İCİK :Şimdi 12 milyon girdiğinde eğer UDN'den satıyorsa o 12 milyon elinde kalıyor, transfer noktasıysa ise yine elinde kalıyor.

MEHMET ERTÜRK :Yani bu madde neyi sağlıyor?

YUNUS EMRE ICİK :İthalatçının elinde kalıyor, gün sonu ticareti ile bunu çözüyor şu anda.

MEHMET ERTÜRK :Bu madde neyi sağlıyor?

AHMET SALİM PAYZE: :2 milyonu şuradaki maddeye göre dağıtabiliyorsunuz gün sonunda.

MEHMET ERTÜRK :Atıyorum 2 milyonun da yarısı diyelim 1 milyon, 1 milyonu toptancıya mı vermiş oluyor?

YUNUS EMRE ICİK :Fazla gelen gaz için evet.

MEHMET ERTÜRK :Tamam, toptan satış şirketine şu mu, ithalatçı burada bir dengesizliğe muhatap olmasın mı, niyetimiz bu mu? Anlamaya çalışıyorum.

AHMET SALİM PAYZE :İkinci de fazla gaz ihtiyacı diye bir durum var. Bu nedenle özellikle kış dönemi için yüksek bir miktar bildiriliyor, DCQ kadarını garanti ediyor ama ülkenin ihtiyacı olması durumunda çekiyor gazı, sizin otomatikman programınızda gözüküyor bu. Yani siz dediniz ya 10 milyondan sokacağım dediniz, bunun 5 milyonunu fiziki dediniz 5 milyonunu da sanal nokta olarak tarif ettiniz ama 12 milyon gaz girdi. Bunun 5 milyonunu aynı şekilde sanal noktalara veriyorsunuz, işte 5 milyonu da gerçekten fiziki noktalar çekti, 2 milyon elinizde bir fazlalığınız var. Şu anki düzenleme bu 2 milyonu aynen konuştuğumuz gibi toptan satıcılara gün sonu ticareti ile aktarabiliyorsunuz

MEHMET ERTÜRK :Toptan satıcının ihtiyacı yoksa yine de alıyor mu toptan satıcı? Anlaşma çerçevesinden mi veriyorsunuz?

AHMET SALİM PAYZE :Anlaşma çerçevesinden veriyoruz.

MEHMET ERTÜRK :Anlaşmayı böyle yaptığınız için onun itiraz etme şansı yok.

AHMET SALİM PAYZE :Yani bizim konuştuğumuz şu, hani bunu 2 değil 2.5 vereyim öyle bir şey yok yani, neyse o fazlalık olan miktar...

MEHMET ERTÜRK

girdi.

:Anladım. Eksik oldu diyelim, 10 girecekti 8

AHMET SALİM PAYZE

:8 geldi, yine aynı şey içerisinde toptan satıcıların da miktarını bu nedenle bir düşürmemiz lazım. Bu konuyu da konuşmuştuk açıkçası, ben mutabık kaldık diye hatırlıyorum.

MEHMET ERTÜRK

Önce cevabı alayım.

:Eksiye niye negatif yaklaşıyoruz arkadaşlar?

MEHMET ERTÜRK

birinde iletimci burada doğrudan diyorsunuz sorumlu tutulabilir, dolayısıyla burada telafi edelim.

:Anladım, arada bir nüans farkı var yani

AHMET SALİM PAYZE

böyle bir basınç düşüklüğünde zaten basınç cezasını ödüyorsunuz. O herhalde kaldırılmadı ŞİD'den değil mi? Basınç cezasını zaten ödüyorsunuz ne kadar eksik gelmişse.

:Sayın Başkanım ikisi farklı cezalar bunların,

MEHMET ERTÜRK

mesela, burada yine iletimci mi sorumlu olacak?

:Basınç düşmeden eksik geldi diyelim

AHMET SALİM PAYZE

açıkçası.

:Yani burada basınçla alakasını ben

MEHMET ERTÜRK _

:Evet,

YUNUS EMRE İCİK

buradaki problemin biz transfer noktasının tanımı ile alakalı olduğunu düşündük. Transfer noktasında eğer ithalatçıya gaz fazla geldiği zaman, programın üzerinde geldiği zaman o gazı transferden diğer toptan satıcılara dağıtmıyordu ve aslında toptan satıcı da diyordu ki ya aslında o gaz benim gazım, bana dağılması lazım ama transfer noktasının formülüne göre bu gaz programın üzerinde geldiği zaman ithalatçıda kalıyor. Biz dedik evet doğru transfer noktasında böyle bir sıkıntı var, bunu açalım dedik ama tam tersi durumda, negatif durumda transfer noktasının formülasyonun buna uygun davrandığını düşünüyoruz yani az gaz geliyorsa normal olarak...

:Bizim düşündüğümüz şeydu aslında yani

AHMET SALİM PAYZE

:Gazı azaltmıyorsunuz işte, aynı miktarı vermiş oluyorsunuz.

YUNUS EMRE İCİK

:Ama oradaki sizin çıkışınızdaki transfer noktasındaki miktarla fiziksel çıkışınızdaki miktar...

AHMET SALİM PAYZE

:Azaltacaksanız hiç problem yok yani. Transfer noktasının şeklini değiştirelim, evet hangi oranda azaldı o oranda transfer noktalarına o oranda transfer ediyoruz deyin o zaman biz konuyu kapatalım.

YUNUS EMRE İCİK

:Şöyle yapalım o zaman biz demek ki birbirimizi anlamamışız, geçtiğimiz 4-5 toplantıda birbirimizi anlamamışız, bundan sonraki bir sonraki toplantıya kadarki süreçte bu madde üzerinde çalışalım ve daha güzel bir hale getirelim.

MEHMET ERTÜRK

:Başka bu konuyla ilgili değerlendirme yapacak olan var mı? Bu konuyu bence sadece transfer noktasının çalışma mekanizmasıyla kısıtlamamak lazım çünkü buradaki ana konu üst akış operatörüne verilen programın üst akış operatörü tarafından yerine getirilmemesi veya basınçtan kaynaklı. Şimdi basınç mevzuu girdiğinde iletimciden kaynaklı veya iletimciden kaynaklanmayan o kısma girmek istemiyorum ben sadece şunu söylemek istiyorum burada taşıtanın iradesi dışında eksik veya fazla gaz gelme durumu var. Evet, fazla gaz geldiği durumda mevcut ŞİD'e göre, transfer noktasının çalışma prensiplerine göre fazla gaz ithalatçıda kalıyor ve sadece sanal noktalarda ticaret yapıyorsa bu ithalatçı gazı gaz bedelinden daha fazla bir fiyatla sisteme bırakmak durumunda kalıyor yani gazı bedavaya bırakmış oluyor sisteme.

Bunun yanında negatif kısmı ile ilgili depoya gaz atıyorsa bu ithalatçı depo yükümlülüğü kapsamında, depoya vereceği program tam gerçekleşse orası bir fiziksel çıkış noktası olduğu için ve üst akış operatöründen eksik gaz geldiği durumda burada bir negatif dengesizliğe maruz kalmış oluyor. Bunu da piyasadan negatif dengesizlik miktarı kadar miktarla sınırlı olacak kadar bir gün sonu ticareti yapabilir. Yani burada aslında bunun önünü açmak istiyoruz biz tamamen bütün miktarı veya serbest olsun değil aynı şekilde bu sadece ithalatçıları kapsayacak şekilde demeyebiliriz. Burada depoya enjeksiyon yapan, depodan geri üretim yapan çünkü depoda taşıtanlarım taşıtanlardan kaynaklı olmayan sebeplerden dolayı eksik veya

fazla tahsilatlar gerçekleşebilir. Bu sadece ana giriş yani ithalat noktasındaki ana giriş değil de depodaki çıkış, depodan giriş veya LNG de olabilir yani orada da sonuçta bir özel taşıtan başka bir LNG terminalinden gaz alabilir. O kapsamda değerlendirmek gerekiyor diye düşünüyorum ben, onu da burada dâhil edebilirsek sadece transfer noktası mekanizmasıyla sınırlandırmayalım bunu. Yani burada bütün taşıtanların kendilerinden kaynaklanmayan bir sebepten dolayı mağdur olmasının önüne geçmeye çalışıyoruz yani burada. Sadece ithalatçı nezdinde düşünmeyelim bunu depoyu çünkü sadece ithalatçılar kullanmıyorlar, aynı şekilde LNG terminallerini de öyle.

MEHMET ERTÜRK

:Depo için niye böyle bir şey öngörmedik

Yunus Emre Bey?

YUNUS EMRE İCİK

:Depo için böyle bir gereklilik yani şöyle bir

durum var, deponun hatasının yani burada sonuçta taşıyıcıdan kaynaklanan fazla gelen gaz ile alakalı sorumluluk taşıyıcının üzerinde olduğu için biz böyle bir şeyi kabul ettik ama deponun tam olarak sorumluluğunun taşıyıcı üzerinde olup olmadığı konusunda tam net bir...

MEHMET ERTÜRK

:Yalnız bunun tabii kapsamını çok

genişletmek de sıkıntı olabilir hakikaten bence de. Yani biz mümkün olduğunca her sorunu kendi yerinde çözmeye çalışıyoruz çünkü. Ha burada olayın bir yurtdışı boyutu olduğu için o çözüm kolay olmayabilir, burada böyle bir istisna sağlayabiliriz, depoya şamil yapmaya bence de gerek yok o açıdan. Peki, eksik noktasındaki kanaatiniz?

AHMET SALİM PAYZE

:Depo burada bir fiziki çıkış noktası olduğu

için böyle bir şeye neden oluyor yani bu bir depo meselesi değil. Herhangi bir fiziki çıkışınız varsa otomatik olarak öncelikle sevk miktarını, gelen miktarı transfer noktalarına tam olarak veriyorsunuz negatif olarak yani aynı oranda azaltmıyorsunuz transfer noktalarında yani transferin böyle bir tarafı var ŞİD'de.

YUNUS EMRE İCİK

:Transfer noktasının tanımını değiştirelim.

AHMET SALİM PAYZE

:Evet, yani. Hiç fiziki çıkışınız yoksa ne kadar eksik geldiyse bunu transfer noktalarına yansıtırken herhangi bir fiziki çıkışınız varsa

bu depo da olabilir, herhangi bir X müşteri de olabilir son kullanıcı, bu durumda gidip transfer notalarına tam bu miktarı yansıtıyor yani eksik miktarı yansıtmıyor transfer noktalarına.

YUNUS EMRE İCİK

:Yalnız şu noktaya geliyoruz şimdi biz burada şöyle bir öneri sunmuştuk, o zaman madem böyle sıkıntılar var transfer noktasındaki tanımı da değiştirelim bu sıkıntılar da hep beraber kökten kurtulalım demiştik. Ama o zaman da ben o miktarı verebilirim vermeyebilirim demiştiniz yani orada tamamen esnek bir alan istediğiniz için biz burada yani biz bu maddede gün sonu ticareti ile alakalı çok uzun uzun tartışmalar oldu. Bu tartışmaların sonucunda da bir mutabakata varıldı ama buradaki istisnalar yani gün sonu ticaretinin içinde oluşturulan istisnalar ucu açık yani eğer biz bunları bir iki tane konuya indirgeyemezsek çok dallı budaklı bir yapıya geliyor.

YUNUS EMRE İCİK

:Transfer formülasyonunu değiştirmeyi niye istemiyorsunuz? Yani transfer formülasyonu değiştiği zaman aslında sizin sorununuz çözülüyor. Yani eksik gelen gaz alttakilere eksik gitsin sizin nasılsa fiziki çıkışlarınızda o miktar yansısın yani dengesizliğe siz düşmeyin. Yani bu şekilde çözelim bir gün sonra ticaretinin...

MEHMET ERTÜRK

:Evet, son olarak Bağdagül Hanım var mı sizin bu konuyla ilgili bir değerlendirmeniz?

BAĞDAGÜL KAYA CANER

:Başkanım biz aslında depo ile ilgili sorunları PUE içerisinde ele almayı düşünüyoruz ama bu spesifik olayda depoya koyamadığınız miktarı STP içinde satmak alternatifinin hala bulunduğunu çünkü diğer alternatifte, diğer konuştuğumuz olayda karşıda bir zincirleme alıcı satıcı ilişkisi var ithalatçıdan kaynaklanan ve daha önce fiyatlanmış bir gazın sözleşme çerçevesinde toptancıya satılmasını biz sağlamaya çalışıyoruz öbür düzenlemeyle. Ama burada aslında karşıda bir sözleşme ilişkisi yok ve karşıda bir zincir yok dolayısıyla o eksik gelen gaz yerine STP'de gaz alma veya işte bu tip STP içindeki esneklikleri kullanma, gün içi revize imkânlarını kullanma bizce mümkün.

MEHMET ERTÜRK

:Eksiye ne diyorsunuz? Burada artı için verdiğiniz şeyi eksi için vermeniz?

BAĞDAGÜL KAYA CANER

:Fiyatlanmış bir gaz olmadığı için, biz aslında burada Başkanım şunu hesaplamıştık toptancılar diyorlardı ki ithalatçılar bize sattıkları ve fiyatlanmış bir gazı bana değil de o gaz önce gelmeyecek denecek ama sonra gelirse eğer bana değil de daha yüksek fiyattan STP'ye satacak ve ben belki dengelemeye maruz kalmamak için onu oradan farklı bir fiyatla almak zorunda kalacağım. Biz bunun aslında önüne geçmek için gün sonu ticaretini bırakmıştık, bunun dışındaki alternatifler çok arttırılabilir önüne geçemeyiz diye düşünüyorum. Ve diğer mekanizmalarımızda var.

MEHMET ERTÜRK

:Evet.

MEHMET ERTÜRK

:Depoyu ben zaten sormuyorum sadece şeyde takıldım, artıda bunu yapıyoruz eksizde de oradan bir söz isteyen arkadaşımız var, oraya da mikrofonu verelim. Eksizde de aynısını yani buraya artı ve eksi desek niye olmadığını algılamaya çalışıyorum.

KATILIMCI

:Şimdi az önce konuştuğumuz artıda kalırsak ikili ticaretten ötürü daha önce fiyatlanmış bir gazdan bahsediyoruz ya aslında eksizde de aynı şey var. Yani biz ithalatçımızla daha önceden fiyatlandığımız bir gazı iletim şirketi bir şekilde içeri almadığından, burada basınç tartışılabilir, eğer basınç uygunken içeri almadığından farklı bir fiyattan temin edip kendi bünyemize kazandırmış oluyoruz ya da bunun için dengesizlik cezası ödemiş oluyoruz. Aslında temelde ben bunun aynı şey olduğunu düşünüyorum yani siz eğer iletim şirketinden ötürü bir gazı sisteme fazla elinizde kalıyorsa ya da bundan yoksun kalıyorsanız bu tamamen gün sonu ticarete izin verilerek bunu tamamlamanız ya da...

BAĞDAGÜL KAYA CANER

:Ama belli koşulda gaz teslimatı, belli basınçta gaz teslimatı sizin yükümlülüğünüzü iletimci almak zorunda değil zaten o koşulları sağlamayan gazı.

KATILIMCI

:Yok, hayır ben basıncın düzgün olduğundan bahsediyorum. O ayrı konu, orası tartışılabilir ama basınç düzgünken çekmediği her halükarda bu hakkın aynı burada olduğu gibi yani bu maddenin negatifinde yazılması gerektiğini düşünüyorum. Biz ithalatçıyız evet ve ikili sözleşmemde de ben bunu belirttim.

YUNUS EMRE ICİK

:Yani burada aslında ŞİD'de bir problem var, biz bununla yazılımsal olarak EBT'de de karşılaşmıştık zamanında yani gelen gazın, ithalat noktasında gelen gazın hangi kısmı transfer noktasının hangi kısmı fiziki çıkışların yani ilk öncelik hangisinin aslında bunun birazcık daha yani oradaki önceliğin aslında ŞİD'de belirtilmesi ve yansıtılması noktasında bu sorun çözülecektir.

MEHMET ERTÜRK

:Tamam, o zaman şöyle anlaştık transfer noktasında bir çözüm üretiyor arkadaşlar eksik gelen gazla ilgili, o şekilde yürüyoruz. Buyurun.

YUNUS EMRE ICİK

:Evet, yine dengesizlikler ile alakalı yürek burkan bir gelişme, 3.3.7 maddemiz, uzun süre üzerinde tartıştığımız emekliler verdiğimiz 3.3.7 maddemiz ve bu şekilde devreden çıkmış oluyor. Dâhili kullanım bir sonraki bölümümüz dâhili kullanım gazı bölümümüzdü ŞİD'de. Şimdi bu bölümümüz birazcık ayırtmış olduk biz dâhili kullanım gazı, dengeleme gazı ve stok gazı olarak artık bunların farklı farklı maddeler içinde yer alması gerektiğini düşündük. Bu sebeple bunu ayırttık, yine bu maddeler içerisinde dengeleme gazı anlaşması yapmanın zaman ve süreçlerini tanımlamış olduk. Dâhili kullanım gazı yapmanın da yine zaman ve süreçlerini tanımlamış olduk. Ve son olarak da yine stokla alakalı kısımda referans stok seviyesi ile alakalı referans stok seviyesinin yine gerekçeli kodların da belirtilerek kodlarla değiştirilebileceğini...

MEHMET ERTÜRK

:Bunların üçünü de hem organize piyasadan hem de organize dışı piyasadan alabileceksiniz.

YUNUS EMRE ICİK

:Evet. O konularla alakalı da burada açıklamalar yer almakta yine dâhili kullanım gazında özetleyecek olursak buradaki yazdığımız şeyleri, dâhili kullanım gazında öncelikli olarak hangi fiyat uygunsa yani piyasa ve dâhili kullanım gazının anlaşmasına baktığımızda hangi fiyat daha uygunsa taşıyıcının o fiyat üzerinden alım yapmasını, dâhili kullanım gazı anlaşmalarının aylık bazda yapılmasını ve dâhili kullanım gazı anlaşmasında da yine piyasada yapılan işlemlerde de bu alımların en uygun fiyattan, en iyi fiyattan en yüksek fiyata göre yapılacağını ve bunların da yine görülebileceği yine bu maddelere eklenmiş oldu.

Dengeleme gazında da aynı şekilde, dengeleme gazındaki farkı şu dengeleme gazında ilk 4.2.1 maddesinde taşıyıcının yapacağı dengeleme gazı satış işlemleri öncelikli olarak OTSP’de yapması esastır şeklinde. Önceliğin OTSP’ye verildiğini, OTSP’ki miktarların karşılanmadığı durumda veya piyasanın askıya alındığı durumlarda karşılanamayan miktar için dengeleme gazı anlaşmasının devreye gireceği, yine dengeleme gazı anlaşmasının aylık bazda yapılacağı ve yine en iyi fiyattan en yüksek fiyata göre alım yapılacağı da burada belirtilmiş oldu.

İletim şebekesi stok kısmında da yine zaten var olan maddemiz taşıyıcının referans stok seviyesini değiştirme gereksinimi duymasında mavi kodla alım yapacağı ve bunu da eğer piyasada bulamazsa da dâhili kullanım gazı anlaşması veya düzenlenebilecek bir stok gazı anlaşması çerçevesinde bunu gerçekleştirebileceği buraya girmiş oldu.

4. bölümdeki değişiklikleriniz bu kadar, bir diğer önemli bölümümüz...

MEHMET ERTÜRK :Bir değerlendirme yapalım.

YUNUS EMRE İCİK :Aylık bazda anlaşmayı biz yapmış olacağız ama piyasada biz o anlaşmamızdaki örnek fiyat 1 liraysa biz piyasada daha uygun fiyatı gördüğümüz zaman piyasadan o miktarı alabileceğiz. Piyasadan aldığımız miktar bize EPIAŞ’tan gelen UDN vasıtasıyla yansımış olacak, piyasadan almadığım bir kısım varsa eğer örneğin 300 bin metreküpü de ben piyasadan almadım...

AHMET SALİM PAYZE :İhtiyaçları doğrultusunda çıkmayacak mı o zaman yani yarın 1 milyon metreküp gibi bir dâhili kullanım gazı şeyiniz var...

YUNUS EMRE İCİK :Şöyle bizim elimizde dâhili kullanım gazı anlaşmamız olacak ama...

AHMET SALİM PAYZE :Onu bir kenarda tutuyorsunuz, onun mutlaka sağlanması lazım çünkü.

YUNUS EMRE İCİK :Evet, günlük bazda alacağımız miktarlar bizim tahminimiz doğrultusunda olacak. Yani biz günlük 1 milyon metreküpü alıyoruz diye biz bir planlama yapacağız, bu planlamanın bir kısmını belki OTSP’den gerçekleştireceğiz bir kısmını ETP üzerinden gerçekleştireceğiz.

AHMET SALİM PAYZE :O size bağı bir şey mi olacak yani ben 500'ünü buradan alayım, 500'ünü öbür taraftan alayım mı yoksa 1 milyon için çıkıp gerçekleşmiyorsa kalan kısmı mı?

YUNUS EMRE İCİK :Yok, yok biz fiyatın uygun olduğu hangisi uygunsa ona göre alacağız. Biz sonuçta son kullanıcı olduğumuz için son kullanıcı olarak biz eğer piyasada bizim anlaşmamızdan daha uygun fiyatlı teklifler varsa piyasayı değerlendireceğiz ama

AHMET SALİM PAYZE :Anlaşmanız açık bir anlaşma mı olacak?

YUNUS EMRE İCİK :Anlaşmanın şartları tekrar değerlendirilir, konuşulur şu anda onunla alakalı bir çalışma yapılmadı, ŞİD'in haricindeki bir konu ama yani o söylediğiniz konuya göre de konu değişir tabii yani anlaşmada bizim öngördüğümüz anlaşmada bir fiyat olacak. Bu fiyata göre biz...

AHMET SALİM PAYZE :Piyasa bilecek mi yani bu fiyatı? Yani şu fiyattan şu firmayla anlaşıldı ya da şu firmalarla şu şu fiyatlardan anlaşıldı gibi bir ihale mi olacak bu?

YUNUS EMRE İCİK :Evet, yani o türde bir şey olacak.

AHMET SALİM PAYZE :Piyasa bilecek yani bu fiyatı.

YUNUS EMRE İCİK :Bu bir kep olmuş olacak, bunun altında eğer bir fiyat gelirse de taşıyıcı o miktarı alacak ki bizim görüşümüz bunun daha öncesinde bunu herhangi bir saatte almak yönündeydi ama yani bu konuda da tek bir aralık olsun ve taşıtanlar da o aralıkta taşıtanın gireceğini bilsin, hem de taşıyıcı da bu konuda inisiyatifi azalsın ve daha net bir çözüm olsun şeklinde onu OTSP'den alım zamanlarında belirli bir saat aralığında kısıtlanması gerektiği görüşüne vardık.

AHMET SALİM PAYZE :Yani G-1'de böyle bir, gerçi ihale mi olacak, düz işlem mi olacak?

YUNUS EMRE İCİK :Biz işte bir miktar, o şekilde bir miktar...

MEHMET ERTÜRK :Ona karar vereceğiz Ahmet Bey ihale mi olacak pay-as-bid mi olacak.

YUNUS EMRE İCİK

:Organize olmayan piyasa üzerinden almış olacağız, bu tabii bunlar sonuçta tahmin ve gerçekleşme olacak burada. Tahmin ve gerçekleşme arasındaki farkları da biz yine ay sonunda düzeltmeye çalışacağız, onları düzelterek. Bu tahmin ve gerçekleşme arasındaki fark yani taşıtanın taşıyıcının dengesizliği aslında bu taşıyıcının dengesizliği de yine bizim yeşil kodlu olan ilave dengeleyici alımlarımızda o line fill seviyesindeki değişimden çıkmayacak çünkü oradaki line fill farkı evet bu taşıtanların dengesizliği olması gerekiyor, taşıyıcının dengesiz kalmış o miktarı çıkartılacak.

YUNUS EMRE İCİK

:Şimdi o farkı biz line fill'e göre işlem yapacağız. O taşıtanların dengesizliklerinin ne çıktığı bizim için önemli olmayacak çünkü oradaki giren verinin doğruluğu yanlışlığı değişebilir. Taşıyıcıya da bu hatayı yapma insiyatifini ilk aşamada vermiş olacağız. Yani taşıyıcı burada tabii ki kötü niyet göstermeyecek, taşıyıcı line fill'ini ölçecek, raporunu sunacak, her gün sabah diyecek ki benim line fill'im buydu, daha önceki gün buydu, bugün de bu aradaki farka göre ihaleyi yapacak. Biz de diyeceğiz ki taşıyıcıya doğru yapmıştır, taşıtan dengesizliklere elbette ki farklıysa bile taşıyıcının yaptığı line fill hesabı doğrudur şeklinde bu işlemi yapacağız.

GÖKHAN EKİCİ

:Ben bir şey sorabilir miyim? Diğer slaytta de kaldı galiba, bir geri dönme şansınız var mı kolaysa? Burada dâhili kullanım gazı konuştunuz ama ben yanlış mı duydum dengeleme gazı anlaşması da aynı mantığa gitti yani dengeleme gazı anlaşmaları da...

YUNUS EMRE İCİK

:Evet.

GÖKHAN EKİCİ

:Peki, ben yine yanlış mı anladım? Siz aylık dengeleme gazı anlaşmaları yapacaksınız, bir fiyatınız olacak orada, o fiyattan daha iyi bir fiyat görmezseniz OTSP gazı almayacaksınız.

YUNUS EMRE İCİK

:Yok, hayır, o kısmı yanlış anlamışsınız.

MEHMET ERTÜRK

:Dengeleme gazı, ben çok kısa söyleyeyim, dengeleme gazında öncelikle piyasa dediler, piyasada bulamazlarsa veya piyasa kapalıysa o zaman anlaşmaya gidecekler.

YUNUS EMRE İCİK

:Evet. Yok, yani OTSP önceliklidir yani bunu dediğimiz zaman zaten bu soruların cevabı verilmiş oluyor. Efendim? Diğerleri dediğiniz?

MEHMET ERTÜRK

:Dâhili kullanım gazında anlaşmayı öncelik haline getirebilir BOTAŞ İletim. Dahili kullanım gazında illa piyasaya gitmek zorunda değil. Sadece dengesizlikteki ihtiyacını öncelikle piyasadaki görecek, onun dışındaki ihtiyaçlarını normal şey yapabilir.

GÖKHAN EKİCİ

:OK, orada iki üç tane şey var, alım hakkı var bir tanesi yeşil kodlu talimat yeşil kodluyu oradan alacak. Turuncu kodluya çıktığın saate göre bulup bulmayacağını ben yani hepimiz burada söyleyebiliriz zaten. Yani turuncu kodluya siz saat 17 itibarıyla çıkarsanız hiçbir şey bulamazsınız büyük ihtimalle. Yani dolayısıyla bu durumda piyasada bulamadım diyeceksiniz saat 17'de yani turuncu kodlu çok enteresan bir kavram bir kere. Dolayısıyla nasıl yönetileceğinin iyi tanımlanması lazım, gerekçelerinin yazılması lazım, minimum maksimum condition'ları Yağmur Hanım galiba belirtti mutlaka yazılması lazım ama şeyi anlıyoruz değil mi yani dengeleme gazı için fiyat ne olursa olsun elinizdeki dengeleme gazı anlaşmasının ne olursa olsun piyasadaki alacaksınız.

MEHMET ERTÜRK

:Gökhan Bey öyle bir soruyorsunuz ki arkadaşların gözü korkacak şimdi.

YUNUS EMRE İCİK

:Ben size maddeyi göstereyim onun üzerinden konuşalım.

MEHMET ERTÜRK

:Biraz da insan psikolojisini düşünün yani.

YUNUS EMRE İCİK

:4.2.1 maddesinde yazdık.

MEHMET ERTÜRK

:Tabii, tabii. Evet, devam. Bence iyi bir yerdeyiz devam edelim.

YUNUS EMRE İCİK

:Devam edelim zaten yaklaşık 6 dakikamız kaldı.

TMB ve program kısmı. Bu kısmı hemen hızlıca geçelim.

TMB eşitliği kaldırıldı, bu herkes için sanıyorum sevindirici bir gelişme. TMDB yanına TMDT diye talimat olarak aslında bahsetmiş olduğumuz şeyi TMDT adı altında tanımlayıp bunu da TMDT'nin geçtiği yerlerde her ceza uygulanmaz gibi ŞİD'e eklemiş olduk. Yine EPIAŞ'tan OTSP kapsamında gelecek verilerin TMB olarak nasıl geleceği ve nereye yazılacağını yazmış olduk. Depodan getirilen gaz miktarı ile sınırlı kalmak üzere gün içinde UDN noktasında TMDB'ye yapılabileceğinin eklenmesi, bu da çok üzerinde tartıştığımız bir konuydu. Bunu da burada yapmış olduk ve bununla alakalı ŞİD değişiklikleri önerileri gelmiş ama açıkçası biz o önerilerdeki yazılanların yeterli olmadığını düşündük. Biz kendi önerimizin ona göre çok daha açıklayıcı ve çok daha EBT'deki o yazılımsal kısıtları sağlayabileceğini düşündük, o yüzden oradaki görüşümüz önerinin daha ayrıntılı verilmesi şeklindeydi ama biz burada...

AHMET SALİM PAYZE :Burada eşitlik arıyorsunuz ama değil mi?

YUNUS EMRE İCİK :Eşitlik?

AHMET SALİM PAYZE :Yani depodan çıkarılan gün içerisindeki gazla ilgili eşitlik arıyorsunuz.

YUNUS EMRE İCİK :Tabii depodan...

AHMET SALİM PAYZE :1 milyon çıkardım,100 binini sattım 900 bini için bekliyorum olayı yok.

YUNUS EMRE İCİK :Tabii, kesinlikle.

MEHMET ERTÜRK :ŞİD'de geçici maddeyle bu alımların BOTAŞ Ticaret üzerinden sağlanacağını da düzenleme vardı, o düzenleme bu durumda zaten hayatiyetini kaybeder.

YUNUS EMRE İCİK :Evet, tabii. Onun zaten olması durumunda bu anlattığımız her şeyin geçerli olmayacağı düşünülür.

MEHMET ERTÜRK :GÖKHAN Bey merak etmeyin orayı atlamayız inşallah. Evet.

YUNUS EMRE İCİK :Fiziki noktalarda yine TMDB yapılabilmesi kuralının getirilmesi yani koşulsuz olarak, ücreti karşılığında TMDB yapılabileceği.

MEHMET ERTÜRK :BOTAŞ bayağı piyasalaştırmış işi, ücreti mukabili her şey mümkün.

YUNUS EMRE İCİK :Yani bu aslında Başkanım ŞİD değişikliği önerilerimizde de güzel şeyler vardı, biz şu anda bazı sorunlar yaşıyoruz geriye dönük olarak işlemler, geriye dönük olarak kapasite tanımlanması gibi. Biz bu tip düzeltmelerin, değişikliklerin yapılabileceğini, yapılacağını ama ücreti karşılığında yapılacağını, katsayılarının farklı olacağını olması gerektiğini...

MEHMET ERTÜRK :Serbest piyasayı gayet iyi arkadaşlar hazımsanmış, sindirmiş. İyi maşallah, güzel yani, ver parasını yap istediğini.

YUNUS EMRE İCİK :Kesinlikle böyle olmalı diye düşünüyoruz.

MEHMET ERTÜRK :Tabii ya. Zaten ne uğraşip duruyorsunuz onu vermem, bunu yapmam, geçmişe dönük şunu düzelttirmem, boş ver işte versin parasını yapsın arkadaşlar.

YUNUS EMRE İCİK :Zaten yapıyoruz bari parasını alalım.

MEHMET ERTÜRK :Aynen öyle.

YUNUS EMRE İCİK :Evet, 7.1.2 maddesinde yine sevindirici gelişme olan TMB eşitliğini aranmayacağı maddesi en son cümleye eklemiş olduk. Hızlıca geçelim. Taşıma miktar değişikliği bildirim bayağı bir revize oldu. Yine fiziki noktalarda TMB onaylandıktan gün içindeki saat 14'e kadar işlemlerin yapılabileceği, yine taşıtanların OTSP'den gelen programlarının piyasa işletmecisi tarafından yollanacağı buraya dahil edilmiş oldu.

AHMET SALİM PAYZE :Talimat mı bu?

YUNUS EMRE İCİK :Hangisi? Talimat yok yok bu EPIAŞ'tan gelen miktarların piyasa işletmecisi tarafından taşıtanlarla revize edildiği yani...

AHMET SALİM PAYZE :7.2.1.2'de bir şey vardı, TMDT?

YUNUS EMRE İCİK :Daha önce talimat şeklinde yazan şeyi biz TMDT yapmış olduk, o yüzden vurgulamadık.

AHMET SALİM PAYZE

:Talimat gene var yani.

YUNUS EMRE İCİK

:Tabii şimdi şöyle, taşıyıcı eğer sistemde piyasada gaz bulamıyorsa, dengeleme gazı anlaşmasıyla gaz bulamıyorsa ve bir taşıtanın da talimat sonucunda o gazı getirebileceğini düşünmüyorsa yine son çare olarak bu maddeyi burada koymuş olduk. Ama tabii ki bu maddenin kullanılması o kadar kolay olmaz yani gerçekten bunun geçerli olabileceği bir durum olması gerekir.

YUNUS EMRE İCİK

:Yok, yok o değil o değil hayır o değil. Buradaki tamamen iletimcinin zor bir durumla karşılaştığı zaman piyasada gaz yoksa, dengeleme gazı anlaşmasından da alamayacaksa, bu zor durumu kesinti yapmadan eğer başka bir yolla talimat vererek karşılayabiliyorsa evet bu bir opsiyon taşıyıcının elindeki aslında bir opsiyon zaten bu kolay kolay kullanılacak bir şey değil yani bildiğimiz talimat değil, evet.

MEHMET ERTÜRK

:Evet,

ALİ GÜNCAN

:Bu opsiyonel olarak yazılan şeylerde opsiyonların kullanılacağı ön şartları detaylı tanımlamak daha sağlıklı olmaz mı yani çünkü bizim ŞİD'de her zaman en çok karşılaştığımız ve sıkıntı yaşadığımızı düşündüğümüz konu bazı şeylerin e-bilir a-bilir gibi muğlak bırakılması.

YUNUS EMRE İCİK

:Evet, size çok katılıyorum.

ALİ GÜNCAN

:Ama en azından bazı temel şeylerin evet yine bazı yerler esnek bırakılacaktır ama genel çerçeveyi çizecek, ön şartların bazılarını detaylandırmak daha sağlıklı olurdu.

MEHMET ERTÜRK

:Bunun kriteri konmuş ama ya, iletim sisteminin fiziksel dengesini sağlamak amacıyla diye net bir kriter var burada.

ALİ GÜNCAN_

:İşte ama hangi durumlarda? Dengeleme gazında iletim şebekesinin fiziki dengesini sağlamak için alıyor normalde, işte orada bulamazsa dengeleme gazıyla da alamazsa şu durumlarda bunu yapabilir gibi birkaç detay daha en azından daha sağlıklı olabilir. Hani en azından biz bu tool'un ne zaman kullanılacağını biliriz

YUNUS EMRE ICİK

: Ali Bey bunu gerekçe kodlarında konuşalım mı çünkü orada söyleyeceksiniz zaten. O yüzden oraya gelince konuşalım.

ALİ GÜNCAN

:Tamam.

YUNUS EMRE ICİK

:Yine TMDB'nin ücreti karşılığında yapılabileceği, depo giriş noktalarında yapılan TMDB'nin, depo giriş noktasındaki TMDB miktarını aşmamak koşuluyla aslında eşitlik değil de o miktarı aşmamak koşuluyla yani sizin depodan girdiğiniz miktarı aşmamak koşuluyla çıkış yazabilirsiniz. Ama daha altını yazıp geri kalan miktarını belki piyasada da değerlendirebilirsiniz yani o şekilde bir sınır. Ayrıca burada UDN zinciri bozulacağı için şöyle bir durumda var, yine 7.2.2.5 maddesinde görünüyor, 7.2.2.4 maddesindeki işlem sonucunda UDN giriş noktasında TMDB ile yapılan taşıtanlar UDN giriş noktasındaki toplam TMDB miktarını aşmamak kaydıyla UDN çıkış noktasını TMDB yapabilirler. Yani ben normalde sanal noktada bir TMDB'ye izin vermiyorum ama siz eğer UDN girişinizden bir miktar girebilirsiniz ki biliyorum ki bu depodan kaynaklanmış başka bir yolu yok o zaman diyorum ki girişte siz bunu girdiyseviz çıkışta da maksimum bu olmak üzere girebilirsiniz. 7.2.2.5 maddesinde de yine, pardon 6 maddesi olacak, 2.4 ve 2.5 maddelerindeki haller haricinde UDN ve TMDB yapılamaz şeklinde engeli de koymuş bulunduk.

Yine 7.4 maddesi, daha önce TMDB yapılabilecek diğer haller şeklinde bir maddeydi, burada artık TMDB zaten yapılabildiği için bunu TMDB yapılabilecek ve süre uzatımı verilebilecek özel durumlar olarak güncelledik, bazı bölümlerde de buraya referans verdik çünkü bu 7.4'ten dolayı bazı ücretler alınmıyor.

Yine süre uzatımını da burada açıklamış olayım, TMDB TMB bittikten sonra yapılan bir işlem ama bazı durumlar oluyor ki bütün taşıtanların TMDB'si revize olması gerekebiliyor. O zaman bu revizeye girmektense biz taşıyıcı olarak inisiyatif alıp TMB süre uzatımı veriyoruz ve bunun karşılığında da normal süreçteki gibi işlemler devam ediyor ve bunun karşılığı olarak da biz buraya bunu girmiş olduk.

Süre uzatımından şu an için para almıyoruz, çalışma sürüyor.

ALİ GÜNCAN

:Bir şey söyleyebilir miyim? Bir önceki slayda gelebilir misiniz, bir önceki sayfaya? Şimdi burada depoda daha çok sanıyorum geri

üretim tarafı düşünöldüğü için önce UDN girişı artarsa ona karşılık UDN çıkışı yapabilirsin diyor ama ters yönde enjeksiyon yapıldığı zaman ne olacak, o zaman yapılmıyor mu?

Çünkü bu sefer önce UDN çıkışınızı arttırıp ona göre UDN girişinizi arttırmanız lazım yani önce gazı veriyorsunuz sonra o kadar miktar gaz almaya izin vermek gerekir gibi geliyor bana, yanlış mı düşünüyorum?

YUNUS EMRE İCİK :İşte bu da az önceki gün sonu ticareti konusu gibi, demek ki iyi çalışmamışız. Sizden yani bununla alakalı olarak ben gün sonu ticareti ve depo ile alakalı konularda birlikte maddeleri geliştirelim.

ALİ GÜNCAN :Yanlış anlamayın elinize sağlık yazması gerçekten çok zor biz de yazarken, öneriler verirken bazen karışıyoruz, işin içinden çıkamıyoruz ama bu şu anda o anlama geliyor yani değil mi yanlış anlamadım ben hep beni şu an aslında o kısmı yok ediyoruz.

YUNUS EMRE İCİK :Evet, o kısmı yok.

ALİ GÜNCAN :Tamam, teşekkür ederim.

YUNUS EMRE İCİK :O kısmı da yine beraber çalışarak ekleyebiliriz.

MEHMET ERTÜRK :Evet, devam.

YUNUS EMRE İCİK :Orayı da geçmiştik. Evet, son kısım itirazları alacağımız kısım, gerekçe kodları.

Gerekçe kodlarının ilk kısmında genel esasları tanımlandı 24. Bölümde, sonrasında da ayrıntılı olarak tanımlaması yapıldı. İlk kısmı birazcık genel konular, gerekçe kodları yayınlanır vesaire vesaire gibi ama ikinci kısımda turuncu kod, yeşil kod, mavi kod, ve sarı kod itirazların geleceği bölüm burası.

Şimdi bizim görüşümüz şu şekilde gerekçe kodları ne kadar net olursa, ne kadar ayrıntılı, matematiksel olursa taşıtanlar ve taşıyıcı açısından da iyi olur. Ama şu anki mevcut durumda piyasa daha yeni başlarken bizim taşıyıcı olarak yapacağımız durumları, yapacağımız operasyonları şu an itibariyle kestirmek zor olduğu için bizim

şu anki öngörümüz bu kodları biz kod olarak bu şekilde temel özellikleri ile buraya yazmış olalım, bu operasyonları yaptıktan sonra yayınlatalım. Biz şu şu şu sebeple turuncu koddan alım yaptık, şu sebeple yeşil koddan alım yaptık, bu raporları yayınladıktan sonra siz zaten eğer burada gerekli gördüğünüz gereksiz gördüğünüz alımları veya hataları ve yanlışlıkları EPDK'ya bildireceksiniz, bize bildireceksiniz bunlar tartışılacak ve bunlar daha ayrıntılı olarak ele alınacak. Şimdi biz buraya sayısal olarak yazalım dediğimiz zaman bunları yazmamız mümkün olmayacak; unuttuğumuz geride kalan kesinlikle bir şey olacak. Ve bu sonucunda mevzuatta yazan bir şey olduğu için nihayetinde biz taşıyıcı olarak işletmeyi yaparken önümüze gelecek ve belki de o mevzuatta yazan şeyi biz sistemi ayakta tutabilmek için ezmek zorunda kalacağız. Mevzuatsız iş yapmış olacağız veya sistem ayakta kalamayacak ikisinden biri yani buna düşmemek için şu anki durumda biz bu kodları genel itibariyle yazalım ama önümüzdeki süreçte bu case'ler gerçekleştikçe biz bunu daha çok sayısallaştıralım, hem taşıtanlar mutlu olsun hem de taşıyıcının eli kolaylaşsın, inisiyatif almak zorunda kalmasın.

YUNUS EMRE İCİK: :Şişirme derken? Mavi kodlu evet. Güzel görünüyor galiba?

AHMET SALİM PAYZE :Turuncu koddan sadece gün içinde mi?

YUNUS EMRE İCİK :Şimdi turuncu kodun mantığı şu; ben eğer yeşil kodla o gazı alamadıysam yani ben G+1 9.45'te o gazı almaya çalıştım ama teklif gelmedi, sistem kötü bir yere gidiyor ben turuncu kodu kullanırım. Öncelikle turuncu kod. Turuncu kodla ben yarın dengesizlik olacağını düşündüm yani ön gördüm ve yarın o gazı alamayacağımı düşünüyorum, bugün alabileceğimi düşünüyorum dolayısıyla dedim ki getirin depodan gazı ben yarın için dengesiz kalmayayım. Veya bu gazı bugün getiremeyeceğini yarın getirebileceğini düşünüyorum ve yarın da yine ihtiyaç olacağını düşünüyorum ve diyorum ki bu gazı yarın getirin..

Yani taşıyıcının yeşil kodla alım yapamadığı durumda dengeleme gazı anlaşmasına gitmeden önceki aslında son enstrüman.

AHMET SALİM PAYZE :Niye gün içinde sınırlıyorsunuz?

YUNUS EMRE İCİK

:Yani zaten gün içinde bir gün sonrası için de gazı getirebildiği için yani gün içinde bu alımı yapıyor zaten siz bir gün öncesi için işlem yapıyorsanız, bir gün öncesinin dengesizlikleri ile ilgili işlem yapıyorsanız zaten burada farklı enstrümanlarımız var, yeşil kodumuz var. Yeşil kodu siz kullanamıyorsanız o zaman veya acil bir durumunuz vardır, depodan gaz gelmesi gerekiyordur o zaman siz turuncu koda başvuruyorsunuz yani bu kodlar çok korkutucu olmasın. Yani bu kodlar dikkatli şekilde kullanılacaktır, taşıyıcı da buradaki kodları yanlış kullanımı sonucunda ne ile karşılaşacağını bilir. Bizim için de sıkıntı yani turuncu kodu veya sarı kodu, bölgesel noktasal kodları, alımları belirli bir prosedürle, belirli bir matematiksel mantığa dayanamayarak almak kendi içinde de taşıyıcının hesap vermesini zorlaştıracak bir konu. O yüzden biz bu şekilde bu kodları yani burada eksik olabilir ama temel mantık bunların genel esaslarının burada belirlenmesi ve sonraki süreçte buradaki ayrıntıların oluşturulması, belki sonraki Gaz Ticaret Forumu'nda bunların tartışılması şeklinde bir görüşümüz var.

MEHMET ERTÜRK

:Bu konuda BOTAŞ'ın zaten dengeleme ile ilgili ihtiyacını öncelikle sistemden alması önemli bir adım. Dolayısıyla ben iyi bir noktada olduğumuz kanaatindeyim, devam edebiliriz Yunus Emre Bey

YUNUS EMRE İCİK

:Tamam. Bitti artık bizim mevzuatla alakalı kısımlarımız bitti, son olarak vakit kalırsa tartışmalı konuların üzerinden geçeriz diye düşünmüştük ama zaten bu konuların aslında birçoğunu tartışmış olduk.

Bu kadar bizim sunumumuz başka aktarabileceğimiz bir konu yok teşekkür ediyoruz.

MEHMET ERTÜRK

:Evet, bunların üzerinden geçmiş olduk büyük oranda teşekkür ediyoruz. Yunus Emre Bey şahsında tüm arkadaşlara, katkı veren tüm arkadaşlara teşekkür ediyoruz.

Ben bu konuyu biliyorum onun için çıkacağım, başka bir toplantım var, müsaadenizi isteyeceğim. Aziz Bey devam ettirecek toplantıyı, yarın inşallah görüşmek üzere deyip ben müsaade istiyorum.

AHMET ÖZKAYA

:Sayın Başkan, değerli katılımcılar artık son sunum, sabrınızı dileyerek bir 15 dakikada bitirmeyi amaçlıyorum bu kadar tartışmadan sonra. Şimdi yeraltı depolama ile ilgili sunumu planlamada öncelikle

hukuki dayanağından bahsedeceğiz, depolama usul ve esasları ile ilgili ortaya çıkan yeni durumdan bahsedeceğiz, tarife belirleme sürecinden de bahsederek bitirmeye amaçlıyoruz.

Biliyorsunuz 4646 sayılı kanunda tarife türleri tanımlandı. Burada bağlantı, perakende, iletim, depolama ve toptan satış tarife türleri noktadır. Bağlantı, perakende ve depolama aslında iletim düzenlemeye tabi, depolama ve toptan serbest belirleniyor. Bizim de bugün bahsedeceğimiz husus depolama tarifesi.

Kanunda depolama tarifesinin serbestçe belirleneceği ifade ediliyor ancak 4628 sayılı kanunun 5.a.1.f bendinde rekabetin oluşmadığı durumlarda tarife yapılabileceğine ilişkin hüküm bulunmaktadır. Dolayısıyla da bugüne kadar yapılan depolama tarifeleri de ilgili hükme istinaden yapılmıştır. Nitekim tarifeler yönetmeliğinde de yine en son çıkan 2016'nın sonunda çıkan tarifeler yönetmeliğinde de yine ülkedeki depolama kapasitesi yeterli seviyeye ulaşincaya kadar tarife yani depolama tarifelerinin belirleneceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır.

Çok bildiğiniz bir şey tabii ki belirlemeye çalıştığımız şey depolama bedeli yani toptan satış fiyatının bir unsuru olan depolama bedeli. Biliyorsunuz 2014'ün sonunda aslında 2014 yılında bir usul ve esas çıkartılmıştı aslında. Söz konusu usul esastan hem LNG'yi, hem de yeraltını kapsayan bir usul esastı, ancak ilgili usul esas daha hiç uygulanmadan şirketlerden itirazlar gelmişti. Biz de bunu kurula taşıdığımızda kurul söz konusu usul esasın ayrı ayrı değerlendirilmesinde, iki ayrı başlık iki ayrı usul esas altında değerlendirilmesini öngördü, buna ilişkin çalışma yapın dedi. Dolayısıyla yeraltı ve LNG'nin ikiye ayrılmasına ilişkin usul esas hazırlıkları yapıldı, en nihayetinde kamuoyu görüşleri alındı. Ancak bildiğiniz üzere FSRU'nun devreye girmesi nedeniyle devreye girecek olması hasebiyle LNG biraz daha öncelik kazandı ve LNG usul esasları 2016'nın sonunda yayınlandı ve akabinde ilk FSRU'ya ilişkin uygulama yapıldı.

Söz konusu usul esaslar BOTAŞ'ın Marmara Ereğlisi ve EgeGaz içinde tarife belirleme süreci devam ediyor, henüz daha nihayetlenmedi.

Yeraltı ise aslında Mart ayında yayımlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu usul esaslar ne getiriyor? Daha önce aslında fiyat tavanına göre belirliyorduk yani 2012'de belirlenen yeraltı tarifeleri aslında Silivri için belirlendi ve aslında 1 yıl için

belirlenmiştir ve ondan sonra aslında hep ÜFE ile güncellendi. Hep usul esas çıkartılsın ondan sonra bu süreç usul esasa göre yapılsın dendi ama usul esas dediğim gibi yayımlandı, yürütülemedi gibi derken hep ÜFE ile güncellenerek bu süreç devam edildi. Ancak yeni usul esasta gelir tavanı yöntemi benimsendi. Söz konusu yöntemle birlikte hangi aşamada tarife belirleneceği çok bizim aslında bu usul esası çıkartırken sektörden gelen çok fazla bu konuda görüş vardı. Biz daha fizibiliteyi yaptığımız andan itibaren aslında tarife belirleyin şeklinde farklı görüşler geldi. Tabii bunu kurula taşıdık, kurul en son fiziki yatırıma başlamayı esas aldı aslında ve tesisin nihai olarak devreye gireceği yakın bir periyotta belirlenebileceğini öngördü, yani fizibiliteden tarife belirlememenin bilfiil belli yatırımları, belli olgunluk seviyesini görmeyi amaçladı.

Yine bizim özellikle iletim tarifesinde olduğu gibi, yine elektriğin iletim tarifelerinde olduğu gibi gelir tavanının hangi birim bedellerle karşılanacağını yöntem bildirimde atıfta bulunarak yönetiliyor. Dolayısıyla yine burada da bir yöntem bildirim tanımlanması gündemde bu usul esaslar çerçevesinde. Tarife uygulama döneminin süresi ne olmalı bu da yine 1 yıldan kısa 10 yıldan uzun olmamak üzere şirket talebi de dikkate alınarak belirlenebileceği ifade edildi. Bu daha önce 3 yıl 10 yıldır ancak özellikle Tuz Gölü gibi peyderpey devreye girecek tesisler için belki 3 yıl uzun bir süre olabilir dolayısıyla birer yıllık kısa periyotlar halinde tarifelerin belirlenmesi için 1-10 arası bir dönem tanımlandı. Yine gelir tavanında biliyorsunuz depolama şirketleri indirim yapabilirler bedellerden ancak gelir farkı hesaplamalarında indirim yapılmayan bedeller üzerinden hesaplama yapılacağı açıkça vurgulandı.

Tarife belirleme süreci biliyorsunuz yani bu aslında sadece yeraltına özgü bir şey değil, nitekim şu anda yoğun bir şekilde dağıtım tarifelerinin belirlenmesi ile uğraşıyoruz. Orada da bildiğiniz gibi tarifeler veri isteme ile başlıyor, istenilen veriler detaylandırılıyor teknik ve mali açıdan. Daha sonra yine inceleniyor, gerek görülmesi durumunda ilave veriler, gerekli toplantılar yapılarak en son usul esasların da tanımlandığı şekilde ilave çalışmalar yapılarak onaylanmak üzere kurula sunuluyor. En nihayetinde karar verici olarak kurul tarafından onaylanarak yürürlüğe giriyor.

Depolama tarifelerinde temel olan CAPEX ve OPEX, iki bileşen var. Burada da gördüğümüz üzere CAPEX bileşeni makul getiri tutarı, yatırımın üzerinden hesaplanan bir getiri tutarı. Yine yatırımların geri dönüşümünü garanti altına alan

yatırımların itfası hesaplanıyor. Depolama tarifelerinde en büyük unsur aslında yani bu yastık gazı bileşeni yani bu yastık gazı bileşeninin ne olacağı nasıl hesaplanacağı bu çok tartışıldı aslında bu usul esas çıkarken de. Bu 3 kalem aslında CAPEX kısmını oluşturur, yine depolama şirketinin faaliyetlerini yürütebilmesi için ihtiyaç duyulan işletme gideri ve söz konusu işletme giderlerinin yani gelir ve gider arasındaki uyumsuzluğunu telafi edebilmek için oluşacak bir finansman maliyeti kapsamında işletme sermayesi gideri öngörülüyor.

Bunlara kısaca değinecek olursak önce CAPEX kısmına değinelim. Bir kere yatırımlar dediğimiz gibi yatırımlar hangi yatırımlar olacak, tesis yatırımları burada önemli. Tesis yatırımları tabii kurul tarafından analiz edilerek kabul edilir hükmü bulunmaktadır. Tabii bu tartışılır yani tek bir depo var, hangi bedellerle kıyaslanacak bu biraz aslında analiz edilmesi açısından da biraz zorluk içeriyor. Dolayısıyla belki burada uluslararası depoların maliyetlerinin incelenmesi gündeme gelecek.

Burada tabii depolama faaliyetlerinin yürütülmesi için gerekli olan bazı bina, taşıt, yazılım gibi bizim dağıtımda şebeke harici dediğimiz, burada da tesis harici dediğimiz varlıklar var. Söz konusu varlıkların da toplam depolama yatırımı içerisinde önemsenecek kadar küçük olması hasebiyle burada doğrudan normal yatırımmış gibi değerlendirilip varlık tavanına dâhil edilerek işlem yürütülüyor.

Yine burada bir yeraltı depolama tesisinin devreye alınması sonrasında oluşan kur farkı, vade farkı, faiz ve benzeri finansman giderleri varlık tabanına dâhil edilmez hükmü var. Bu hüküm biraz farklı, normalde diğer tarife türleri açısından hiçbir şekilde vade farkı, faiz, kur ve benzeri maliyetleri dikkate almıyoruz. Ancak depolama yatırımlarının büyük yatırımlar olması ve uzun periyotlarda yapılması hasebiyle en azından tesis devreye girinceye kadar oluşacak bu tür maliyetleri dikkate almaya yönelik bir düzenleme var. Yine söz konusu yatırımların içerisinde bir yapılmış yatırımlar var, bir de geleceğe istinaden tarife uygulama dönemi içerisinde belki genişleme sebebiyle veya ilave artırım sebebiyle yapılacak planlanan yatırımlar dikkate alınıyor.

AZİZ CAMCI

: Bir saniye lütfen, arada sorular var.

SÜLEYMAN ABRAVCI

: Ben sormak istiyorum şimdi bu yastık gazı bileşeni normalde dolarla alınıyor ve belli zaman içerisinde yastık gazını

koyuyorsunuz, bunu nasıl maliyete katıyorsunuz bir. İkincisi yıllara göre bu gazın değerleri farklılaşabiliyor sonuçta, bunu dikkate alıyor musunuz almıyor musunuz?

AHMET ÖZKAYA :Şimdi şöyle aslında yastık gazı maliyeti için baz yastık gazı maliyetinin oluşumunun metodolojide nasıl hesaplandığı var yani hani 3 aylık veya 4 aylık dönemlerde gaz basıldığını düşünelim, yastık gazı ve farklı fiyatlardan basıldıysa TL cinsinden basılan yastık gazı maliyeti dikkate alınıyor yani ilk basılma tarihiyle belki son basılma tarihi arasında belki 3 ay belki 1 yıl geçecek. Tüm bu sürede oluşan enflasyon farklarını da dikkate alarak TL cinsinden bir tutar bulunuyor. Söz konusu tutar artık bizim için bir değerdir, bundan sonrası için söz konusu değer finansman maliyetini karşılıyor yani reel getiri oranı kadarlık tutarını veriyoruz bundan sonrası için. Bir sonraki tarife uygulama dönemi hesaplamalarında ise yine söz konusu değer yine enflasyonla güncellenmiş değerini veriyoruz. Yani piyasadaki cari fiyatlarla bugün bu gün bu gaz ne kadardır sorusundan ziyade bu gaz sisteme dâhil edilmişti, alındığı tarihte bir fiyatı vardı, bir bedeli vardı bunun ÜFE ile ya da enflasyon ile tarife yapıldığı tarihe kadar getirilip yine onun yine onun finansman maliyetini verecek şekilde bir öngörü hesabı bulunmaktadır.

Başka var mıydı? Buyurun

SÜLEYMAN ABRAVCI : Ben şey sormak istiyorum, 3. maddede şu yazılıyor yeraltı depolama tesisinin devreye alınmasından sonraki finansman giderleri varlık tabanına dâhil edilmez diye. Bu tür depolama tesisleri bildiğiniz üzere fazlar halinde gerçekleşiyor, örneğin Tuz Gölü depolama projesi 500 milyon metreküp devreye girmek üzere bu yıl ve çalışma hala devam ediyor. Tesis tamamen devreye girmeden full kapasite, lisansında belirtilen kapasite miktarında devreye girmeden, girmez ise ilk devreye alımda full kapasiteyi çıkım dönemi arasındaki finansman giderleri nerede dikkate alınacak?

AHMET ÖZKAYA :Şimdi burada da bir hüküm ekledik tam bu hususla ilgili, kısmi devreye alma diye bir şey ekledik. Bu özellikle olanlar için bir şey kısmi devreye alınıncaya kadarki her bir kısım için oluşacak finansman maliyetini dikkate almayı öngörüyoruz. Yani burada belki bu soru gündeme gelebilir finansman maliyetini nasıl ayrıştıracağız? Belki toplam bir tutar alınıyor bunu nasıl ayrıştıracağız? Yani bunu bir şekilde dağıtacağız. Yani belli bir kısmının bu kadar

olduğunu yani bu tesis yani bu kadarlık kısım için olabileceğini, dolayısıyla o zamana kadar oluşacak maliyetlerin dikkate alınabileceğini, ondan sonrası için o kısmi devreye girmesinden sonra oluşacakların dikkate alınmamasına yönelik bir düzenleme yer alıyor.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Bir de başta söylediğiniz 2012 yılında depolama tarifesi Silivri için hazırlanmıştı, ÜFE ile güncelleme var. Şu anki tarife metodolojisinde de geçici madde ile Silivri depolama tesisi için önümüzdeki dönem içerisinde tarife belirleneceği belirtilmekte. Buna karşın da BOTAŞ depolama tarifelerini ÜFE ile güncelleyerek ilan ediyor, kullanılıyor. Acaba 2017-2018 döneminde mevcut ÜFE ile güncellenen depolama tarifesi mi kullanılacak yoksa yeni bir tarife mi çıkacak yani bu depoyu kullanan firmalar açısından oldukça önemli.

AHMET ÖZKAYA :Yani şöyle biliyorsunuz başta da söyledim söz konusu usul esas Mart ayının sonunda çıktı Nisan başında yani yeni gaz yılı başlamadan hemen önceydi. Dolayısıyla söz konusu gaz yılı öncesinde aslında rezervasyonlar da Aralık ayında yanlış biliyor da olabilirim Aralık ayında bitiyor gibi. Dolayısıyla yeni tarifelerin yani bu usul esas çerçevesinde yapılacak tarifelerin 2018 sonrası gaz yılı için yapılmasını en azından şu anki düşüncemiz o şekilde. Ancak yeni bir durum, yeni bir şey olursa farklılaşabilir ama şu anki konjonktür gereği şu anda 2018 gaz yılı itibarıyla bu usul esaslar çerçevesinde tarife yapmayı en azından planlıyoruz. Ama bunun tabii kullanması muhtemelen 2017 Aralık gibi falan en geç açıklamayı planlıyoruz. 2017 Aralık için yeni gaz yılına ilişkin fiyatları açıklamayı planlıyoruz.

AZİZ CAMCI :Devam edelim isterseniz, genel soruları en son alalım ama slaytlarla ilgili sorular varsa arada girip sorularımızı devam ettirebiliriz. Buyurun.

AHMET ÖZKAYA :Devam ediyorum.

Yine reel getiri oranında ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti kullanıyoruz diğer tüm tarife türlerinde olduğu gibi. Burada sadece depolamayı teşvik için % 10 belirlendi, belki bugün itibarıyla bu düşük olabilir ancak ilerleyen dönemlerde % 10'un altına inmeyeceğinin bir göstergesi olması hasebiyle usul esasta yer alan bir düzenleme.

İtfa suresi 12 yıl ile 22 yıl arasında değişebilir ve bu kurul tarafından belirlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Daha önceden sadece 22 yıl ile sınırlıydı. Tesisin işletilmesi için gerekli olan yastık gazı yeraltı depolama şirketi tarafından karşılanacağı hüküm altına alındı. Bu konuyla ilgili de aslında sektörden gelen görüşler arasında hizmet alanlarını da koyabileceği bir yapı aslında tasarlayın şeklindeydi ancak bunun yönetilmesinin biraz zor olduğu düşünülerek kurul tarafından sadece depolama şirketi tarafından bu yastık gazının depoya koyulmasına yönelik bir karar alınmış oldu. Yine yastık gazının en ekonomik kaynaktan temin edilmesi zorunluluğu hüküm altındadır.

Yastık gazı için itfa ayrılmaz hükmü bulunmaktadır. Söz konusu husus aslında çok tartışıldı, aslında bu yastık gazının bir miktarının çekilemeyeceği yani teknik olarak söyleniyor ancak aslında bu tesis bittiğinde, bu hizmeti artık tamamen bıraktığımızda bunun çekilerek satılabileceği de aşikâr. Dolayısıyla bu bir yatırım gibi yani bir şey değil yani yine ticarete konu olabilecek bir husus. O yüzden itfa ayrılmamasına yönelik karar alınmış oldu, aslında belki bir miktarına itfa ayrılabilir mi gündeme geldi. Aslında uzun vadede baktığımızda depolama şirketlerinin lehine bir uygulama çünkü sürekli söz konusu varlık üzerinden aslında getiri alacak, belki nakit akışı açısından ilk etapta biraz zorlanabilir çünkü itfa ayırmak nakit akışı açısından bir avantaj sağlayacaktır depolama şirketi açısından ama uzun vadede depolama şirketinin lehine bir uygulama.

Dolayısı ile gelir gereksiniminin CAPEX kısmını bu şekilde anlatmış olduk yani OPEX kısmını şimdi anlatalım. Bu da iki unsurdan oluşuyor işletme gideri ve işletme sermayesi gideri. İşletme gideri için yine depolama şirketinin depolama faaliyetlerini yürütebilmesi için gerekli olan işletme giderlerinden oluşuyor. Önceki yıllara göre makul olmayan artışlar dikkate alınmaz hükmü yer almaktadır. Kurul tarafından belli bir işletme gideri için hani kontrol edilemeyen işletme gideri tanımlaması yapılabilir. Ve nitekim henüz yeraltı depolama için olmasa bile en azından FSRU için böyle bazı kalemler belirlenip kontrol edilemeyen işletme gideri olarak tanımlanıp bunun düzeltmeye tabi olduğu belirtilmiştir.

Usul esasta yine amortisman ve finansman giderleri dikkate alınmaz çünkü amortismanı itfa olarak ayrıca verdiğimiz için işletme giderlerinde mükerrer olmaması için. Finansmanı verildiği için işletme giderleri için de finansman giderleri de dikkate alınmıyor. En son bulunan bir işletme giderinin üzerinden işletme sermayesi gideri

hesaplanıyor, bu da toplam 1 yıllık işletme giderinin 12'de birinin finansman maliyeti aslında. Bununla reel getiri oranı çarpılarak her yılın gelir gereksinimine ekliyoruz.

İşletme giderleri nedir yani çok şey, personel gideri, bakım onarım, ilk madde gibi burada sayılan yani bu hizmeti, depolama hizmetini yürütebilmesi için gerekli olan aslında kalemler diyebiliriz. Dolayısıyla şirketin aslında tarife uygulama dönemi için gelir gereksinimlerini bir kurul kararıyla belirledik. Dolayısıyla söz konusu kurul kararı çerçevesinde şirketin ilgili yıl için, herhangi bir tarife yılı için bunun nasıl birim bedellere dönüşebileceğini yöntem bildirimini söyleyecek. Söz konusu yöntem bildirimini aykırı olmaması gerekiyor ve burada yani nitekim BOTAŞ İletimde de var yöntem bildirimini, buradaki hangi kalemlerle karşılanacağını açıkça belirtip tekrar kurula sunması, kurul tarafından da aynen ya da değiştirilerek onaylanarak depolama bedellerinin ilan edilmesi gerekiyor. Söz konusu ilan edilen depolama bedelleri de ilgili tarife yılı için uygulanıyor.

Burada yine söz konusu yeraltı usul esaslarında minimum kapasite kullanım oranı tanımlandı. Bu toplam çalışma kapasitesinin % 60'ı olarak belirlendi, dolayısıyla depolama şirketi ilgili yıl için kapasite rezervasyonu % 60'ın altında olsa bile % 60'a göre bir birim bedel oluşturuluyor. Dolayısıyla ama aslında söz konusu birim bedel aslında bir oluşturma ile ilgili ama bunun daha sonra düzeltilirken nasıl yapılacağı da birazdan şey yapacağım.

Bu ilk aşamada yani toplam kapasite % 60'ın altında olursa ne yapılacağı sorusu. Burada yine % 60 dikkate alınarak birim bedel bulunacağı ifade ediliyor. Diğer hususlar yöntem bildirimini, onları söyledim zaten.

Gelir tavanı olması hasebiyle belli kalemler düzeltilmeye tabi tutuluyor yani yıllık gelir tavanları bulunuyor, söz konusu yıllık gelir tavanı gerçekleşip gerçekleşmemesine göre gelir farkı düzeltme bileşeni çalışıyor yani eksik ya da fazla yapmasına bağlı olarak. Burada işte % 60 tam da burada devreye giriyor. Yani bu şu demek, ilgili yıl gelir gereksinimi kapasite kullanımı % 50 ise o yıl için öngörülen gelir tavanı 100 birim ise 100 birimin hani % 60'ı 100 ise % 50'si nedir diye aslında gelir tavanını bir miktar küçültüyoruz. Yani aslında senin için ilgili depolama şirketi için düzeltmeye konu rakam aslında 100 değil işte 75-80 yani gerçekleştirdiği fiili kapasite kullanımına göre. Aslında minimum kapasite kullanım oranının etkilediği yer burası.

Ayrıca planlama ve yatırımlar öngörülüyor demiştim CAPEX kısmında, söz konusu yatırımların gerçekleşip gerçekleşmediğine bağlı olarak yatırım farkı düzeltme bileşeni çalışıyor. Söz konusu yatırım farkı düzeltme bileşeni aslında tarife uygulama dönemi için çalışıyor yani aslında gelir farklı yıllık çalışıyor, T yılında ise T-2 yılının gelir farkını, gelir gerçekleşmesini düzeltiyorum. Her yıl 2 önceki yılın gelir gerçekleştirmelerinin düzeltiyorum ama yatırım farkı tarife uygulama dönemi için çalışıyor.

Aynı şekilde bir başka düzeltme bileşeni ise kontrol edilemeyen işletme giderlerine ilişkin. Yani belli kalemler gerçekten kapasitedeki sapmaya göre çok değişken olabiliyor, özellikle enerji tüketimi yani siz 60 birim gerçekleştireceğini ön görerek bir gider ön görmüşsünüzdür ancak 100 birim gerçekleştirebilir. Dolayısıyla söz konusu birim, söz konusu maliyet tamamen fiziki artmadan, fiziki talebe bağlıysa bunu düzeltiyoruz. Bunu da kontrol işletme gideri bileşeni olarak yine gelir farkı gibi her 2 yılda bir gelir tavanlarını güncellerken bu düzeltmeyi de yapacağız.

Son bir husus da yastık gazı düzeltme bileşeni. Söz konusu yastık gazı da kısmi devreye girme durumlarında özellikle bir uygulama dönemi içinde belli kısımların devreye gireceği varsayımıyla bir yastık gazı öngörüsü yapılabilir ama söz konusu yastık gazı öngörüsünün gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılarak söz konusu yastık gazı bileşeninin maliyeti de düzeltmeye konu ediliyor. Bu da yine yatırım farkı düzeltme bileşeni gibi tarife uygulama döneminin sonunda yapılıyor yani bir sonraki tarife uygulama döneminin başı itibarıyla yapılmış olacak.

Ben teşekkür ediyorum, şimdi soru ve cevaplarınız varsa alabiliriz. Buyurun

SÜLEYMAN ABRAVCI :Tarife belirlenmesinde ülkede ithalatçılar ile toptan satıcılar için zorunluluk kapsamında değerlendirilirse yapılacak olan tesis bu durumda farklı tesislerin farklı tarifelerinin olması mümkün müdür?

AHMET ÖZKAYA :Zaten şu andaki öyle, her bir depolama şirketinin kendi maliyetlerinden oluşturacağız, dolayısıyla depolama şirketlerinin fiyatları farklılaşacak.

HASAN ALMA :Yani demek istiyorsunuz ki ucuz olanı kaparlarsa geride kalanlar ne yapacak? Bunu bizim dairenin çözmesi lazım, tarife

açısından değil. Tarifeler tesis bazlı olur ama erişim koşullarını bizim adil ve eşitlikçi bir biçimde düzenlememiz gerekir.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Anlaşıldı, sağ olun. Ben bir şey sorayım zor bir soru ama çok elinize sağlık sunum için, bunların simülasyonundan çıkan sonuçları ne zaman göreceğiz? Ne oluyor?

AHMET ÖZKAYA_ :Gerçekleşmesini yayınlayacağız işte yapınca.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Var mı, hiç yaptınız mı?

AHMET ÖZKAYA_ :Yaptık aslında da yani şöyle muhtemelen Silivri için, ilk açıklayacağımız şey Silivri için olacak ancak söz konusu yani Silivri için ilave yapılacak yatırımlar var. Yani söz konusu yatırımları dikkate aldığımızda şimdiki bedellerden bir miktar daha yükseklik olacağını bekliyoruz en azından.

SÜLEYMAN ABRAVCI :İlk zaman mı yoksa yatırıma başladıkları zaman mı?

AHMET ÖZKAYA :Efendim?

SÜLEYMAN ABRAVCI :Silivri'deki ek yatırımlar başladığı zaman mı?

AHMET ÖZKAYA_ :Planlama yatırımı olarak dikkate alacağız. Dolayısıyla yani şimdiden yani ne zaman aktife alınacaksa diyelim yani 5 yıllık tarife uygulama dönemi yapıyoruz, 5 yıllık dönem için tarife yaptığımızı düşünelim 3. yılında söz konusu tesis devreye alınacak ise 3. yıl hesaplamalarını ilgili yatırımı da dikkate alarak hesaplama yapacağız. Dolayısıyla uygulama dönemi için o bedeller kullanılacak.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Dolayısıyla gelecek seneden başlayacak.

AHMET ÖZKAYA :Yani tam olarak gelecek seneden başlamayacak çünkü o yatırımın itfa ve getirisi yani üçüncü dördüncü beşinci yılları etkilemeye başlayacak. Dolayısıyla gelir tavanında daha çok dalgalanma olacak fiyat tavanında ama dağıtımda fiyat var 5 yıl için oluşan geliri toplayıp 5 yıllık tüketime bölüp 1 bedel alıyoruz yani 5 yıl için aslında aynı bedel var. Burada aslında yıllık bir

gelir var, yıllık talep var dolayısıyla gelir gereksinimi kısmı değişecek, 3. yıldan sonra farklılaştıracak. Üçüncü yıldan sonra altına ilave kapasite de gelecek, o kapasite eğer düşük kalırsa tabii bedeller artacak ama bu bugüne yansımayacak yani.

SÜLEYMAN ABRAVCI :3. yıl başlayacak yani.

AHMET ÖZKAYA :3. yıldan itibaren başlayacak evet ama şöyle bir şey var bir hüküm eklendi onu da detay bir şey tabii ama bedelin çok dalgalanmaması için, bedelin daha somut hale getirilebilmesi için depolama şirketi de talep ederse bazı alacaklarını geriye bırakmak gibi bir düzleştirme yapabiliriz yani o hüküm eklendi aslında. Uygulama dönemi için gelir gereksinimlerinin aktarması yapılabilir.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Benim bir sorum var. Bu yastık gazı en ekonomik kaynaktan alınacak diyorsunuz ya, bu nasıl belirlenecek? Bir de mevcut yastık gazı da fiyatlaması da yine en ekonomik kaynak gibi mi olacak Silivri'deki?

AHMET ÖZKAYA :Şimdi söz konusu hüküm aslında doğalgaz dağıtım şirketleri içinde bulunan bir hüküm, en ekonomik kaynaktan bu gazı tedarik etmek zorunda ve kurum istediği zaman da bunu ispat etmek zorunda. Nitekim bazı örnek uygulamalar da kurul gündemine taşındı ve en ekonomik kaynaktan olmadığı tespit edildi. Dolayısıyla ilgili olay bazında değerlendirilecek diyebiliriz.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Pardon kestim ama buradan tekrarlayacağım, şimdi diyelim ki 400 dolar yazdı yastık gazına depolama şirketi, ben de o sene o tarifeyi ödedim. 1 sene sonra bu kurul bunun en ekonomik olmadığını anladı, geri mi ödeyecek bana?

AHMET ÖZKAYA :Yani müşteriye doğrudan geri ödeme zor muhtemelen yani ama ilerleyen dönemlerdeki tarifesinden düşülerek hesaplanabilir.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Baştan standart bir yöntem belirlenebilir yani.

AHMET ÖZKAYA :Mesela?

SÜLEYMAN ABRAVCI :Yani benim bildiğim kadarıyla dağıtım şirketlerinin tarifelerinde BOTAŞ fiyatları baz alınıyor, bunun gibi yani standart bir

EPIAŞ olsaydı işte STP vesaire gibi bir fiyat olabilirdi ama yani şu an en ekonomik demek iki tane farklı kaynak var piyasada değişik değişik gazlar var yani.

AHMET ÖZKAYA :Sonuçta hâkim durumda olan bir şirketin fiyatları da belirleyici olabilir yani en ekonomik kaynak yani eğer o kişiden alamadığını ispat etmesi lazım. Hani piyasada bir rakam var, uygun bir rakam ilgili depolama şirketinin o tedarik şirketinden bu gazı alamadığını ispat etmesi lazım. İspat edemediği durumda diğer rakam dikkate alınarak hesaplama yapılacaktır. Şu an aslında ihale mekanizmasını öngörmedik, aslında öyle bir şey de öngörülebilir mi diye çok tartıştık ama en azından böyle bir hüküm ekleyip söz konusu hükümlerle süreci yönetmeyi en azından kurul uygun gördü.

SÜLEYMAN ABRAVCI :Şimdi bildiğimiz kadarıyla bu Tuz Gölü'nde de şu an yastık gazı başladı Silivri'de de var yani bunların değerlemesi de tahminimce önemli olacaktır yani.

AHMET ÖZKAYA :Doğru yani gelir gereksinimi içerisindeki en önemli pay yastık gazı maliyeti. Yani belki de % 60'lara varabilir, toplam gelir gereksinimlerinin % 60'larına ulaşabilir.

AHMET ÖZKAYA :Yani şu anda aslında başta da ifade etmeye çalıştım bu hani aslında sisteme ilk koyulurken kendi fiyatlarıyla dediğim gibi en ekonomik kaynakla onu maliyetlendiriyoruz. O bir kere sisteme girdikten sonra onu enflasyonla ilgili tarife uygulama döneminin başına getiriyoruz yani belki orada hani güncel fiyatlar dikkate alınabilir mi ama güncel fiyatlar alındığında depolama şirketi o gazı çekip sisteme vermek gibi bir durumu yok. O onu işletebilmek için durdurması gereken bir durum dolayısıyla oraya bağladığı bir maliyeti sadece enflasyonla güncelleyip yine üzerinden getiri vermeye devam edeceğiz.

AHMET ÖZKAYA :Yani aslında bir ilk çıktığımız taslakta ona imkân veren bir hüküm yazmıştık ancak onun nasıl yönetilebileceği kısmında biraz sıkıntı yaşadık yani en azından uygulama dönemi içinde asla o gazı çekememesi gerektiği gibi şeyler geliştirdik. Ancak gelinen aşamada onun yönetilemeyeceği en azından kurul öyle takdir etti. Bunu aslında bu yastık gazı dediğim gibi en büyük maliyet aslında. Biz aslında bunun, yastık gazının yani belki mevzuatımıza da aykırıdır Bağdagül Hanım'larla da konuşmuştuk yani belki bunu bir üçüncü taraf ben

bunu koyayım bu yastık gazını depocu da değil tedarikçi de değil üçüncü bir taraf hani biz biraz farklı düşünmüştük de yani ben koyayım onun getirisi ne alayım. İyi bir getiri diyelim, o getiriyi ben alayım ancak burada garanti kim yani farklı mekanizmalar çalıştırılması gerekli yani sadece bizim bu usul esasla çözebileceğimiz bir mekanizma değildi. Öyle olunca daha sade bir yapı benimsedik ama muhtemelen bu şey yapılabilir yani yeniden çalışılabilir.

AHMET ÖZKAYA :Yani açık sezon şöyle açık sezonla ilgili de dediğiniz gibi çok fazla görüş geldi. Aslında orada amacımız yani depocunun gerçekten bu talebi görsün, ona göre bu yatırımın ne kadarını yapacağını önceden uzun dönem satsın ve garanti altına alsın diyeydi ve bu kısmını tarife dışında tutalım idi. Ama bu çok fazla yine uygulamakta şey olabilir, bir tarifeli kısım var, bir tarifesiz ikili anlaşmalarla yönetilebilecek bir kısım var ve kaldı ki yanlış hatırlamıyorsam bu kanuna da aykırılık teşkil edebileceğini ilişkin doğalgaz dairemizin görüşü vardı. Dolayısıyla onu uygulamak yerine adını belki biraz farklılaştıracak uzun dönemli kapasite satışı diye bir kurgu getirildi. Hani ne oldu farkı ne oldu, tarifenin içine dâhil edilmiş oldu. Yine uzun dönemli bir satış yapılabilir ama tarife ile belirlenen tarife üzerinden ya da burada bu bedel üzerinden de indirim yapılabilir ama ben düzeltmeyi yine açıklanan, ilan edilen bedeller üzerinden düzeltereği hüküm altına alınmış oldu.

AZİZ CAMCI :Teşekkür ederiz Ahmet Bey. Başka soru yoksa tahmin ediyorum Bütün katılımcılarımız yoruldu sabah 9.30'dan bu yana. Sunumunuz için çok teşekkür ederiz.

AHMET ÖZKAYA :Biz teşekkür ediyoruz, iyi akşamlar diliyorum.

AZİZ CAMCI :Evet, yarın sabah 9.45 te. Yalnız salonumuzda bir değişiklik olacak yine ana girişten sağ tarafa döndüğünüzde yeni bir salonumuz, yemek yediğimiz salonun olduğu yer olacak. EPDK Başkanımız Sayın Mustafa Yılmaz da katılacak yarın, misafirlerimiz olacak, yarın tekrar bekliyoruz katılımınız için teşekkür ediyoruz, sağ olun.

2. GÜN

Aziz CAMCI : Sayın Başkanım, Sayın Kurul Üyeleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun, Rekabet Kurumu'nun, BOTAŞ, EPIAŞ, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Doğalgaz Meclisi, Enerji Ticaretİ Derneği ve Değerli PETFORM Çalışma Arkadaşlarım, bu yıl 11. sını düzenlediğimiz Doğalgaz Ticaret Forumu eski adıyla Taşıtanlar Forumuna hoş geldiniz diyor, hepinize katılımlarınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, PETFORM Yönetim Kurulu olarak sizi ziyaret ettiğimizde bizimle paylaştığınız değerli fikirlerinizi dikkate alarak piyasamızın gelişimi doğrultusunda birçok konuya yön verebilmek amacıyla Taşıtanlar Forumu'nun isminde değişikliğe gittik. Bu yıldan itibaren "Doğalgaz Ticaret Forumu" olarak

anılacak olan etkinliğimiz doğalgazın ticaretine ilişkin hususları da değerlendireceğimiz yeni bir platform olacak.

Dün Başkan Yardımcımız Mehmet Bey'in moderatörlüğünde başarılı bir Çalıştay gerçekleştirdik. Kendilerine değerli katkılarından dolayı tekrar teşekkür ediyoruz. Yapılan çalışmalarını bugün kendisi makro sunumlarla bizlere sunacak.

Kıymetli Katılımcılar, özel sektör oyuncularının ülkemize daha çok büyük katma değer sağlamanın yegane koşulu; şeffaf, rekabetçi, tüm piyasa oyuncularının eşit koşullar altında rekabet edeceği bir piyasa yapısının oluşturulmasıdır. Nitekim bu Forum'un gerçekleştirilmesinin temel nedeni de tam da bu hedefler doğrultusunda piyasadaki sorunların çözüme kavuşturulması ve Türkiye doğalgaz piyasasının dönüşmesine katkı sağlama arzusudur. Keza geçtiğimiz 10 yılda başarı ile gerçekleştirdiğimiz eski adıyla "Taşıtanlar Forumu'nun" doğalgaz piyasasında yaşanan teknik sorunların çözümü noktasında ilgili tüm tarafları aynı masa etrafında bir araya getiren tek platform olması nedeniyle önemli bir misyon edindiğimizi düşünüyoruz.

Diğer taraftan küresel doğalgaz piyasalarında yaşanan gelişmelerin ülkemize olan etkilerinin daha fazla konuştuğumuz bir süreci de yaşıyoruz. Son yıllarda birçok yeni üretici ülkelerin piyasaya girdiğini ve pazar arayışı içerisinde olduklarını hep birlikte gözlemliyoruz. Son 2 yılda küresel ölçekte satıcı piyasasından alıcı piyasasına yönelik geçişler yaşandı. Amerika Birleşik Devletleri'nin de üretici olarak piyasaya girmesi ile birlikte LNG ve boru gazı arasında oluşmaya başlayan fiyat rekabeti, ticaretin de doğasını bir miktar değiştirdi. Özellikle petrole endeksli rekabeti kısıtlayan uzun dönemli sözleşmelerin yerini TTF, NBP gibi likit doğalgaz hub fiyatlarını da içeren karma endeksli, daha kısa dönemli sözleşmeler oluşmaya başladı. Satıcılar tarafından alıcılara daha esnek çözümler önerilirken Gazprom'un Avrupa Komisyonuna gönderdiği taahhütlerde olduğu gibi ticaretin metodolojisini değiştirecek yeni mekanizmalar oluşmaya başladı. Hem mevcut ticari konjonktürün etkisi hem de Batı Avrupa piyasalarındaki yaşanan başarı sebebiyle ülkemiz de dahil olmak üzere birçok ülke doğalgaz ticaret merkezi yani hub olma yönünde politikalar geliştiriyor.

Özel sektör olarak hedefimiz; ülkemizin doğalgazda sadece bir transit geçiş ülkesi değil aynı zamanda bir hub olmasıdır. Ülkemizde ticari bir hub'ın kurulmasına yönelik atılacak tüm adımları destekliyoruz. Ayrıca fiyat güvenliğinin ancak çok

tedarikçili bir doğalgaz piyasasının tesis edilmesiyle pro-aktif bir şekilde yönetileceğine inanıyoruz.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirdiğimiz Forum'da bu hedefe yönelik inancımızı kamu ve özel sektör temsilcileri olarak hep birlikte dile getirmiş bu hedefe ulaşmak için iki ana husus üzerinde yoğun bir şekilde çalışacağımızı ifade etmiştik. Bunlar; altyapının geliştirilmesi için yatırımlara devam edilmesi ve serbest doğalgaz ticaretini destekleyecek reformlara yine devam edilmesi şeklindeydi. O günden bu yana mevcut LNG terminallerimizin günlük sisteme gaz verebilme kapasitesinin artırılmasında somut gelişmeler yaşandı. LNG Terminalleri, Tuz Gölü Yeraltı Depolama Tesisi, Silivri Depolama ve Sisteme gaz verme kapasitesinin artırılmasına ilişkin kapasite artırım çalışmaları hızlandırıldı. Bunlar Türkiye açısından hiç şüphesiz önemli gelişmelerdir ve önümüzdeki kıştan itibaren arz güvenliği sorumluluğumuzun büyük ölçüde çözülmesine direk katkı sağlayacaktır. Şeffaf ve liberal bir piyasa mekanizmasının oluşturulması yolunda en önemli unsur, rekabetin sağlanmasıdır. Bunun ön koşulu da ithalat, toptan satış ve dağıtım segmentlerinde çoklu tedarikçinin varlığıdır.

Önümüzdeki yıllarda sağlıklı koşullarda rekabet edilmesi için özel sektörün piyasa payının artırılması gerektiğine inanıyoruz. BOTAŞ'ın iletim ve ticaret faaliyetlerinin ayrıştırılarak yeniden yapılandırılması da genel çerçevede piyasanın sağlıklı işleyişi açısından büyük önem arz ediyor. Bizatihi bu yapılanmasının BOTAŞ'ın da mali ve operasyonel açısında çok daha sağlıklı ve etkin bir yapıda hareket etmesinin teminatı olduğunu düşünüyoruz. Bu minvalde hızlı karar alabilen, güçlü bir BOTAŞ'ın doğalgaz piyasasının gelişiminde lokomotif olacağına inanıyoruz.

Hâlihazırda sektörümüzün gelişmesini ve büyümesini ciddi şekilde etkileyen ve ülkemizin doğalgaz ticaret merkezi olmasını engelleyecek sorunlardan birisi de maalesef sübvansiyon. Prensip olarak sübvansiyona izin vermeyen piyasa bazlı ve kalıcı olacak sürdürülebilir bir fiyat mekanizmasının tesis edilmesine yönelik çalışmaların ivedilikle ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Sübvansiyonun var olduğu bir piyasada ticaret merkezini hayata geçirebilmemiz ne yazık ki teknik olarak mümkün değil. Sadece ihtiyaç sahiplerinin bir fon üzerinden desteklenmesi yoluyla bu konuya bir çözüm getirilmesini bekliyoruz. Hatta bugün Yönetim Kurulu Üyemiz Sayın

Rıdvan Uçar size yine keyifli bir sunum yapacak, burada ironik örnekleriyle bu konuya daha da detaylı gireceğiz.

Yine geçtiğimiz yıl, Türkiye'nin bir doğalgaz ticaret merkezi haline gelebilmesi için EPIAŞ bünyesinde Doğalgaz Ticaret Platformunun kurulmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması gerektiğine mutabık kalmıştık. Geçtiğimiz sürede EPDK ve EPIAŞ ile birlikte çalışmalarımızı sürdürdük. Bu bağlamda EPDK'nın öncülüğünde sektörün tüm paydaşlarının bir araya geldiği toplantılar gerçekleştirdik, konuları enine, boyuna yatırdık. EPDK tarafından Organize Toptan Doğalgaz Satış Piyasası Yönetmeliği yayınlanırken diğer yandan Piyasa Usul ve Esasları EPIAŞ tarafından hazırlandı, EPDK tarafından da sektörün görüşüne açıldı. Yeni piyasa kurgusu çerçevesinde şebeke işleyiş düzenlemelerinin revize edilmesine ilişkin çalışmalar da devam ediyor. Bunların bir kısmını dün de tartıştık. EPIAŞ bünyesinde sürekli doğalgaz ticaret platformunun planlandığı şekilde 01 Nisan 2018'de devreye girmesiyle ülkemizin doğalgaz ticaret merkezi olma yönünde önemli bir aşama geçilmiş olacak.

Sayın Başkanım, Değerli Katılımcılar, geçtiğimiz 15 yılda doğalgaz piyasasında meşakkatli bir serbestleşme süreci yürütülmüş Düzenleyici Kurumumuzun değerli katkılarıyla önemli mesafe kat edilmiştir. Bu minvalde nihai beklentimiz, özel sektör dinamizminin piyasaya getirdiği rekabetin çok daha ileri noktalara taşınmasıdır. Bu noktada ülkemizin gerekli potansiyele, özel sektörümüzün de her türlü kabiliyete sahip olduğunu belirtmek isterim.

Katılımlarınızdan dolayı bir kez daha teşekkürlerimizi sunar bugün yapacağımız çalışmaların sektörümüze ve ülkemize hayırlı olmasını dilerim. Teşekkür ederim

MUSTAFA YILMAZ :Kıymetli Özel Sektör Temsilcileri, Kurul Üyesi Arkadaşlarım, BOTAŞ'ın, Bakanlığımızın ve Kurumumuzun Değerli Personelleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu çalışmanın verimli olmasını Cenabı Allah'tan diliyorum.

Arkadaşlar, gündemimiz çok yoğun, bugün biz biraz zamanı verimli kullanmak için çok kısa keseceğim çünkü bugün bizim Kurul Toplantımız var, onun için bazı kurul üyesi arkadaşlarımızın ona ilişkin hazırlıkları devam ediyorlar. Ben ve İkinci Başkan Arkadaşımız Ümit Bey ile burada olmayı tercih ettik. Zaten

arkadaşlarımızdan şunu duymak da sevindirici; EPDK, BOTAŞ, özel sektör burada, bir mutabakat içerisinde verimli bir çalışma yapmışsınız, bugün de o dünkü çalışmanın devamı, onları da sizlerden dinleyeceğiz.

Birlikte çalışmak güzel bir şey, hepimizin hedefi. Gelecekte Türkiye'nin enerji sektöründe ciddi bir yapıya sahip olması ve bölgede gerçekten etkin bir ülke olması için hepimiz elimizden gelen gayreti gösteriyoruz, bu çok önemli.

Özel sektör olmazsa biz olmayız, bizim kaliteli düzenlememiz olmadığı takdirde sizlerin büyümesi çok zor. BOTAŞ'ın değişen şartlarda gelişmişliğini sürdürüp piyasanın hem iletim babında hem ticaret babında hem böyle yönlendirici hem de piyasaya ufuk açıcı davranışları olmazsa bu piyasanın hakikaten, büyümesi çok zor olur ve bölgede de ne etkin bir enerji ticaret merkezi kurabiliriz ne ülkemizin gelecekte önemli bir fonksiyon icra edebilen veya enerji sektöründe oyun kurucu ülke olması mümkün değil. Dolayısıyla hep birlikte birbirimizi anlayarak çalışmak çok önemli bir şey, bunu da burada gördüğüm için hakikaten, kendimi mutlu hissediyorum. Ülkem adına gelecekte güzel şeylerin olacağını da hissediyorum.

Şimdi Başkan Bey biraz önce birtakım beklentilerini söyledi, doğru, bu beklentiler olacak ve bunlar böyle bir günde olmuyor ama uzun sürede, ben 14 senedir bu piyasasının içerisindeyim, 14 sene ile bu seneyi kıyas ettiğim takdirde ciddi adımlar atıldı. Daha da adımlar atılabilir miydi, daha ileride olabilir miydik? Olabilirdik elbet ama gerçekten, özellikle son 4 senedir ülkemizin gündemi birtakım meşgul olmamız gereken gündemlerle meşgul olduk ve maalesef, bu ülkemize ciddi zararlar verdi. Biz bu zararları kısa sürede el birliği ile telafi ederek sektörümüzün buradan görmüş olduğu zararı, birlikte çözerek inşallah, bunları telafi edeceğiz ve önümüzde de güzel günlerin olduğunu düşünüyorum. Türkiye artık yeni bir sisteme geçti, bu yeni sistemde statik olmayan bir kurum olmak zorundayız, özel sektör statik olmayacak, BOTAŞ, Bakanlık, herkes, piyasa oyuncuları ve bütün taraflar piyasayı dikkatlice izleyip hızlı bir şekilde karar almamız lazım. Risk yönetimi kabiliyetimizi geliştirmemiz lazım, aksi takdirde gelecekteki sektör risklerini iyi yönetemediğimiz takdirde kuvvetli bir sektörden söz etmek de mümkün değil. Dolayısıyla bunları biz el birliği ile birbirimizin yanında durarak çünkü bizim ortak hedefimiz, ülkemizi geliştirmek ve bu ülkenin insanlarına enerji adına gelecekte mutlu bir Türkiye oluşturmak, mutlu bir Türkiye vaat etmek, geleceğimizi daha aydınlık ve daha enerjik

yapmak durumundayız. Bunu da birbirimizin karşısında durarak değil birbirimizi destekleyerek, belki de birbirimizi bazen iterek, cesaret vererek, birbirimizin halinden anlayarak bunları gerçekleştireceğiz. Dolayısıyla benim umudum her gün daha da artıyor. İnşallah bundan sonra sektör tamamen fokuslanarak işte gelecekteki daha az problemin olduğu, ticaretin geliştiği, tabii, ticaret gelişirken problemsiz bir sektörün olmasından söz etmek mümkün değil dolayısıyla bazen problemler, riskler bizi de piyasa şartlarına karşı dinamik hale getirebilir. Yani ufak tefek bazen sektör adına hoş görmediğimiz şeylerden de biz belki güzel, hayırlı sonuçlar çıkarmamızı bilmemiz lazım. Dolayısıyla bu şeyden benim ümidim var.

Ben bu Toplantının hayırlı olmasını diliyorum. Ben burada arkadaşların, sizlerin dünden beri yapmış olduğunuz çalışmaların sonuçlarını inşallah, görmek için ben sözü bizim Mehmet Bey'e bırakıyorum, çünkü çalışmaların sonucunu burada biz bir görmek istiyoruz. Buyurun.

MEHMET ERTÜRK : Teşekkür ederim Sayın Başkanım. Sayın Başkanım, Sayın İkinci Başkanım, Kıymetli Hazirun, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dün burada gün boyu güzel bir tartışma ortamı içerisinde konuları değerlendirme şansı bulduk. EPDK ile başladık, arkadaşlar, organize toptan satış piyasalarına yönelik geçen 2 ay önce Kurulumuzdan geçen Yönetmeliğin ne getirdiğini bir kez daha burada ifade ettiler ve bu Yönetmelik çerçevesinde oluşturulacak diğer mevzuatların, usul ve esasların, şebeke işleyiş düzenlemelerinde yapılacak değişikliklerin temel olarak hangi noktalarda belli düzenlemeleri ihtiva etmesi gerektiği noktasında da bilgilendirme yaptılar.

Akabinde hem EPIAŞ'tan hem BOTAŞ'tan bu Yönetmelik çerçevesinde genel olarak yapısı ortaya konulan yeni piyasanın nasıl işleyeceği, buna yönelik olarak hangi düzenlemelere ihtiyaç olduğu ve hangi tartışmalı konuların halihazırda ne şekilde çözülmesinin öngörüldüğüne dair sunumlar yaptılar. Bu sunumlar sırasında tüm katılımcılar hem kamu tarafından hem özel sektörden katılmış olan tüm katılımcılar kendi görüşlerini ifade ettiler, sorularını sordular, değerlendirmelerini bizlerle paylaştılar. Hem BOTAŞ'tan hem EPIAŞ'tan hem de en nihayetinde bu meselelerle ilgili teknik çalışmalarını Kurulumuza sunmakla mükellef olan Doğalgaz Dairemizdeki arkadaşlar gerekli notları aldılar. İlaveten bunlarla ilgili tabii ki, yazılı

görüşler de verilecek, o yazılı görüşler de aynı ehemmiyet aynı dikkatle arkadaşlarımız inceleyecekler ve Kurulumuzun takdirine sunacaklar.

Ben çok uzatmadan, bugün bizim dünkü toplantıda gündeme gelen önemli başlıkları Sayın Başkanım, siz buradayken ifade etmek isterim, neleri tartıştık ve önümüzdeki dönemde Kurulumuza sunulacak mevzuatlarda önemli başlıklar neler olacak, bunları çok kısa ifade etmeye çalışacağım. Bir sonraki slayda geçebiliriz arkadaşlar. Başkanım, malumunuz, bu yeni düzenlememiz yeni bir yapı aslında sektörde oluşturulmuş olacak. Bu yeni yapı içerisinde de fiyatlar piyasada belirlenmeye başlayacak. Elektrikte yaşadığımız sürecin aslında bir benzerini yeni dönemde inşallah, doğalgazda da yaşıyor olacağız. Böylece bu kapsamda “referans fiyat” bizim için çok kritik; Türkiye Doğalgaz piyasasına yönelik bir referans fiyat oluşturacağız, elektrikte malumlarınız olduğu üzere böyle bir kurgumuz var, Piyasa Takas fiyatı, gün öncesi piyasası kapsamında oluşan ve bizim piyasamız için referans fiyat kabul edilen bir fiyatımız var. Bu fiyatımız halihazırda hem OTC piyasalarında hem future piyasalarında referans olarak kullanılan bir fiyat. Burada da benzer bir şekilde bir referans fiyatı oluşturulmasını öngörüyoruz. En kritik mesele bu; bununla ilgili genel değerlendirmeler açıkçası yaptık, çok üzerinde tartışılacak bir husus da değil zaten baktığımız zaman.

Onun dışında tartıştığımız bir diğer önemli kavram; “gün sonu ticareti” kavramıydı. Hâlihazırda uzun yıllardır uyguladığımız bir gün sonu ticareti kavramımız var yani gün bittikten sonra fiziksel gaz akışı bittikten sonra katılımcıların dengesizliklerini gidermelerine yönelik, pozitif-negatif dengesiz durumda olan katılımcıların, taşıtanların birbirleriyle bu dengesizliklerini gidermelerine yönelik bir ticaret işliyor hâlihazırda piyasada, bu organize bir ticaret değil, organize olmayan bir piyasada bu ticaret gelişiyor, sonuçları da EBT'ye yükleniyor, İletim Şirketine bildirilmiş oluyor. Yeni dönemde bunun EBT üzerinden aynı şekilde devam etmesi çok anlamlı olmayacağından bu mekanizmada bir değişiklik öngördük. Bu değişiklikle de şunu murat ediyoruz; EPIAŞ bünyesinde artık bu ticaret şekillenmiş olacak, organize bir hale gelmiş olacak, alış fiyatı satış fiyatı belli, her ne kadar fiziksel akışa tekabül etmemiş olsa da fiktif olsa da tarafların hesabına yazılacak olan bir gaz ticareti gerçekleşmiş olacak. Bu, kendi içinde fiyatların olduğu ayrı bir platform, bu da çalışmış olacak. Aslında ideal durumda çok öngördüğümüz bir yapı değil ancak en azından geçiş dönemi içinde öyle bir yapının devamını hâlihazırda faydalı görüyoruz.

Zaman içerisinde tabii, nasıl seyredecek ona bakacağız, eğer ihtiyaç ortadan kalkarsa zaten gün öncesinde ve gün içerisinde yapılan sürekli ticaret platformu dediğimiz platformda yapılan ticaret, bu ihtiyacı giderecek bir sonuç üretirse gerekiyorsa bu gün sonu ticaretini de elimine edebiliriz diye düşünüyoruz. Ancak hâlihazırda böyle bir yapının gerekli olduğu konusunda da sektörde bir mutabakat var. Belli detaylar ile ilgili değerlendirmeler yaptık, oldukça uzun bir zaman aralığı var, bir kısmında dengesizlik fiyatları belli olmadan bu fiyatlar gerçekleşmiş olacak. Dolayısıyla taraflar hangi fiyatlara muhatap olacağını bilmeden eğer istiyorlarsa bu ticareti gerçekleştirmiş olacaklar, isteyen katılımcılar da dengesizlik fiyatı belli olduktan sonra ilgili taşıtanın kendi dengesizliği ile ilgili hangi bedeli ödeyeceğini gördükten sonra bu ticareti yapmasına imkân veren de bir aralığımız olacak.

Bir diğer önemli konumuz; özellikle ithalatçı şirketlerimizin yoğun bir şekilde gündeme getirdiği ve genel olarak gördüğümüz kadarıyla BOTAŞ, EPDK tarafından da uygun görülen “üst akıştan kaynaklı nedenlerle” ithal edilen gazın programdan fazla gerçekleşmesi durumu ile ilgili bir değerlendirme oldu. Örneğin bir taşıtanımız, 5 milyon gaz ülkeye ithal etmeyi düşünüyorsa belli bir günde bu gazın 5.5 milyon olarak gerçekleşmesi durumunda o aradaki 500.000 metreküp gazın yine gün sonunda BOTAŞ üzerinden, EPIAŞ üzerinden değil BOTAŞ üzerinden yani eski, klasik, şu ana kadar uyguladığımız yöntemle, bir nevi bunun ticaretinin yapılmasına imkan veren bir düzenlemenin ŞİD’te devam etmesi yönünde bir talep geldi. Bununla ilgili de yine EBT üzerinden bu taleplerin karşılanabilecek herhangi bir şekilde EPIAŞ bünyesinde bir alış-satış yapmadan taşıtanlar kendi aralarında biz işte ithalatçı şunu diyecek, “ben bu 500.000’lik fazlanın A şirketine sattım, dolayısıyla bunu onun hesabına yazın” diyebilecek.

Burada tartıştığımız bir diğer konu şu oldu; negatif durumlarda yani 5 milyon programlanmıştı ama 4 milyon gerçekleşti, bu durumda da bir ticaret imkanı olsun talebi geldi sektörden. Bunun ilgili de BOTAŞ’taki arkadaşlar şebeke işleyişi düzenlemelerinin ilgili bölümlerinde bir düzenleme yapılabileceği belirtmiş oldular, o şekilde geçmiş olduk bu konuyu.

MUSTAFA YILMAZ

:Orada ticaret nasıl olacak Mehmet Bey? 5 öngörülmüş 4 geldiği takdirde 1 milyon eksiğini sistem altına nasıl?

MEHMET ERTÜRK :1 milyonluk eksiğini başka bir taşıtana transfer etmiş olacak ithalatçı. Dolayısıyla kendi dengesizliğini giderecek yani 4 girip 5 çıkmış şeklinde olacaktı biz buna müsaade etmesek bu durumda artık bu durum 4 girip 5 çıkmış olacak.

MUSTAFA YILMAZ :Bu durumda oradaki dengesizlik fiyatı mı yoksa ikili anlaşma şeklinde diğer bir fiyatlandırma mı?

MEHMET ERTÜRK :Dengesizlikten kurtulmuş olacak Sayın Başkanım ithalatçı. Yani isteyen ithalatçı bunu yapmak isterse böyle bir imkanı biz ona vermiş olacağız. Dolayısıyla o, bu dengesizlikten kurtulduğunda muhtemeldir ki, onun bu dengesizliğine kefil olan, bu dengesizliği satın alan taraf dengesiz duruma düşebilir, düşmeyebilir de, ona göre bir performans oluşturduysa daha düşük çıktıysa o gün, programdan daha düşük tükettiyse tüketicileri o dengesizliği kendisi alıp, o da aslında oluşan o pozitif dengesizliği giderebilir duruma da gelebilir.

Buna da biz müsaade etmiş olacağız yani hem artı hem eksi durumda ithalat noktalarında, özellikle ithalatçının kontrol edemediği, ülke dışı sebeplerden de kaynaklanabilecek ya da BOTAŞ İletim'in şebekeyi yönetebilmesi için doğru yönetebilmesi için ihtiyaç duyduğu durumlarla ilgili eksik veya fazla gaz giriş veya girmeme durumlarıyla ilgili böyle bir yönetim imkanı sağlamış olacağız.

Bir diğer konumuz; dengeleme gazı fiyatının sistem fiyatıyla işte referans fiyat ile bağlantısının oluşturulmasıydı. Bunun ilgili de gene bir mutabakat var, dengeleme gazı fiyatının az önce belirtmiş olduğumuz STP diye kısalttığımız "Sürekli Ticaret Platformunda" oluşan işte elektrikte gün içi piyasası kavramıyla örtüşen aslında, işleyiş mekanizması olarak bir piyasa olacak burada malumunuz olduğu üzere. Yani alan, satan tekliflendirebilecek ve bunlar sürekli bir şekilde eşleşerek gün öncesinden başlayıp gün içerisinde devam eden bir platform olacak. En sonunda da burada oluşan bütün ticaretin dikkate alındığı bir fiyat hesaplanacak, referans fiyat. Bu referans fiyatın dengeleme gazı fiyatının belirlenmesinde de kullanılması bir faktör olarak dikkate alınması yönünde de tüm taraflar arasında da bir mutabakat var.

Onunla ilgili piyasa usul esasları EPIAŞ tarafından oluşturulan bir formülasyon var, detaylarını orada zaten sizin takdirinize sunmuş olacağız inşallah.

Bir diğer konumuz; dengesizlik ücretleriyle ilgili, şebeke işleyiş düzenlerinde yeni dönemde bir değişiklik yapmış olacağız. Daha önce piyasada dengesiz duruma düşen taşıtanlar, girdiyi fazla çeken ya da eksik çeken taşıtanlarla ilgili bizim caydırıcı mekanizmamız dengesizlik ücretleriydi. Bununla ilgili hem şebeke işleyiş düzenlemelerinde hem tarife Kurul kararlarında hükümlerimiz vardı. Şimdi yeni dönemde dengesizlik durumu için zaten cezalandırıcı bir dengeleme gazı fiyatı oluşacağından dolayı dengesizlik ücretlerinin caydırıcılığına ihtiyacımızın kalmayacağı kanaati var bizde. Hâlihazırda elektrikte de bunu bu şekil yürütüyoruz, benzer bir yapıyı burada kuracağız. Dolayısıyla dengesizlik yapan kişi, hem pozitif hem negatif, piyasada oluşan fiyattan daha dezavantajlı bir durumda yani sistemden gaz alıyorsa daha pahalıya sisteme gaz satıyorsa daha ucuza satma gibi bir durum ile gerekli cezalandırmayla bir nevi piyasa mekanizması içerisinde karşılaşmış olacak. Dolayısıyla dengesizlik ücretlerinin artık hiç olmayacağı kanaatiyle bununla ilgili şebeke işleyiş düzenlemelerinde yer alan hükümlerinde yürürlükten kaldırılması gibi bir çalışmamız var. Ancak programın dikkate alınması yani ben şu noktadan, işte şu kadar gaz vereceğim, bu noktadan bu kadar gaz çekeceğim şeklinde bir program veriyor taşıtanlar, o programda oluşacak sapmalarla ilgili düzenleme ücretleri dediğimiz ücretlerin uygulanmasına devam etmeyi uygun görüyoruz.

Bir diğer konu,

MUSTAFA YILMAZ

:Bu STP ne idi?

MEHMET ERTÜRK

:Sürekli Ticaret Platformu Başkanım. Bu Platformun adı yani gün öncesi gibi düşünün bunu, bu platformda ticaret gerçekleşecek, burada günlük referans fiyatı diye bir kavram oluşuyor.

MUSTAFA YILMAZ

:Burada oluşacak olan?

MEHMET ERTÜRK

:Burada oluşacak, evet, STP'de gerçekleşecek ticaret üzerine.

MUSTAFA YILMAZ

gibi

:Bu ismi çok mu aradınız bulmak için? DOBY

MEHMET ERTÜRK

icadı,

:Benim icadım değil, hepsi arkadaşların

MUSTAFA YILMAZ

: Tercümesi mi bu? Continuous Trade

MEHMET ERTÜRK

: Bunların Türkçe kelime kısaltmaları, Sürekli Ticaret Platformu, diğeri de, evet, kaynağı, evet, Avrupa'da da falan bu tür benzer diğerk mekanizmalarda da, oralardan muhtemelen esinlenmiştir arkadaşlar.

Burada bir diğerk konumuz; taşınan miktar bildiriminde bir eşitlik istiyordu BOTAŞ yani şunu istiyordu katılımcılardan, diyordu ki “sen dengesizlik yapmayacağına gün öncesinden kararlı bir şekilde programlanmanı yap, 100 girdin, 100 de çıkış ver bana” diyordu. Şimdi yeni dönemde tabii, ticaret ile sürekli alış satışların yapıldığı bir ortamda bu çok mümkün değil. Dolayısıyla dengesizlik ile ilgili zaten bizim ayrı mekanizmalarımız olacağından dolayı, dengesizliği cezalandırıcı zaten tedbirlerimiz olacağından dolayı artık bu eşitliği istemeyeceğiz, taşınma miktarı bildiriminde yani taşıtanlar günlük programlarında giriş için 100 çıkış için 90 diyebilecekler örneğın ya da giriş 100 çıkış 110 diyebilecekler. Biz buna ŞİD’te yapacağımız değişiklik ile bu imkânı taşıtanlara sağlamış olacağız ki arada kalan eksikliklerini piyasada yapacakları işlemlerle gidermiş olsunlar, eksik ya da fazlalarını oradan yönetsinler şeklinde bir düşünce var.

Ayrıca bunun şöyle de bir faydası olacağını düşünüyoruz; BOTAŞ İletim, sistemi işletirken gerçek durumun ne olduğunu bilerek güne başlamış olacak yani sırf eşitlik olsun diye “100 girip 90 çıkacak bir adam 100 girip 100 çıkacağım” demek yerine gerçek neyse onu söyleyecek, BOTAŞ da bunu bilerek sistemi daha rahat işletecektir diye de düşünüyoruz bu dönemde.

Bir diğerk önemli konumuz, aslında kritik konulardan birisiydi; sürekli ticaret platformu dediğimiz bu ortama girip girmeme konusunda taşıtanlara seçim hakkı vermiş olacağız. İsteyen taşıtanlarımız STP dediğimiz sürekli ticaret platformunda ticaret yapabilecekler ve dengesizliklerini oradan giderecekler, ayrıca ticaret amaçlı da bu platformu da kullanabilecekler fakat “ben bu ticaret olayını girmek istemiyorum, ben klasik yoldan devam etmek istiyorum” diyen bir taşıtan da varsa onu da zorla buraya sokma gibi bir derdimiz yok. Onunla ilgili de mevzuatta gerekli düzenlemeleri yaparak, ikincil mevzuatta bu imkânı onlara sağlamış olacağız. İsteyen burada aktif bir oyuncu haline gelebilir istemeyen kendi dengesizliğine razı bir şekilde bu dengesizlik ile ilgili bedelini de ödemek şartıyla burada herhangi bir pozisyon almayabilir. Buna yönelik de biz taşıtanların her iki sınıf için de kendilerini

konumlandırabilmelerine imkân sağlayacak anlaşma taslaklarının oluşturulmasını hem BOTAŞ'tan hem EPIAŞ'tan istemiş durumdayız. O şekilde de bir yapı oluşturacağız inşallah. Kimseyi zorlamıyoruz yani "illa bu sistem girip bu sistemde ticaret yapacaksın" demiyoruz. Bu konuyla ilgili de hem sektörden bir talep vardı, BOTAŞ ve EPDK tarafındaki arkadaşlar da makul gördü bu talebi.

Bir diğer konumuz; dengesizliklerden oluşan bakiyenin yansıtılması konusu. Biraz önce Başkanım "DOBY" demişti ya arkadaşlar, işte bu DOBY dediğimiz kavram. Bu dengesizlik durumunda işte biraz önce belirtmişim, pozitif dengesizim mesela, sisteme gaz vermişim, bu verdiğim gazın bedeli hak ettiğimin altında olacak, gaz fiyatı o gün sistem de atıyorum, 1 Lira ise ben varsayalım 80 Kuruş, 90 Kuruş bir bedel ile bu gazı sisteme vermiş olacağım, sistemden fazladan gaz çekmiş birisi için de tam tersine bu gaz pahalı olacak, o gün sistemde gaz 1 Lira ise bunlar da 1.2 Liradan atıyorum, bu gazın parasını ödemiş olacaklar. Dolayısıyla sistemde atıyorum, 20 milyon negatif, 15 milyon pozitif bir dengesizlik varsa bu 35 milyonluk hacmin tamamına bu tür bir işlem yapılacağından dolayı yani birisinden 90 Kuruştan aldığı gazı diğerinin 1.2 Liradan satıyor gibi bir durum oluşacağından dolayı bir fazlalık ortaya çıkacak, bir bakiye birikecek. Bu bakiyenin dağıtılmasıyla ilgili önemli bir meseleydi bu aslında, bunun üzerinde biraz, tabii, para olunca herkes pürdikkat kesildi ve bu konuyu uzun süre tartışmış olduk. BOTAŞ İletimin bir de şöyle bir talebi var; bunun bir kısmının EPDK tarafından, Kurulumuzca uygun görülecek bir kısmı BOTAŞ'a bırakılmış olsun, büyük bir kısmı sektör oyuncularıyla ilgili ay sonunda yansıtılmış olsun,

KATILIMCI : Diğer kısmı da bize kalsın Mehmet Bey?

MEHMET ERTÜRK : Başkanım, takdir sizin, tamamı da kalabilir, biz buna göre hazırlarız. Bunun üzerine biraz taraflar hassaslar, doğal olarak işin içinde para var, yalnız şunu da belirtmiş olayım Başkanım burada; BOTAŞ İletim'e kalmış olsa bile BOTAŞ İletim'in tarifeleri malumunuz bizim tarafımızdan sıkı bir şekilde düzenlendiği, gelir tabanı sistemi uygulandığı için hâlihazırda da bu tür oluşan fazlalık gelirler, işte dengesizlik cezalarından örneğin oluşan gelirler zaten 2 yıl sonraki gelir tabanında dikkate alınıyor ve düşülüyor BOTAŞ İletim'in gelir ihtiyacının. Dolayısıyla BOTAŞ İletim'e kalması demek sürekli BOTAŞ İletim'de kalması değil BOTAŞ İletim'in çünkü biz bu mekanizmadan herhangi bir şekilde ilave bir kâr ya da

zarar etmesini engelliyoruz. En nihayetinde taşıtanlar arasında bu para bir şekilde dağıtılmış olacak fakat kısa vadede mi tamamı dağıtılacak yoksa bir kısmı uzun vadeye mi kaymış olacak, bununla ilgili tarafların farklı görüşleri oldu, bunu da sizin takdirinize sunacağız.

Bir diğer önemli konumuz, “hatalı okuma” konusuydu. Bununla ilgili şöyle bir problemimiz var; geçmişe dönük yani her günün sonunda biz o gün ile ilgili işlemleri yapıyoruz, kim ne almış ne satmış, ne kadar gaz girmiş ne kadar gaz çıkmış, fazlası eksikliği nedir, buna yönelik faturalandırmalar vesaireler de çıkmış oluyor, gün bittikten sonra yapılan işlemler ile bir, iki gün içerisinde o günün bütün yapılan hareketlerinin, aktivitelerinin muhasebesi yapılmış bitmiş oluyor. Fakat daha sonra atıyorum, 1 hafta, 10 gün, 1 ay, 1 yıl sonra herhangi bir gündeki ölçümlere ilişkin ya da veri girişlerine ilişkin bir hata ortaya çıkabilir, atıyorum Dağıtım Şirketi, bir tedarikçinin, tüketicinin şeyi ile ilgili “bugün 1 milyon çekti” derken daha sonrasında bu verinin yanlış olduğu, 1 milyon değil de 1.1 milyon olduğu ortaya çıktı diyelim, bu durumda o tedarikçinin aslında o güne yönelik hesapları farklı oluşması gereken bir birim ortaya çıkıyor. İşte, bununla ilgili olarak şimdi biz elektrikte halihazırda işlettiğimiz bir mekanizma var; 60 günlük bir sürede bununla ilgili düzeltmeleri tamamıyla yapıyoruz, bütün tarafları etkileyecek şekilde bu düzenlemeleri yönetiyoruz, 60 günden daha uzun süreyi kapsayan bir yapı oluştuğunda da buranın etkisini “sıfır” bakiye üzerinden yönetmeye çalışıyoruz. Yani bundan mağdur olan, bu hatadan mağdur olanların mağduriyetini gideriyoruz, o mağduriyetinin oluşturduğu bir maliyet varsa onu da “sıfır” bakiye üzerinden yönetme gibi bir yola gidiyoruz. Bu konuyu da yine uzun süre tartıştık, geçmişe dönük hataların sonradan tespit edilmesi durumunda ne yapmak lazım diye, bununla ilgili iki görüş var. “İleriye dönük bir düzeltme yapılabilir” görüşü var, BOTAŞ İletim biraz daha buraya meyilli, süreci daha kolay yöneteceğini düşünüyor yani bir taşıtanın, atıyorum, 50 gün önceki bir gaz gününde 1 milyon eksik yazılmışsa o gün hesabına sonraki günlerde “ben bugün tespit ettim, 2, 3 gün sonraki dönemde bu 1 milyon fazla senin hesabına yazayım” gibi bir düşünce var veya geçmişe gidip o gün ile ilgili hesapları tekrar yapma opsiyonu var. Bizim genel olarak dünkü tartışmalar sonucunda sanki kanaatimiz, tabii, takdir Kurulumuzun olacak tabii ki, en nihayetinde, yine elektrikteki benzer bir mekanizmayla belli bir süre için geriye gidip düzeltme, onun ötesinde artık çok fazla ilgililerin, tarafların bulunulmasının zorlaştığı durumlarda

da bu düzeltmenin geleceğe dönük yapılması şeklinde bir düşünce oluştu genel olarak.

Bir diğer tartıştığımız konu; BOTAŞ İletim'in ilave bir dengeleyici olarak piyasaya girişi konusunu uzun uzun tartıştık. BOTAŞ İletim, kendi ihtiyaçları için, bunlar neler; iletim sisteminin dengesizliğini giderme en önemli karşılaşacağımız ihtiyaç. Gaz stoku ile ilgili, line fill ile ilgili bir gaz ihtiyacı varsa bununla ilgili yani gaz alımı yapabilir, dahili gaz kullanım amacıyla biliyorsunuz işte istasyonlarda vesaire bu kompresör istasyonlarına falan gaz kullanıyor BOTAŞ, bu miktarda bir ilave gaz ihtiyacı varsa bununla ilgili ticaret platformuna girip gaz alımı yapabilecek. Burada sektördeki arkadaşların özellikle istediği kriterler ne olsun; BOTAŞ ne zaman girecek, hangi gerekçeyle girecek, ne kadar miktarda gaz alacak gibi kriterlerin olabildiğince netleştirilmesini istiyorlar. BOTAŞ'taki arkadaşlar da aslında çok farklı düşünmüyor, yalnız genel ulaştığımız kanaat şu oldu; henüz bizi neyin karşılayacağını öngöremediğimiz için yani bu piyasa işlemeye başladığında nasıl bir yapı ile karşılaşacağımızı BOTAŞ İletim'in alacağı pozisyonun ne tür yansımaları olacağı veya hangi durumlarda buraya girme ihtiyacının ortaya çıkacağı durumlarını tam öngöremediğimiz için şimdilik ilkesel çerçeveye oluşturalım gibi bir kanaat ortaya çıktı. Yine olabildiğince detaylandırılmı ama ilkesel çerçeveyi ortaya koyalım, zaman içerisinde kazanacağımız tecrübelerle birlikte de bunu daha sıkı hale getirelim, daha detay kurallara bağlayalım gibi de bir kanaat oluştu. Burada bir de şunu vurgulayayım; BOTAŞ İletim, özellikle dengeleme amaçlı olarak ihtiyaç duyduğu gazı yani sistemde bir önceki gün atıyorum, 10 milyon dengesizlik oluştu, negatif dengesizlik var, bu gazı BOTAŞ İletim'in tedarik etmesi lazım, bu tür durumlara ilgili öncelikle BOTAŞ İletim bu mekanizmayı kullanacak, sürekli ticaret platformu imkânını kullanacak, oradan yeterince miktar tedarik edemezse veya bu mekanizmada bir problem olduğu için kullanamaz hale gelirse o günde yapmış olduğu ikili anlaşmalar üzerinden bu gazı tedarik etme yoluna gidebilecek. Ama dengesizlik, orası kritik, sistem üzerinden, yeni kuracağımız sürekli ticaret platformu üzerinden BOTAŞ kapatmaya çalışacak, gaz alış-satışını oradan öncelikle yapmaya gayret edecek.

Diğer konumuz, "teminat" meselesi. Teminat ile ilgili de arkadaşların, özellikle özel sektör tarafının ben biraz kafalarının karışık olduğunu gördüm, açık söyleyeyim. Şimdi bana öncesinde verilen bilgi sanki periyod noktasında diyelim ki bir isteksizlik varmış gibiydi ama böyle tabii, teminat meselesinin piyasa için ne kadar kritik

olduğunu hep birlikte değerlendirdik, elektrikte yaşanan tecrübelerimizi paylaştık arkadaşlarla, özellikle de yaşanan tecrübeler, burada teminatsızlıktan dolayı ortaya çıkacak, piyasadaki bu açıklığı kullanmaya çalışacak muhtemel toptan satış lisansı sahibi tedarikçilerimizin sistemde oluşturacağı zararlar ve bu zararların da sistem katılımcıları tarafından finanse edileceği meseleleri gündeme geldi. Bu noktada da taşıtan şirketlerimiz biraz daha bu teminat konusuna benim gözlemlediğimi kadarıyla olumlu yaklaşır noktaya geldiler. Tabii, biz şunu istemiyoruz yani bu teminatları hani riski sınırlamak için çok çok aşırı yüksek belirleyelim gibi bir noktada değiliz, yine bir miktar risk ister istemez kalacak çünkü riski sınırlamanın maliyeti malumunuz, çok yüksek oluyor her zaman. Dolayısıyla ihmal edilebilir, marjinal diyebileceğimiz küçük bir risk belki kalmış oldu ama çok büyük bir oranda biz sistemi teminatlar üzerinden güvence altına almış durumda gelecek seviyede bir teminat belirleme mekanizması oluşturmayı öngörüyoruz. Burada zaten elektrikten gelen ciddi bir tecrübe oluştu, EPIAŞ da bu tecrübeyi doğalgaz piyasasına aktaracak bir çerçeve oluşturmuş durumda, bunu da yine Kurulumuzun takdirine sunduğumuzda değerlendirme şansınız olacaktır.

Burada belki bir kolaylık sağlamak adına, o konuda da sektörden yazılı görüş bekliyoruz; biz işleme ilgili teminatlar yani platformda yapılacak ticarete ilişkin teminatların likit olmasını öngördük, şu anda elektrikte öyle çünkü. Yani siz bugün atıyorum, 5 milyon gaz sattınız veya 5 milyon gaz aldınız, buna yönelik teminatlar likit olarak tutulacak çünkü bu ticaretin sonucunda ortaya çıkan tutarlar bir sonraki gün ilgisinden tahsil edilip ilgisine ödenir gibi bir mekanizma öngörüyoruz, tıpkı elektrikte gün öncesi piyasasına ilişkin gün öncesi ve gün içi piyasasına yaptığımız gibi. Burada EPIAŞ'ın birilerinden para toplayamama riski durumunda bu parayı ödemeyebilmesi için de nakit teminat tutulmasını öngörüyoruz fakat sektörden bu kadar yüksek nakit teminatın sunulmasının kendilerini zorlayacağı yönünde endişeler ortaya çıktı. Biz de önermeleri durumunda bu teminatın bir kısmının teminat mektubu olarak tutulabileceğini söyledik. Yalnız bunun risklerini de belirttik, teminat mektubunun yakılması gibi bir durum ile karşılaştıklarında kendilerinin çok daha ağır fatura ödeyeceği meselesini de onlara ifade ettik. O çerçevede yine yazılı görüş bekliyoruz bu kısmıyla ilgili teminatların.

Diğer konumuz; dengeleme ve piyasa işlemleriyle ilgili EPIAŞ'ın farklı farklı uzlaştırma yapacağına ilişkin de bir mutabakat ortaya çıktı. Yani orada yapılan bir

alış-satış gaz ticareti var bir de dengesizlikten kaynaklı uzlaştırma var. Dengesizlikten kaynaklı uzlaştırmayı zaten BOTAŞ İletim'in vereceği rakamlar üzerinden EPIAŞ yönetecek. BOTAŞ İletim, her günün sonunda her bir taşıtan için ne kadar gaz girişi yapmış ne kadar gaz çıkışı yapmış, negatif veya pozitif dengesizliği nedir, rakamlarını çıkaracak, tahsisatlarını yapacak, bunları EPIAŞ'a bildirecek, EPIAŞ da onları dikkate alarak ayrı bir uzlaştırma mekanizması çalıştırıp ilgililerden bununla ilgili hesaplamaları ilgililere verecek, tahsilatları, ödemeleri bu kapsamda yapmış olacak.

Bir kritik konumuz, son konumuz, tartıştığımız son konu buydu: teminatını vermeyen, zamanında sunmayan piyasa katılımcılarıyla ilgili nasıl bir işlem yapmak doğru olur noktasıyla ilgili biraz tartıştık. Burada da tabii şöyle, bir yandan teminatı vermeyi sağlamamız lazım, bir yandan da burada bir boşluk oluşturup diğer oyuncularımızın, malumunuz, zaman zaman gaz piyasasında karşılaşıyoruz, bir şekilde tüketicisini üzerinden atmak isteyen toptan satıcılarımız olabiliyor. İşte, buna da yol açmayacak şekilde yani belli yükümlülüklerden kurtarmaya yol açacak bir mekanizma da oluşturmadan olabildiğince onu teminatını tamamlamaya zorlayan, olabildiğince caydırıcılık içeren, hiçbir şekilde, hiçbir kez de onun avantajına çalışmayan bir mekanizma, bir yaptırım mekanizması oluşturma yönünde de bir konsensüs sağlandı. Bu konuyla da arkadaşlarımız işte EPIAŞ ile BOTAŞ ile birlikte çalışıp kurulmuş olan mekanizmayı yine takdirlerinize sunmuş olacaklar.

Bizim görüştüğümüz önemli noktalar bunlardı. Önümüzdeki süreçte yine bu metinlerle ilgili hem piyasa usul esasları hem şebeke işleyiş düzenlemesinde bu konuya ilişkin yapılacak düzenlemelerle ilgili sektördeki arkadaşlarımız görüş vermeye devam edecekler, yazılı görüşlerini bekliyoruz. Bu Toplantıda aldığımız notlar ve oradan gelecek olan yazılı görüşler dikkate alınarak konuyu detaylıca Dairemiz inceleyip takdirlerinize inşallah, önümüzdeki dönemde sunmuş olacak.

Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA YILMAZ

:Elinize sağlık. Bu teminatların nakde çevrilmesindeki sıkıntıları belki birkaç gün opsiyon ile çözülebilir o, ihtiyacı görüyor mu şirketlerin?

MEHMET ERTÜRK

:Yani işte hani biz de o duruma düşmemeleri için ama nakit de zorlayacaksa şirketlerimizi belki bir kısmı mektup olabilir.

MUSTAFA YILMAZ :Mektup olabilir, diyelim ki, 3 gün içerisinde sıkıntı olursa süre verdin, onun nakit olarak yatırılması, o yatırılmadığı takdirde belki nihai çözüm olarak teminatın nakde çevrilmesi.

MEHMET ERTÜRK :Hızlı bir şekilde, ilgili günde hemen çevrilmesin diyorsunuz EPIAŞ'ta.

MUSTAFA YILMAZ :Yani orada belki küçük bir opsiyon olabilir çünkü o EPIAŞ'ı da sıkıntıya sokmaz, hem sistemi rahatlatırsa o olabilir.

MEHMET ERTÜRK :Yani hâlâ risk çok büyümüyorsa bu tür mekanizmalar geliştirebiliriz. Nezir Bey söz istiyorlar oradan, buyurun.

NEZİR AY :Sayın Başkanım, ödemeler günlük yapıldığı için ertesi gün saat 15:00 itibariyle ödemeyi yapamadığınızda temerrüde düşmüş olacağız. O nedenle mektup teminatı hemen bozdukmak zorunda kalacağız ve mektup teminat piyasa oyuncuları için çok büyük bir risk oluşturuyor ki, bir sonraki dönemde kesinlikle herhangi bir kredi alma, yeniden teminat alma şansları ortadan kalkmış oluyor, iflasa doğru gider. Birincisi bunu dikkate almaları lazım ama EPIAŞ olarak da o gün 15:00 itibariyle bu ödemeleri yapamazsak faiz ödemek durumunda kalırız piyasa katılımcıları.

MEHMET ERTÜRK :Faiz oranları ne kadar orada?

NEZİR AY : 4850 sayılı Yasaya göre veriyoruz biz.

MUSTAFA YILMAZ : Belki onu da telafi edecek bir sistem olabilir. Çünkü bazen nakde çevirmek anında ŞİD'te belki günlük, 2 günlük opsiyonlarla ödeme yapılması belki telafi edilebilir, onlar çok şey değil.

NEZİR AY : Onun için nakit üzerinde duruyoruz ama belki bir fon mekanizması üzerinde de bir değerlendirme çalışması yapıyoruz. Eğer böyle bir şey olursa

MUSTAFA YILMAZ :DOBY, mobi falan görüldü ya.

NEZİR AY : Fiyat yapısını oluşturabilirsek

MUSTAFA YILMAZ :O DOBY ile ilgili bir şey yapılabilir, bir fon.

NEZİR AY

:Olabilir, kasada para olursa problem değil.

MUSTAFA YILMAZ

:Peki, teşekkür ederiz.

AZİZ CAMCI

:Başkanım, bir sonraki sunuma geçebiliriz eğer bu konuda başka bir görüş yok ise.

MUSTAFA YILMAZ

: Kim yapacak sunumu?

AZİZ CAMCI

: Murat Bey yapacaklar. Buyurun Murat Bey.

MURAT KOÇAK

: Sayın Başkanım, Değerli Katılımcılar, öncelikle Çalıştayımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Burada paylaşacağım bilgilerin de önümüzdeki oluşacak piyasaya bir güven teşkil etmesini arzu ediyorum.

Biz şimdi İletim şebekesindeki hedefimizi Hedef 2023 diye bir 7 yıllık plan, program yaptık. Programımızda da İletim şebekesinin hem giriş hem çıkış kapasitelerinin iyileştirilmesine yönelik bazı yatırımlarımız var, onları sizlerle paylaşacağım.

Birincisi; şebekenin çıkış noktalarındaki kapasite projeksiyonları. Şebekemizin çıkış noktalarında şu anda 78 ilimize doğalgazı ulaştırmış durumdayız, 3 ilimiz kaldı, 3 ilimiz de Şırnak, Hakkari ve Artvin. Bu illerimizde de şu an yatırımlarımız devam ediyor, 13.443 kilometreye ulaşan bir boru hattımız oluştu. Bu 3 tane ilimiz de şu anda proje aşamasında, Şırnak Doğalgaz Boru Hattı; 185 kilometre ve 40 İnçlik bir boru hattı, Aralık 2017 itibariyle inşallah, tamamlanacak. Hakkâri Doğalgaz Boru Hattı; bu 12 İnç 212 kilometrelik bir boru hattı, o da Ağustos 2018. Diğer bir boru hattımız da Artvin İline doğalgaz arzı sağlayacak boru hattı; o da 10 inç, 110.76 kilometre, o da Kasım 2018'de tamamlanacağını düşünüyoruz. 2018 sonu itibariyle gaz ulaştırmadığımız herhangi bir ilimiz kalmayacak diye temenni ediyoruz inşallah.

Diğer ilçe bazında, il bazında ve sanayi bölgesi bazında şu ana kadar işte 78 ilimize gaz ulaştırdık, 3 tane ilimiz henüz gaz arzını sağlayamadık, Hakkari, Şırnak ve Artvin. Diğer ilçe sayısı olarak da şu anda 336 ilçemize gaz ulaştırmış durumdayız. Buna tabii, dağıtım şirketlerinin de katkısıyla ama henüz 583 ilçemiz daha gaza ulaşmamış durumda, daha henüz gaz bekleyen, hizmet bekleyen ilçelerimiz var.

OSB olarak da 137 OSB Şu anda gaz kullanıyor.

MUSTAFA YILMAZ : Pardon, ilçe sayısıyla ilgili iletim hattıyla ulaşlamıyor mu yoksa tüm doğalgaz olarak doğalgazın eriştiği iletim veya dağıtım, her ne olursa olsun, hepsini mi kastediyoruz?

MURAT KOÇAK : Hepsini kastediyoruz yani ortaklaşa bir Şey yaptık.

MUSTAFA YILMAZ : Merkez ilçeler de dahil değil mi buna?

MURAT KOÇAK :Tabii, tabii.

MUSTAFA YILMAZ :Peki.

MURAT KOÇAK :OSB olarak da 137 tane organize sanayi bölgesinin Şu ana kadar doğalgaz boru hattı tamamlanmış durumda, yalnız 174 tane daha OSB hattına gaz arzını beklemektedir Şu anda.

Bunlardan projeksiyonumuzda 2018'de inşallah, illerimizi tamamlayacağız, ilçe olarak da hedef oldu, 2017 110 ilçe, 2018'de 80 ilçe, 2019'da 39 ilçeye gaz arzını sağlayacak bir planlama yapmış bulunmaktayız. Yine Bakanlığımızın, Kurumumuzun almış olduğu bir karar ile de 13 tane OSB'ye BOTAŞ kendi imkanlarıyla gaz arzını sağlamak için gerekli yatırımları başlamış durumda.

Depo çıkış noktalarımızdaki kapasite projeksiyonumuz ise; 2 tane malum depomuz var, bir tanesi Kuzey Marmara Depomuz, Değirmenköy'de deposu, diğeri Tuz Gölü Deposu. Kuzey Marmara Değirmenköy Deposunda Şu anda 16 milyon metreküp günlük Şebekeden gaz çıkışı, gaz teslimatı yapabilecek durumdayız. Tuz Gölü Deposunda da 15 milyon metreküp civarında bir gaz teslimatı bu yıl itibariyle yapabilecek duruma geleceğiz. Şu anda 2.5 milyon metreküp günlük civarında bir gaz teslimatı halihazırda yapıyoruz Tuz Gölü'ne ama bu yıl sonuna kadar 15 milyon metreküp teslimat gerçekteşecek.

Burada depo çıkış noktalarının bir kapasite projeksiyonu görölüyor. Malum, bizim Kuzey Marmara ve Tuz Gölü Depolarımızdaki uzun dönemli projelerimiz devam ediyor, Kuzey Marmara Depomuz Şu anda halihazırda 2.084 milyar bir depolama kapasitesine sahip, bunu 2023'te 4.6 milyar metreküpe çıkarmayı hedefliyor

Kuruluşumuz. Diğer Tuz Gölü Deposunda da 5.4 milyar metreküplük bir depolama kapasitesine ulaşacak şekilde çalışmalar devam ediyor. Toplam depolama hacmimiz 2023'te 10 milyar metreküp seviyesine ulaşacak. Yani şu anda da 50 milyar metreküplük yıllık bir tüketim öngörürsek % 20'si kadarını depolayabilecek duruma geleceğiz inşallah.

Enjeksiyon kapasitemiz de Kuzey Marmara Deposuna 16 milyon enjekte edebiliyoruz şu anda, halihazırda, 2020'de 45 milyon metreküpe çıkacağız, bu şekilde 45 milyon metreküp gaz teslimatı yapabilecek şekilde yatırımlarımız devam etmekte şu anda. Tuz Gölü'ne ise şu anda 15 milyon metreküp, bir sonraki aşamada 30 milyon metreküpe çıkacağız Tuz Gölü Genişleme Projesi kapsamında 2021 yılında 60 milyon metreküp gaz teslim edecek şekilde şebeke yatırımları devam etmekte.

Toplamda şebekemizden depolara şu anda 31 milyon metreküp gaz teslim edebilecek durumdayız, 2023'te de 105 milyon metreküp civarında bir gaz teslimatımız söz konusu olabilecek.

İhracat çıkış noktalarımız; şu anda halihazırda Yunanistan, İpsala Noktasından bir çıkışımız, bunu bu yıl 2.4 milyon metreküpten 4.578 milyon metreküpe çıkardık kapasitesini. Bununla ilgili de üçüncü tarafların erişimine ortam oluşturması açısından Yunanistan iletim operatörüyle de gerekli görüşmelere başladık, bir interconnection agreement beraber imzalayacağız, bu tamamlanacak inşallah. Belki üçüncü taraflara da bu noktada ticarete davet edecek duruma geleceğiz.

Diğer bir noktamız; onu biz arkadaşlar arasında bir hedef koyduk, Türk Akımı geliyor malum, Rus, Balkan hattı farklı bir şekilde ters çalışma ihtimali söz konusu, Malkoçlarla ilgili olarak Malkoçlardan ters akış ve Bulgaristan'a teslimat söz konusu olabilecek, belki ileriki dönemlerde gündeme gelebilecek. Biz bunu bugünden itibaren oradaki Kırklareli Kompresör İstasyonumuzda ve Malkoçlar Ölçüm İstasyonunda gerekli fiziksel çalışmalara başladık. Kendi iç şebekemizdeki bu yatırımları tamamladıktan sonra bir yandan da Bulgaristan ile de bu konuyu görüşeceğiz, buradan ihracat yapılabilecek durumda şebekeyi hazır hale getirmeyi düşünüyoruz.

Kapasitenin haricinde iletim şebekesinin basınç profilini korumak için de birtakım çalışmalarımız var. Ayrıca yeni bağlantı boru hatlarımız var. Bunlarda şu

anda devam eden çalışmalarımız var, bir TANAP Boru hattımız var 30 inçlik, 32.3 kilometre, bu yılın sonunda bitecek ve TANAP ile 2018 yılı itibariyle şebekeleri enterkonnektör duruma getirmiş olacağız.

Demirciler-Adapazarı-Düzce Doğalgaz Boru Hattımız var. Bu bölgede Adapazarı İzmit bölgesinde basınç düşürücülerimiz var. Teslimat basınçlarında herhangi bir sorun yaşanmasın diye orada loop hattımız olduğu için 20 İnç, 148 kilometrelik bir yatırımımız var. O da Temmuz 2019 itibariyle tamamlanıp işletmeye alınacağını düşünüyoruz.

Ayrıca Afyon-Seçköy Doğalgaz Boru Hattımız var, 40 İnç, 276 kilometre. Bu Boru hattımız biraz daha çok fonksiyonlu bir boru hattı olacak. Hem Güneyden gelecek ilave gazlara taşıma hizmeti verecek hem de Ege Bölgesindeki giriş noktalarının biraz daha şebekeye giriş kabiliyetini arttıracak bir yatırım olacak.

Kompresör istasyonlarımızla da sistem güvenliği açısından yani arıza durumları veya herhangi bir sıkıntı esnasında sevkiyatı engellemeyecek şekilde ilave 7 ek ünite yatırımlarımız var. 4 tane kompresör istasyonumuz var, bu genelde Doğudan gelen gaz akışı ile ilgili olarak Hanak kompresör istasyonunda bir ünitemiz var, 13.4 Megavat, şu anda yedek ünite yapılıyor, Aralık 2017'de tamamlamayı düşünüyoruz. Doğu Beyazıt Kompresör İstasyonunda 10.5 Megavat gücünde, Sivas Kompresör İstasyonunda da 16 Megavat ve Sungurlu Kompresör İstasyonunda da 15.3 Megavat gücünde yatırımlarımız halihazırda devam ediyor. Ağustos 2019'a kadar bu yatırımlarımız tamamlanacak, sistemi daha güvenli bir hale getireceğiz.

Bu kapsamda şu anda hâlihazırda bizim şebekemizin çıkış noktalarında 687 milyon metreküplük bir kapasitemiz var. Yani 230, 240 milyon metreküplük bir tüketim var ama kapasite kullanım oranımız biraz düşük olmasına rağmen bu yıl bazında öyle görülüyor ama kış aylarında kapasitelerimiz yani %90'ın üzerinde kapasite kullanım oranlarıyla da karşılaşabiliyoruz.

2023 yılında, bu ilçelerimiz olsun, OSB'ler olsun 750 milyon metreküp civarına erişeceğini düşünüyoruz bu kapasitemizin. Tabii çıkış noktalarımızda da 31 milyon metreküplük şu anda, hâlihazırda şebekeden gaz teslimatı yapılıyor. Bunu da 2023'te 105 milyon metreküpe çıkarmayı hedefliyoruz. İhracat çıkış noktasında da şu anda Yunanistan çıkış noktamız var, 4.6 milyon metreküp civarında. Bunu da Malkoçlardan

Bulgaristan'a eğer başarabilirsek daha doğrusu Bulgaristan ile görüşmelerle ilgili sonuca bağlı, 17.8 milyon metreküpe çıkartmayı hedefliyoruz.

Giriş noktalarımızla ilgili kapasite projeksiyonumuza baktığımızda ise malumunuz bizim şu anda dört tane hâlihazırda giriş noktamız var. Malkoçlar giriş noktası, Balkan hattından gelen gaz akışını ülkemize teslimatının yapıldığı bir nokta. Durusu ölçüm istasyonu, Türközü ölçüm istasyonu Azeri gazı, Gürbulak'tan da İran gazının gaz giriş noktası. Boru gazı olarak önümüzdeki dönemde bir TANAP Eskişehir noktasından şebekemize bir gaz girişi söz konusu. Buranın kapasitesi biraz yüksek yapılmış, 26 milyon metreküp civarında ama kontratımız orada 16.4 milyon metreküplük bir kapasite girişi söz konusu şebekemize bir enterkonnektör olacak. Yine TANAP boru hattından Trakya noktasına da yine bizim boru hattımıza bir enterkonnektör sistem mevcut, o da 13 milyon metreküp civarında bir boru hattıyla sistemimize, şebekemize giriş noktası olarak katkı sağlayacak.

Ülke içinde de bir Marsa diye bir firmamız var, bu firmamız işte Gelibolu tarafından da gaz arıyor, bağlantı sözleşmesi imzaladık, önümüzdeki Temmuz ayına kadar büyük ihtimalle şebekemize bağlantısı yapılacak. Şebekemize bir 18 bin metreküp günlük bir üretim kapasitesine sahip istasyonu dizayn etmeye çalışıyorlar, Ağustos ayı itibariyle 432 bin metreküplük bir şebekeye gaz vermeyi planlıyorlar.

TANAP hattını yine aynı şekilde 16,4 milyon metreküplük bir gaz girişi olacak. Trakya noktasında ise 8.2 milyon metreküplük bir gaz giriş kapasitesine sahip olacağız. Yalnız kuruluşumuz bu Trakya noktasını fiyat politikası açısından büyük ihtimalle bu istasyonumuz emniyet olacak şekilde yedekli olarak kalacak, sisteme herhangi bir entegrasyonu ilk etapta olmayacak.

Türk akımından da bir 88 kilometrelik bir boru hattımızla bizim Büyükkarıştıran mevkiinde ana iletim şebekesine bir bağlantısı yapılacak, buradan da 47 milyon metreküplük bir gaz girişi yapmayı planlıyoruz ülke içine. Boru hattı ile giriş noktalarımıza baktığımızda Malkoçlar'dan giren şu anda 51.4 milyon metreküplük kapasitemiz var. Buradaki kontratlar bakımından 2020'de sona eriyor ancak biz yine kapıyı kapatmayacağız, burada kapıyı açık bırakıyoruz. 46.9 milyon metreküp Türk akım, 47 milyon metreküplük Türk akımdan gaz aldığımızda Trakya bölgesindeki şebekemizde bir basınç profilinde bir yükselme olacak, onun için yine de biz Malkoçlar giriş noktasından 14.7 milyon metreküp kadar gaz girişine müsaade

edecek kapıyı aralık bırakmayı düşünmüyoruz. Mavi Akımdan 48 milyon metreküp 2023'e kadar devam edecek, yine İran'dan da 28.5 milyon metreküp, Türközü'ndeki Şahdeniz kontratımız da 2023'te sona eriyor ama oradan da yine gaz alabilecek durumda şebekemizin kapasitesi hâlâ emre amade duracak. Eskişehir noktasındaki TANAP şebekesinden bizim BOTAŞ iletim şebekesine gaz akışı 2018 Temmuz ayı itibarıyla başlayacak. İlk etapta 5.7 milyon metreküple başlayacak, daha sonra 11.3, 14 ve 16.4 milyon metreküpe 2021 yılında erişecek. Oradan da 16.4 milyon metreküp şebekemize gaz arzı sağlanacak. Trakya'da TANAP'tan yine şebekemize bir bağlantı var, bu bağlantıyı şu anda kuruluşumuz bir emniyet şartları açısından yedekte bekletecek, kullanmayı düşünmüyoruz ama ihtiyaç olduğunda diğer kaynaklarda ya da arz güvenliği açısından gerektiğinde bu kaynağı da buradaki giriş noktasından da şebekemize 8.2 milyon metreküplük bir kapasiteyi halihazırda inşasını yapıp bekleteceğiz. Kıyıköy'den de 2020 yılında 46.9 milyon metreküp bir gaz yine şebekemize kapasite erişimi olacak.

Bu doğrultuda boru gazı ile boru hatlarıyla 146.9 olan şu andaki bir giriş kapasitemiz 2023'te 181.7 milyon metreküpe erişmiş olacak. LNG terminali giriş noktaları ise şu anda mevcut üç tane hâlihazırda LNG kaynaklarından şebekemize gaz girişi oluyor. Bunlardan birincisi Marmara Ereğlisi LNG Terminali, BOTAŞ tarafından işletiliyor. Buradaki kapasitemiz şu anda 22 milyon metreküp gaz alabilir durumdayız, bir yandan da kapasite artırımı çalışmaları devam ediyor. İlk etapta 27 milyon metreküp ve daha sonra 37 milyon metreküpe çıkacağız. 37 milyon metreküpe çıkmak için iletim şebekemizde de bir loop hattına ihtiyaç gereksinimi duyuldu, hattın yapılması halinde 37 milyon metreküp şebekemize gaz girişi gerçekleşebilecek seviyeye gelebilecek. Aliağa LNG Terminalimizde de şu anda 24.5 milyon metreküp şebekemize gaz girilebilecek durumda, terminalde şu anda kapasite artırımı çalışmaları devam ediyor. İlk etapta 30 milyon daha sonra 39 milyon metreküp civarında bir kapasite artırımı gerçekleşecek. Diğer kaynak da Aliağa FSRU 20 milyon metreküplük bir oradan kapasite girişi söz konusu. Yalnız bu iki noktada toplamda kapasite 59 milyon metreküpe ulaşıyor ama ancak şebekemizin taşıma sorunları nedeniyle biz 45 milyon metreküpün üzerine şu anda hâlihazırda cevap verebilecek durumda görünmüyoruz. Onun için de Afyon Seçköy iletim hattının yapılmasına kadar 45 milyon metreküpün üzerinde gaz girişi pek birlikte olmayacak gibi görünüyor, yalnız münferiden olabilir yani terminalin birinde stok yoksa diğer

terminal 39 milyon şebekeye gaz verebilir veya diğer terminalden düşük sendal programı yapılırsa diğer terminalde 20 milyon metreküp gaz girişi yapılabilecek duruma gelebilecek. Bunu senkronize olarak bir şekilde yönetmeyi düşünüyoruz.

Diğer bir, bizim çalışmamız iki tane kendi BOTAŞ'ın FSRU projesi var. Bunlardan birisi Dört Yol'da BOTAŞ'ın kendi işlettiği bir liman var, o liman üzerinden 20 milyon metreküp civarında bir gaz girişi için şu anda çalışmalarımız devam ediyor. Mühendislik çalışmaları kapsamında süreç şu anda devam ediyor. Bunu da 2018'e yetiştirmeye çalışıyoruz. 20 milyon metreküp civarında buradan şebekeye gaz girilebilecek duruma getirmeye gayret ediyoruz.

Diğer bir noktamız da Saroz Körfezinden şu anda yine aynı şekilde çalışmalar devam ediyor. Buradan da bir 20 milyon metreküp civarında şebekeye gaz girişi olacak şekilde çalışmalar yine proje aşamasında devam etmektedir. Biz Saroz ve Dört Yol'daki yüzer LNG tesislerinin inşasında biraz da arz güvenliğinin sağlanması hedefi doğrultusunda çalışmalarımız devam ediyor. BOTAŞ'ın malum bir dengeleme görevi olduğu için burada ilave stok ve ilave şebekeye giriş kapasitesinin de bir şekilde 2018 kış ayına yetiştirmesi için gerekli çalışmaları hızlandırarak devam ettiriyoruz. Mühendislik çalışmaları bittikten sonra 2018 kış ayına yetiştirmeyi düşünüyoruz. LNG giriş noktalarının kapasitesine bakarsak şöyle, 2017 itibarıyla Marmara LNG'sinden şu anda 22 milyon, Aliğa LNG'den 24.5, Aliğa FSRU 20, Saroz ve Dört Yol'dan henüz bir gaz girişi yok. Toplamda 66.5 milyon metreküp bir LNG piyasaya sürülebilir durumda. Bu çalışmalarımız kapsamında 2021 yılında Afyon Seçkin hattının da iletim şebekemizi devralırsak bu Aliğa LNG ve Aliğa FSRU'daki kısıtı da, taşıma kısıtını da bir nebze çözeceğiz. 39 ve 20 milyon metreküp civarında bir gaz girişiyle belki sistem elverişli bir duruma gelecek ve toplamda 2023 yılında 136 milyon metreküp civarında bir piyasaya LNG girebilecek durumda şebekemizi hazır hale getirebiliyoruz.

Depoda üretim giriş noktaları kapasiteleri ise şu anda bizim Kuzey Marmara Değirmenköy'de depomuz var, 20 milyon metreküp şebekemize gaz verilebilecek durumda. Değirmenköy'den de bir 5 milyon metreküp toplamda Kuzey Trakya bölgesinden 25 milyon metreküp şebekeye gaz teslimatı yapılabilecek durumda. Akçakoca'dan şu anda TP tarafından, Türkiye Petrolleri tarafından işletilen bir noktamız var üretim yeri, 0.36 milyon metreküp bir kapasite ile şebekeye gaz

verilebiliyor. Tuz Gölü'nden de 20 milyon metreküp önümüzdeki yıl daha sonra 40 milyon metreküplere, daha sonra da 80 milyon metreküplere çıkmayı hedefliyoruz.

Kuzey Marmara depomuzdan 75 milyon metreküp 2021 yılında 75 milyon metreküp geri üretim kapasitesine erişecek duruma geleceğiz. Yine Tuz Gölü deposundan da 80 milyon metreküp civarında bir geri üretim yapmayı planlıyoruz. Bu kapsamda yine 10 milyar metreküp bir depolama kapasitesinden şebekemize 2qhâlihazırda 38 milyon metreküp şu anda, iki depodan 38 milyon metreküp gaz verilebilecek durumda. Bunu 2020 yılında 80 milyon metreküpe, 2021 yılında ise 135 milyon metreküpe çıkaracak şekilde projelerimiz devam ediyor. 135 milyon metreküp depodan şebekemize gaz aldığımız takdirde yaklaşık günlük tüketimimizin işte beşte ikisini ya da kış aylarındaki yani üçte birini karşılayabilecek duruma geleceğiz.

Genel tablomuz bu şekilde olacak giriş noktalarımızda, şu anda 2017 yılı itibariyle şebekemize 252,18 milyon metreküp Aliğa FSRU Terminali de şebekemize katkı vermesiyle 252.18 milyon metreküpe erişmiş durumdayız. Malum geçen yıl 242-250 milyon metreküp civarlarında kesinti, kısıntı yapıyorduk. Bu önümüzdeki yıllardan itibaren ise bu FSRU projeleri ve depolarımızdaki projelerin tamamlanması halinde 2023'te 473.48 milyon metreküpe şebekemiz gaz taşıyabilecek durumda olacak. O zaman da gaz kesintisi inşallah öyle bir sıkıntımız da olmayacak. 473.48 milyon metreküp şebekenin bayağı bir ihtiyacını giderecek durumda olacak. Sunumum bu kadar benim, herkese teşekkür ediyorum. Eğer varsa soru-cevap şeklinde gene devam edebiliriz.

ALTAN KOLBAY

: Teşekkür ederiz. Murat Bey'e bir sorum olacaktı. Şu anki 252 mcm'lik giriş kapasitesine baktığınızda onun kaç gün süre ile sürdürülebilir Murat Bey? Yani şunu anlamaya çalışıyorum, kışın çok sert bir kış geçmediği takdirde bu kıştan itibaren görünen o ki resimde inşallah belli bir kısıntıya gitmeden atlatacağız gibi ama bu 252 sonuçta depolardaki şeyden de dolayı, basınçtan da dolayı yavaş yavaş aşağıya doğru inen bir grafiği var. Bu takriben kaç günde, şöyle diyeyim 230'un üzerinde kaç gün sürdürebilir sistem?

MURAT KOÇAK

: Bu depodaki gaz miktarına ve bizim LNG terminalindeki stoklara bağlı. Sürekli LNG terminalini besleyebilirsiniz kargo hizmetleriyle yani terminallerdeki stoku devamlı sürekli tutabilirsiniz bir tek geriye depodaki stok miktarının azalması ve orada basınç kaybı nedeniyle oluşacak keys

kalıyor. Onda da yaklaşık 35-45 gün arasında herhangi bir gaz kesintisi olmayacak şekilde depolarımızdan şebekemize gaz teslimatı devam edilebiliyor durumda olacak yani.

HASAN GAZİ YAY : Malumunuz bazı boru hatları bundan 30-35 yıl önce çekilmiş boru hatları var, mutlaka devam ediyor ama yine de belli eskiyen boru hatlarının rehabilite edilmesi yönünde çalışmalar olup olmayacağını bilmiyorum fakat bunlarda özellikle kış aylarında olası bir patlama ve gaz kesintisinden dolayı kriz yönetimiyle ilgili bir çalışmalar var mı? Bunu izah ederseniz memnun olurum.

MURAT KOÇAK :Tabii ki biz bir kriz yönetimimiz var, patlak esnasında gerekli çalışmaları yapıyor arkadaşlar. Bununla ilgili olarak da zaten hem özel sektör firmalarıyla gerekli irtibat durumlarımız var. Boru hatlarımızda da genellikle işte Doğu'daki malum terör olaylarından dolayı da tecrübeli bir ekibimiz var. Devamlı patlak onarım çalışmaları, bizim o patlak onarım çalışmalarını iki üç günden fazla uzun sürmeyecek şekilde onarıp şebekeye yeniden devralacak durumda bir yetişen personelimiz vardır.

AZİZ CAMCI : Murat Bey teşekkür ederim. Başkanımızın yoğun gündemi nedeniyle biraz hızlandırıyoruz. Rıdvan Bey'in hemen sunumunu alacağız. Rıdvan Bey, Başkanımız erken ayrılacak, hızlı bir şekilde başlayabilirsek hatta belki bazı slaytlarınızı pas geçersiniz bilemiyorum.

RİDVAN UÇAR :Çok teşekkür ediyorum, elimden geleni yaparım Sayın Başkanım, sağ olun. Tüm konuklar hepimizi PETFORM adına saygıyla selamlıyorum. Bir ay önce bu sunumda ne yaparız diye konuşurken aklımda hiçbir şey yoktu, benim sunumum Murat Bey gibi değerli sayıların olduğu bir sunum da değil, not almanızı gerektirecek bir şey de yok. Türkiye'ye biraz daha uzaktan bakarak bu sunumu hazırlamaya çalıştık. Güncel sorunlarımızdan sıyrıalım yukarıdan bakalım, temel tasarım bununla başladı. Bunu da en güzel ifade eden benim uzaya olan merakım nedeniyle 1,5 milyar kilometreden dünya burası, bütün her şeyimiz burada, bütün sübvansiyonumuz, boru hatlarımız, kapasitelerimiz, kaprislerimiz, egolarımız her şeyimiz burada. Bu küçük mavi gezegende yaşıyoruz hepimiz, aslında çok da fazla ciddiye almamak gerekiyor benim sunumumu da başka şeyleri de. Buradaki, o dünyadaki bir salondayız şu anda ama elimden geldiğince hangi fırsatları kaçıırıyoruz, şu anda neler oluyor etrafımızda, biz bunları yaparken

yakınımızda neler oluyor size anlatmaya çalışacağım. Söyleyeceğim herhangi bir şey herhangi bir kişiye saygısızlık etmek amacıyla değil bir şeyi anlatmaya çalışırken eğer olursa kırmak veya herhangi kötü bir şey söylemek istemiyorum. Bütün sunum boyunca power point diyor ki, 2808 tane kelime var bu sunumda 1000 kelime de böyle gereksiz konuşmalar yapınca 4000 tane falan kelime konuşacağım yani 40 dakika desen dakikada 100 kelimelik falan bir tempo ile gideceğim. Bunu da sıkıştırmaya çalışacağım sizinle, çok karışık duygularla hazırladık bu sunumu. Alkışladığımız şeyler de var, konular da var, şaşkınlıkla baktığımız konular da var, üzüntüyle baktığımız konular da var. Bu sunum bunların hepsinin karışımıyla hazırlandı ve başarının bir bilim olduğunu, aslında bizim hedeflediğimiz yerlere gerekli kriterleri koyduğumuzda başarının kendiliğinden geldiğini söyleyen bu sözle başlamak istiyorum söze.

Bu başarının bir bilim olduğunu geçenlerde Bakanlığımızın yaptığı sunumda gördük. Burada yapılanlar o alkış kısmını oluşturuyor, alkışladığımız bir şeyler, görmek istediğimiz, duymak istediğimiz, gelecekle ilgili bazı planların olduğunu hissetmek istediğimiz sunum yapıldı 12 Nisan'da. O gün 400 milyon metreküp duyduk, bugün onun altındaki stratejiyi görüyoruz ve Bakanımız orada çok önemli bir cümle söyledi, enerjideki bağımlılık stratejisini doğru ve güçlü yönetirseniz ulusal güvenliğiniz de o ölçüde güçlü bir diplomasi ve dış politikaya pencere açar dedi ve toplam 16 tane benim çıkarttığım, belki daha fazladır, konuşma metninden çıkarttığım konular, 16 tane temel strateji belirtti. Bunların hepsini perçinleyip o sözle beraber duvarlarımıza asmamız gerekiyor. Kişisel olarak yorum yapabileceğiniz konular olabilir benim var, bazılarıyla ilgili yorumlar yapılabilir ama prensip olarak bu stratejiler etrafında toplanmamız gerektiğine göre Bakanımızın bu sözünü hepimiz odalarına asmamız gerekiyor. Enerjide bağımlılık stratejisinin doğru yönetip yönetmediğimizi sürekli sorgulamamız gerekiyor yaptığımız her adımda.

Strateji çok önemli ama uygulama olmadan anlamsızlaşıyor. Stratejiyi başarıya çevirmek için de önce takım sonra da uygulamaya yöntemleri çıkartmamız gerekiyor. Bunlar olmadan yapılan her adım aslında sonuca bizi götürmeyecek. Steve Jobs'ın bir lafını burada hatırlatıyorum size, bugün eğer hayatımızın son günü olsaydı, dün bizim hayatımızın son günü olsaydı dengeleme piyasasındaki bu tartışmaları yapar mıydık yine? Neyi yapmazdık eğer yarın hayatımız bitecekse diye düşünerek hareket etmemiz gerekiyor çünkü tren ilerliyor, birileri trene binmiş ilerliyor aslında,

yapılanların sonuçlarını görmeye başladık. Hepimiz biliyoruz bu sayfaları çıkarıyorum, oksijen, yakıt ve kıvılcımı bir araya getirirsek her zaman için alev çıkar, her zaman için alev çıkar! Reel pazarı da bilimsel yaklaştığımız zaman bazı kriterleri, reel pazar demek ne demek? Deminden beri bahsettiğimiz Türkiye'nin ticaret merkezi olma yolculuğuna başlangıç noktası demek. Ticaret merkezi olmuyorsunuz liberal pazar olduğunuz zaman, o yolculuğun birinci dakikasına gelmiş oluyorsunuz. Bunun için de bazı olmazsa olmazlar var. Sübvansiyon olmayacak liberal pazarda, serbest ithalat olacak. Dengeleme piyasası olacak, tezgah üstü piyasalar olacak, ticaret serbest olacak. BOTAŞ'tan bahsetmek çok istemiyorum, BOTAŞ'ı ayrıştırmayın bağımsız iletim operatörü olacak, BOTAŞ ayrışmasın diyorum, bağımsız iletim operatörü olsun. İletim operatörü herkese eşit kol mesafesinde olsun. Şeffaflık olmadan, politik kararlılık olmadan, pazar kültürü olmadan, Takasbank gibi olmadan veya buraya yazmadığım kalabalık olmasın diye diğer kriterler olmadan biz ne liberal pazar olabileceğiz, ne de gelecekte ticaret merkezi olabileceğiz. Bunları bilelim, yapmayalım ama bilerek yapmayalım. Neyi yapmadığımızı bilerek yapmazsak o zaman çıkan sonuçtan da hayal kırıklığına uğramayacağız. Bundan sonra, bunları bir araya getirdikten sonra ticaret merkezi olmak için öyle bir süre var ki kontrolümüzde değil, çok çalışmaya bağlı değil, dışarıdaki traderları ikna etme sürecimiz var daha, bunları yaptıktan sonra. Dışarıdaki insanları, tüccarları gel bak burada böyle böyle bir pazar var, gel burada doğalgazının ticaretini yap dememiz gerekiyor. O süreyi 10 yıl diye tahmin ediyoruz, daha da uzun olabilir. Daha kısa olur mu bilmiyorum ama daha da uzun olabilir. Ondan sonra konuştuğumuz, konuşmalarda kullandığımız ticaret merkezi olma hayaline doğru ilerleyebileceğiz. Venedik'e bir ziyarette bulundum, bir günlük bir ziyaret, bir tur operatörü, bir guide aldık bizi dolaştırıyor. Gözümün içine baka baka kabus gibiydi o an, Venedik bir ticaret merkezi dedi bana turist rehberi. Şaka gibi geldi bana Venedik seyahatinde böyle bir şey duymayı, Venedik'in ticarete iyi olduğunu biliyorum ama ticaret merkezi kelimesini bir tur rehberinden duydum. Sonra da bana yukarıda çektiğim o resmi gösterdi, biraz karanlık ama o bayanın elinde bir tane kılıç, bir tane terazi var. Bu fair ticareti temsil eder dedi tur rehberi bana. Fiyatı kontrol edilmesine, burada tüccarlar fiyata eğer fair yapmazlarsa şuradaki hapsilere atarlarmış dedi, bana hapisleri gösterdi. Belediyeye gittiğinizde o hapisleri gezersiniz siz de. Zengin insanları fiyat kontrolüne uymadıkları zaman hapse atıyorlar, mahkemeler düzenleniyor. 13-17. Yüzyıl arasında en önemli deniz kuvveti, terazi ve kılıç çok kritik bunlar için, tacirleri eğlendirmek için boğa güreşleri

yapmışlar. Tacirleri ikna etme çalışmalarına maskeli balolar orada çıkmış, diyordu ki bana, şu alanda boğa güreşi yapılıyordu tüccarlar buraya gelsin diye. Burada kalsın, eğlensinler, burada alışverişlerini yapsınlar diye, o cazip kılma dönemi. Aşağıdaki haritada böyle kırmızı kırmızı gördüğünüz yerler Venedik Cumhuriyeti, öyle pembemsi gördüğünüz yerler. Yeşil Osmanlı İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğunun Venedik Cumhuriyeti ile savaşı ne kadar sürmüş biliyor musunuz? 16 yıl! 16 yıl savaş yapmışız Venedik'le. Bizans'ı Fatih Sultan Mehmet alırken Bizans'ı desteklediler. Sonra Karadeniz'e açılma ilk hakkını biz Venediklilere verdik. Bütün denizlerimizin kontrolünü Venediklilere vermişiz, ticaret yapma kontrolünü. Biz karaların kontrolünü yapmışız onlar ticareti yapmış. 16 yıl sonunda bir anlaşma yapmışız, bir de Türk hanı var orada, Türk Ticaret Merkezi diyorlar, çok ilginç bir yer. Herhalde bizim Osmanlı İmparatorluğu, Türkler gidip orada kalıyorlardı, anlaşmalarını yapıyorlardı, mallarını stokluyorlardı bilmiyorum ama Türk hanı var, Alman hanı var böyle han han dolaştırmışlar. Bir anlaşma yapmışız, demişler ki, savaş tazminatı ödeyeceğiz size, yılda da 10 bin altın vereceğiz size demişler bu ticarete izin vermesi için. Denizlerimizin ticarete açık olmasını sağlamak için yılda 10 bin altın bize vermişler. Benim bugün kafamda bir milyon altın kazanmıyorlarsa 10 bin altını vermezler bize. Sonra da bir tane daha şart var, aşağıda gördüğünüz resim, meşhur resim o anlaşmanın şartıymış, Fatih Sultan Mehmet'in gelip resmini yapmasını istemişiz Venedikli ressamdan, o anlaşmanın şartına da girmiş. Venedik böyle bir yer... Girit'i almamız 25 sene sürmüş, bunun arkasında tek şey var, ticaret! Alıp-satma! Alıp, kâr edip satma! Çok kâr edip satma!

Dünyanın, bu araştırmalarımı yaparken ilk borsasını buldum, ilk pazarı: Kütahya Çavdarhisar'da Roma İmparatoru kurmuş, ismini telaffuz edemiyorum bir türlü. Enflasyonla mücadele edebilmek için fiyat mücadelesi başlamış ve bütün kölelerin fiyatlarını bütün imparatorlukta sabitlemiş adam. Her şey sabitmiş, işte kuvvetli bir köle iki eşeğe eşitmiş, bir at üç köleymiş. Çivin fiyatı bile belli hepsi. Bu yukarıdaki solda gördüğünüz resim pazar yeri, aşağıdaki de yazıt, o imparatorluğa koyulan fiyatların gösterildiği yazıt. Ne olmuş pazarda biliyor musunuz bu durumda? Milattan sonra 3. Yüzyılda, tüccarlar mallarını pazara vermemişler, bu pazarı çökertmişler. 3. Yüzyıldan beri aynısı oluyor! 17 yüzyıldır aynısı oluyor! Fiyat kontrolü yaparsanız tüccarlar istedikleri fiyat gelene kadar mallarını pazara vermezler ve kıtlık çıkar ortaya. Bunun üzerine Milattan Sonra 300'de bu kanun ortadan kaldırılmış ve

diyor ki kitaplar, kanun Roma'nın kapitalizmin acımasız kuralsızlığına karşı çıkartılan tek devletçi kanun olarak tarihe geçmiştir diyor. 3. Yüzyıldan beri fiyatlar dalgalanıyor bu tecrübeden sonra. 35 yıl önce bir büyüğümüz böyle bir açıklama yapmış, demiş ki, hizmetin bedeli maliyet esaslı tarife ile belirlenmeli, hizmet kaliteli olmalı, fiyat maliyeti neyse o olmalı, hizmeti sunan kuruluş zarar etmemeli, hizmet pahalınca onu satın alamaz duruma düşen toplum kesimlerine doğrudan gelir desteği yapılmalı. Bu şekilde hem hizmet kaliteli olur hem de boşu boşuna bu hizmetten faydalanan ve fakir olmayan kesime de kaynak akmamış olur. Bunu Turgut Özal 1982 yılında söylemiş. Sübvansiyon yapmayın demiş, herkese sübvansiyon olmasın demiş. 1982 yılında bize bu konuda bilgi vermiş ama biz benim yaşadığım, bu resim çok iyi değil ama 5 Ocak'ta çektim ben bu resmi. Bu karanlıklar da kişiler aslında, kafedeki kişiler. 5 Ocak'ta panik halinde hepimiz Ankara'ya geldik. Dengeleme gaz fiyatı 1200 liraya çıkartılmıştı o gün. 1200 lira hepimizin boynuna birer tane ipi ilmik yapıp sehparların hazırlandığı fiyattır. Ölüyoruz yani! Geldik anlattık derdimizi, gidiyoruz daha belli değil ne olacağı da, sıcaklık 0 derecede kar yağıyordu Ankara'da o gün. Bu resmi sonradan çektim, biliyorum kar yağdığını. Elektrik santrallerinde o gün %50 kesinti talimatı gönderildi yani gazımız yoktu. Dengeleme gaz fiyatı 1,5 katına çıkmıştı, 250 mcm civarında talep olduğunu tahmin ediyoruz o günlerde yapılan konuşmalardan. Biz de atmosferi ısıtıyorduk. O kafe farkında değildi yaktığı gazın elektrikleri az gaz gitmesine neden olduğunun farkında değildi. Niye? Çünkü gazının değerini bilmiyordu, gazın değerli olduğunu bilmiyordu, gazın gerçek değerini bilmiyordu. O veya Türkiye'de 23 derecede yaşamak isteyen diğer bizler, konfor sıcaklığını 23 derecede olmasını isteyen, evinde tişört ile oturmak isteyen bizler gazın gerçek değerini bilmediğimiz için elektriğe gönderecek molekülümüz kalmıyor, aynı moleküldü o benim tişörtle oturmama yarayan molekül ile elektriğe giden molekül aslında aynı moleküldü. Gazın gerçek değerinin bilinmemesinden dolayı biz atmosfer ısıtmaya devam ediyorduk. Ama bunun yanında Avrupa'nın en ucuz doğalgazını kullanıyoruz, diğer ülkelerle sıralamaya baktığımızda Avrupa'nın en güzel, en ucuz doğalgazı. Avrupa'nın da en az parası olan ülkeleri arasındayız. Bu durumda ne oluyor? Parası olan ülkeler gaza daha çok para veriyor ama Avrupa'da 20 derecede yaşıyorlar. Avrupa'ya gittiğimizde sigara içenlerin üstünde doğalgaz ısıtıcısı göremezsiniz, yapılmaz çünkü gaz değerlidir. Kışın 20 derecede oturulur, kışın kazak giymeyi göze alır insanlar. Gereksiz ısıtma yapmazlar çünkü o molekül değerli bir moleküldür. Aslında bunu düşünerek yapmıyor tüketici, gazı kullandığı zaman

parasını vereceğini bildiği için yapmıyor, elektrik üretimini düşündüğü için değil. Ama neden bu ülkeler gazı daha pahalıya satıyor ve atmosferi neden ısıtmıyor arasında çok gizli bir bağlantı var düşünmemiz gereken. Avrupa, katıldığım bir toplantıda şöyle bir cümle dedi katılımcı, 70'lerde Avrupa çok sert öğrendi enerjinin bir silah olarak kullanılabileceğini dedi. Aynı şeyi gazda yaşamak istemediği için önlem aldı dedi. 2003 yılında Avrupa'da birileri temin güvenliğimizi nasıl daha garanti alalım diye çalışmalar başlatıyorlar. Bunu biz ibret olsun diye, bir örnek olsun diye anlatıyorum Avrupa'nın yaptıklarını. Takdir ederek dinlememiz, izlememiz gerekiyor. Ne olduğu önemli değil Avrupa'da, yumurtaya da doğalgaza da aynı şekilde davranıyor. Yumurtalarını aynı sepete koymaması gerektiğini söylüyor. Bu sene %45'ini almış ama %25'e kadar düşürebiliyor bir tedarikçiden. Diyor ki, ben bu tedarikçiden daha çok almamam lazım diyor ve başka bir koridor yaratmam lazım diyor. Güney Gaz Koridoru diye bir koridor yaratalım diyorlar. Sonra da bunu alt parçalara bölüyorlar. Üç parçası var Güney Gaz Koridorunun, Güney Kafkasya Gaz Koridoru, altında ortakları görüyorsunuz, 2 milyar dolar. TANAP, 10 milyar dolar, TAP 6.5 milyar dolar. O kadar olağanüstü bir proje ki bu! Altı ülke, 11 şirket ortak. Olağanüstü, yüzyılın projesi mi? Yüzyılın projesi çok doğru! Avrupa'nın bir ülkeye olan bağımlılığını azaltma projesi. Gaz vardı, gaz yakınında vardı onun. Hayır, ben başka bir kaynaktan gaz almam lazım dedi ve altı ülkenin, 11 şirketin ortaklığıyla toplam 18,5 milyar dolar, aslında toplam 45 milyar dolar diyorlar, muhtemelen kalanı bu upstreamdaki yatırımlar, bunları topladığında 19 milyar dolarlık yatırımın üç ülke %96'sını taşıyor, Avrupa'yı bir ülke olarak sayarsam. Olağanüstü bir proje yarattılar. Alkışlamak gerekiyor, takdir etmek gerekiyor. Sonra da bir temin güvenliği raporu açıkladılar. Temin güvenliği raporunun bu sene, 2016'da yeni çıktı, 387 sayfa, 285 sayfası nasıl ısınalım, nasıl soğutalım üzerine yazıyor. Kaç derecede yaşansın, yalıtımlar nasıl olsun, nasıl sıcak su dolaştırılsın, ne olsun? 285 sayfa! Kalan 100 sayfası da N-1 ne olsun, N-1'de nasıl yaşayalım diye. N-1 konusunda ben hep bir kaynağı kapatalım diyordum, bu konuda çok güvendiğim birisi bana yeni bir şey öğretti, bir ülkeyi kapatman lazım dedi, bir kaynağı değil. Bir ülkeden gelen hattı tamamen kapattığın zaman sağlam ayakta kalabilmek üzerine strateji yaratmamız gerekiyor bizim. Avrupa bunun üzerine N-1 yapıyor yani herhangi bir ülke, Libya gaz göndermediği zaman Avrupa'ya bir şey olmaması lazım. Cezayir'den gaz gelmediği zaman Avrupa'ya bir şey olmaması lazım, Katar'dan gelmezse bir şey olmaması lazım.

Peki, bu durumda Türkiye'ye neler yapabiliriz? Türkiye'nin temin güvenliğini sağlayacak gaz koridoru nereden gelsin, nasıl gelsin? Bizim de gaz koridorlarına ihtiyacımız var. Geleceği tahmin etmenin en iyi yolu onu yaratmaktır demiş Abraham Lincoln, biz de yaratalım geleceğimizi. Ne olacak geleceği? Çok zor değil aslında geleceği tahmin etmek, üretici ülkeler, tüketici ülkeler ve üretici olmayan transit ülkeler var. Üretici ülkeler şunu söylemeye devam edecek ki, gazımı mümkün olduğu kadar çok yere ve mümkün olduğu kadar pahalıya satmak istiyorum. Tüketici ülke de diyecek ki, gazımı mümkün olduğu kadar çok yerden, mümkün olduğu kadar ucuz almak istiyorum. Bir de arada transit ülkeler var ki arz ve talebi buluşturmak istiyorum ama ben de bundan yararlanmak, arz güvenliğini sağlamak ve ucuz gaza ulaşmak istiyorum diyor. Bu gayet normal, biz buradayız şu an için. Biz hem tüketiciyiz, hem transitiz, transit rota üzerinde bulunuyoruz ve biz de ucuz gazdan yararlanmak istiyoruz. Ama eğer Avrupa'nın yaptığı bazı aşamaları yapmazsak bizi bu ucuz gazdan yararlandırmaları mümkün değil çünkü tüccarlar istedikleri fiyat elde edilene kadar pazara mallarını vermeyecekler, eğer malda sıkıntı varsa, sen görevini yapmıyorsan, biz hayallerimizi gerçekleştirmiyorsak. Aslında çok da seçeneğimiz yok, çok güzel bir arz-talep projeksiyonu yapmamız gerekiyor. Maalesef toplantılarımızda doğalgaz bu kadar artmaz görüşmeleri çok yapıldı geçmişte, geçen sene arttı işte. Geçen sene 260 mcm olması çok büyük bir sürpriz değildi aslında, o potansiyeli biz kurmuştuk altyapılarımızla, 260 bekleniyordu, kış gelmiyordu sadece, kış gelmeye karar verdi. 250-260 mcm'lere ulaştık geçen sene. Bu projeksiyonların doğru yapılması, herhangi bir saplantı olmadan çok demokratik olarak yapılması çok kritik. Bu durumda şunu görüyorum ki, 2020'de 300 mcm'i biz görürüz veya 2023'te 350 mcm çok sürpriz olmamamsı lazım bize çünkü Yaşar Bey diyor ki, her sene 10 mcm artacak diyor. Ekstra bu ilçelere gidiyoruz, 15 mcm artacak, tüketim artıyor, 50 mcm'de kalması çok kritik değil. Kışın pik talep artması demek tüketimin artması demektir. Biz kışın pik talebi arttırıyoruz sürekli, bu sene 260 olan 350'ye geldiği zaman çok sürpriz olarak tarihin en yüksek tüketimi geldi diye birbirimize bakmamız gerekiyor, bilinen bir projeksiyon bu. Ne hedefimiz? Daha ucuz gaza ulaşmak istiyoruz, daha esnek gaza ulaşmak istiyoruz, daha kısa süreli kontratlara ulaşmak istiyoruz. Bakanlığımızın yaptığı görüşmelerden bunları alıyoruz, biz buna ulaşmak istiyoruz. Buna ulaşmanın tarihte tek yolu var, tek yolu var başka bir yolu yok: Liberal pazar yapacaksınız. Serbest olacak pazar, esnek temin yapısı olacak. Bunu gördüğü zaman tüccarlar mallarının fiyatını indirmeye başlıyorlar pazara girerlerse. Avrupa

bunu başardı. Tüccarlar, mal satıcıları Avrupa pazarına girmek için malının fiyatını düşürüyor. Katar o yüzden İngiltere'ye bizden daha ucuza LNG'sini satıyor. Oradaki pazara girmek için fiyatını düşürmesi gerektiğini biliyor çünkü, Türkiye'ye fiyatını düşürmek zorunda değil çünkü Türkiye pazarının ihtiyacı var, bunu alacak orası yoksa kıtlık olacak.

Bir rapor buldum, buraya petini yazamaya çalıştım ama çıkaramadım. Google South on Corridor Activity Report dersiniz 2009 yılında Ben Arsen diye çok ünlü bir bey var Avrupa'da, bu konularda çok rapor yazıyor. Güney Gaz Koridorunun raporunu yazmış, demiş ki, içerdeki sorunları halledelim demiş yani bağlantıları kuralım, kaprisleri bırakalım, ters akışları yapalım, bir kere içimizdeki sorunları halledelim demiş. İşin içine Azerbaycan, Türkiye ve Gürcistan'ı katmamız lazım demiş, onlar olmadan bu iş olmaz, onların da gaz alması lazım, işin içinde ortak olmaları lazım. Talep oluşturalım, tüketiciler, transfer ülkeler, üretici ülkeler birlikte hareket etsin demiş. Bir de bir şeye dikkat etmiş, tercih ve çeşitlilik el ele gider, bir yerden koşarken bir yere yakalanmayalım demiş. Biraz sonra size göstereceğim. Çok açık, çok güzel bir rapor. Demiş ki, komisyon Türkiye'nin her geçen gazdan para almasını, ücret alacağı bir bekçi rolünü desteklenmemesi lazım. Gate Keeper bekçi midir, bekçi dedim ben, ne dersiniz Türkçesine, benim İngilizcem gate keeper'ı bekçi olarak çevirdi. Türkiye, virgöl, eğer bir rolü olacaksa "if it has a role" olmaya da bilir, bedava değiştirme köprüsü rolünü oynamalıdır. Exchange'e de benim İngilizcem değiştirme dedi, hangisini koyarsanız, değiş tokuş, takas, değiştirme, ne dersiniz... Bedava değiştirme köprüsü! Öyle güzel bir ifade ki! Türkiye'ye bu işten para vermeyin, kazandırmayın ifadesi bu. Bunun ne kadar gerçekleştiğini bilmiyorum ama Avrupa bunlarla kurdu Güney Gaz Koridorunu. Raporu inceleyin farklı yorum yaparsanız tartışalım 2009 yılındaki rapor bu ve hiçbir yerde görmemiştım, tesadüfen bir arkadaşımın bana tavsiyesiyle fark ettim.

Türkiye temin güvenliği, bizim yumurta temin güvenliğimiz nasıl? İşte %50'miz bir tedarikçiden, %15'i ikinci tedarikçi, 10, 10, 7, 5- 7, 8 gayet diğerleri dağınık, bir tanesi %50. Buna dikkat etmemiz gerekiyor. Buradan gelen yumurtalar gelmezse yumurtasız kalmamız gerekiyor. Bir şey yapmamız lazım, üstelik bizim fazla yumurtaya da ihtiyacımız var, hem pik talep için daha çok yumurtaya hem de bir ülkeden bağıımızı düşürmeye ihtiyacımız var. Ne yaptık bu güne kadar? 2001 yılında 4646 sayılı Kanun'u çıkarttık, 16 yıl sürdü buraya gelene kadar, 16 yıldır bu Kanun ile

beraber Şu salonu kurabildik. Bu salondaki bu entelektüel bu bilgi yapısına ulaşabildik. Ne oldu? Özel sektör yaklaşık %20, N-1'imiz de 70. N-1 neydi? Tüm girişler –N büyüklüğünde giriş bölü 20 senede oluşabilecek günlük pik talep. Avrupa Birliği raporundaki formül bu, 20 senede ulaşabilecek pik talep artık 2016 sene, 2036'ya kadar 2016'daki pik talepleri göze alarak ilerlememiz gerekiyor. Bugünkü kış koşullarını koyarak düşünmemiz gerekiyor ileriye. Bunları koyduğumda 70 çıkıyor. Avrupa Birliği diyor ki, bunu 100'e getireceksin diyor. Eğer Avrupa Birliği üyesi olsaydık bunu 100'e getirmemizi isteyeceklerdi. 16 sene sürdü bu noktaya geldik, hedefimiz ne? Temin güvenliği olan liberal bir pazara ulaşmak istiyoruz. Doğalgaz piyasasını dün konuştuk, doğalgaz piyasası 2018'de geliyor bir aksilik olmazsa, elimizdeki mevzuata göre 2018'de çıkıyor ama üç tane daha çok önemli Şey var, burada sıralaması çok önemli değil. Sübvansiyon, bağımsız iletim operatörü ve serbest ithalat. Bunlar olmadan liberal pazara ulaşamayacağız. Bunların dün itibariyle bitmiş olması gerekirdi eğer liberal pazar oluyorsak. Olmadı bugün, yarın da olur ama bir an önce, bir an önce bunların çıkması gerekiyor yoksa oynadığımız oyun Türkiye sınırları içinde kendimizin yazıp kendimizin çizdiği bir oyuna dönecek ilerde. Arkasından da 400 mcm'e gelmemiz gerekiyor, 300 artı mcm'e gelmemiz gerekiyor. Çünkü biliyoruz ki 2020'lerde 300 mcm bizim talebimiz zaten, 300 mcm sürpriz değil, 300 mcm'in üzerine çıkmam gerekiyor ki bunu yönetebileyim. O sırada da özel sektörün payının 520'den fazlaya çıkması gerekiyor ve özel sektörün payının devlet garantisinde %20'ye çıkması gerekmiyor, o olmuyor. Özel sektörün risk olarak %20'nin üzerine çıkması gerekiyor. Özel sektörün pazarda gerçekten oyuncu olmasına ikna olması gerekiyor.

Ne zaman olur bunlar? İnşallah 2018'de hepsi olur. 2018'de demin gördüklerimizle 2019'larda geliyoruz bunların hepsini, bundan sonra kaç yılda geliriz bugün yapılanlara göre belirlenecek olan bir liberal pazara geleceğiz. Liberal pazar çok önemli, bizim çocuklarımızın daha zengin bir ülkede yaşama projesidir, 10 bin dolar değil 15 bin dolarlık bir ülkede yaşama projesidir liberal pazar her konuda sadece doğalgazda değil. Liberal olması daha zengin bir ülke demektir ama büyüğün daha büyüğü var. Liberal pazar olmak çok avantajlı ama öyle bir hayal var ki Türkiye'nin kaçırdığı, yakalamak için çaba harcadığı ama kaçıırılması için çaba harcandığı başkaları tarafından kaçıırılması istenen bir fırsat var ki Doğu Akdeniz Ticaret Merkezi Türkiye. Bu bizim, bizi atlatacak, bizi hoplatacak bir hedefti. Politik

kararlılık, şeffaflık, pazar kültür, takas bank gibi diğer şeylerin dün itibariyle bitmesi gerekiyordu ama önümüzdeki süreçte bunların bitmesi gerekiyor, bir yere sıkışması gerekiyor bunların. Arkasından 473 çok güzel bir sayı, 700 mcm'e çıkmamız gerekiyor. Gülebilirsiniz, olmaz o kadar diyebilirsiniz. Bakın Avrupa'daki örneklerimize ihtiyacının iki katından daha fazla kışın gazı yoksa ticaret merkezi olamıyorsunuz, kışın! Kıştaki günlük ihtiyacı iki katı gazın boruda olması gerekiyor. Yıllık hiçbir şey ifade etmiyor. Kışın ihtiyacın iki katı! Bizim de 300-330'ları görüyorum artık toplamıyla, Excel'e koyduğumuzda 330'lara gelmek sorun değil demek ki 700 mcm'i Türkiye'nin hayal etmesi gerekiyor eğer bir ticaret merkezi olma hayali varsa. Sonra da, bunları yaptıktan sonra dünyayı buranın bir serbest ticaret merkezi olduğuna ikna etme sürecine başlıyoruz. Yani ben 50 yaşındayım, beni bitirir bu! Bu salonun tahmin ediyorum büyük kısmını bitirir, bugün 20-30 yaşında olan insanların daha zengin bir ülkede yaşaması potansiyelini getirir. Hikaye böyle! Biz neredeyiz? Sol taraftayız daha, daha dün konuştuğumuz konu hikayenin başlangıcıydı. Daha çok yolumuz var hayalimizin gerçekleşmesi için. 30 yıl sürecek toplam hikayemiz eğer bugün yapmamız gereken bazı şeyleri yerine getirebilirsek. LNG konusu mesela az önce konuşuldu, bence muhteşem LNG'yi keşfetmemiz. LNG bizim için büyük kurtuluş alanı, çok büyük bir adımdır geçtiğimiz iki senenin LNG. Kapasite artımları da, yeni projeler de. BOTAŞ zamanında demiş ki, kim demişse gerçekten Marmara LNG'sini yapan kişinin heykelini dikmek gerekir, o tesis çok değerli. Girişin %30'u LNG'den gelecek diye bir karar almışlar BOTAŞ'ta tesadüfen öğrenmiştim bunu, aynı şekilde girişin %30'unun LNG'den gelme stratejisine belki de Türkiye'nin etrafındaki dengesizlikleri düşünerek daha da yükseğini hedeflemesi bile normaldir. Renkli gazlara ihtiyacımız var bizim çünkü Libya yok, Cezayir yok boru gazı bizim için. Avrupa'nın öyle bir şansı var. 700 mcm'in %30'u 200 mcm, demek ki LNG'de daha yolculuk bitmedi, hâlâ düşünülmesi gerekiyor Türkiye'nin LNG ile ilgili, hâlâ bitmedi. LNG bizim için temin güvenliğimizin ayrılmaz bir parçası olacak ilerde. Niye kritik döneme giriyoruz? Dört yıl içinde 42 bcm'lik kontrat dönemine giriyoruz. Dört yıl doğalgaz hayatında göz açıp kapamadır, hiçbir şey değildir. 25.inci senelerimiz bitiyor Mavi Akımda, 20 mi, 25 mi bilmiyorum. Ve 2025 yılında Mavi Akım bitiyor. Mavi Akım görüşmelerine girerken LNG'li bir ülke olarak gitmek ayrı, mahkum olarak gitmek ayrı sonuçlar getirecek bizim için. O gaza ihtiyacım yok diyerek masaya otursanız gücünüzü düşünebiliyor musunuz? O gazı almadan masadan kalkma gücü! Bunu elde etmenin yolu bugün yapılan çalışmaların devam edebilmesi.

Çok okunmadığı için kusura bakmayın, bir mucize beklemek her zaman sonuç vermeyecektir. Çok güzel analizler yaparız sonra da hayırlısı bakalım, yarın neler oluyorsa bırakmak biz de yapıyoruz, hepimiz yapıyoruz ama bu konularda şansa yer yok, o mucize butonuna çok dikkat etmemiz gerekiyor. Okyanus çok büyük ama kabımızı da bizim büyütmeyi becermemiz gerekiyor.

Fiyatlar neden, nerelerde belirleniyor? Alüminyum Londra'da, buğday Chicago'da, çiçek Amsterdam'da, fındık Hamburg'da, kahve Londra'da, pamuk New York'ta, kakao Londra, New York'ta, beyaz şeker Londra'da, ham şeker New York'ta, doğalgaz da İngiltere, Hollanda, ABD'de de. Bu ülkelerin gelir dağılımında en zengin ülkeler olması tesadüf mü sizce? Bu ülkelerin liberal pazar olması, en zengin ülkeler arasında olması tesadüfen mi oldu? Ticaretin büyüsünü anladıkları için bu ülkeler zengin oldular, ticaretle büyüdüler. Fındık çok büyük bir örnek, bu sayfayı daha önce kullandım ama yeni öğrendiğim bir haberle size tekrar söylemek istiyorum. Bir tane hastalık gelmiş bizim fındığımızı galiba, rekoltelerimiz düşüyormuş. Sonra fındıktan anlayan bir arkadaşım dedi ki bana, üretici bundan rahatsız değil dedi, devlet garanti verdi zaten dedi. Yani üretici 100 kilo üretmekle 80 kilo üretmek arasında bir fark olmadığını bildiği için o hastalığı gidermek için çaba harcamıyor. Devlet diyor ki, merak etme, ben koruyorum seni. Böyle olunca ne oluyor? Fındığın fiyatı Hamburg'da belirleniyor. O fındığımızı kullanarak dünyaya fındık kreması yapan ülke de diyor ki bize, firma da, fiyatı bırak kaliteye bak, fiyatı ben senin adına düşünüyorum, sen fiyatla uğraşma, sen kaliteli fındık ver bana diyor. Bu konuda internette araştırdığınızda çok güzel çelişkiler var. Kimi firma diyor ki, buralarda pazar oluşması lazım, kimisi diyor ki, devletin fındık alım fiyatlarını arttırması lazım diyor. Öyle bir koruma vermişiz ki bundan ayrılmak gerçekten çok zor ama fındık neyse doğalgaz o, aynı sonuca geliyor.

Geleceğe götürüyorum şimdi sizi, küçük bir geçmişten geleceğe yolculuk. 2025'e kadar ama bu sefer üçüncü yüzyıldan 2025'e kadar gidebiliyorum. Avrupa için Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan tek ülkedir. Avrupa onları birleştirdi, dedi ki, siz temin güvenliğinizi N-1'inizi 100'e getireceksiniz dedi, o FSRU o yüzden doğdu, o yüzden şu anda Ukrayna'ya buradan gaz gider mi diye, Bulgaristan o yüzden o FSRU'ya ortak olmaya çalışıyor. Ve 2018'e gelindiğinde bu ülkeler pazarlarını liberal yapıyorlar. Benim 16 senedir uğraştığım aşamaya 2018'de geliyorlar. Şansları ne? 3 pcm Yunanistan. Şansları ne? Bu salon yok orada özel sektör, yaptıkları her şey

sıfırdan olacağı için çok kolay yapacaklar ve gelecek sene pazarları liberal olmaya başlıyor, Avrupa onlara öyle dedi çünkü. İtalya da kaynak çeşitliliğinin sağlanması aşamasında şu anda, niye? TANAP geldi çünkü. Niye? Türk akımı oraya gelecek belki çünkü. Güney Gaz Koridoru farklı molekülleri İtalya'ya taşıyor. İtalya bundan sonraki aşamada 2020'ye gelindiğinde diğer hublarla entegrasyon sürecine geçecek, Balkanlar kaynak çeşitliliğini artırma sürecine geçecekler, demin gördük işte Türkiye'den gaz gidecek oraya. Kaynak çeşitliliğidir Türkiye'den gelecek olan gaz onlar için. Güney Gaz Koridorundan gelen her türlü molekül Balkanlar, Yunanistan için kaynak çeşitliliğidir. Doğu Akdeniz Gazı, kaynak çeşitliliğidir onlar için. 2020'ye geldik, 2020'den 2023'e geldiğimizde İtalya Uluslararası bir hub olmak için biraz daha ilerlemiş olacak, Balkanlarda diğer hublarla entegrasyon sürecine geçecek. Ve 2025'e geldiğimizde İtalya'yı bugünkü TTF, NBP sürecine yakın göreceğiz, Balkanlar da küçük bir hubçık olarak Avrupa'daki hublarla entegre olmuş olan, belki biraz daha pahalı olan ama bütün Doğu Avrupa'nın arz güvenliğini sağlayan kritik bir hub görevini görmüş olacak. Tiyatro bu! Senaryo böyle çizildi bir yerlerde. Bunun işlediğini görüyoruz ve kusursuzca işliyor. Bilinmeyen bir şey var, Türkiye ne yapar?

Türkiye'nin ne yapacağı kendi seçiminin sonucu olacak. İstedığımız yolu seçebiliriz, yarın gazı bedava yapabiliriz bu gücümüz var Türkiye'de ama bunun sonuçlarına katlanırsınız, katlanmak zorundayız, bunun sonuçlarından kaçamayız. Ne olacak? Çok hızlı olarak buraya geldim, Türkiye ne yapar? Şu sorularla karşılaşacağız: Bu ülkeye bir ülkeye olan bağımlılığımız %25'in altına düştü mü? Sübvansiyon çok önce kalktı mı? Gazı kullanan gerçek bedelini ödüyor mu? Fiyat, pazarda ve serbest olarak belirleniyor mu? İletim operatörü bağımsız mı? Devletin müşteriye gaz satış payı düştü mü? İthalat serbest mi? Liberal pazarın diğer gerekleri yerine geldi mi? Yeraltı depo kapasitesi arttı mı? LNG ve kaynak çeşitliliği arttı mı? Yeni boru gazları geldi mi? 2020-2025 arasında imzaladığımız kontratlar daha kısa süreli, daha esnek, ham endeksli oldu mu? Özel sektör temin güvenliği rol aldı mı? Yerli ve yabancı çok sayıda trader gelen pazar ile ilgileniyor mu? Bunlara göre Türkiye, bugünkü konumda da olabilir, Balkan hubunu koyduğumuz yerde de olabilir. Uluslararası ticaret merkezleriyle entegrasyon sürecinde olur. Pazarı kontrol amaçlı stratejiler bizi bugünkü durumumuzda tutar, pazar odaklı stratejiler bizi Balkanlarla paralel ilerleme yoluna gider. İtalya'ya yetişmemiz artık kolay değil, İtalya çok ilerde. Artık üçüncü hub olarak kabul edilmeye başlandı Avrupa'daki söylemlerde. Piyasada

yeni öğreneceğimiz kelime üç harf; PSV. Çok duyacağız ismini PSV'nin önümüzdeki 10 senede.

Çok az kaldı, çok teşekkür ediyorum sabrınız için. Üç tane soruya cevap vermemiz gerekiyor kaderimizi, geleceğimizi belirlemek için. Sübvansiyon olan devletin en güçlü oyuncu olan bir pazarda liberal pazar kurulabilir mi? Liberal pazar olmayan bir yerde ticaret gelişir mi? Ticareti olmayan bir yerde fiyatlar düşer mi? Bunun için bir tane kristal küreye ihtiyaç yok, bilgisayara parmağınızı tuttuğunuzda size ne olduğunu gösterecektir zaten, kaderimiz çok belli. Bugün mühendisler, T eşit, T0, T1 çok kullanır, bugün T=0'dayız, yarın T=T1'de olacağız gelecekte. Bugün neyimiz var? Devlet çok güçlü, sübvansiyon var, iletim operatörü bağımsız değil, ithalat serbest değil, politik istek var ama bir çekingenlik var, esnek sınırında kültür henüz tam hazır değil. Burada kültür tiyatroya gitme kültürü değil, burada kültür serbest ticaret kültürü. Rekabette yaşayabilme kültüründen bahsediyorum. Beni bugün uyutsanız bir gelecek T=T1 kaç günse, bir gün, beş yıl, on yıl sonra uyandırmanız size soracağım tek soru var; pazar liberal mi? Değilse kapatın gözümü, ben biliyorum neler olduğunu. İki tane yol var bunda, pazar liberalse bir senaryo var, özel sektör güçlenmiş demektir, sübvansiyon yok demektir, iletim operatörü bağımsız demektir, ithalat serbest demektir, politik kararlılık var demektir, kültür hazır ve diğerleri de gelmiş demektir. Eğer hayırsa, bugünkünü al, kopyala, oraya yapıştır! Aynı koşullar devam ediyor. O zaman iki tane senaryo olacak, esnek, daha kısa süreli, kontratlar daha uzun, daha ucuz gaz, çeşitlendirilmiş teminimiz olabilir senaryo bir. Senaryo iki, bugüne göre temin güvenliğimiz artıyor gördük ama bölgenin pahalı gazlarının toplanmaya çalıştığı bir pazar olacağız. Bize bazıları diyecek ki, Türkiye gaza premium ödüyor, o yüzden Türkiye pazarına gitmemiz gerekiyor diyecek birileri. İki tane senaryomuz var, birisi adres pazar, transit ülke, biri serbest olmayan pazar transit ülke, birisi serbest pazar ticaret merkezi olma yolu. Transit ülke olmak dışında seçeneğimiz yok eğer pazarı serbestleştiremezsek. Senaryo birde neler olacak? Türkiye'nin doğusundaki gazların batısına taşınmasına kritik rol oynayacak, talep artacak, talebin arttığını görüyoruz, arz çeşitliliğimizin önemi artacak, bu konuda da çalışmalar olacak. Türkiye her geçen gazdan bir miktar kendisine alarak zenginleşecek, gaz konusunda zenginleşecek, giriş kapasite yatırımlarını devlet yapacak tamamen, devlet garantisiyle özel sektör yapacak, devlet yapacak yani, bütün riski devlet taşıyacak. N-1 stratejisine göre bir gelişme sağlanır ama devlet ana

oyuncu olarak kalmaya devam eder. En ucuz gazlara ulaşmak mümkün olmaz Türkiye'deki fiyat en düşük fiyat olduğu için özel sektör yeni gaz getiremez yani tüccarlar fiyat oluşana kadar mallarını tutarlar ellerinde. O fiyatı ödemezsen müzakereden gazı alarak çıkamazsın, tüccar belirler gazın alım fiyatını. İstiyorsa fiyatı devler tarafından belirlenir, gerektiğinde sübvansedilir, fiyatlar global fiyatlara göre dalgalanmaz, temel pazarlıkları devlet yapar, optimum noktayı bulmak ve tahmin etmek zordur. Dün Bağdagül Hanım sunum yaptı, liberalleştikçe gaz ucuzluyor! Pazar ne kadar liberalse gazı o kadar ucuza alıyorsunuz, bu nasıl bir çelişkidir? Devlet kontrolü azaldıkça gazın fiyatı ucuzluyor, gerçekten oradaki grafikler çok değerliydi, çok teşekkür ediyorum.

İkinci senaryo, Türkiye'nin doğusundaki gazların batısına gelmesi için kritik bir rol oynamaya devam ediyor, yerimiz öyle, bundan kurtuluş yok. Biz kritik bir ülkeyiz. Talep artacak, Avrupa'ya ulaşmaya çalışan her gaz Türkiye pazarına girmek zorunda olacak, temin zenginleşmeye başlayacak. Giriş kapısı yatırımlarını özel sektör yapacak. N-1 stratejisi çok gelişecek, gaz gazla rekabet edecek. Avrupa'da olduğu gibi, her şey Avrupa'da, hiçbir şeyi kafadan atmıyorum, bunlar Avrupa'daki resim; gaz gazla rekabet ediyor, bu sene %45 aldılar Rusya'dan, seneye %25 alabilirler. Rusya gazını diğer gazlarla rekabet etmesi gerekiyor. Kontratlar mevcut esneklikler kullanılarak giderek daha esnek olmaya başlar, satıcılar dayattıkları fiyata göre değil, piyasadaki fiyata göre pazara girmeleri gerekir. İç piyasa fiyatı gelen gazlarla belirlenir, sübvansiyon yapılmaz, ticaret ne kadar artarsa optimum noktayı bulmak o kadar kolaylaşır. Türkiye, Avrupa'nın en ucuz gazı ama daha ucuz olup olamayacağını kimse bilemeyecek. Avrupa en ucuz gazı temine diyor ama... Avrupa'dan daha ucuza kimse gaz temin edemez. Zaman içinde Türkiye etrafında gazların bulunduğu fiyatın yeniden belirlendiği, alıcıların ve satıcıların bir araya geldiği bir ticaret merkezi yolunda ilerleyebilir Türkiye.

Bu karikatürle sona geliyorum. İşler tam istediğimiz gibi gitmiyor ama hiçbir şey değiştirmesek ve bir mucize gerçekleşse diye beklediğimiz sürece o mucize gerçekleşmeyecek. Kimse bize gel seni 20 bin dolarlık bir ülke yapalım demeyecek. Sonunda şu sözle bitireceğim. Gary Lineker diye bir İngiliz futbolcu demiş ki, futbol, 22 kişinin 90 dakika mücadele ettiği sonunda Almanların kazandığı bir oyundur demiş. Bir İngiliz'e bunu söyletmek ne kadar değerli? Ben de bunu aldım doğalgaza yapıştırdım, yakışmadı tam ama kusura bakmayın işte dedim: Doğalgaz görüşmeleri

iki tarafın uzun süre mücadele ettiği ve sonunda da daha akıllı olanın, stratejisi daha iyi olanın, geleceği daha iyi görenin yani aklen daha güçlü olanın kazandığı görüşmelerdir. Doğalgaz görüşmelerinde aklen güçlü olan taraf kazanır. Her zaman bu böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacak.

Ve Sohbet Bey'in yazısının son cümlesi, Sultan II. Abdülhamit demiş ki, tarih değil hatalar tekerrür ediyor demiş. Geçmişte yaptığımız sonuçları gelecekte de elde etmemek için hatalarımızdan ders almamız gerekiyor. Başlangıçtaki resmi size 1,5 milyar kilometreden göstermiştim, 6,5 milyar kilometreden de dünya böyle gözüküyor, bir tane nokta! Hâlâ o noktadayız, o noktada yaşayacağız, o noktada ticaret merkezi olacağız veya pazarı sübvansedeceğiz, pazarı kendi istediğimiz gibi yürüteceğiz ama oradayız işte. Gereğinden fazla ciddiye almaya gerçekten gerek yok.

Çok teşekkür ediyorum sabrınız için, sağ olun. Başkanım çok teşekkür ediyorum kaldığınız için de... Size gelirdim, yapardım bu sunumu her zaman ama burada bunu yapmak benim için ayrı mutluluk, çok teşekkür ediyorum.

MUSTAFA YILMAZ

: Biz teşekkür ederiz Rıdvan Bey.

AZİZ CAMCI

: Teşekkür ederiz Rıdvan Bey. Başkanımızın yoğun gündemi nedeniyle hemen yolcu edeceğiz. Tekrar kendilerine ve Kurul üyelerimize zaman ayırıp buraya geldiği için teşekkür ediyoruz. Ayrıca tüm katılımcılara teşekkürlerimizi sunuyoruz. PETFORM'un yemeğine bekliyoruz sizi, herkese afiyet olsun.

